HELEN FRIPP

ampaiueL

Povestea văduvei care a creat
cea mai romantică şampanie din lume

Regina Şampaniei este un roman care spune povestea adevărată a renumitei văduve Nicole Clicquot, cea care a revoluţionat modul de fabricare a şampaniei.

Pornind de la Revoluţia Franceză, la sfârşitul secolului al XVIII-lea, pe când Nicole avea doar 11 am, străbatem cu emoţie anii când Napoleon visa să cucerească lumea, iar şampania curgea în casele nobililor ruşi. A fi femeie atunci presupunea să stai acasă, să te îmbraci frumos să arăţi şi să te porţi ca un bibelou să stai în banca ta, fără să ai niciun cuvânt de spus. Micuţa, plină de nerv, cu ochi strălucitori, Văduva Clicquot va fi altfel, rămânând în memoria urmaşilor prin ceea ce a creat –

cea mai romantică şamoanie, recunoscută ca atare şi în zilele noastre.

biblioteca rao

HELEN FRIPP

Regina şampaniei

Povestea văduvei care a creat cea mai romantică şampanie din lume

Traducere din limba engleză
LORENA LUPU

DESCRIEREA CIP A BIBLIOTECII NAŢIONALE A ROMÂNIEI FR1PP, HELEN

Regina şampaniei / HELEN FRIPP; trad, de Lorena Lupii. - Bucureşti: RAO Distribuţie, 2021

ISBN 978-606-006-633-0

I. Lupu, Lorena (trad.)

821.111

RAO Distribuţie
Str. Bârgăului nr. 9-11, sect.l, Bucureşti, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

Helen Fripp
The French House

2021

ISBN 978-606-006-633-0

Pentru Tara ţi Charlie,
Urmăriţi-vă asiduu
visurile

De ce ar trebui să ne clădim fericirea pe părerile altora, când o putem găsi în propriile noastre inimi?

Jean-Jacques Rousseau

CAPITOLUL 1

Reims, 21 iulie 1789

Revoluţia

în dimineaţa asta minunată, Nicole s-a oprit la intersecţie şi şi-a analizat opţiunile. S-o apuce pe rue des Filles Dieu, o alee umbrită, divină, pentru fete cuminţi, care ducea direct spre mănăstirea unde mergea la şcoală, sau să facă un ocol interzis prin piaţa publică, unde lumina soarelui tremura ca o pâclă deasupra pietrişului?

A aruncat o monedă, a prins-o pe spatele palmei şi a închis ochii. *Pile ou face,* cap sau pajură. Nu conta... Piaţa interzisă urma să câştige oricum, mai ales în zi de târg. Era singura opţiune adevărată, debordând de făgăduinţe; iar ea a luat-o la fugă spre piaţa scăldată în soare.

La statuia regelui Ludovic al XlV-lea, s-a oprit să mângâie, pentru noroc, botul ros de vremuri al calului de piatră, i-a făcut o reverenţă în joacă regelui şi a încremenit. Un ştreang atârna de gâtul regelui. Şi cineva mânjise cu picături de vopsea roşie spaţiul de sub ochii lui imperiali. Regele plângea cu lacrimi de sânge! Sigur

nu era isprava lui Xavier? Acesta îi aplica uneori regelui o mustaţă de cărbune sau înfigea o muşcată sub şaua calului, să îi iasă din fund, dar nu făcuse niciodată ceva atât de macabru.

Aşadar, trebuia să fie ceva adevăr în veştile de la Paris. Tot oraşul fierbea mocnit la auzul lor. *Quatorze Juillet,* 14 iulie, ziua când Franţa se întorsese cu susul în jos. Regele detronat. Republica populară, revoluţia. Certuri zgomotoase la colţurile străzilor şi bârfe interminabile, vizând ceva ce se întâmpla foarte departe. Ştreangul şi sângele erau genul de lucruri care se întâmplau în Paris, nu în confortabilul şi adormitul Reims.

Pângărirea unei imagini a regelui era un delict grav – unul pe care soldaţii contelui îl vor pedepsi, mai mult ca sigur. Aceştia alcătuiau o haită nesupusă de huligani plictisiţi, care patrulau cu regularitate pe străzi, căutând să bată pe cineva. Chiar şi pe elevii chiulangii. Inclusiv pe cei bogaţi, aşa cum era ea.

Nicole se avântă cât de repede îi permitea neîncrederea simţită spre siguranţa pieţei. în zilele de târg, locul era de obicei plin până la refuz de fermierii din Champagne care îşi construiau chioşcurile multicolore ca pe nişte ofrande aduse maiestuoasei catedrale care străjuia piaţa. Dar nu şi azi. Bătrâna văduvă din Ay stătea în picioare, posomorâtă, lângă câteva coşuri jerpelite. Pătrunjelul ei răvăşit încolţise, iar mâna aceea pricăjită de cepe mucegăite ar fi trebuit pusă la murat de mult timp.

Vânzătoarea de gemuri din Allers-Villerand, scofâlcită, era acolo, ca de obicei. Chit că Nicole avea doar unsprezece ani, era mândră de *spiritul ei de observaţie,* iar gemul ăla nu se vânduse în timpul ultimelor trei târguri. îşi dăduse seama, pentru că doamna scrisese greşit „căpşuni” pe pachetul ăsta, iar cei care ştiau să citească fuseseră prea politicoşi să-i spună.

Nu l-a recunoscut pe bărbatul de la taraba măcelarului, care vindea iepuri jupuiţi în celălalt capăt al

pieţei. Corpurile lor golaşe aveau capul şi coada intacte, aveau blană pe cap şi lăbuţe, iar muştele umflate se bălăngăneau deasupra lor ca nişte beţivi.

- Xavier!

Nicole l-a observat pe prietenul ei, care stătea în apropierea tarabei de iepuri, conversând cu un grup de camarazi. L-ar fi recunoscut de la o poştă, cu silueta lui solidă şi părul lui negru, sârmos, şi sperase că îl va întâlni pe aici. Ştia că îi va plăcea comoara pe care o avea în buzunar, un gândac verde şi scânteietor, fluorescent ca o bijuterie.

El s-a prefăcut că nu o aude şi a proiectat un scuipat imens, strălucitor, pe dalele de piatră. A rămas impresionată.

Fusese tovarăşul ei de joacă, până când corpul a facut-o să fie diferită de el. îi era dor de el, acum, că ea era la şcoală, iar el trebuia să muncească. Oare de ce nu era azi la filaturile de lână ale tatălui ei?

- Xavier, uite ce am găsit!

El a ignorat-o, şi atunci, ea a defilat mai aproape, cu mâna întinsă, să-i arate gândacul.

- Era pe tufişul de trandafiri din via domnului Moët.

Xavier a zâmbit, dar, după aceea, şi-a amintit că era cu un grup de camarazi.

- Ş ce dacă? a rânjit el batjocoritor. Ce dracu e, până la urmă?

- Toată lumea ştie că e un gândac-de-trandafir, prostule mâncă- tor-de-struguri! a ripostat ea, rănită de trădarea lui.

Xavier a mimat că nu îi pasă, dar Nicole îşi dădu seama că îl afectase din modul în care a pufnit şi şi-a întors capul. „Mâncător de struguri” era cea mai urâtă insultă pe care o putea adresa cineva într-un oraş de

podgoreni. Aşa erau numiţi muncitorii din Marne Vallée, care nu ştiau nimic despre viţa-de-vie, dar îi mâncau roadele.

- Aristocrate! a ţipat unul dintre prietenii lui, de parcă era un cuvânt urât.

- Las-o în pace. E doar un copil.

Xavier a scuturat din cap spre Nicole.

- Cară-te de aici, *laide!*

Xavier fusese dintotdeauna cumsecade şi probabil că asta intenţionase şi acum. Dar „urâto” – „laide” – a durut-o. O tachina fără încetare că era atât de scundă, până o scotea din sărite; îi spunea că ochii ei gri semănau mai mult cu nişte ochi de lup decât cu ai unei fete şi că părul ei blond-roşcat arăta de parcă ar rugini.

- Nu eşti proprietarul pieţei ăsteia, a izbucnit ea.

- Ba acum suntem. Va *te faire foutre, aristocrate,* a zbierat tovarăşul. Du-te dracului, aristocrato.

- Sunt exact ca tine, a protestat ea, ridicând pumnii, cu ochii ei deschişi la culoare scăpărând de furie.

O fi fost ea mititică, dar era rapidă şi puternică, şi egala oricărui băiat pe care-l apucau urletele. La naiba cu faptul că mama îi aranjase părul în cârlionţi stupizi de fetiţă, pentru şcoală, chiar azi, şi nu în altă zi.

Xavier a împins-o.

- Eşti proastă? Te poate strivi ca pe o afurisită de furnică.

- Te baţi cu fetiţe mici, tinere?

Era contele d’Eroges care-şi proiecta umbra deasupra lor, venind dinspre castel. Haina lui de mătase roşie strălucea în lumina soarelui, într-un contrast violent cu muncitorii zdrenţăroşi din piaţă, care s-au holbat ameninţător la el.

Contele i-a sucit braţul lui Xavier la spate. Părea

chinuitor, dar Xavier nici n-a clipit, spre bucuria lui Nicole.

- Cere-i scuze domnişoarei Ponsardin, huligan mic şi împuţit.

Contele i-a ridicat braţul lui Xavier mai mult, până când acesta a devenit pământiu de durere. Nicole s-a speriat că i-l va smulge din umăr.

- Scuze, a spus el strâmbându-se.
- Iar tu, poartă-te ca o doamnă, nu ca un derbedeu de pe stradă.

Derbedeii de pe stradă puteau bate o doamnă oricând.

- Lasă-l în pace. Mă ajuta pe mine, a spus ea.
- Fii conştientă de poziţia ta şi impune-ţi autoritatea naturală, tânără doamnă, sau gunoaiele astea îşi vor imagina că săracii sunt cei care merită totul şi vor cere dreptate. Câţi ani ai?
- Unsprezece.

A refuzat să adauge „domnule”.

- O să înveţi. Dă-le un deget şi îţi vor lua toată mâna.

S-a îndepărtat călare, iar Nicole a făcut o grimasă în spatele lui, să îl impresioneze pe Xavier. Acesta însă se întorcea deja spre tarabă, să-şi îndese un iepure în traistă. Măcelarul nu i-a cerut niciun ban, iar Xavier a părut ruşinat. Atunci, Nicole a înţeles: iepurii erau pomană pentru săraci. Şi-a dorit să nu-i fi spus prietenului ei că e un mâncător de struguri.

în jurul pieţei, muşcatele roşii din jardiniere erau neglijate şi ofilite, casele se degradau, iar vopseaua se cojea. Grânele se stricaseră şi anul ăsta pe câmpii. Nicole nu-şi putea aminti un an în care să fi fost sărbătoare de ziua recoltei, sau luna imensă, albă ca frişca, luminând o seară magică de dans, cum auzise că se întâmpla în vremurile de altădată. în fiecare săptămână, oraşul se

ruga pentru o recoltă bună, dar Dumnezeu nu îi asculta. De aceea se răsculaseră în Paris, după cum îi spusese tatăl ei. Aristocraţii se îndopau, în timp ce muncitorii mureau de foame. Regina Maria Antoaneta era atât de proastă, încât le recomandase cozonac săracilor, în loc de pâine.

Dar Papa nu-i povestise detaliul cu adevărat înfiorător. Xavier îi vorbise despre *chestia aia* cu detalii explicite. Muncitorii de la Paris urmau să se răscoale şi să îi adune pe toţi aristocraţii, să îi ducă în Piaţa Revoluţiei şi să le reteze capetele cu o maşinărie nouă şi sinistră pe care o inventaseră, numită ghilotină. Aceasta putea ucide cu uşurinţă zece aristocraţi pe oră, îi spusese Xavier; era o lamă imensă, care luneca în jos pe un cadru şi făcea munca murdară, iar aristocraţii stăteau aliniaţi unul după altul, asistând la moartea prietenilor şi a familiei lor, înainte să primească ei înşişi lovitura finală. Nicole se cutremurase, dorindu-şi ca el să nu-i fi spus asta, şi sperând să nu fie adevărat.

Se uită în jos, la rochia ei, care avea aproape aceeaşi nuanţă de roşu ca a hainei contelui. Era colorată cu tipul acela de vopsea scumpă, pe care oamenii din piaţă nu şi-ar fi putut-o permite niciodată. Oare ea ar putea fi considerată o aristocrată? Dar regele şi regina nu mai erau la putere, şi ăsta era un fapt. Lumea era diferită, iar ea se simţea înspăimântată, chiar şi aici, în piaţa ei.

Şi-a dorit să se fi dus la şcoală, până la urmă, dar, în acel moment, clopotul catedralei a început să răsune. Ar fi ajuns prea târziu, iar călugăriţele i-ar fi spus oricum lui Papa, deci era mai bine să profite cât putea de mult înainte de beleaua care avea să urmeze.

La a noua bătaie a clopotului, mulţimi de oameni au năvălit în piaţă, aşezându-se la coadă la taraba cu iepuri.

Cei mai mulţi dintre ei erau oameni de la ţară, prea săraci să fie vizitatori frecvenţi în această zonă a oraşului. Măcelarul le împărţea câte un iepure fiecăruia. Unii aveau traiste, alţii îi înfăşurau în şorţuri, iar unii nu aveau suficient material textil disponibil şi apucau animalele de urechi. S-a uitat la ei câtva timp, apoi a rupt-o la fugă spre patiserie.

- Nicole! Nu eşti la şcoală azi? a întrebat-o Daniel, patiserul.
- Moneda a căzut pe pajură, a minţit ea.
- Iar? Vai, vai! Călugăriţele îţi vor rupe pielea de pe degete cu băţul. Pot să văd?

Ea i-a întins mâna şi i-a arătat crestăturile rămase în urma ultimei zile de târg în care trăsese chiulul.

El i-a dat o *călugăriţă,* o gogoaşă mare din aluat franţuzesc, având una mai mică în vârf, umplute cu cremă şi ornate cu ciocolată, asemănătoare cu o măicuţă.

- Uite, poţi să te prefaci că le smulgi capul cu dinţii.

Ea a muşcat din răsputeri.

Soţia lui Daniel, Nataşa, i-a întins un glob de zăpadă pe care să-l scuture, un univers scânteietor de gheaţă şi săli de bal suflate cu aur. Nataşa era mlădioasă şi brunetă, cu tenul palid şi ochi căprui, de om care văzuse multe. Purta fuste tiroleze, tivite cu modele şi simboluri cusute, ca o romă, iar partea cea mai frumoasă era că provenea din Rusia, o lume atât de îndepărtată de micul oraş Reims. Nicole îi adora poveştile despre acele pustietăţi îngheţate şi domurile de aur.

- Delicioasă.

Nicole zâmbea cu gura plină, când un obiect a spintecat brusc vitrina patiseriei, care se sparse în bucăţi.

- Ah, a ţipat Nataşa, desenând opturi în aer, în timp ce pateurile erau găurite de cioburi.

Daniel a ridicat pietroiul căzut pe podeaua patiseriei şi a năvălit pe uşă afară, clătinând-o în aer.

- Cine dracu’ a aruncat chestia asta?

Era pălăria de piatră de pe statuia regelui.

Afară, bătrâna văduvă se lăsase pe palme şi genunchi şi îndesa i nap oi în coş cepele împrăştiate, iar vânzătoarea de gemuri ţipa, cerând răzbunare pentru borcanele ei sparte.

Trei bărbaţi încălecaseră statuia norocoasă a lui Nicole, cea a regelui pe cal, şi o spărgeau cu ciocanele. Sfărâmaseră mai întâi părţile uşoare: urechile calului, piciorul regelui, lama săbiei lui, încurajaţi de o gaşcă de bărbaţi, care foloseau bucăţile căzute pe post de proiectile.

- Nu şi calul! a răcnit Nicole.

- Ssst. Vino înapoi în casă, o să te nimerească o piatră! a zorit-o Nataşa, împingând-o după tejghea şi înfaşurând-o în fustele ei.

în mijlocul haosului, coada de la taraba cu iepuri îşi continua treaba. Lucrători ai câmpului plini de noroi, văduve cu baticuri negre, copii desculţi şi pirpirii cu feţe maturizate, pline de ciupituri. Acum, piaţa era atât de aglomerată, încât îi pierduse din raza ei vizuală pe Xavier şi pe prietenii lui.

Un foc de armă a ricoşat în jurul pieţei. Coada a încremenit, un copil a ţipat, iar măcelarul a scăpat din mâini iepurele pe care îl ţinea. Cei trei bărbaţi au alunecat de pe statuie şi s-au strecurat pe după flancurile ei zdrobite.

- Nu se mişcă nimeni!

Contele de Eroges se întorsese în haina lui de mătase strălucitoare, iar de această dată se afla la conducerea unui batalion din armata lui privată, care se răspândise

prin piaţă şi blocase toate ieşirile. Un grup de soldaţi i-au doborât la pământ pe cei trei spărgători ai statuii şi le-au pus cătuşe. Un răget de protest a izbucnit din mulţime.

Peruca pudrată şi faţa albă a contelui îl făceau să arate ca o fantomă ameninţătoare, iar expresia lui rece, fixă, era mai înfricoşătoare decât furia mulţimii. Vocea lui tună deasupra lor, deşi nu ţipa.

- Barbarii ăştia au comis o crimă şi vor putrezi în închisoare pentru tot restul zilelor lor, le spuse el calm spectatorilor care stătuseră nevinovaţi la coadă, la taraba cu iepuri. Voi, restul, sunteţi acuzaţi de braconaj şi veţi fi pedepsiţi necruţător.

- Le e foame, poţi să-i ierţi, i-a strigat Daniel în replică.

- Ssst, *milaia*[1] l-a implorat Nataşa pe soţul ei, strângând-o pe Nicole lângă ea.
- Cum te cheamă, gunoiule? a întrebat contele, îndreptând pistolul spre el.
- Daniel. De la patiserie.

A arătat cu degetul spre vitrina zdrobită. în spatele lui, un preot a deschis cu un scârţâit uşile mari ale catedralei şi şi-a ridicat mâna.

- Liniştiţi-vă, pentru numele lui Hristos, a zbierat el.

Cineva a azvârlit urechea calului spre preot şi a rupt-o la fugă, înainte ca un soldat să aibă timp să reacţioneze.

Nicole a strâns din ochi şi a aşteptat prăbuşirea fulgerului. Cu siguranţă, capetele de balaur vor prinde viaţă şi vor revărsa focurile iadului, şi toţi cei de acolo vor arde pentru eternitate, pentru că aruncaseră cu pietre în preot. Dar Dumnezeu n-a făcut nimic. Preotul a intrat împleticindu-se înapoi în catedrală şi a trântit uşa bisericii. Ar fi trebuit să preia comanda. Laşul!

Contele şi-a clătinat pistolul spre Daniel.

- Tu să le spui tovarăşilor tăi să plece de aici. Iepurii ăia sunt mărfuri furate.

Daniel şi-a încrucişat braţele.

- Aceşti oameni mor de foame. Iepurii sunt deja morţi şi se descompun. Nu îţi sunt de niciun folos.
- Daniel, ai grijă, a ţipat Nicole, în timp ce contele a armat pistolul şi a tras.

Patiserul s-a prăbuşit, cu mâna încleştată pe piept. Nataşa a alergat spre el, cu părul negru curgând în valuri. I-a sfâşiat cămaşa şi a scos un ţipăt, cu mâinile lunecoase de sânge.

Nu muri, nu muri, s-a rugat Nicole, ghemuindu-se în spatele tejghelei.

Nataşa l-a luat în braţe, şi-a rupt fusta şi a apăsat

[1] Iubitul meu, dragul meu, în 1b. rusă, în orig. (n.red.)

ghemotoacele de pânză pe rană, dar sângele i s-a scurs pe degete. Bătrâna văduvă din Ay şi-a dezlegat baticul să facă un bandaj şi a şchiopătat înţepenită înspre ei.

- Nu vă mişcaţi! a răcnit contele.

Ea s-a oprit, cu faţa încordată. Toată lumea a încremenit pe loc.

Nataşa rămăsese singură, bocind ca o nebună în tăcerea bruscă. Nicole s-a strecurat din spatele tarabei şi a alergat spre ei.

- *Bordel de merde*[1], am spus să staţi locului, a urlat contele spre ea.

Un glonţ a şuierat pe lângă urechea fetiţei, iar mulţimea a mârâit din nou. Ea şi-a aruncat braţele în jurul gâtului Nataşei. Aerul era atât de gros şi de fierbinte, încât fiecare respiraţie durea. Ochii lui Daniel erau deschişi, dar nu mai vedeau.

- E mort? a murmurat ea.

Nataşa n-a răspuns.

- Ţintiţi! a ordonat contele.

Soldaţii şi-au ridicat armele şi le-au îndreptat spre mulţimea înfricoşată. Poate că Dumnezeu va interveni acum? Uşa catedralei a rămas închisă.

Nataşa îşi legăna soţul în poală, îngrozită, o Pieta în mijlocul pieţei. Nicole s-a ghemuit în spatele ei.

- Du-te acasă şi nu te uita înapoi, mititico, a rostit Nataşa pe un ton hotărât.

Nicole s-a ridicat, şi-a îndreptat fusta şi s-a îndreptat agale spre conte. El a ochit-o cu pistolul, ajustând luneta pe măsură ce ea se apropia.

- L-ai omorât, a scuipat ea.

- Oamenii ăştia sunt hoţi, iar asta, fetiţo, se numeşte dreptate.

[1] La naiba, în 1b. franc., în orig. (n.red.)

- Nu voi uita niciodată, a spus ea încet. Şi nici ei.

A rămas cu ochii aţintiţi asupra lui şi a continuat să meargă. Locul ei era aici, cu Nataşa şi soţul ei mort, cu muncitorii şi fărâmele lor de carne furată. S-a ascuns în spatele pompei de pe rue de la Vache şi s-a întors să privească. Urma să fie martorul lor.

- Acesta să fie un avertisment, a strigat contele. întoarceţi-vă la treaba voastră. Oricine va sfida autoritatea legii va muri ca prietenul vostru. Să mergem, bărbaţi!

[1] La naiba, în 1b. franc., în orig. (n.red.)

Profanatorii statuii au fost îndesaţi într-o căruţă şi bătuţi cu paturile armelor, în timp ce erau duşi undeva, încătuşaţi, incapabili să se apere. Soldaţii s-au risipit, iar contele i-a urmat în trăsură, cu roţile scârţâind pe pietriş.

Văduva din Aÿ a ajuns prima la Nataşa. Şi-a făcut o cruce pentru Daniel şi a şoptit ceva la urechea femeii. Nataşa a înclinat din cap şi a permis ca doi bărbaţi să îl ducă pe Daniel înapoi în patiserie, ţinându-şi mâna lipită de obraz. Corpul lui părea greu, de parcă sufletul îl părăsise; era fără apărare, însângerat şi jupuit, ca iepurii morţi.

Bărbaţii îşi scoaseră căciulile, femeile înclinară capetele, iar mulţimea rămase încremenită într-o tăcere perplexă, respectuoasă, până când Daniel şi cortegiul lui improvizat dispărură înăuntru. Apoi coada de la taraba de iepuri izbucni, azvârlind taraba cu carne împânzită de muşte şi urcându-se pe jardinierele cu muşcate ofilite.

Trăgând cu ochiul din spatele pompei care îi oferea o relativă siguranţă, Nicole l-a remarcat pe Xavier, smulgând o torţă din magazinul potcovarului şi dând foc unei căpiţe de fân. în căldura înăbuşitoare, aceasta s-a aprins cu flăcări sălbatice. Mulţimea a zdrobit vitrinele prăvăliei de vinuri a lui Moët, a turnat pe flăcări coniac furat şi apoi a aruncat sticlele; acestea pocneau şi explodau în foc. O gloată nouă s-a urcat pe statuia regelui, mai organizată de această dată, cu un şef care striga instrucţiuni, până când aceasta s-a prăbuşit la pământ, sfărâmată în bucăţi.

- Bun-rămas, *mon grand*[1], a şoptit Nicole în sinea ei un adio calului spart, bucuroasă însă că regele a fost strivit. Şi contele merita să fie strivit – *vive la révolution!*[I II]

S-a ridicat să alerge spre casă, în mijlocul haosului.

IPrietene, în 1b. franc., în orig. (n.red.)
II Trăiască revoluţia!, în 1b. franc., în orig. (n.red.)

- Te uiţi cum suferă săracii şi te distrezi, bogato?

Unul dintre prietenii lui Xavier i-a retezat drumul.

- Nu! Patiserul a fost prietenul meu!

- Dar contele a cruţat-o pe una de rangul lui, nu-i aşa? Tu n-ai primit un glonţ în burtă. Tu eşti una dintre ei, *o aristocrată* mică, bogată şi răsfăţată, care ne-ar omorî pentru un iepure.

El i-a tras o palmă.

Ea l-a scuipat în ochi şi a rupt-o la fugă; a tulit-o pe o străduţă. Paşii lui o urmăreau îndeaproape. Ea a ţâşnit în lateral, pe aleea Libergier, apoi a cotit-o brusc pe rue du Cloître, spre mănăstire. Un cal turbat s-a cabrat, înălţându-se asupra ei. Ea a deviat spre stânga, trecând pe lângă vitrinele sparte ale argintarului, a ocolit o mamă care îşi ţâra copilaşii care plângeau şi apoi – bang! Un corp a încolăcit-o. O haină unsuroasă şi pantaloni soioşi. L-a lovit cu forţă.

- Au! *Putain',* ai ceva putere, pentru o stârpitură!

A târât-o prin cadrul unei uşi. Ea s-a zbătut şi a zgâriat ca o pisică. Uşa s-a închis, trântindu-se.

- Sunt eu, fir-ar să fie!

- Xavier!

Nicole s-a prăbuşit pe podea, suspinând.

- Daniel a murit.

- Am văzut tot. Sper ca nenorocitul ăla de conte să ardă în iad. Vino după mine, până nu apuci să intri într-o belea şi mai mare – tot oraşul a înnebunit, chiar şi tu. Ai fi putut să fii ucisă! a spus el cu mândrie. Ştiu un loc în care să te ascund.

Au rupt-o la fugă pe o alee lăturalnică şi s-au strecurat printr-o gaură din gard, într-o curte plină de butoaie de vin. Xavier s-a urcat peste un morman de baloţi de fân şi a ridicat chepengul unei pivniţe.

- *Vas-y.*[III] [IV]

Xavier a făcut un semn spre treptele întunecate.

- Intră şi stai acolo. O să-l găsesc pe tatăl tău şi o să-i spun unde eşti.

îi îndesă un felinar în mână.

- Nu aprinde chestia asta decât după ce ai tras uşa după tine. Şi nu mai arăta ca o papă-Iapte, mi s-a părut că mi-ai spus că nu ţi-e frică de nimic. Hai, coboară înăuntru odată, o să ne întoarcem şi o să te găsim când va fi mai sigur.

Xavier i-a făcut cu ochiul, dar şi el părea speriat. Ea a ezitat.

- Ce va fi cu tine?
- Eu nu sunt o fetiţă mică şi bogată, sunt unul dintre ei, şi ăsta e un avantaj pentru mine, măcar o dată. Hai, du-te, închide uşa asta nenorocită, să mă pot căra dracului de aici, a spus el.

Nicole s-a avântat în întuneric şi a tras chepengul în urma ei. Avea mâinile umede de transpiraţie, iar stomacul i se încordase, în timp ce bâjbâia să aprindă felinarul. Flacăra a sărit în sus şi a luminat scările abrupte ale pivniţei, dar nu se vedea capătul de jos, şi totul era întunecat şi liniştit, ca un mormânt. Şi-a ţinut respiraţia. Xavier nu o dezamăgise niciodată până acum. S-a întâmplat odată să rămână agăţată în măr, când a încercat să demonstreze că poate urca mai sus decât orice băiat, iar el a ajutat-o să coboare. A fost şi incidentul cu fermierul, când a trebuit să se ascundă mai multe ore, pentru că a fost prinsă în timp ce îi conducea căruţa cu cai prin livadă. Xavier se întorsese, aşa cum promisese, să îi spună că pericolul trecuse.

III Afurisite, în 1b. franc., în orig. (n.red.)
IV Să mergem, în 1b. franc., în orig. (n.red.)

A ridicat felinarul şi mai sus, apoi l-a îndreptat spre treptele de piatră. La baza lor, era un coridor lung. Ea s-a oprit, atentă la eventuali paşi. Nu a auzit nimic, doar o tăcere înăbuşită. A continuat să coboare pe alt coridor, şi a cotit-o din nou, mai adânc în labirint, simţindu-se mai în siguranţă după fiecare colţ. Era surprinzător de cald, iar pereţii erau albi, precum creta. îi atinse. Umezi, ca buretele. Pe pereţi se înşirau lămpi, iar ea îşi rupse rochia, să facă un sul din pânză, cu care să aprindă două dintre ele.

Locul s-a umplut cu lumină şi a văzut că se afla într-o pivniţă cu vinuri. Era un loc frumos, cu sticle ordonate impecabil pe nenumărate rânduri de rafturi, apoi coridoare drepte şi tavane înalte şi arcuite. Lumina era condusă în subteran prin coşuri înalte, iar sticlele de vin sclipeau, verzi ca râul Vesle. Era ca o peşteră a zânelor, după teroarea străzilor; un loc al siguranţei, ordinii şi magiei.

Nicole s-a aşezat pe un butoi şi a închis ochii, brusc epuizată. Abia acum s-a gândit la oroarea şi nedreptatea la care fusese martoră. Daniel murise, măcelărit ca un animal. Acum, ea aparţinea oamenilor simpli din piaţă şi le împărtăşea furia, durerea şi disperarea. îşi scuipă în palmă, aşa cum văzuse că făcea Xavier ca să pecetluiască un pariu şi făcu un pact cu sine însăşi, atunci şi acolo, pentru Daniel. Va munci să îşi acumuleze propria avere, propria putere şi le va folosi pentru a face bine. Pentru propria ei revoluţie.

CAPITOLUL 2

Opt ani mai târziu, septembrie 1797

Data republicană: Fructidor, anul al V-lea

Strugurii rubinii

Totul se schimbase, şi nimic nu se schimbase. Europa era în război, şi toate conversaţiile îl aveau ca obiect pe un general tânăr şi strălucit, Napoleon Bonaparte, care îşi conducea batalioanele împotriva Italiei cu mare succes. Era greu să-ţi imaginezi armate cotropitoare în peisajul rural din Reims şi, exceptând lăudăroşenia lui Monsieur Moët, cum că făcuse şcoala cu marele general, şi schimburile fierbinţi, de la patiserie, de replici legate de veştile de departe, Nicole era complet detaşată de toate acestea. Contele d'Eroges, care îl ucisese pe Daniel cu un glonţ chiar lângă locul unde stătea ea acum, fusese omorât la rândul lui, măcelărit la ghilotină. Nicole şi-a făcut cruce gândindu-se la asta. Xavier avusese dreptate în privinţa acelei sinistre invenţii. Multe vieţi pierdute sau întoarse cu susul în jos din acea zi, de acum opt ani, când începuse revoluţia, iar ea îşi găsise adăpost în pivniţe.

Acum, zilele şi anii aveau nume noi, greu de înţeles.

Statul republican repornise calendarul, luând ca reper începutul republicii, şi redenumise totul, să nu mai apară referinţe regaliste sau religioase.

Nu mai exista octombrie sau noiembrie; lunile fuseseră înlocuite cu nume în limba latină sau inventate, care reflectau vremea din perioada respectivă – brumaire, „ceaţă” sau frimaire, „ger”. Toată lumea era într-o confuzie legată de asta, şi în special muncitorii analfabeţi, care învăţau totul, întotdeauna, de la generaţiile anterioare. Străvechea catedrală, cu garguiele şi zidurile ei ornamentate, era acum Templul Popular al Raţiunii, dar, în taină, oamenii încă îl celebrau pe vechiul lor Dumnezeu creştin.

Nicole a traversat piaţa, trecând pe lângă băieţii care se adunaseră în jurul noii statui, a Zeiţei Raţiunii, să fumeze şi să imite ţipetele bufniţelor. Zeiţa Raţiunii era, de fapt, Sfânta Ioana d’Arc călare pe calul ei, dar nimeni nu îndrăznea să spună asta cu voce tare. Băieţii şi-au stins ţigările pe copitele calului şi au pornit agale spre căruţele care-i aşteptau, pentru a se alătura întregului oraş la culesul strugurilor, şi, cu asta, viaţa din Reims curgea şi acum aşa ca întotdeauna.

Nu şi pentru ea, totuşi. Până nu demult, toată lumea o acceptase, pur şi simplu, ca pe o anomalie, un copil rebel căruia îi plăcea să fie afară şi să facă totul la un milion de kilometri pe oră, fie că galopa pe un cal cu o viteză periculoasă, fie că se întrecea în replici cu băieţii, în jocurile lor din piaţă. Şi-ar fi dorit să li se alăture şi acum, să meargă la vie cu căruţa, dar era aşteptată acasă. Viaţa la nouăsprezece ani era o paradă insuportabilă de potenţiali soţi, aşteptări la supunere feminină din partea ei şi părinţi care îşi frângeau mâinile. Şi mai grav, părul ei drept, lunecos, era aranjat în fiecare zi, împotriva voinţei acestuia, în bucle care durau ore în şir, iar Maman îi impunea o garderobă de rochii strâmte, sufocante. Pentru cineva care era mereu în grabă, rochiile acestea erau ca nişte blesteme.

Din fericire, Josette o compătimea şi nu îi lega strâns corsetele. Iar azi, chiar şi Maman a trebuit să accepte faptul că noua ei rochie în stil imperial, croită din mătase şi bumbac uşoare şi moi, îi punea în evidenţă silueta minionă, şi, prin urmare, putea *să se mişte,* măcar atât. Asta a fost victoria de azi, şi nimeni nu o putea împiedica să fure cărţile despre vinuri ale lui Papa şi să le citească în nopţile când luna o ajuta să se autoeduce, dacă nimeni altcineva nu intenţiona să o facă. în fiecare zi, găsea o cale să încalce o regulă fără să observe nimeni – era singurul mod în care putea rămâne în toate minţile, până când va izbuti într-un fel sau altul să scape de constrângerile feminine care se impuseseră în jurul ei, pe măsură ce creştea.

Când a ajuns în intersecţie şi a dispărut din raza vizuală a oricui ar fi putut s-o pârască, şi-a desfăcut boneta, în punctul în care panglica o incomoda sub bărbie, şi-a scuturat părul, eliberându-l din agrafe, şi s-a întors cu faţa la soare, pentru ca *să respire,* pur şi simplu.

Ceasul catedralei a răsunat, marcând ora fixă. Absenţa ei va fi resimţită, dacă nu se grăbea; dar înainte să dea colţul în drum spre casă, s-a oprit la intersecţie să mângâie botul calului, talismanul ei, după ce statuia regelui Ludovic al XVI-lea fusese doborâtă. Un dop de şampanie era înfipt în vârful săbiei Ioanei dArc şi o sticlă goală se sprijinea de braţul ei îndoit. Măcar asta nu se schimbase.

- O sfântă beată conducând un cal, vai-vai. Cine ar face una ca asta?

S-a întors. Iată-l pe Xavier, scund, îndesat şi bronzat; de curea îi atârnau foarfeci de grădină, pentru culesul viei. S-a folosit de ele să îşi dea părul des şi negru de pe frunte şi şi-a stins ţigara, să îi urmeze pe ceilalţi.

Nicole şi-a smucit bărbia spre statuie.

- Ce e asta?

- Artă.

- Vrei să spui că Etienne te-a dat afară din cârciumă devreme şi te foloseşti de ocazie să îţi batjocoreşti şeful?

- Că tot vorbim de el, iată-1. Vine spre tine la fel de repede, cum cade rahatul de pe greblă.

Un bărbat impunător se îndrepta spre ei, cu părul lui cărunt coafat într-un onduleu care pornea dintr-o cărare laterală severă; paşii lui mari lunecau cu relaxarea celor bogaţi. Xavier a dispărut pe loc, dar era prea târziu să evadeze şi ea.

Monsieur Moët s-a înclinat.

- Părinţii tăi mi-au spus că acest cal e printre preferaţi! tăi.

- îmi aduce noroc, a răspuns Nicole.

- Vei avea nevoie de el, dacă te tot amesteci cu ţărănuşii ăştia, şi ştii că nu ar trebui să umbli pe afară fără un însoţitor. E bine că sunt eu aici, *nest-ce pas*[V]*?* Micul nostru secret.

- Nu-i nevoie să am secrete cu dumneavoastră, Monsieur Moët. Părinţii mei sunt încântaţi să-mi dea voie să mă plimb până la piaţă de una singură, a minţit Nicole.

I-a adresat un zâmbet încordat, neprietenos şi s-a întors să plece, dar el nu era dispus să se îndepărteze.

- Ochii tăi sunt mai buni decât ai mei, Mademoiselle Ponsardin. E cumva unul dintre dopurile mele? a întrebat Monsier Moët, stră- duindu-se să vadă până în vârful săbiei.

- Mi-e teamă că, într-adevăr, scrie pe el „Moët”, i-a răspuns Nicole, abia izbutind să descifreze litera majusculă „M” din unghiul în care se afla.

- Voi avea grijă să-şi primească pedeapsa. Te-am văzut cumva vorbind cu Xavier Jumel? Oamenii ca el nu sunt de seama noastră şi nu ar trebui încurajaţi,

V Nu-i aşa?, în 1b. franceză, în orig. (n.red.)

Mademoiselle. Sunt sigur că ai intenţii bune, dar nu e după *rânduială.* Ei pot interpreta greşit şi, atunci, ce se va întâmpla cu noi? Vino, a ordonat el. întâmplător, ştiu, în pofida insinuării tale, că părinţii tăi ar prefera să *nu* rătăceşti pe afară de una singură. Ei au fost cei care m-au trimis să te aduc acasă.

Şi-a tras mâneca cămăşii, scoţând-o din haină, şi-a întors buto- nii ornamentaţi de pe manşetă şi i-a oferit braţul.

Ea l-a refuzat politicos. Era a treia lui vizită în săptămâna aceasta şi o după-amiază de poveşti interminabile despre stimatul lui prieten şi asociat Napoleon se întindea în faţa ei, ca o călătorie prăfuită pe un drum monoton.

Deşi de obicei era un om grăbit, păşea dureros de lent în drum spre casă, indicându-i terenurile şi afacerile pe care le deţinea până acolo, ca şi cum ar fi trebuit s-o intereseze. Ea a rupt un smoc de lavandă de pe un gard. Albinele s-au împrăştiat leneşe.

Monsieur Moët, băţos, a smuls un trandafir şi i l-a oferit. Majoritatea petalelor s-au desprins în momentul culesului. Ea l-a adăugat ezitantă la buchetul ei de lavandă, sperând că nu îl va observa nimeni.

- Nu ar trebui să fraternizezi cu servitorii. Ce or să creadă oamenii? Mai ales acum, că eşti la vârsta măritişului...

O capcană pe care nu izbutea să o definească s-a închis în jurul ei.

- îţi doreşti să te măriţi, nu-i aşa? a insistat el.
- Aş prefera să fraternizez, dacă e să fiu foarte sinceră, Monsieur Moët.
- O să te răzgândeşti.

A fixat-o cu ochii lui asimetrici, examinând-o cu unul dintre ei şi lansând un avertisment cu celălalt.

- Nu poţi rămâne singură pentru totdeauna şi mi-ar

displăcea să te văd într-un aranjament nedemn de tine sau, mai rău, să-ţi distrugi reputaţia pentru că vorbeşti cu băieţi de pe stradă. Te-aş proteja, aş cumpăra toate rochiile pe care le doreşti, atât timp cât sunt feminine, aşa cum se cuvine. Tatăl tău ţi-a permis să te sălbăticeşti; cu toate astea, chiar şi el e de acord că a sosit timpul să te integrezi în societate. Aş putea să te educ, să te ajut să îţi îmblânzeşti o parte din apucăturile rebele, oricât ar fi ele de fermecătoare. Trebuie să spun, ai câteva avantaje. Ochii tăi sunt mari, bizar de deschişi la culoare şi foarte plini de viaţă. Şi modul în care soarele se reflectă în nuanţa aia roşiatică din părul tău îl face să strălucească asemenea unui... ca o...

Era evident că se chinuia; din acest motiv, ea şi-a pus pălăria înapoi în cap şi şi-a îndesat părul sub ea să-l scutească de efort, oripilată de complimentele lui stângace. Cum putea să fie amabilă, dar descurajatoare?

- Sunt hotărâtă să-mi *păstrez* apucăturile rebele, Monsieur Moët. îmi place această rochie, e uşoară, fină şi pot alerga în ea. Şi, trebuie să vă mărturisesc, sunt imposibil de educat – călugăriţele de la mănăstire au încercat din răsputeri, dar fără succes, din păcate.

După privirea lui arogantă, ar fi trebuit, în mod sigur, să fie recunoscătoare pentru propunerea lui mascată. Probabil că Maman şi Papa îi acordaseră permisiunea, fără să o consulte şi pe ea.

- Desigur, ai nevoie de timp de gândire, aşa cum dictează tradiţia, a afirmat Monsieur Moët, încrezător.

Au pornit spre casă, într-o tăcere stânjenitoare. Slavă Domnului că Xavier nu fusese martor la umilinţa pe care o trăise; n-ar fi putut supravieţui.

- Nu mă mărit cu el. îţi vrea doar podgoriile.

Mama ei a pufnit.

- Semeni prea mult cu tatăl tău. Eşti prea *masculină,* cu toate discursurile tale despre independenţă. Eşti atât de brutală în evaluarea unei propuneri la care majoritatea fetelor tinere s-ar azvârli pe loc.

- E cu douăzeci de ani mai bătrân decât mine. Vrea să mă încuie în casa aia mare a lui şi să mă ţină acolo, să dau porunci servitorilor lui şi să mă îmbrac frumos, să-i distrez pe tovarăşii lui militari şi să încerc să-l impresionez pe *Napoleon.*

- Prea multe *păreri!* Oamenii sunt omorâţi pentru ele atunci când le strigă pe stradă, asasinând, lepădându-se de biserică. Sfatul meu pentru tine, Barbe-Nicole, şi ştiu că n-o să mă asculţi, este să-ţi ţii părerile pentru tine.

Nicole şi-a dat ochii peste cap. Nimeni, cu excepţia mamei sale, nu i se adresa pe numele complet, Barbe-Nicole; iar ea o facea doar când era extrem de furioasă. Sora ei mai mare, Clémentine, a chicotit.

- Eu cred că e frumos, chiar dacă are părul cărunt, a spus Clémentine cu timiditate.

Ochii lui Maman s-au luminat la aprobarea irezistibilă a fiicei sale mai mari.

- Exact acesta este genul de opinie adecvat pentru o fată. Nicolas, vrei să-i bagi minţile în cap fiicei tale?

Tatăl ei a înţeles aluzia (Nicole era sigură că totul fusese stabilit dinainte) şi şi-a dres vocea.

- Babouchette, nu poţi sta pe aici pentru totdeauna şi să tânjeşti după libertate. Ai nouăsprezece ani. O femeie trebuie să se mărite tocmai pentru ca să-şi câştige libertatea. Banii lui îţi vor asigura tot ce îţi doreşte inima.

- Şi o cuşcă poleită în care să mă bucur de toate acestea? Nu îmi pot azvârli viaţa aşa, pur şi simplu, pe mâinile unui om care vrea o *poupee,* o păpuşă, pentru salonul lui de recepţii, a protestat Nicole.

Tatăl ei îşi ascunse un zâmbet.

- Nicolas! O încurajezi!

Nicolas Ponsardin era un urs imens, morocănos, un conducător de breaslă, realizat prin propriile forţe, care acumulase averea pentru familia lui din filaturi de lână şi podgorii. A luat mâinile fiicei sale în ale lui.

- îi datorezi să îi iei oferta în considerare, serios şi cu raţiune, aşa cum poţi numai tu. Ai duce o viaţă confortabilă cu el. E un om bun şi o partidă bună. Poate că nu mă crezi, dar ţine foarte mult la tine. De fapt, ai putea chiar s-o numeşti dragoste. Fii practică. Dar, până la urmă, e alegerea ta...

- Se va pune de-a curmezişul, ca de obicei. Găseşte plăcere în asta, a protestat Maman.

- E o cugetătoare, atâta tot. Are nevoie să evalueze opţiunile cu propria ei minte. Dă-i voie s-o facă, a spus Papa.

Nicole a profitat de ocazie să evadeze. Ce încurcătură. Dacă asta era singura propunere serioasă de căsătorie pe care o primea vreodată? în cărţile pe care le citise, frumoasa îi cedează bestiei sau sărută broscoiul şi este recompensată. Ce inepţie!

Casa familiei Ponsardin era una dintre cele mai măreţe din oraş, având camere unde nu intra nimeni niciodată şi lumini care se revărsau printr-un perete format din uşi de sticlă care dădeau spre grădinile vaste. Şi totuşi, aici, Nicole se simţea captivă. A traversat holul lustruit, decorat în carouri, până când a ajuns la uşa masivă de la intrare. Josette a deschis-o pentru ea, facându-i cu ochiul conspirativ.

Afară, afară, afară spre aerul dimineţii, prin rue de la Vache şi înapoi în piaţă. îşi respecta tatăl, dar situaţia nu era în regulă. Era oare posibil să te măriţi şi totuşi să-ţi urmezi visurile, să-ţi câştigi propriii bani? Nu văzuse niciodată aşa ceva. Soţii erau proprietarii soţiilor lor, iar soţiile erau nevoite să se milogească sau să uneltească pentru a obţine ceea ce-şi doreau. O vizită la Antoine şi

Claudine, prieteni vechi şi credincioşi ai familiei – croitoreasa mamei sale şi pivnicerul tatălui său o va ajuta să-şi limpezească gândurile. O ajuta întotdeauna.

S-a oprit la *boulangerie.* Acum, Nataşa ţinea afacerea de una singură. Din acea zi oribilă, cu opt ani în urmă, îmbătrânise mai mult decât ar fi meritat. Avea buzele subţiate, pielea ei închisă la culoare devenise pământie în obraji, şuviţe cărunte presărau părul ei negru şi blândeţea ei se metamorfozase într-o fermitate ostenită.

Cu toate acestea, Nicole o privea pe Nataşa cu invidie, ca pe o stăpână a tuturor celor pe care le ţinea sub observaţie – tejgheaua lustruită etala tăvile ei ordonate, prezentând tarte cu fructe sclipitoare, *călugăriţe* lucioase, macarons în culori pastelate, un zid apetisant *deficelles,* baghete şi *pains de Campagne* stivuite în coşuri, aliniate cu precizie, ca nişte soldaţi, gata de vânzare. *Ea făcea* ceva. Ceva cu scop şi cu satisfacţie.

- *Bonjour.*
- Nicole!

Faţa obosită a Nataşei s-a încreţit într-un zâmbet.

- Azi ai focul ăla în privire. îţi planifici propria revoluţie?
- Merg doar să-i vizitez pe Claudine şi Antoine.
- Ah, *bon.*

Nataşa a ales de îndată trei *călugăriţe* dolofane. Le cunoştea preferinţele.

- Fac asta pentru el, a spus Nataşa.

Nicole ştia la cine se referă, fără să fie nevoită să întrebe.

- Primul lucru pe care l-am învăţat de la soţul meu când am venit din Sankt-Petersburg.

A presărat un pic de sare pe podea, a murmurat o rugăciune rusească şi a ridicat privirea în sus, spre ceruri.

Nicole a înclinat din cap cu înţelegere. Nu era nevoie

de cuvinte, dar Nataşa a remarcat ceea ce ea spera că era o expresie care să reflecte sprijinul şi empatia.

- Găsesc plăcere în lucruri mici. Nu-ţi face griji pentru mine.

Nataşa nu era singura în această situaţie. Revoluţia transformase în văduve mult prea multe femei din oraşul ăsta, deopotrivă bogate şi sărace. Chiar şi acum, Napoleon se războia cu Austria şi avea un apetit insaţiabil pentru a expedia sufletele bărbaţilor tineri de pe câmpul de bătălie spre rai – sau iad. Fără un soţ, erai un cetăţean de mâna a doua, chiar dacă erai suficient de norocoasă să nu ajungi pe străzi. Nu şi Nataşa, însă. Avea patiseria ei, şi nu trecea nicio zi în care Nicole să nu se oprească pe aici, pentru o prăjitură sau pentru a petrece nişte timp cu ea.

A apucat mânerul de aţă al ambalajului impecabil din hârtie cerată; o bucăţică infimă de perfecţiune, repetată de o sută de ori pe zi.

- *Merci, Nataşa, bonne journée*[1].

A avut o ezitare.

- *Qu-est-ce qui va pas, ma petite?.*[VI VII]

într-adevăr, ceva mergea foarte prost. Şi-ar fi dorit să-i poată cere sfatul Nataşei în privinţa lui Monsieur Moët, dar dacă urma să-l refuze, n-ar fi fost corect ca alţii să ştie, chiar dacă el era într- atât de arogant, încât să creadă că o poate modela să devină soţia lui perfectă imaginară.

- *Non, tout va bien. A demain?*

- Să-mi spui când vei fi pregătită! a strigat Nataşa după ea.

Uneori, lui Nicole i se părea că Nataşa era, într-

VI Mulţumesc, Nataşa, o zi bună!, în 1b. franc., în orig. (n.red.)
VII Ce este în neregulă cu tine, micuţa mea?, în 1b. franc., în orig. (n.red.) ’Nimic, totul e bine. Pe mâine, în 1b. franc., în orig. (n.red.)

adevăr, capabilă să citească gândurile oamenilor.

A luat-o pe rue de l'Etape, apoi de-a lungul rue de Cordelliers, a cotit-o la stânga în dreptul robinetului ruginit care picurase dintot- deauna, de când îşi aducea ea aminte, de-a lungul aleii şi, prin gard, spre curtea de butoaie în care o ascunsese Xavier în ziua revoluţiei. Intrarea spre cealaltă lume, a vinurilor şi pivniţelor, a *industriei.* Simţea acelaşi entuziasm când vizita filaturile de lână ale tatălui ei. Pocnetele războaielor de ţesut, funcţionarii cu teancurile lor de pergament, femeile ale căror degete mânuiau maşinile cu atâta îndemânare. Pânza fină care ieşea la celălalt capăt şi dădea o formă zilei, o finalitate utilă.

A bătut la uşa casei care străjuia curtea.

- *Claudine, Antoine, c'est moi*[1] *!*
- *Ah, la petite sauvage. Monte*[VIII IX]*,* hai sus!

A urcat scările, câte două o dată, tropăind din ghete pe treptele vechi. Aici, nu era nevoită să facă pe doamna.

- Cer adăpost împotriva căsătoriei şi a morţii lente, a strigat ea, apoi s-a oprit brusc.

Antoine şi Claudine se aflau în locurile lor obişnuite, lângă foc, dar mai era o a treia persoană, aşezată pe scaunul *ei.* Un bărbat cu o vioară în poală, care, în mod foarte evident, se simţea ca acasă. A făcut un semn cu mâna spre ea, în semn de plecăciune, salutând-o.

- Se acordă, dar e o pierdere teribilă, a spus el, înclinându-se în spate şi încrucişându-şi picioarele lungi. Nu arăta ca un locuitor din Reims, nici ca genul de boiernaş de la ţară plecat la vânătoare, nici ca un fermier. Părul lui închis la culoare era lung până la umeri, iar faţa lui cu trăsături ferme era neobişnuit de expresivă atunci când zâmbea. Vesta cu broderii îi dădea un aer boem, de

---

VIII Sunt eu, în 1b. franc., în orig. (n.red.)
IX Ah, mica sălbatică. Urcă!, în 1b., franc., în orig. (n.red.)

parcă ar fi fost un poet maghiar.
- *Approches-toi au feu, il fait froid aujourd'hui.* Aşază-te lângă foc, i-a făcut semn Antoine lui Nicole. Şi ssst, căsătoria nu e *atât* de rea, nici măcar pentru un băieţoi încăpăţânat.

Nu mai avea unde să se aşeze, iar bărbatul nu se ridica.

Claudine s-a apropiat în grabă şi i-a luat *călugăriţele.*
- Mulţumesc, o să fac cafea şi o să aduc farfurii.

Claudine i-a făcut cu ochiul lui Antoine, iar acesta a dispărut alături de ea în bucătărie, s-o ajute, lăsându-i pe ei doi singuri, fără prezentări.
- Sunt numai trei... îmi cer scuze, a spus Nicole, aruncându-i o privire bărbatului.
- François Clicquot. *Enchanté.*

A sărit în picioare şi a sărutat-o pe ambii obraji, ţinându-şi vioara.
- Te-ai gândit vreodată că o prăjitură cu un nume atât de cast poate fi atât de diabolică şi de delicioasă?
- O măicuţă trebuie să lupte împotriva păcatului, altfel care mai e rostul? Deşi toate *călugăriţele* pe care le-am cunoscut şi-au făcut o religie din a-mi zdrobi palmele cu o riglă.

El a zâmbit.
- O şcolăriţă refractară?

Ochii lui închişi la culoare, verzi-albăstrui, contrastau surprinzător cu pielea lui palidă şi cu sprâncenele negre.
- Chiuleam întotdeauna.
- Preferi o libertate plină de pericole unei păci în sclavie?

Citându-l pe autorul ei preferat, el făcuse un rezumat al tuturor sentimentelor ei legate de aproape orice, inclusiv de Monsieur Moët. Ea a roşit.

El a cotrobăit prin cutia viorii şi a scos un exemplar

deteriorat al *Contractului social,* de Rousseau.

- Nu o las niciodată din mână.
- Vino şi aşază-te, *sauvage,* a spus Antoine, aducând tava cu cafea.

Colţurile buzelor bărbatului au tresărit într-un zâmbet, iar ea i-a bombănit în sinea ei pentru că-i folosiseră porecla în faţa lui. Şi-l amintea acum pe François Clicquot. Tatăl ei era în relaţii amicale cu familia lui. De fapt, locuiau prin apropiere, dar el fusese plecat la o şcoală cu internat.

Claudine a servit *călugăriţele.* François a luat una dintre ele, a rupt-o în două şi i-a oferit o parte lui Nicole. Ea l-a refuzat.

Claudine şi Antoine nu simţeau niciodată nevoia să umple liniştea; prin urmare, nimeni n-a scos o vorbă. Spre deosebire de casa ei, acesta era un loc simplu, cu podea de scânduri frecată să lucească de curăţenie, scaune de lemn uzate şi un covor din cârpe, lângă şemineul pe care Nicole o ajutase pe Claudine să-l facă, pe când era copil. Fără servitori, fără agitaţie. Atmosfera aceasta lejeră şi simplă era motivul pentru care venea aici, iar François a părut să intuiască acest lucru, prin urmare, a păstrat şi el tăcerea. Ea a fixat focul cu
privirea şi l-a simţit că se uită la ea. Cafeaua era caldă, cu aromă de nuci, dar curiozitatea lui o nelinişte a. A golit ceaşca.

- Ar trebui să mă întorc acasă, a spus Nicole.
- Eşti sigură?

Antoine a studiat-o cu o expresie indescifrabilă.

- Mergem la Verzenay cu François, să asistăm la culesul strugurilor. Vrei să vii cu noi? Picnicul nostru se poate extinde cu uşurinţă la patru persoane. Te rog să vii, să vezi ce se întâmplă înainte ca strugurii să ajungă în

pivniţe. O să-ţi ia gândurile de la pieirea ta prin căsătorie, a zâmbit el.
- îţi ofer ţie porţia mea de la picnic. Hai, vino, e o zi minunată, a spus François.
- Părinţii mei îşi vor face griji, a răspuns ea.

Ar fi fost a doua oară când evada de acasă de una singură azi, iar ei i-ar fi resimţit absenţa şi s-ar fi neliniştit. însă atunci când îi privise din piaţă, cu doar câteva ore în urmă, pe Xavier şi pe ceilalţi plecând spre podgorii, tânjise să li se alăture. Acum, primise propunerea de a face exact acest lucru. Antoine era unul dintre cei mai apreciaţi pivniceri din Reims şi ştia tot ce era de ştiut despre producerea vinurilor. Ar fi putut chiar să participe cu adevărat la recoltă, nu doar să citească despre ea. Papa nu-i permisese niciodată să-l însoţească la podgorii. Era o lume a bărbaţilor, dacă nu erai printre cei care munceau, şi nu era un loc potrivit pentru doamne, îi spusese el. Nicole ura acest cuvânt, „doamnă". însemna doar faptul că erai închisă undeva, într-o cuşcă poleită, cu ziduri invizibile, pe care nu le puteai depăşi sau pune sub semnul întrebării.
- Pot să trimit un băiat să-i anunţe, a intervenit François. îţi sunt dator acum, că ţi-am mâncat prăjitura de călugăriţă păcătoasă.
- Réseau Matu a autorizat începerea culesului chiar în dimineaţa asta. Toată lumea va fi pe câmp, a încurajat-o Claudine.
- Nu va fi plimbarea obişnuită cu trăsura, să te uiţi de la distanţă, cum eşti obişnuită. Vei intra printre vii, te vei alătura culegătorilor şi vei simţi dulceaţa pe degete. Parfumul e ameţitor, a adăugat François.
- Dar culegătorilor nu le plac stăpânii, când se bagă peste ei, nu-i aşa? I-am auzit batjocorindu-i pe „fermierii domni" şi bombănind despre faptul că aceştia o făceau

doar de plăcere.

François a început să râdă, învăluind-o într-o căldură relaxată, luminoasă.

- Ai un spirit de observaţie remarcabil pentru o chiulangioaică neascultătoare! Mergem la podgoriile tatălui meu, iar eu muncesc din greu, aşa cum am facut-o de când îmi aduc aminte. Pentru mine nu e o plăcere, e viaţa mea. Când am fost trimis la internat, mi-a fost dor chiar şi de viile golaşe şi negre din timpul iernii. Şi vara în sala de clasă era un chin, când ştiam că viile înfloresc, apoi urmează explozia mugurilor, apoi munca până în adâncul nopţii, sub luna strălucitoare de iunie. Dacă îţi place să munceşti pe rupte, vei fi captivată, îţi promit.

Să se întoarcă acasă la broderii şi ciondăneli despre căsătorie, sau să se legene cu trăsura pe drumurile arse de soare care duceau la vie, să fie printre muncitori cu acest bărbat fascinant? Nu avea cum să reziste.

Când au ajuns la Verzenay, ceasul bătea ora douăsprezece în bătrâna catedrală. Podgoriile se întindeau la nesfârşit în toate direcţiile, umbre albastre se adânceau sub boitele de viţă, în lumina soarelui strălucitor. Familii şi muncitori ai fermelor bârfeau de-a lungul şirurilor de viţă-de-vie, măgarii echipaţi cu botniţe tropăiau, pregătiţi să transporte căruţele din lemn, pline de struguri, până la teasc. Copiii retezau ciorchinii de struguri, alături de mamele lor. Bunicile selectau strugurii stricaţi, şi toată lumea muncea din greu, să termine culesul înainte de arşiţa după-amiezii. Acestea erau familiile revoluţiei, şi se hrăneau mai bine decât înainte, în timpul vechii orânduiri, dar era totuşi o muncă epuizantă: bărbaţii se cocoşau sub povara coşurilor grele, iar femeile îşi trăgeau basmalele peste faţă, să se protejeze de soare.

François i-a oferit o mână, ajutând-o să coboare din

trăsură, apoi a învârtit-o până a ajuns pe pământ, intr-un carusel al cerului şi al viilor.

- Cenuşii şi albaştri, a spus el. Aşa cum e marea la Calais. < Culoarea norilor.

Ea a clipit, nedumerită.

- Ochii tăi, a completat el.

- Ne vedem aici peste o oră, a intervenit Antoine, sărind din căruţă şi luând-o de braţ pe Claudine. Trebuie să vedem ce mai e pe la teascuri.

Dispăruseră înainte ca ea să apuce să le răspundă.

- Vino cu mine, am ceva demn de văzut în podgoria de sus, de pe Montagne, i-a spus François lui Nicole. E o plimbare destul de lungă, însă.

Ea şi-a ridicat fusta şi a râcâit prin noroi cu ghetele ei rezistente.

- Armata lui Napoleon ar putea face un marş până în Austria cu astea.

- îmi amintesc de tine, pe când erai copil, îi puteai întrece la fugă pe cei mai mulţi dintre băieţi. Vino atunci.

Au urcat un deal înspre pădure, ridicând nori de cretă în timp ce păşeau; fluturi prăfuiţi pluteau peste maci şi albăstrele şi ciocârliile cântau.

Când au ajuns la un şir îndepărtat de viţă-de-vie, François i-a indicat un punct.

- Uite, acolo, vezi trandafirul galben? Exact acolo.

Din dreptul trandafirului, François a numărat trei butuci de viţă, şi s-a uitat spre frunziş. Ridicând frunzele verzi-închis, i-a dezvăluit un ciorchine de struguri rubinii. Nu erau mov, sau albi, sau de orice altă nuanţă intermediară; erau struguri copţi în culoarea bobiţelor de laur. Nu văzuse niciodată ceva asemănător.

- M-am gândit că o să fii impresionată, a zâmbit el.

- Nu mă prea cunoşti.

- Dar îmi amintesc de tine.

A cules două boabe de strugure.

- Nu face asta! Sunt singurii de acest gen.
- Or să se ofilească şi or să moară, fără să-i fi gustat nimeni vreodată. Nu e mai trist aşa?

A băgat un bob în gură.

- Seminţe de anason, migdală...

îl savura.

- Şi apoi trifoi. Gustă-1.

I-a întins al doilea bob de strugure. Nicole a ezitat. Era de un roşu sângeriu.

- Hai, fa-o. Vom fi singurii doi oameni care i-au gustat vreodată. Sunt delicioşi.

L-a luat şi l-a băgat în gură.

- Acru! a bolborosit ea, scuipându-1.
- Ai fi putut să te prefaci! a izbucnit el în râs.
- Nu pot să mă prefac, trebuie să spun ce cred.
- Ai trecut primul test al degustării de vinuri, a spus François. Fii sincer, nu-i cânta în strună producătorului, acţionează în favoarea cumpărătorului şi nu vei greşi niciodată prea tare. Vino, o să-ţi găsesc unii dulci.

S-au întors la podgoriile aglomerate, iar François i-a înmânat un coş plat pentru recoltat.

- Culege-i pe cei mai buni prima oară, de-a lungul întregului şir. Asta e o podgorie de cea mai înaltă calitate, prin urmare, ai grijă. Frumuseţile astea au muncit toată vara, devenind din ce în ce mai dulci pe tăcute.
- Ca sora mea perfectă. Eu, personal, prefer să fiu culegătorul, şi nu fructul cules. Ce se va întâmpla după asta?

Vedea fructele coapte atârnând grele pe viţa-de-vie, le simţea lipicioase în mâini, le inspira parfumul pătrunzător. De fapt, să fii acolo nu se compara câtuşi de puţin cu manualele plictisitoare pe care se chinuise să le citească la lumina lunii.

- E un proces frumos, *sauvage,* a răspuns François. întreaga operaţie, de la cules până la presat şi îngrijirea

viţei-de-vie. Amestecul, sticlele din pivniţe, care se transformă încet. E ceea ce iubesc. Acest *terroir* din Verzenay produce cei mai buni struguri pentru şampanie. Tu culegi cel mai fin Pinot Noir. Vor fi amestecaţi cu Pinot Meunier, cei de acolo. Strugurii negri cresc cel mai bine aici, pe Montagne. Şi al treilea tip de strugure pentru şampania mea este Chardonnay. Avem o altă podgorie în cealaltă parte, în Côte des Blancs. Acolo creştem Morillon Blanc. Acesta e locul meu, unde sunt cel mai fericit.

Nicole a dat din cap, amintindu-şi de prima ocazie când a ajuns în pivniţă, în ziua revoluţiei, de sticlele verzi-închis atât de ordonate, atât de relaxante şi de încântătoare la lumina lumânării. Aici era locul în care acele sticle îşi începeau călătoria, prin cules în lumina soarelui care ajutase fructele să se coacă.

- Domnişoară Ponsardin!

Era Monsieur Moët, zorind spre ea în grabă mare, aranjându-şi cu mâna şuviţele cărunte coafate într-o parte, în anticiparea nerăbdătoare a momentului în care va ajunge la ea. Nicole şi-ar fi dorit să fie la un milion de kilometri distanţă.

- Te vei trezi arsă de soare mâine, fără o umbrelă, iar podgoriile sunt pentru muncitori! Şi eu am crezut că poate vrei să fii acasă, cu părinţii tăi, *la o discuţie.* Trăsura mea e prin apropiere. Vino.

- Presupun că l-aţi întâlnit pe Monsieur Clicquot! a ripostat Nicole nepăsătoare, hotărâtă să nu răspundă comentariilor lui.

Cei doi bărbaţi şi-au strâns mâna glacial.

- Eşti însoţită?

- Da, Monsieur Moët. Sunt cu Claudine, *la couturière,* prin urmare, nu-ţi face griji. Nu sunt o floare tremurândă pe care ar fi nevoie să o protejezi.

- Şi ea unde e acum? Ar fi iresponsabil din partea mea

să te las singură...

Nicole abia putea să respire din cauza senzaţiei de claustrofobie pe care acest om o aducea cu el; ca şi cum o cameră fără ferestre se strângea în jurul ei.

François a intervenit cu un zâmbet.

- Monsieur, e în perfectă siguranţă cu mine. îi cunosc bine familia. Taţii noştri sunt prieteni buni.

Monsieur Moët i-a aruncat o privire cercetătoare lui François şi, în mod vizibil, nu i-a plăcut ce a văzut.

- Mama ta ar fi disperată dacă s-ar gândi cât de neglijentă a fost Claudine. O voi găsi eu pentru tine.

Monsieur Moët şi-a închis nasturii hainei şi a pornit pe cărarea spre teascuri, atent să-i ignore pe muncitorii care îl salutau pe parcurs.

- *La o discuţie,* l-a imitat François batjocoritor pe la spate. Despre ce? E unul dintre bărbaţii ăia care cred că deţin întreaga Franţă, inclusiv pe tine.

A cules un bob de strugure.

- Ăsta e perfect.

Ea a muşcat prin pieliţă, uitându-l imediat pe Moët, datorită avalanşei de dulceaţă care s-a revărsat – un caleidoscop de ploi line, soare blând, un an întreg de înserări şi răsărituri, geruri şi adieri de vară, gustul terro/r-ului, chiar acolo, pe limba ei.

CAPITOLUL 3

Sfârşit de octombrie, 1797

Data republicană: Brumaire, anul al VI-lea

Adevăr şi provocare

Antoine şi Claudine o salvaseră de moartea-prin-căsătorie. François fusese iniţiativa lor, o campanie planificată cu grijă, începută mai devreme decât trebuia, în ziua când Nicole le-a tropăit pe scări pe neaşteptate, după ce primise propunerea lui Monsieur Moët.

Dar bineînţeles că observaseră cât era de nefericită, i-au mărturisit Antoine şi Claudine. O cunoşteau de când se născuse şi erau în stare să vadă cum ducea un război fără şanse de victorie împotriva presiunii de a se mărita, care era din ce în ce mai mare. în orice moment, tatăl ei putea fi de acord cu un aranjament nepotrivit, desigur, cu cele mai bune intenţii în ceea ce o privea, dar ea ar fi fost prinsă într-o capcană pentru totdeauna, împotriva voinţei sale. Când François La vizitat pe Antoine să-l consulte în privinţa achiziţiei ultimelor lui podgorii grand cru, a fost ca o gură de aer curat, în comparaţie cu tradiţionaliştii rigizi de provincie care ar fi putut fi consideraţi o pereche

potrivită pentru Nicole. François călătorise mult, avea mintea deschisă, era un om educat şi un visător. Modul în care vorbea atât de poetic despre viţa-de-vie îi captiva pe toţi cei

pe care-i întâlnea, iar spontaneitatea şi inteligenţa Iui erau mai mult decât potrivite pentru Nicole a lor cea neliniştită şi rebelă.

Un licurici, aşa o numea el. Rapidă, ageră şi plină de energie.

- *Chérie,* trăsura!

Nicole a aruncat o privire în oglindă înainte să coboare scările în fugă, să urce în trăsură. De ce solicitase o lună întreagă, să ia în considerare propunerea lui Moët? Pentru că nu ştia cum să-l refuze, şi părea o perioadă decentă de timp pe care să i-l acorde, aşa cum o sfătuise tatăl ei. Ar fi fost nedrept să-i refuze propunerea într-un interval mai scurt. Mai avea o săptămână înainte să termine cu asta, dar părea o eternitate, acum că îl avea pe François.

Fiecare minut fără el era insuportabil. Găsea un pretext să se întâlnească întâmplător cu el în fiecare zi, plimbându-se prin podgoriile familiei Ponsardin. Dacă era să ia în considerare propunerea lui Monsieur Moët, argumentase ea, era cazul să petreacă mai mult timp în mediul lui, producţia de vinuri. François muncea permanent în podgoriile Clicquot, din apropiere, şi, exact cum promisese, avea să-i arate câte ceva nou în fiecare zi – o combinaţie de gustat, un Pinot delicios pe care să-l încerce, un loc neexplorat, unde macii mărgineau lanurile de cereale, înflăcăraţi de lumina soarelui.

Uneori, la apus, momentul zilei când cerul devenea albastru şi translucid ca lacul chinezesc, priveau norii care se metamorfozau în ceas de seară, luând diverse forme.

- O sticlă de şampanie, a spus Nicole.
- Ai greşit forma, e evident o sticlă de Gamay.

François s-a concentrat intens, privind-o cu coada ochiului. Sub razele muribunde ale soarelui, pielea lui strălucea în lumina trandafirie.

- De unde naiba ştii?
- Nu ştiu, a izbucnit el în râs, îmbrăţişând-o strâns.

Formele nu contau, important era să mai rămână puţin împreună; şi o tărăgănau până când ultima rază subţire de lumină de la linia orizontului îi trimitea pe părinţii ei să o caute prin întuneric.

Pe măsură ce luna în curs aducea o vreme mai temperată şi zilele deveneau mai scurte, se hrăneau unul pe altul cu mure din gardurile vii, şi niciodată acestea nu i se păruseră atât de întunecate şi dulci lui Nicole. Când găseau suficient de mult timp să evadeze, François îşi întindea haina sub fagii încolăciţi din pădurea Verzy şi citeau împreună din Rousseau sau Voltaire. Niciunul dintre ei nu se putea concentra îndeajuns de mult încât să parcurgă ceva substanţial. Era un joc de-a tatonarea, să vadă care rezista mai mult până când ochii lor se întâlneau şi îşi furau sărutări pătate cu zeamă de mure.

în ziua în care soarele împlinit de octombrie a strălucit printre picăturile umflate de apă şi i-a luminat cu o mie de sfere de ploaie caldă, aceasta i-a surprins la podgoria străjuită de ziduri din Villers- Allerand. Au dansat polca în sus şi în jos printre şirurile de butuci, din pură încântare a momentului, uzi leoarcă şi râzând, François cântând spre cer cât îl ţineau plămânii şi conducând-o în piruete meşteşugite printre vii.

Acum, când mai era doar o săptămână până când se putea elibera de propunerea lui Monsieur Moët, s-a oprit în holul imens al casei părinţilor ei şi şi-a făcut o reverenţă în valoroasa oglindă veneţiană a lui Maman, dorindu-şi noroc.

- *Vite, chérie, Claudine est arrivée]*[X] a strigat Maman.

Mama ei a sărutat-o pe ambii obraji, încântată să o vadă în rochia ei nouă de mătase, cu părul periat într-un

---

X Grăbeşte-te, draga mea. Claudine a sosit., în 1b. franc., în orig. (n.red.)

coc.
- Te maturizezi, Babouchette. Era şi timpul.
I-a făcut cu ochiul.
Orice urmă de vinovăţie pe care o simţea Nicole era înlăturată de gândul la François, de poemele şi scrisorile zilnice pe care acesta i le strecura în buzunar şi de invitaţia de azi, să se întâlnească cu el lângă lac. Nimic altceva nu conta.

Lacul era verde, ca râul Vesle, translucid şi deschis la culoare din cauza bancurilor de cretă. François a azvârlit o piatră, iar soarele de octombrie a împodobit cu argint valurile.
- Nu e rău, a constatat Nicole.
- De ce ar fi nevoie pentru ca să te impresioneze şi pe tine cineva? a început să râdă François.
- Nu ştiu. Un dragon? Să transformi apa în vin?
- Mergem să înotăm. Ţi-am promis ceva nou de fiecare dată când ne vedem. întoarce-te.
I-a desfăcut şireturile din spatele rochiei, suficient s-o poată dezbrăca.
- Scoate-o tu, i-a spus el.
Nicole a ezitat, dar „ceva nou”-urile lui erau întotdeauna irezistibile. Şi-a dezbrăcat rochia şi s-a întors cu faţa la el, trupul ei părând o umbră sub furoul ei de muselină. El i-a atins umărul. O adiere a făcut stejarii să freamăte. O nouă foame a copleşit-o, iar el a sărutat-o. Când i-a dat drumul, s-a simţit la fel de ameţită ca atunci când o coborâse în piruete din trăsură.
- Acum! a strigat el şi a împins-o în apă, scoţându-şi cămaşa şi sărind după ea. Apa a fost ca un şoc rece, sângele ei năvălind şi clocotind, iar când s-a ridicat la suprafaţă, el a sărutat-o din nou. Apa era tulbure, dulce şi lunecoasă printre ei. Au izbucnit în râs din cauza şocului

şi s-au sărutat mai adânc de această dată, cu mâinile în locuri în care n-ar fi trebuit să fie, fără să se poată opri, până când ea s-a smuls din îmbrăţişare, intimidată de intensitate.

A luat-o de mână şi au plutit pe spate, torturaţi de dorinţă, privind cum rândunelele căpătau o nuanţă verde-închis, în timp ce zburau ca gloanţele pe deasupra apei. Libelule irizante formau norişori deasupra nuferilor.

Ora a trecut mult prea repede. S-a uscat la soare, înainte de a se îmbrăca, dar îi era încă frig de la umezeală şi s-au ţinut de mână cât de mult şi-au putut permite, în timp ce au parcurs cărarea. în timp ce treceau pe lângă casa abandonată, Nicole a zărit o fântână. Şi-a băgat mâna în buzunar, căutând o monedă.

- Pune-ţi o dorinţă, a spus ea şi a închis ochii, pregătită să o arunce. *Libertate,* a gândit ea, în timp ce arunca moneda. A găsit încă una în buzunar şi i-a întins-o lui François.

- Tu urmezi.

El a bătut în retragere:

- N-ar fi trebuit să faci asta.

Ea a început să râdă:

- Atunci, o arunc eu pentru tine.

Ea a închis ochii şi a zâmbit. *Fericire pentru François,* a formulat ea în gând, iar moneda s-a scufundat în apă, mult mai adânc.

Când a deschis ochii, François dispăruse. Dacă era o glumă, ei nu-i venea să râdă. A rămas pe loc un timp, aşteptându-l să se întoarcă, a cercetat pădurile în timp ce mima că nu o face, pentru că, poate, o pândea. El nu s-a mai întors. Ea îşi uitase ceasornicul de buzunar acasă, dar trecuse, fără îndoială, cel puţin jumătate de oră de când aştepta, iar soarele îşi pierduse un pic din strălucire.

Au sosit Antoine şi Claudine, şi totuşi François nu era

pe nicăieri. Furia şi durerea se amestecau într-o confuzie de sentimente. Cum îndrăznea să facă una ca asta? Şi în acelaşi timp, tânjea după braţele lui calde în jurul ei. îi venea să plângă şi îşi dorea să se răstească la el pentru nechibzuinţa lui, dacă măcar ar fi apărut.

- Unde e tânărul tău poet podgorean? a zâmbit Claudine.

- Nu... nu ştiu. Am închis ochii să-mi pun o dorinţă la fântâna aceea şi a dispărut.

Au aşteptat cât au putut. Antoine a dat o raită prin pădure şi s-a întors dând din umeri. Nimic.

O parte din ea încă mai spera că el se va ivi pe marginea drumului, râzând. Poate că avea vreo legătură cu moneda pe care o aruncase. în acel moment, el afişase expresia unui animal sălbatic, oscilând între luptă şi fugă, şi, în mod evident, alesese să zboare. Nicole ar fi putut să plângă, să ţipe şi să îl blesteme pentru egoismul lui, în timp ce îşi dorea să îşi arunce braţele în jurul lui şi să înţeleagă.

Claudine îi puse un braţ pe după umăr şi nu spuse nimic, lăsând-o cu durerea ei.

Nicole şi-a derulat prin minte momentul, iar şi iar, în decursul acelei nopţi. Nici măcar nu o salutase la plecare.

O săptămână înceată a trecut anevoie. A revenit obsesiv, în fiecare zi, în locul din grajd unde îşi lăsau scrisori ascunse, şi în fiecare zi, locul gol era ca o lovitură în stomac. Nu îl cunoştea pe François decât de patru săptămâni, dar acesta îi umpluse viaţa cu o nouă energie şi, până acum, nu trecuse nicio zi fără ca el să-i lase un mesaj sau un poem tainic. Oare îşi imaginase tot ce se întâmplase între ei? Era încă o fată proastă care fusese dusă de nas de un mincinos atrăgător? Oare suferea şi el pe undeva, strigând după ajutorul ei, sau era cu o altă

fată, pe care o ducea în podgoriile lui, ţinând discursuri poetice despre viţa-de-vie? Şi totuşi, era prea mândră să-i întrebe pe Antoine şi pe Claudine unde era.

După şapte zile, trei ore şi treizeci de minute, ştia ce are de făcut. Magazinul era închis acum, dar Nataşa îi va da un răspuns. A alergat spre *boulangerie* şi a bătut la uşă.

I-a povestit tot, iar Nataşa i-a întins o pungă mică de sare.

- Eşti sigură că vrei să faci asta? Nu îţi spune de fiecare dată ce vrei să auzi, *milaia.*
- Sunt sigură.

Nimic nu putea fi mai rău decât chinul de a nu şti.

Nataşa şi-a ciocnit mărgelele de chihlimbar, şoptind formule magice pe care Nicole nu le putea auzi.

- Aruncă.

Nicole a aruncat sarea. Aceasta s-a răspândit peste dalele din *boulangerie.* Nataşa a examinat formele.

- Fii precaută.
- Şi altceva?

Nataşa a măturat sarea într-o grămăjoară, în faţa ei.

- Doar atât. Fii precaută, micuţa mea vijelie. la-ţi timp să cumpăneşti, să te gândeşti. Eşti dezamăgită?
- Puţin. Am crezut...
- Că îţi va spune că drumul iubirii adevărate nu e niciodată simplu, dar totul va fi minunat până la final?

Nicole a roşit.

- Nu spune decât să fii precaută. Am văzut ce urma să i se întâmple lui Daniel folosindu-mă de metodele străvechi. Nu greşeşte niciodată, nici măcar atunci când îţi spune ceea ce nu vrei să auzi.

Erau momente când Nataşa putea fi atât de *pesimistă.*

- Aşa e, sunt o femeie bătrână şi mohorâtă, dar sunt mai înţeleaptă decât tine. Numai tu ştii răspunsul.

A deschis uşa şi a îmbrăţişat-o strâns pe Nicole.

- Du-te, şi dă-ţi răgaz de gândire în noaptea asta. Numai tu îţi ştii propriile gânduri.

Trecuse prea mult timp să-l mai poată ierta. în momentul în care a ajuns acasă, Nicole a luat în mână o pană.

Cher Jean-Rémy Moët,
Sunt încântată să accept...

A pecetluit scrisoarea, şi, dintr-un impuls ulterior, a stropit-o cu un jet generos de apă de lavandă. I-a dat biletul lui Josette, să îl expedieze urgent, şi a facut-o să jure că nu le va spune nimic părinţilor ei.

Acest oraş mic iubea să bârfească mai mult decât orice pe lume, François urma să audă de logodna ei cu Moët, îi va părea rău, va fi înnebunit de gelozie, va înţelege cum e să fii abandonat fără niciun avertisment. Nu putea să aştepte pasiv, pur şi simplu; trebuia *să facă* ceva.

La cinci minute după ce scrisoarea a plecat din mâinile ei, a ştiut că fusese o greşeală.

Deja se întunecase afară, dar s-a năpustit pe uşă, încercând să oprească scrisoarea din drum. Josette nu mai era pe nicăieri. Pe rue de Vergeur, lampa albastră a poştei era deja stinsă, iar uşa încuiată cu lacăt. Deci, acesta era lucrul pe care îl citise Nataşa în sarea pre-sărată, a înţeles ea cu o presimţire funestă – dar era prea târziu şi numai Dumnezeu ştia ce pusese în mişcare prin comportamentul ei nechibzuit. *Te rog, Dumnezeule, fă-l pe François să se întoarcă, atât.*

în grajd, noul ei mânz, Pinot, a început să tropăie la apariţia ei. Ea şi-a frecat nasul de botul lui.

- De ce i-am scris lui Jean-Rémy? a murmurat ea.

Pinot nu avea niciun răspuns, dar inima ei a sărit din

loc. O scrisoare se întrezărea din ascunzătoarea secretă de lângă nutreţul lui. A îndepărtat paiele cu mâini tremurânde.

> *Iartă-mă, Babouchette. Nu am vrut decât să îţi dau libertate, să gândeşti cu propriul tău cap, dar nu am ştiut cum să fac asta, am fost crud şi îmi pare extrem de rău.*
>
> *În aparenţă, oferta lui Moët este mai bună decât a mea. E un om responsabil şi stabil. Eu sunt predispus la schimbări bruşte de dispoziţie şi la excese, iar tu ar trebui să ştii asta. Ultima săptămână ţi-a arătat cum sunt. Uneori, mi-e teribil de frică de propria mea fericire. Dar, totodată, am capacitatea de a iubi atât de profund, iar eu nu am iubit niciodată pe nimeni aşa cum te iubesc pe tine. îţi iubesc spiritul, iubesc faptul că ghetele tale sunt prea mari pentru trupul tău mititel, modul în care defilezi de colo până colo cu ele, ca şi cum nu ai avea niciodată suficient timp, felul în care explorezi pământul şi toate culorile lui, modul în care părul tău străluceşte roşiatic la soare, umbra fiinţei tale înfuroul de muselină. Aşadar, mărită-te cu mine. O să conducem o podgorie şi o să degustăm pământul împreună.*

Şi atunci, a înţeles. Tot ce îşi dorea era să-l ierte fără rezerve şi să îl iubească, pur şi simplu. Ştia instinctiv că viaţa cu François urma să fie plină de obstacole şi răsturnări de situaţie, dar printre acestea, o aromă atât de dulce, atât de intensă, că nu şi-ar fi putut ierta niciodată dacă ar fi ales să treacă prin viaţă fără să o experimenteze.

I-a răspuns în scris: *Da, da, da!* şi a pus biletul în locul din spatele fânului.

„Da” era partea cea mai uşoară, dar acum totul era un talmeş- balmeş. Acceptase cererea lui Monsieur Moët

doar pentru a-i face în ciudă. S-a dus la biroul întunecat, placat cu lambriuri, al lui Papa şi s-a aşezat pe scaunul cu spătar înalt, încercând să pară cât mai înaltă. De cealaltă parte a biroului său de piele, ordonat, el arăta inabordabil şi oficial, părând să reprezinte toate lucrurile împotriva cărora îşi dorea ea să lupte. Şi cu toate acestea, ea l-a implorat să o ajute, i-a spus că ea *voia* să se mărite cu François, iar el o cunoştea îndeajuns de bine să ştie că nu va putea fi convinsă să procedeze altfel.

Papa a fost profund oripilat că jucase un joc atât de copilăresc cu pretendentul ei de înaltă clasă, iar ea s-a mustrat singură pentru deciziile ei greşite legate de acest subiect, dar numai în clipele când reuşea să nu se mai gândească la François.

în ziua următoare, la exact o lună după propunerea lui Moët şi după o perioadă minunată cu François, Papa a dus-o la propria lui podgorie, la Rilly, să-l cunoască pe bătrânul Philippe Clicquot, tatăl lui François, pentru a face aranjamentele finale legate de căsătoria ei.

Ziua era splendidă, iar frunzele de viţă purtau rugina şi aurul toamnei. în timp ce se plimbau printre vii, Nicole a făcut evaluările care îi erau ca o a doua natură, acum, după ce petrecuse atâta timp cu François în podgorii: orientare, înclinaţie, podgoriile înconjurătoare, forma frunzelor care să indice sortimentul; *bifat, bifat, bifat.*

Papa s-a aplecat să examineze ultimii trandafiri ai sezonului, plantaţi la capătul fiecărui şir pentru a indica eventualele boli ale viţei-de-vie, şi a numărat pe degete:

- Trandafirii sunt curaţi. Predicţia mea e aşa: culesul va fi pe 15 septembrie, anul viitor, şi va fi o ditamai recolta.

I-a întins mâna.

- Punem pariu?
- Nu e corect să pun pariuri pe care ştiu că le voi câştiga. Va fi în mod evident pe 1 octombrie şi va fi cea

mai bună din toate timpurile. Această recoltă ne va aparţine lui François şi mie, şi va fi primul nostru Clicquot de colecţie.

- Sper că nu va fi singurul lucru pe care o să-l faci. Vreau să-mi văd nepoţii bucurându-se de aceste vii înainte să mor. Ai făcut o încurcătură din toată povestea cu Monsieur Moët, dar eu chiar cred că François te va face fericită.

- încetează!

A roşit.

- Dar ne dorim copii. Un băiat boem ca François, care să cânte la vioară ţigănească, şi o fetiţă mică, pe care o vom învăţa să combine cele mai bune vinuri de colecţie din Montagne. Mi-aş dori ca Maman să înţeleagă.

- Mama ta îşi doreşte să fii fericită, Babouchette. Numai că ea crede că Monsieur Moët e o opţiune mai bună pentru tine. O vom face noi să se răzgândească. Dacă François o poate fermeca pe fetiţa mea cea mică să se mărite cu el, nu ar trebui să aibă vreo problemă cu mama ta. Monsieur Moët însă e primarul din Reims, iar asta îi face ochii să lucească.

- Nu ea e cea care ar trebui să se mărite cu el, iar eu aş fi o nevastă de primar îngrozitoare.

Papa s-a uitat la ceas.

- Maman va ajunge aici cât de curând. I-am spus că ne vom întâlni aici, să discutăm despre căsătoria ta. De ce Dumnezeu i-ai trimis scrisoarea aia lui Moët, înainte de toate? Tu ar fi trebuit să fii cea mai raţională dintre fetele mele, şi acum el i-a spus mamei tale că scrisoarea reprezintă un acord oficial. Te-am ajutat întotdeauna să ieşi din belele, dar nu prea ştiu cum o să te descotorosesc de situaţia asta într-un mod onorabil.

De ce avea Nataşa întotdeauna dreptate? *Fii precaută,* îi spusese ea.

- Cui îi *pasă* de versiunea onorabilă a lui Monsieur Moët, când el nu se gândeşte decât la bani? Nu-şi doreşte decât versiunea pe care şi-a imaginat-o în privinţa mea, nu pe cea reală.

- Nu îmi pot imagina de ce ar vrea cineva să şi-o ia pe cap pe Nicole cea *reală,* a tachinat-o el. Mai ales pe cea care a creat un asemenea haos. Dar nu va fi atât de uşor precum crezi. Monsieur Moët e creativ când vine vorba de răzbunare şi e un mare politician. Dacă îl superi, răzbunarea lui va fi subtilă şi imposibil de depistat.

- E obişnuit ca toată lumea să-i spună „da”, atâta tot. Nu e *atât de* deştept, iar eu refuz să-mi fie frică.

- Nu ţi-a fost niciodată frică de nimeni, şi de aceea eşti *întotdeauna* în încurcătură, a afirmat el cu mândrie. Dar ăsta e un oraş mic, *ma petite,* suntem nevoiţi să trăim împreună, şi, fie că îţi place sau nu, e un adversar cu influenţă.

I-a întins o panglică de măsurat veche, smălţuită.

- Dă-i drumul, şi fii atentă să o ţii întinsă.

Nicole a derulat panglica lunecoasă de mătase şi a păşit de-a lungul unui şir de viţă-de-vie, până la marginea terenului, pierzându-l pe tatăl ei din orizontul ei vizual.

- Gata, a strigat ea.

- Ţine-o acolo, păstreaz-o bine întinsă şi asigură-te că verifici cifra de două ori.

Ea prinse panglica sub degetul mare şi îşi trecu măsurătoarea în memorie – 204 *pieds du Roi*[1]*,* picioare regale. De când cu revoluţia, li se impusese să folosească metri şi kilometri, dar toţi oamenii de la ţară continuau să măsoare *â l'ancienne,* după rânduiala veche.

- Ţine-o aşa pentru o secundă! i-a strigat Papa.

Nicole a făcut cu mâna afirmativ, apoi a pipăit în buzunar după scrisoarea lui François şi şi-a plimbat degetele peste literele în relief, *François-Marie Clicquot.* A şoptit cuvintele „Nicole Clicquot".

Trei smucituri ferme erau semnul ei să înceapă să ruleze panglica. A răsucit manivela măruntă, grijulie să o menţină netedă, dar panglica s-a agăţat, şi a scăpat-o din mână. Când s-a ridicat în picioare, silueta care ţinea celălalt capăt era suficient de aproape, încât să-i facă inima să tresalte.

- Continuă s-o rulezi, a spus François.

Ultima oară când îl văzuse, el o lăsase singură lângă fântână, iar ea îşi imaginase reîntâlnirea for într-un milion de nuanţe diferite, cu el, chinuit de remuşcări, iar ea, graţioasă. Dar el era aici acum, şi acesta era singurul lucru care conta.

- Nu ar fi trebuit să te părăsesc, *ma sauvage,* a spus el.

- N-am înţeles de ce.

- Doare să te iubesc atât de mult, a spus în şoaptă François. Am momente când am nevoie de timp de unul singur. Ştiu că o să înţelegi.

- Sărută-mă şi atât, a răspuns ea.

François tremura când a luat-o în braţe, în armonie cu adierea. Aerul cald de toamnă mirosea a fum de lemn, iar

[1] Aproximativ 66 de metri (n.red.)

mireasma îmbătătoare a recoltei de struguri încă persista.

- Hai să creşti viţă-de-vie cu mine, i-a şoptit el.
- Am spus deja *da,* a zâmbit ea.
- Te voi iubi mai mult decât ar putea oricine altcineva, dar trebuie să fii curajoasă. Ştii lucrul ăsta?
- Mă mărit cu cel mai inteligent, cel mai frumos bărbat din Champagne, e tot ce trebuie să ştiu.

El a rotit-o în piruete până când ea a ameţit.

- lată-ne aici, cumpăraţi şi vânduţi ca o pereche de viţei de rasă, a început el să râdă. Nu te-aş fi acceptat dacă această podgorie nu ar fi făcut parte din înţelegere.
- Vreau fragi în fiecare zi, chiar şi iarna.

L-a împins deoparte.

- Şi nu atingi bunurile până când afacerea nu e semnată şi ştampilată.

A rupt-o la fugă, spre tatăl ei, care era aplecat deasupra unei mese demontabile, la intrarea în podgorie, în compania lui Philippe, tatăl lui François. Ambii îşi notau măsurătorile podgoriei, ca nişte generali care pregăteau strategia pentru o bătălie. Era nevoie doar să semneze câteva hârtii, un schimb de bani şi pământuri între familii, pentru ca viitorul copiilor să fie asigurat, şi nimeni nu o va mai putea împiedica să se mărite, nici măcar Maman.

Trebuia să fie *un fait accompli*[1] cu mult înainte de sosirea planificată a lui Maman, la prânz, iar Papa alesese cu grijă destinaţia, aici, în podgoria preferată a părinţilor ei, chiar în locul în care îi ceruse el mâna, cu douăzeci de ani în urmă. Poate că aici, amintindu-şi de acea zi, mama ei urma să cedeze.

Ea şi-a îmbrăţişat tatăl.

- îţi mulţumesc.

[1] Un fapt împlinit, în 1b. franc., în orig. (n.red.)

- Mai încet, Babouchette, sau o să te mânjeşti de cerneală! Philippe, ţi-o mai aduci aminte pe fiica mea?
- Deci, aceasta e prichinduţa care l-a cucerit pe François al meu, ha? a spus Philippe. Buclele grizonante înconjurau un chip blând, îngrijorat.
- Strălucitoare şi rapidă ca un licurici, observ, exact cum te-a descris el. E un foc în ochii ăia cenuşiu-deschis, care e mai mult decât potrivit pentru el. Şi părul tău are culoarea unui apus palid, chiar înainte să devină roşu. Cred că astea au fost cuvintele lui. Bine,

[1] Un fapt împlinit, în 1b. franc., în orig. (n.red.)

bine, aşa e poezia iubirii tinereşti, dar văd că, în acest caz, nu este o exagerare.

Le-a adresat un zâmbet celor doi îndrăgostiţi.

- Măgulirea vă va deschide toate uşile, Monsieur Clicquot, a răspuns Nicole, radioasă.

El a sărutat-o pe ambii obraji.

Când clopotul bisericii a scos primul răsunet care anunţa miezul zilei, trăsura lui Maman a apărut de după colţ, ridicând praful alb, plin de cretă. După ce acesta s-a aşezat, vizitiul a sărit afară, a ajutat-o să coboare, şi a pornit spre ei cu o asemenea viteză, încât Maman a trebuit să alerge ca să ţină pasul cu el.

Nicole a încremenit. Maman îl adusese cu ea pe Monsieur Moët! El era îmbrăcat mai ceremonios decât de obicei, într-un costum închis la culoare, cu guler înalt, care părea prea gros pentru vremea de-afară. A păşit înţepat spre cei doi bărbaţi înclinaţi asupra mesei dintre vii, şi a înclinat din cap, în semn de salut rezervat, poziţio- nându-se în aşa fel încât să poată vedea foarte bine hârtiile.

- *Mon Dieu,* ce e asta? îţi transferi podgoriile familiei Clicquot? Presupun că intenţionai să aduci hârtia asta în faţa consiliului oraşului? Toate transferurile de podgorii sunt nule, dacă nu sunt aprobate de comisie. Regiunea noastră, Champagne, are o reputaţie de menţinut, domnilor, şi mă tem că acest contract nu va fi aplicabil.

- Căsătoria îl va face aplicabil, a răspuns François.

- A, atunci totul are sens. Dar acela e un alt contract ce nu poate fi îndeplinit, de vreme ce fata nu îţi aparţine, a ripostat Monsieur Moët.

- Nu sunt a nimănui, să pot fi vândută sau cumpărată. El este alegerea *mea,* a intervenit Nicole.

- Prostii, Nicole. Fetele nu *aleg,* a întrerupt-o Maman,

smu- cindu-şi evantaiul de indignare, cu penele tremurând în bătaia soarelui de toamnă târzie. Suntem foarte norocoşi că Monsieur Moët a fost de acord să îţi treacă cu vederea indiscreţiile şi să te ia oricum. Gândeşte-te, Babouchette, că ai putea fi măritată săptămâna viitoare, aici, la aniversarea căsătoriei părinţilor tăi. Toată lumea spune că vremea va fi frumoasă, aşa cum e întotdeauna în ziua aceea, *n'est- ce pas,* Nicolas?

Tatăl ei fusese depăşit în uneltiri.

Monsieur Moët a intervenit.

- Mama ta m-a convins că stresul nunţii noastre iminente te-a făcut, poate, să te porţi într-un asemenea mod şi, astfel, am căzut de acord, din respect pentru înţelegerea noastră comună, să planificăm data mai devreme.

- *Chéri,* nu e aceasta o dovadă a generozităţii şi afecţiunii lui Monsieur Moët, care merită cel mai profund respect din partea noastră? s-a întors Maman spre Papa.

- Aşa cum merită şi Nicole, a spus François. Eu am lăsat-o singură, iar această neînţelegere este din vina mea.

- Nu am nicio îndoială că această încurcătură este din vina ta, a ripostat Moët, roşu de furie. Din păcate, Mademoiselle Ponsardin şi familia ei nu au acces la imaginea completă a ce înseamnă o căsătorie cu un Clicquot. Pe lângă toţi aceşti bani şi podgoriile grand cru apreciate pe care vi Ie oferă, există o moştenire mai puţin agreabilă. Philippe, spune-le. Sângele rău care a afectat familia Clicquot din cele mai vechi timpuri pe care şi le poate aminti cineva. Şi noi, la ţară, avem o memorie cuprinzătoare.

Philippe a pălit vizibil, iar Nicole ar fi vrut să-l

pocnească pe Moët pentru calomniile lui superficiale.

- încă am îneca vrăjitoare dacă am lua în seamă bârfele vechi de podgorie. Singurul adevăr în toată povestea asta e că am mai multe sentimente în degetul meu mic decât ai tu în tot cadavrul tău bătrân, înverşunat şi lacom, a izbucnit François.
- Tu, François Clicquot, eşti un impostor cunoscut, un radical periculos şi un *depresiv.*

Moët a măturat cu mâna hârtiile de pe masă.

- Acestea sunt *nule.*

Chiar şi Maman părea şocată.

- Cum îndrăzneşti, Monsieur? Gata! a exclamat Papa, roşind de furie, în timp ce Philippe bâjbâia să adune şi să ridice hârtiile.

S-a ridicat spre el, pregătit de răfuială.

- Care e culoarea ei preferată? a intervenit François.

Moët l-a privit cu dispreţ.

- Nu fi penibil, omule. Nu ştiu. E femeie, îi plac *aurul* şi diamantele.
- Culoarea unei felii de castravete, când o ridici spre soare. Strugurele ei preferat este Pinot Noir, a ales numele noului ei mânz după fructele pe care le-a gustat pe pământul meu. îl apreciază pe Rousseau şi preferă ghetele cu şireturi pantofilor care o strâng.
- Totul e extrem de înduioşător, până când trebuie să pui mâncare pe masă. Se pare că părinţii logodnicei mele i-au permis lui Nicole să te cunoască puţin *cam prea* mult.
- Nu o scap niciodată din ochi, şi e mereu însoţită, Monsieur Moët, a insistat Maman.
- Cu excepţia momentelor când am înotat cu el în lac, a spus Nicole. Sau în ziua când am furat barca pentru un picnic pe Vesle, sau când am ascultat pocnetul mugurilor din vie la miezul nopţii, sub clar de lună plină.

Papa a ridicat mâna; era din nou stăpân pe sine. I-a adresat lui Moët zâmbetul conciliant pe care Nicole îl văzuse de câte ori funcţionarii îl căutau să medieze o altercaţie pe la filaturi.

- Domnule Moët, nu pot decât să-ţi cer scuze. Fiica mea mai mare e cuminte, ca mama ei, dar cea mai mică e puţin cam prea încăpăţânată, ca mine. Te rog să-ţi ceri iertare, Nicole, şi hai să găsim o cale să rezolvăm treaba asta în mod amiabil.

Nicole s-a înarmat cu curaj, încrezătoare în tatăl ei.

- Domnule Moët, îmi cer scuze. Nu ar fi trebuit să vă trimit acea scrisoare.

- Nu, nu ar fi trebuit. Ar trebui să ai grijă, dacă duci bărbaţii de nas.

Papa a ridicat un foaie de negociere.

- Eşti supărat, Monsieur Moët, şi ai dreptate să fii. în afaceri, ar exista o penalizare financiară pentru anularea unui contract. Zestrea pe care urma să i-o ofer familiei Clicquot urma să fie de treizeci de mii de livre. Dacă zece mii din acestea ar fi redirecţionate spre afacerea ta din Epernay, ar fi o compensaţie pentru contractul încălcat?

Monsieur Moët s-a precipitat.

- Nu e vorba numai despre bani. Sunt sigur că, în timp, afecţiunea mea ar fi câştigat reciprocitate...

- Pot oferi şi podgorii, a spus tatăl ei, pocnind hârtia cu degetul.

- Care dintre ele? a întrerupt Monsieur Moët, punându-şi ochelarii pe nas.

Papa a indicat spre cifrele pe care le notaseră.

- Tocmai am terminat azi măsurătorile, prin urmare, totul e la zi.

- Terenul ăsta chiar are 204 *pieds du Roi?* E mult mai mare decât am crezut.

Moët a luat un pumn de pământ, l-a trecut printre degete, a luat un pic pe limbă.

- Grand cru. Aceste podgorii, în special Tois-Puits, ar fi irosite pe. aceşti doi novici. Ar distruge terenul într-un an.

Papa a zâmbit.

- Desigur că m-ar linişti să le văd pe mâini bune. Podgoriile ar fi fost agreabile, un hobby, dar tinerii vor fi bine înzestraţi şi fără ele. Şi, adăugând şi banii, simt că m-am răscumpărat în mod onorabil din acest contract, dacă îl accepţi.

- îmi trimiţi hârtiile direct şi eşti de acord să-mi cedezi toate cele trei podgorii?

- Măcar atât putem face şi noi.

Nicole a simţit că va exploda. Moët nu merita toate astea, în pofida trădării ei. Nu era prima fată care anula o logodnă, şi nici ultima. Dar François i-a strâns mâna, s-o liniştească.

Moët a pufnit din nas şi şi-a ridicat bărbia, să pară mai înalt, refuzând să o privească pe Nicole.

- Văd că tânăra pereche e hotărâtă să meargă mai departe, şi nu am altă alegere decât să le urez toată fericirea pe care o pot dori. Din cauza *întâlnirilor* lor, mi-e imposibil să iau fata acum. Nu pot decât să mă retrag şi să accept compensaţia rezonabilă.

- Elegant spus, Monsieur Moët. Vă rog, luaţi calul. Putem face rost de unul pentru trăsură mai târziu, a spus Papa, scuturându-i mâna.

- Trimite hârtiile direct la biroul meu, a ordonat el, sărutând mâna lui Nicole. Mai ai o viaţă întreagă de lecţii de învăţat, draga mea. Permite-mi să ţi-o demonstrez pe prima. Chiar şi *tu* poţi fi vândută şi cumpărată.

- Nu ne ameninţa, l-a înfruntat François. Sunt lucruri pe care le avem, şi pe care tu nu le poţi cumpăra. Ştii că e specială şi, într-o zi, o voi face stăpâna oraşului Reims.

- Dragul meu François, tu o s-o distrugi, a replicat Monsieur Moët, îndepărtându-se.

Papa l-a apucat pe François de braţ.

- Lasă-l în pace. Tu o ai pe Nicole, iar el nu are nimic. Podgoriile acelea nu au nicio valoare, în afară de Rilly. Familia Clicquot deţine în continuare cele mai bune podgorii din Champagne, toată lumea ştie lucrul ăsta, iar ele vor fi ale tale. Foloseşte-le să produci cele mai rafinate vinuri de colecţie – cea mai dulce răzbunare are nevoie de timp, să se maturizeze.

François s-a încruntat.

- Ştiu că ai dreptate, dar sper în continuare că nenorocitul va obţine doar fructe putrede; nu merită nici măcar un sfanţ din partea ta!

- Haide, a spus Papa, sărutând-o pe Maman pe obraz. Mai ţii minte că acum douăzeci de ani, chiar aici, te-am implorat să te măriţi cu mine, iar părinţii tăi nu erau de acord, pe bună dreptate?

- Erai un derbedeu pe atunci, şi nimic nu s-a schimbat nici acum, a răspuns Maman cu o umbră de zâmbet.

Apoi i s-a adresat lui François:

- S-a rezolvat; acum ai obligaţia să-mi dovedeşti că am greşit şi s-o faci fericită.

Nu era chiar senzaţia de triumf pe care şi-o imaginase Nicole. Modul în care o privise Monsieur Moët când îi ceruse scuze pentru scrisoare îi dezvăluise un lucru neaşteptat. Acesta suferea, iar Nataşa îi spusese dintotdeauna că suferinţa era mult mai periculoasă decât supărarea. Şi-a ascuns sentimentul de disconfort într-un colţ al inimii şi şi-a promis că se va revanşa cândva în viitor. Cum ar spune Nataşa, „culegi ceea ce ai semănat”.

Antoine a muncit toată noaptea să decoreze pivniţa pentru nuntă. Lumânările străluceau în locul în care Nicole se refugiase prima oară, în ziua revoluţiei. De atunci, aflase că pivniţa era, de fapt, proprietatea familiei Clicquot, şi încă o bucăţică a călătoriei care o adusese în acest punct al vieţii ei, care părea atât de inexplicabil de

norocos. Era Thermidor, în al şaselea an al Republicii, deşi toată lumea ştia, de fapt, că erau în luna august, în anul 1798.

A aruncat o privire prin pivniţă, din spatele perdelei, şi La văzut pe Jean-Rémy Moët stând drept, în tovărăşia lui Monsieur Olivier din comisia de degustări. Doar ea ştia cât îl costa să fie acolo. Era numai unul din numeroşii demnitari invitaţi de familiile Ponsardin şi Clicquot. Nicole avusese câştig de cauză când îşi alesese soţul, dar nunta era domeniul mamei sale.

O asemenea *complicaţie,* o nuntă ascunsă în pivniţă, pentru ca mama ei să-l poată aduce pe părintele Lescelles de la Catedrală. El se ascundea ca un infractor acum, de când catedrala devenise Templul Raţiunii. Nu-i mai împroşca cu foc şi pucioasă pe cei din comunitate, dar avea nenumărate prilejuri să arunce priviri furioase păgânilor care se îndreptau spre eterna damnare, după revoluţie. Inima fusese smulsă şi aruncată din biserică, dar preotul ascuns era lovitura de stat a mamei sale. Nu oricine ar fi putut să-l scoată pe furiş din ascunzătoare pentru o nuntă. A fost nevoie de timp şi de resurse – şi atât familia Clicquot, cât şi Ponsardin le aveau pe ambele. Ea şi François nu vor fi niciodată siliţi să ducă grija banilor. Aceasta era unirea a două familii importante din Reims, iar mama ei nu va permite nimănui să uite de lucrul ăsta.

Nimic din toate acestea nu conta astăzi. Nicole era fericită că se căsătoreau într-o pivniţă, şi nu într-o catedrală. Se întâlniseră şi îşi făcuseră curte unul altuia în podgorii, printre ciocârlii. Petrecuseră atâtea luni privind cum frunzele se transformau din verde intens în nuanţe de galben şi roşu, iar macii din lanuri treceau de la rubiniu la un mov moleşit. Ajutaseră la învârtirea teascurilor, supravegheaseră combinaţiile, urmăriseră fermentaţia prima oară, apoi a doua oară. Simţiseră

disperarea în faţa dopurilor sparte, a sticlelor de şampanie stricată şi, în timpul ploilor cu grindină de la sfârşitul primăverii, se bucuraseră la vederea furgoanelor pline de sticle verzi care se duceau spre porturi, dansaseră pe muzică de acordeon la sărbătoarea recoltei, de Sf. Rémi.

Cine ar fi crezut că ea, cea mai mititică şi cea mai banală din grupul ei de fete, se va mărita din dragoste?

Că era dragoste sau altceva, nu conta pentru mama ei. Clicquot era o familie remarcabilă, demnă de Ponsardin după standardele lui Maman, care erau necruţătoare.

Tatăl lui François era obsedat de fabricile lui de textile, vaste şi profitabile, întocmai ca Papa. Au petrecut multe seri vesele comparând registre, şi totul mergea de minune.

încântarea lui Papa era cireaşa de pe tort. Nicole s-ar fi măritat cu François indiferent de ceea ce credea oricine, dar ea şi Papa aveau o legătură specială, şi toată lumea îi spusese că ei semănau bine. Spera că era adevărat. Papa era inteligent, dinamic şi un adevărat conducător al oamenilor.

Părintele Lescelles a aranjat vasele sclipitoare pentru ofrande şi şi-a deschis Biblia pe altarul improvizat. îi miruise pe regii Franţei în Catedrala din Reims cu binecuvântata Sainte Ampoule. Acum, se ascundea într-o pivniţă. Soarta oamenilor se poate schimba în bine sau în rău, într-o singură clipă. Nimic nu rămânea constant. Tradiţii valabile de sute, ba poate chiar mii de ani fuseseră răsturnate în ziua revoluţiei. Viaţa era nesigură. Nataşa o avertizase întotdeauna în privinţa asta. Dar azi era ziua ei, se mărita cu François şi totul era perfect.

A pornit hotărâtă pe culoarul care ducea spre altar, felicitându-se pentru ghetele zdravene ascunse sub rochia ei, recunoscătoare că Maman nu observase când îşi schimbase pantofiorii de mătase cu ele. Dacă a

observat acum, *tant pis*[XI], era prea târziu. Claudine i-a făcut rochia din straturi de muselină delicată de culoarea fildeşului, în stilul imperial pe care îl iubea, mulată şi cu umerii goi, iar ea se simţea uşoară şi seducătoare, ca un pahar de şampanie. François o aştepta la altar, şi el urma să o dezbrace de această rochie în seara asta. A simţit că toate lucrurile pe care le făcuse în viaţă până acum au propulsat-o spre acest moment, ca un val luminat de soare al râului care îşi va găsi întotdeauna drumul spre mare.

Mesele prevăzute cu bare, acoperite cu feţe de masă albe erau aranjate în podgoria din Verzenay, pentru dejunul de nuntă. Viile erau în plină floare, iar aerul era încărcat de mireasma de lămâie, vanilie şi vară. Steaguri fluturau printre vii, sticlele de vin sclipeau la soare, tăvi de argint erau încărcate cu vârf de delicatese, iar conversaţia acoperea cântecul ciocârliilor.

- Ia te uită, a spus François.

Nataşa insistase ca tortul să fie un secret până acum, iar el a luat-o să i-l arate. Erau cinci etaje, şi în jurul fiecăruia dintre ele erau struguri rubinii atârnând de pe viţe create din glazură.

- I-ai spus despre strugurii roşii strălucitori pe care mi i-ai arătat? a întrebat ea, surprinsă.
- Nu, iar tu ai distrus ultima dovadă când i-ai scuipat. Să fie oare o coincidenţă?
- Nu e niciodată o coincidenţă cu Nataşa.

Dacă era un semn sau o vrajă de-a Nataşei, a facut-o pe Nicole să se simtă nelalocul ei. A luat în mână vioara lui François, să îşi ia gândul de la asta.

- Cânţi pentru noi?

XI Nu mai conta, în 1b. franc., în orig. (n.red.)

Un şir suplimentar de mese era amenajat pentru muncitorii podgoriei. Xavier era deja beat, şi, pe melodia viorii, a luat-o la dans pe Nataşa, în ciuda protestelor ei.

După-amiaza a alunecat încet spre seară, apoi a apărut o lună mare şi aurie, fluturii de noapte s-au azvârlit asupra candelabrelor, iar sunetul acordeonului i-a făcut pe toţi să ţopăie. Când rouă nopţii s-a depus pe şalurile negre ale văduvelor aşezate pe scaune, facându-le să tremure, mulţimea a început să se risipească.

François a înfăşurat o pelerină călduroasă în jurul umerilor ei goi.

- E timpul să mergem, doamnă Clicquot.

A dus-o în braţe până la trăsură şi i-a acoperit genunchii cu o pătură de catifea neagră. Nicole s-a simţit ca un diamant într-o cutie.

- Unde ne ducem?
- O să vezi.

Le-au făcut semne cu mâna de bun-rămas nuntaşilor, iar bătrâna văduvă Joubert i-a prins buchetul şi a început să chicotească, spre marea dezamăgire a prietenelor de la şcoală ale lui Nicole. Sora ei, Clémentine, le-a adresat zâmbetul său minunat, Xavier le-a arătat degetul mare într-un mod insinuant, Nataşa a trasat conturul cifrei opt asupra lor cu o amuletă, Maman şi-a şters lacrimile, iar Papa le-a făcut cu mâna entuziast, trimiţându-le sărutări. Monsieur Moët plecase deja.

în sfârşit, erau singuri. Nicole s-a cuibărit lângă braţul lui François şi a privit luna care se înceţoşa, în timp ce trăsura a pornit cu o smucitură.

El a cotit de pe drumul principal, iar Nicole a numărat zece podgorii până când au ajuns la o căsuţă de cioban.

- Asta e tot? a izbucnit ea în râs, în timp ce el o ajuta să coboare cu o piruetă.
- închide ochii, a şoptit el.

A condus-o înainte. Apoi a deschis ochii. Pereţii erau împodobiţi cu felinare, care creau prisme de lumină de jur împrejur. Podeaua era acoperită de covoare ruseşti, iar în colţ se afla un recipient mare de argint, gravat cu modele care semănau cu cele de pe săculeţul de sare al Nataşei. în mijlocul încăperii era un pat scund, burduşit de blănuri, iar fereastra din acoperiş dezvăluia întinderea cerului de deasupra ei. Focul pocnea şi scuipa spre horn.

- E splendid, a spus ea, învăluită de romantismul acestui spaţiu.

- Vino.

A condus-o spre recipientul cel mare, care era cald şi clocotea. A pornit un mic robinet, apoi i-a întins un pahar ornamentat.

Coniacul cald a ameţit-o şi, în timp ce-l sorbea, el i-a scos în tăcere agrafele din coc, i-a mângâiat acel loc de pe umăr unde i s-a revărsat părul, apoi i-a sărutat buzele îmbibate de coniac, încolăcindu-şi braţul în jurul ei, a condus-o spre blănuri, a întins-o cu tandreţe şi a făcut un pas în spate, să-şi privească soţia pasională, cu ochi albaştri-verzi, plini de dorinţă.

- Vino încoace, a şoptit ea, acoperind vâjâitul focului.

A luat-o, atunci şi acolo, cu rochia încă pe ea, cu stelele înmărmurite deasupra ei. Apoi a dezbrăcat-o de rochie şi au facut-o din nou, mai încet de această dată, şi ea era înrourată şi lunecoasă, iar stelele au explodat într-o mie de particule, numai pentru ei.

Au stat de vorbă sub blănuri până la răsăritul soarelui; erau împreună, lipicioşi şi calzi. Nicole nu crezuse niciodată că ar putea fi atât de fericită.

El i-a îndepărtat părul din ochi cu o mângâiere.

- Va fi o recoltă bună anul ăsta.

- De unde ştii?

- Sunt mai multe stele căzătoare decât de obicei. Le-am urmărit de când mă ştiu, din căsuţa asta. Cu cât sunt

mai multe în iunie, cu atât e mai bună recolta.

- De când ai aranjat căsuţa asta aşa?

- E mica mea fărâmă de Rusia. Covoarele şi blănurile sunt colectate din timpul călătoriilor mele. Ruşii apreciază şampania chiar mai mult decât francezii. Şi, în mod sigur, mai mult decât englezii. Recipientul acela de acolo e un samovar. Fiecare casă din Rusia are câte unul, şi clocoteşte întotdeauna. Rusia e un spaţiu extraordinar, Babouchette. E ca şi cum estul şi vestul s-au ciocnit, iar ei au cules ce era mai bun din ambele lumi. Ne vom duce acolo într-o zi, împreună, le vom vinde cea mai bună şampanie a noastră. Te voi plimba cu sania, îţi voi arăta minaretele şi vom bea în baruri subterane, cot la cot cu ţăranii, şi le vom povesti despre Rousseau.

- Rusia...

Nicole a început să viseze. S-a încolăcit în jurul lui, iar soarele a început o nouă zi, cu raze împurpurate.

CAPITOLUL 4

Octombrie 1799

Data republicană: Brumaire, anul al VlII-lea

Comisia de degustări

- Soţia mea, Madame Clicquot, le-a prezentat-o François pe Nicole degustătorilor prezenţi.

Ei au înclinat din cap, cu buzele strânse, tară să facă vreun efort să-şi mascheze nemulţumirea prilejuită de prezenţa unei femei. După mai mult de un an de căsătorie, lumea încă întâmpina dificultăţi în a accepta că ea conducea afacerea cot la cot cu soţul ei. în calendarul vinurilor, comisia de degustări era cel mai important moment al anului. Numai „nasurile” cele mai respectate din regiune erau invitate să hotărască şi să arbitreze care vinuri urmau să devină cele mai rafinate vinuri de colecţie şi care vor fi retrogradate pentru a deveni un banal *vin de masă.* Faptul că o asemenea parvenită era admisă în cercul sacru, nemaivorbind că era vorba de o femeie, constituia, după părerea lor, o blasfemie.

Nicole a înfruntat sprâncenele ridicate, interjecţiile de nemulţumire şi spinările întoarse spre ea cu un zâmbet şi cu salutări. François i-a aruncat priviri admirative pentru curajul ei.

Indiferent de faptul că avusese loc revoluţia, de războiul pe care Napoleon îl purta în Egipt şi de faptul că răscoalele şi nelegiuirile

răbufneau fără încetare pe tot teritoriul Franţei, comisia de degustări a vinurilor trebuia să reziste, tradiţia trebuia menţinută, iar femeile tinere, în mod sigur, *nu* trebuiau admise în cadrul ei. Jean-Rémy Moët, conducătorul lor *de facto,* încuraja acest punct de vedere de câte ori avea prilejul şi, mai mult de atât, le trimitea constant solicitări ei şi lui François, să-i vândă cele mai bune podgorii ale lor, mereu dornic să îi „ajute" în orice mod putea. Astfel îşi dădea şi ea seama că afacerea lor devenea din ce în ce mai respectată. Din generozitatea de faţadă şi grija lui Monsieur Moët.

Vinul de bază a fost decantat cu un gâlgâit lent, gâtul sticlei şters cu reverenţă după fiecare vărsare, totul cu solemnitatea unei slujbe religioase.

Nicole a adulmecat primul pahar, apoi a plimbat vinul în jurul limbii.

- Pinot Meunier, a spus ea încet, înfricoşată că ar putea greşi. François a înclinat din cap în semn de încurajare.

Comisia a scuipat, apoi şi-au pronunţat verdictul:

- Mătăsos, cu aromă de afine. Vin dintr-un singur soi de struguri, grand cru, dar nu e potrivit pentru această şampanie.

Următorul vin a fost turnat. Nicole l-a adulmecat, l-a plimbat prin gură şi l-a scuipat.

- Un Pinot Blanc complex. Viţa-de-vie a împărţit solul cu trifoi şi albăstrele. Va face o notă interesantă de vârf în şampanie. Recomand să-l includem.

Venerabilul Monsieur Olivier, degustătorul-şef, a mai sorbit o dată zgomotos, apăsând paharul spre nasul care fremăta, apoi a scuipat.

- Sunt de acord, vinul ăsta va fi bun pentru amestec. Ştiu podgoria, are dreptate şi în privinţa florilor.

A zâmbit spre comisie.

- Soţul dumneavoastră a avut amabilitatea să vă pună în temă de dinainte, *chère* Madame Clicquot.

- N-avea nevoie să o facă. Pot să gust toate astea, chiar aici, în struguri.

Următorul vin a fost turnat, apoi cel de după el. Ea le-a definit corect pe fiecare dintre ele, din ce în ce mai încrezătoare, pe măsură ce timpul trecea.

- Dacă nu e altceva la mijloc, măcar are o memorie bună, a spus Monsieur Olivier. Am degustat zece vinuri, şi le-a nimerit pe toate după nas.

François a izbucnit în râs când au ieşit afară, la soare, şi au aruncat o privire înspre podgoriile Clicquot.

- Făceau nişte feţe, de zici că sugeau lămâi, în loc să deguste vinuri.

A sărutat-o.

- Vor fi nevoiţi să se obişnuiască cu ideea că soţia mea e mai talentată decât ei.

Ea savura triumful. Era rezultatul a doi ani de muncă pe rupte, în care îi imitase fiecare mişcare din podgorii şi de la teascuri, dornică să înveţe. Studiase despre *terroir,* despre condiţiile şi „magia” care defineau o podgorie grand cru, despre teascuri şi despre amestecuri, despre calităţile fiecărui soi, nuanţate de solul care le hrănea. Era vrajă, alchimie, ştiinţă şi noroc într-o multitudine de culori.

Afacerea lor cu vinuri nou înfiinţată creştea, şi acest lucru era bucuria lor comună. Se duceau până la podgorii în fiecare zi cu trăsura, ridicând praful pe potecile pline de cretă, pentru a verifica fiecare detaliu. Au blestemat împreună ploile cu grindină de primăvară, au împărtăşit încântarea când mugurii au pocnit, au urmărit lujerii, în timp ce aceştia se încolăceau în jurul aracilor şi creau o

bază solidă pentru creşterea plantelor. Glumeau cu muncitorii, le înţelegeau problemele şi neajunsurile, se rugau alături de ei la sfinţii recoltelor, la biserică în fiecare duminică şi discutau până târziu în noapte despre aspectele mai rafinate ale viticulturii. François făcea totul să sune ca o poezie. Uneori, prea obosiţi să se ducă în pat după zilele lungi de muncă, făceau dragoste lângă şemineu şi se trezeau dimineaţa, îmbrăţişaţi în continuare, în timp ce jarul sclipea, alb şi fierbinte.

Fascinaţia lui în privinţa cunoştinţelor ei despre domeniul vinurilor încă o făcea să se simtă de parcă ar fi răsărit soarele, deşi trecuse mai mult de un an de la căsătorie. Acum era momentul perfect să îi dezvăluie veştile ei.

- Am o surpriză.

L-a condus să se aşeze pe piatra de moară, departe de muncitori şi de urechile iscoditoare.

- Mai avem un amestec, mai important decât orice altceva din acea încăpere.

François a tras-o mai aproape de el.

- Mai important decât primul nostru vin de colecţie?
- Sunt însărcinată, a spus Nicole.

François şi-a îngropat capul în palme. Oare îşi ascundea lacrimile?

- Pot degusta totul cu atâta precizie şi *ştiu,* pur şi simplu. Am ştiut de o săptămână, dar mi-am dorit să mă asigur. Mi-ai oferit două cadouri. Un cer al gurii care poate distinge orice strugure, ba chiar şi locul lui de provenienţă de pe Montagne, doar prin degustare. Dar mai presus de asta – un bebeluş, François. O să fim o familie.

François a tresărit şi şi-a ridicat capul s-o înfrunte, cu maxilarul încordat. Avea din nou privirea aceea de animal sălbatic, ca în momentul de lângă fântână, de parcă ea nu

ar fi fost acolo. Ei i-a stat inima.

- lisuse Hristoase, Nicole, de ce crezi că aş vrea să aduc un bebeluş nevinovat în această lume? Bietul copil va fi pe jumătate ca mine. Suntem în plin război, şi nenorocirile nu se mai sfârşesc. Cum poţi să stai acolo, zâmbind, de parcă ai fi transformat plumbul în aur?

A dispărut printre şirurile de viţă-de-vie. A fost întocmai ca înainte. Ea a aşteptat, dar el nu s-a mai întors.

A simţit că nu mai poate respira şi a cuprins-o greaţa, în timp ce trăsura o ducea acasă în grabă, într-o ceaţă, hurducăind printre vii şi facându-i oasele fragile să tresalte. Tânjea după braţele lui în jurul ei şi al copilului ei, dar el nu a venit acasă.

S-a lăsat seara, apoi noaptea. Nicio urmă de François, încă. Visa la o bătaie la uşă, la *îmi pare rău, a fost un şoc teribil, te rog, iartă-mă, Babouchette.* în zorii zilei, patul era rece, iar ei îi era rău. S-a chinuit
să se ridice şi să spele farfuriile. Josette ar fi putut bănui ce se întâmpla, iar ea nu putea dezvălui nimănui veştile, fără ca el să fie prezent. O bătaie la uşă, un cal care trecea, toate acestea o făceau să zboare spre fereastră, anticipându-i întoarcerea, doar ca să fie dezamăgită, iar şi iar. Totul avea un gust de minciună; abia putea mânca fără să îi vină să vomite.

Ea şi François aleseseră să locuiască cea mai mare parte din timp în căsuţa lor simplă de la Bouzy, printre podgoriile de lângă Reims, în locul vilei lor elegante din oraş. Era o casă agreabilă din piatră, ca desenul unui copil, cu o cărare care ducea spre uşa din faţă, patru ferestre simetrice şi o lumină primitoare în cămin. Avea o masă din lemn neprelucrat în bucătărie, unde Josette prepara mâncarea, scaune de lemn şi perne uzate în faţa focului, iar biblioteca era plină ochi cu autorii lor preferaţi şi cărţi despre vinuri, întotdeauna învăluită în

lumină şi, până acum, în fericire. Era ascunzişul lor, atât de diferit de vila maiestuoasă în care crescuse ea, în rue de la Vache, şi era uşor să îşi ascundă suferinţa, aici, prin viţa-de-vie.

După ce a trecut o săptămână, i-a spus lui Josette că François fusese chemat pe neaşteptate într-o călătorie de afaceri. Sarcina ei secretă a creat un zid între ea şi oamenii pe care îi iubea. Cum ar fi putut să stea de vorbă cu mama ei, fără să-i spună? Cum ar fi putut înfrunta ochii pătrunzători ai Nataşei, fără ca aceasta *să ştie,* pur şi simplu? Şi-a îngropat capul în manualele de vinuri, să se oprească din a se gândi la el în fiecare secundă. Printre aceste pagini, viaţa era simplă, o acţiune onestă de plantare ducea spre o inevitabilă înflorire, apariţia fructelor şi recoltare, atât timp cât urmai regulile.

Noiembrie a adus semiîntuneric, ploi învolburate şi suferinţă şi, intr-un târziu, pe François. Acesta a apărut, mânjit de furtună, slab ca o fantomă, aproape ascuns pe după cel mai mare buchet de stânjenei violeţi pe care îi văzuse vreodată.

I-a smuls din mâinile lui, le-a aruncat în vânt, iar aceştia s-au împrăştiat prin grădină, ca nişte confetti.

- M-ai abandonat când aveam nevoie de tine, a răcnit ea. Laşule!

- Sunt mai rău de atât, Babouchette. Sunt asta, şi sunt tot ce poate fi mai rău într-o fiinţă umană.

Părea bântuit, numai piele şi os.

- Mi-e rău, sunt slăbită, obosită şi însărcinată, iar tu ai plecat, pur şi simplu. Nu eşti bărbatul cu care am crezut că m-am măritat.

Totul era atât de confuz. Era furioasă şi rănită, şi totuşi era atât de uşurată să-l revadă.

- Dă-mi voie să intru, Babouchette. Sunt eu, în continuare, dar e o parte din mine despre care trebuie să-

ţi vorbesc. Partea care mă face să dispar atunci când ai nevoie mai mult de mine.

L-a tras în casă, înfricoşată.

- Am nevoie de tine aici, cu totul.

A mutat teancul de cărţi despre vinuri de pe scaunul lui şi a pus lemne pe foc.

- Nu omite niciun amănunt. O să încerc să înţeleg.

El şi-a ţinut mâinile deasupra flăcărilor.

- Fântâna era atât de adâncă, de nu-i puteai vedea fundul, în ziua când ai aruncat moneda. Când întunericul se coboară peste mine, aşa mă simt şi eu; de parcă e atât de adânc, că nu se va termina niciodată, şi trebuie să fug înainte să mă copleşească. Mă cuprinde atunci când sunt cel mai fericit.

- Fericirea te face nefericit? a întrebat ea, încercând să înţeleagă.

- îţi aduci aminte când am călătorit la Calais? Plaja strălucea, iar soarele era de un gri glacial, ca ochii tăi. Valurile se rostogoleau spre mal cu o asemenea viteză, încât era deopotrivă captivant şi înfricoşător să le priveşti. Curentul submarin, însăşi sursa care creează această energie şi fascinaţie, e cel care te poate trage în jos şi te poate îneca. Cam aşa mă simt şi eu.

- Mă sperii, François.

- Chiar *este* înfricoşător. Un răsărit de soare în timpul iernii e atât de frumos şi de intens, încât mă doare. O seară de vară în podgorie creează o mie de culori diferite, iar cântecul păsărilor la apus e asurzitor, şi mă face să vreau să dansez, să cânt şi să ţip. Aşa ştiu că va trebui să plătesc, şi că totul se va transforma în praf.

- în toate momentele în care am dansat?

Ceva din interiorul ei a îngheţat de groază.

- Când mergem la râu, ştii partea care e atât de lată,

încât nu poţi vedea celălalt mal?

Ea a dat din cap, întorcându-se, pentru ca el să nu-i poată vedea lacrimile.

- Uneori, ceva mai mare şi cu mai multă forţă decât râul îmi mătură disperarea.

Cum era posibil să nu ştie lucrurile astea despre bărbatul cu care se măritase?

- Nu sunt îndeajuns de puternică pentru trei persoane. Am nevoie de tine aici, lângă mine, a spus ea.

- Mă ai în totalitate, cu latura luminoasă şi cu cea întunecată. Crezi că sunt slab, o pot citi în ochii tăi, dar *pot* să lupt cu chestia asta. Trebuie doar să mă laşi să fiu singur uneori. Promit să nu mai plec niciodată fără să-ţi spun.

- Dă-mi puţin timp de gândire. Am nevoie să încerc să înţeleg. *Chiar o* să încerc, promit.

El i-a pus o mână pe stomac.

- Cum se mai simte bebeluşul nostru?

- îi e dor de tatăl lui, a răspuns Nicole.

Dar nu putea să-l ierte. Era rândul ei să plece.

Nataşa şi-a îngustat ochii.

- Ai mai multe necazuri, a ghicit ea.

Făcea aluatul, pregătindu-se pentru ziua următoare. L-a trântit pe masă, iar faina s-a ridicat într-un norişor. în aşteptarea răspunsului lui Nicole, a continuat să-l frământe ritmic.

- Sunt însărcinată, s-a precipitat aceasta, şi, de îndată, a izbucnit în plâns.

- *Milaia,* nu plânge, e un motiv de fericire, nu-i aşa?

Nataşa i-a oferit o îmbrăţişare plină de faină, apoi i-a întins un şervet mare şi a ţinut-o strâns în braţe până când lacrimile s-au oprit. A ajutat-o cu delicateţe să se aşeze. Făina era peste tot – pe faţa ei, pe rochie, pe şorţul

şi mâinile Nataşei. S-au uitat una la alta şi au început să râdă.

- Aşa e mai bine, a spus Nataşa. Acum, povesteşte-mi tot.

Nataşa a ascultat-o iară să o întrerupă. Era aşa o uşurare să poată vorbi cu ea.

Apoi Nataşa a rămas o vreme pe gânduri.

- Vărul de-al doilea al ţarului suferea în acelaşi mod. Am auzit despre asta în bucătăriile palatului. Eu lucram ca patiser acolo. El era cel mai fermecător bărbat pe care l-am întâlnit vreodată, în afară de François.

- Nu mai e atât de fermecător acum.

- *Ba da,* e fermecător. *Ba da,* e bărbatul potrivit pentru tine. Nimeni nu e perfect, tânăra mea prietenă, nici măcar tu.

Cum putea să-i ţină partea lui François?

- Tu vrei să mă vait, şi să ţip, şi să dau ochii peste cap cu tine legat de cum sunt bărbaţii? Ei bine, nu voi face asta, a punctat Nataşa. Uită-te la tine. Ai un copil înlăuntrul tău, ceva cu care eu n-am fost binecuvântată niciodată, şi numai Dumnezeu ştie cât am zăcut trează nopţi în şir, plină de regret şi de dor. Soţul tău este cel mai încântător şi inteligent bărbat din Reims, şi e al tău. E un proverb în Rusia: Cea mai strălucitoare lumină aduce cea mai întunecoasă umbră. Am văzut cum se uită la tine. Nimeni altcineva nu te poate face atât de fericită. Când e fragil, ai grijă de el. Bucuraţi-vă unul de altul când se simte bine. Lucrurile nu pot rămâne niciodată constante. Ştiai în adâncul sufletului tău cum e, dar te-ai măritat cu el, oricum.

Da, văzuse ceva, şi îngropase ceea ce văzuse adânc înăuntrul ei. Veselia efervescentă, exacerbată, şi zilele de disperare adâncă pe care le confundase cu grija legată de vinuri. Ea îşi crease un drum drept. Avea privirea ascuţită, era eficientă, corectă şi perspicace, precum tatăl

ei. Ea punea lucrurile în practică. François visa.

- Cum poţi vedea cu atâta claritate, Nataşa?

- Am trăit mai mult decât tine, atâta tot.

- Am tot intenţionat să te întreb ceva, încă din ziua nunţii mele. -Da?

- De unde ai ştiut să decorezi tortul nostru de nuntă cu struguri rubinii? Ştiai că François şi cu mine am găsit un ciorchine în ziua în care ne-am cunoscut?

O umbră a traversat chipul Nataşei.

- Aţi găsit struguri roşii strălucitori? Care a fost primul lucru la care te-ai gândit?

- Sânge. Sânge proaspăt. Culoarea pe care o vezi când te tai la genunchi şi e cu adevărat roşu.

- O coincidenţă stranie, atâta tot, presupun. M-am gândit la ei intr-un vis, roşul trebuia să simbolizeze iubirea şi, desigur, pasiunea pe care o aveţi amândoi pentru viţa-de-vie.

Ea a deschis uşa, invitând-o pe Nicole să plece.

- E târziu. Trebuie să termin de făcut pâinea, *milaia.* întoarce-te acasă la el şi fii fericită.

Când Nicole a pornit în noapte înapoi spre casa lor din oraş, uşurată, fericită şi speriată, toate în acelaşi timp, a izbutit s-o zărească pe Nataşa din profil, învârtindu-şi punga de sare în opturi frenetice.

în casa lor măreaţă din Reims, holul era plin de stânjenei. Buchete extravagante, pufoase, parfumate şi vişinii erau răspândite pe mesele din hol şi în vazele de lângă scările în spirală, acopereau poliţa de deasupra şemineului şi se reflectau de un milion de ori în sala de recepţii placată cu oglinzi, erau aliniate în carafe pe masa lungă din sufragerie.

- Am adus mai multe decât poţi tu să distrugi, a spus Franţois. Unde ai fost? Am fost îngrijorat pentru voi

amândoi.

Partea cu *amândoi* era cea mai frumoasă. Ea şi-a aruncat braţele în jurul lui. îi era imposibil să rămână supărată pe el acum, când revenise acasă şi se afla în faţa ei. Adora modul în care, atunci când zâmbea, sprâncenele lui negre se arcuiau în sus de la mijloc, iar acest lucru îi deschidea faţa ascuţită, inteligentă într-o expresie de intensă încântare la vederea ei. A îmbrăţişat-o strâns.

Un bărbat a intrat tropăind în hol. A pescuit unul dintre stânjenei dintr-o vază şi l-a pus la butonieră.

- Văduva Joubert îşi poate lua concediu pentru tot restul anului, mai mult ca sigur, prietene. Probabil că ai cumpărat întreaga seră.

François i-a strâns mâna, adresându-i un zâmbet strălucitor lui Nicole.

- Permite-mi să ţi-l prezint pe cel mai vechi prieten al meu, Louis Bohne.

O revărsare de păr ruginiu, un palton ridicol de mare din piele de lup şi un zâmbet cald precum coniacul. El s-a înclinat şi i-a sărutat mâna.

- în sfârşit, François a făcut un lucru cu sens.

- De-abia a sosit din Rusia. Nu te superi dacă stă la noi câteva nopţi? a întrebat François.

- Te pot răsplăti cu poveşti din săli de bal căptuşite cu chihlimbar, descrieri ale unor toalete la modă care îţi întrec cele mai sălbatice visuri şi fapte rele ale cazacilor bărboşi.

- Faptele rele şi-atât vor fi suficiente, a spus Nicole, dezamăgită că nu îl va avea pe François doar pentru ea, dar încântată de acest nou prieten.

Louis era negustorul-vedetă ambulant al familiei Clicquot şi nu exista vreo vânzare, vreun sat sau vreun oraş care să fie prea departe pentru el. Ar fi călătorit o mie de kilometri până în pădurile sălbatice ale Norvegiei

pentru perspectiva de a vinde un vin de colecţie de zece ani pentru salariul de o săptămână, sau ar fi înfruntat cea mai inaccesibilă stepă rusească pentru a ajunge până la *dacea* de vară a unui proprietar de terenuri bogat, să-i prezinte o şampanie Clicquot, combinată de însuşi Monsieur Olivier în podgoriile grand cru cele mai sofisticate şi sărutate de soare din Reims. într-adevăr, era indispensabil, şi era acţionar în afacerea aflată în creştere a lui François.

François i-a turnat un pahar din cea mai dulce şampanie a lor.

Louis a sorbit-o cu gesturi exagerate.

- E un triumf al terroir-ului şi al aptitudinilor moştenite de-a lungul a sute de ani, de la Dom Perignon şi chiar de mai devreme.

- Acestea sunt amabilităţile pe care le serveşti clienţilor tăi? Seamănă mai mult cu un spectacol de circ decât cu achiziţia unui vin rafinat, a izbucnit în râs Nicole.

Se făcuse atât de târziu, încât Josette a trebuit să aprindă focul a doua oară, dar, cu toate acestea, poveştile curgeau. Louis nu izbutea să stea liniştit; îşi spunea poveştile străbătând încăperea încolo şi încoace. îi plăceau drumurile deschise, a mărturisit el, petrecerile şi bârfa de bucătărie.

François era într-o formă efervescentă, iar Nicole a decis să aplice sfatul Nataşei. Bucură-te de ziua de azi.

în următoarea zi, s-a trezit înainte de zori. François dispăruse din nou. Inima ei s-a făcut cât un purice la vederea biletului de pe pernă.

Rădăcinile viţei-de-vie nu mor niciodată. Se înnegresc în timpul iernii, dar primăvara aduce frunze fragede care să rişte lupta cu vânturile glaciale şi cu

furtunile, şi să absoarbă soarele de mai. Ele văd soarele răsărind, atrag rouă asupra lor dimineaţa devreme, îşi iau nutrienţii din pământul palid, ascultă ridicarea şi căderea ciocârliilor, în timpul verii. Ele captează luna cu frunzele lor, văd stelele prăbuşindu-se, lăsând urme de lumină zdrobită. Pot simţi gustul fiecărei podgorii, aşa cum poţi şi tu. Am fost hărăziţi să fim împreună, dar fericirea s-a transformat în praf pe moment.

Nu îţi cer iertare, dar ai încredere în mine că mă voi întoarce,

François

Strecurând biletul, cu mâini tremurânde, sub perna ei, Nicole şi-a înghiţit lacrimile şi frica. *Rămâi puternică pentru el şi pentru bebeluşul vostru,* şi-a spus ea. *Se întoarce întotdeauna.* Dar nu putea, pur şi simplu, să nu facă nimic. Zorii zilei s-au împurpurat, întocmai ca în dimineaţa nunţii lor, şi odată cu ei, a cuprins-o o bine cunoscută hotărâre. S-a îmbrăcat repede, s-a strecurat afară în timp ce lumea din casă încă dormea şi a sărit pe Pinot, calul ei preferat, legându-i pânză pe copite, să nu-l poată auzi nimeni.

Când a ajuns în Montagne, lujerii de viţă-de-vie erau suspendaţi într-un nor, iar deasupra lor se întindea un cer senin, de culoarea mentei. Mai departe, vântul rece tulbura suprafaţa lacului palid, în care înotaseră de nenumărate ori. Şi-a tras pelerina în jurul corpului. Mai avea un kilometru până la vale, unde se ruga să îl găsească.

Bufniţele ţipau, iar ei i s-a ridicat părul pe ceafă. Se ştia că rebelii regalişti terorizau zonele rurale din Franţa cu răscoalele lor, şi comunicau folosind ţipete de bufniţă. Oameni nevinovaţi, chiar şi femei, erau luaţi drept republicani şi erau bătuţi în semn de răzbunare. Franţa

nu era un loc sigur în care să aduci pe lume un copil. François avusese dreptate în privinţa asta.

A luat-o la goană prin lumina zorilor de zi. Pe măsură ce galopa mai departe, râul devenea mai lat, până când i-a auzit vuietul. După ce a cotit-o, urmându-i curbura, l-a zărit şi pe el, cu cizmele în torentul furios; râul era atât de lat şi de rapid pe aici, încât vuietul său te cutremura.

Ea s-a strecurat mai aproape, şi-a mângâiat calul, ca acesta să stea liniştit şi să nu îl sperie pe François.

- François, sunt aici, a şoptit ea.

El a scos un răget înspre râu, cu braţele întinse, iar cămaşa i s-a deschis în bătaia vântului.

- François! a strigat ea.

El a urlat spre râu, iar acesta a vuit în semn de răspuns. încă un pas în faţă, şi ar fi fost măturat în jos, în spirale, de curentul furios.

Pinot înţelesese. Nu a scos niciun sunet când ea l-a priponit de un copac şi a alergat spre François, la marginea torentului. Abia a simţit şocul apei reci când a năvălit în râu, să ajungă până la el. Râul a smucit-o, în timp ce îl apuca de umeri, şi a căzut în spate cu el. A început să-l tragă cât mai departe de curent, folosindu-şi toată forţa. L-a adus pe uscat, întins pe jos, înainte ca el să poată rezista, ţinându-l captiv cu picioarele şi braţele întinse. El s-a rostogolit pe spate şi a strâns-o în braţe.

- Sunt aici, a şoptit ea.

A trecut o eternitate. El şi-a deschis ochii şi i-a fixat asupra ei, tulburat ca un om beat.

- Ştiam unde să te găsesc, sunt eu, şi te înţeleg.

El a clipit.

- Vorbeşte cu mine.

Ea a numărat până la zece, apoi înapoi până la unu.

- Mai tare.

Ea a numit toate soiurile de struguri pe care le ştia, le-a enumerat pe prietenele ei de la şcoală, sumele pe care

şi le putea aminti, orice, agăţându-se de el, prea înspăimântată să se mişte, iarba udă lăcându-i pe amândoi să dârdâie de frig, în timp ce ea strângea din ochi, căutând să îl readucă pe François al ei înapoi la el însuşi.

Paşi grei au facut-o să redeschidă ochii brusc. Venise Louis.

- De unde ai ştiut?

- Aşa stă treaba cu el. îl cunosc de când mă ştiu, e cel mai bine să-l laşi în pace, a spus el încet. la-mă de mână.

El a ajutat-o să se ridice şi şi-a pus haina în jurul umerilor ei. François era ud leoarcă şi tremura, iar Louis i-a condus pe amândoi spre trăsura lui care aştepta, promiţând că va veni mai târziu înapoi, pe jos, pentru Pinot.

*

Louis ştia ce are de făcut. Cei trei au petrecut zile lungi în jurul patului lui François, jucând cărţi, spunând poveşti, fixând focul cu privirea. L-au supravegheat pe rând şi, după o săptămână, François a început să se alăture şi el la poveşti. Când venea rândul lui Nicole să-l păzească, iar Louis era ocupat, François şi ea au făcut planuri pentru bebeluşul lor. Copilul lor urma să călărească atât de natural precum mersul pe jos, să înveţe pe dinafară un poem în fiecare săptămână, iar dacă urma să fie fată, va face şi va fi orice îşi va dori ea, şi va avea bucle ca ale lui François şi ochi gri ca ai lui Nicole.

Când a sosit momentul ca Louis să plece în următoarea lui călătorie de afaceri, Nicole l-a sărutat.

- Nu voi uita niciodată tot ce ai făcut pentru noi. Niciodată, a zâmbit ea.

- Niciodată nu l-am văzut în halul ăsta, a spus el, în

timp ce încărca furgonul cu lăzi de vin, pregătindu-se să plece la Paris. în mod sigur, te iubeşte foarte mult.

CAPITOLUL 5

August 1805

Data republicană: Thermidor, anul al XlII-lea

Licuriciul

Clémentine alerga, ocolind trandafirii luminaţi de soare, învăluind aerul cu parfum intens de lavandă atunci când atingea în treacăt tufişurile argintii. Cu picioarele înmuiate de chicoteli, s-a împleticit şi a căzut într-o grămăjoară de muselină şi bucle. Nicole a prins-o, a ridicat-o şi a învârtit-o în braţe, râzând spre cer.

Şi-a îngropat faţa în părul fiicei sale, inspirând mirosul copilăresc. Buclele blonde semănau atât de mult cu ale surorii ei. Avea două Clémentine în viaţa ei, soră şi fiică, iar acestea erau, literalmente, identice. Fetiţa ei era o bucurie, şi nu-şi imaginase niciodată că poate iubi pe cineva atât de profund şi atât de sălbatic, cum o iubea pe adorata ei Menţine. François le privea de pe terasă, fluturând o scrisoare. Ea a culese un fir de lavandă, şi-a amintit de ziua când Moët i-a cerut mâna şi s-a bucurat de alegerile pe care le făcuse.

- Hai să mergem să vedem ce face Papa.

Au pornit spre el, ţinându-se de mână.
- Poţi să-l întrebi despre călătoria noastră în Rusia.
- Pornim acum?

- Nu chiar acum, dar cât de curând, Menţine. Poţi să îţi aduci aminte câţi ani ai?
- Cinci.
- Asta înseamnă că sunt şapte ani de când mi-a promis lucrul ăsta, în noaptea nunţii noastre. în Rusia, o să te învelim în blănuri şi o să te ducem la plimbare cu sania, o să îţi arătăm palatele şi turnurile cu cepe albastre şi aurii în vârf.
- Nu poţi să găseşti cepe albastre şi aurii, e stupid!
- Ba poţi, în Rusia.

François a luat-o pe Menţine pe un genunchi, jucându-se cu buclele ei de căpşuni şi i-a întins scrisoarea lui Nicole cu o mână tremurătoare.

Moscova e un dezastru. E putrezită până la os, şi necinstea e la ordinea zilei. Trebuie să mituieşti cel puţin trei persoane pentru fiecare vânzare şi nu poţi face niciun fel de profit în iadul ăsta plin de sclipici. Nu e de mirare că palatele sunt zidite din aur şi chihlimbar; toţi banii sunt rezervaţi pentru cei câţiva privilegiaţi. Excesul de lux înseamnă că negustorii ca mine, după ce toate costurile sunt deduse, nu câştigă nimic. Companiile străine sunt văzute doar ca nişte vaci de muls. Chiar dacă obţin comenzi, e greu de crezut că vom fi plătiţi vreodată. îmi pare rău, prietene, să îţi scriu veşti atât de proaste, mai ales într-un an în care recolta nu anunţă nicio speranţă pentru anii care vor urma.

Louis

Nicole s-a prăbuşit pe scaunul de lângă François. Fusese o greşeală să îl trimită pe Louis în Rusia. Războaiele lui Napoleon prin toată Europa fuseseră devastatoare. Acum, Marea Britanie şi Rusia erau aliate împotriva francezilor, iar Louis fusese prins la mijloc în

toată situaţia asta. Grădina lor luminată de soare era departe de toate astea, dar războiul nu-i lăsa în pace.

- Trebuie să rămână acolo şi să încerce în continuare. Dacă există cineva care poate avea succes, el e acel om. A sfidat soarta de un milion de ori, şi singura alternativă ar fi să-i vindem totul lui Moët. Ştii că ar plăti mai mult decât e cazul pentru orice i-am vinde, atât e de disperat să ne scoată din industrie, a spus François.

Faţa lui cu trăsături cizelate era palidă şi delicată ca sticla, chiar şi în arşiţa soarelui.

Ea avea de gând să îl cheme înapoi pe Louis de îndată, fără să îi spună lui François. Prietenul lor, omul care putea să se salveze cu farmecul lui din orice situaţie complicată, era în mod evident în pericol, iar ea refuza să-l lase să-şi rişte viaţa. Marea Britanie şi Rusia, cele mai mari pieţe ale lor, ar fi făcut orice să-i pună obstacole Franţei, şi mai ales comerţului cu unul dintre produsele de export de care aceasta era cea mai mândră: şampania. însuşi lucrul care le asigura existenţa devenise o victimă a războiului. Se temea ca François să nu devină şi el una.

îl trimiseseră la drum pe Louis cu atâtea speranţe, pe baza unui val de vânzări excepţionale în Prusia şi în Austria.

- Uită de Londra, insistase François cu ochii lui albastru-verzi sclipitori, şi de englezii ăia cu feţe gălbejite. E o avere pentru noi în Rusia. Palatele sunt încărcate cu aur.

Louis se îndepărtase călare, în haina lui din piele de lup şi cu un zâmbet ştrengăresc, ducând cu sine şaptezeci şi cinci de mii de sticle din cele mai fine vinuri de colecţie, practic, tot stocul pe care îl aveau.

- Papa! Chiar există cepe albastre şi aurii în Rusia? a întrebat Clémentine entuziasmată.

- Desigur! Şi cartofi portocalii, şi boabe de mazăre

roz. Du-te şi găseşte-o pe Josette, să iei prânzul. Trebuie să vorbesc cu Maman.

I-a făcut semn cu mâna.

- Te iubesc, *je taimel*

- *Moi aussi, Papa.*

- Să nu uiţi niciodată lucrul ăsta.

Dar Menţine făcuse deja o săritură spre uşă.

- Nu ne vom duce în Rusia, îmi pare rău, a spus François.

- De ce am face-o?

- Ţi-am promis că te duc. Ţi-am promis că o să am grijă de tine. Ar fi trebuit să accepţi propunerea de căsătorie a lui Moët. Englezii ăia îi mănâncă din palmă, iar Napoleon se va ghiftui cu şampania lui Moët la balul lui din această seară.

Nicole a clătinat din cap.

- Ar fi putut Moët să mă facă să râd? M-ar fi dus el să înot în lac sau să mă lase să am un cuvânt de spus în inestimabilele lui podgorii? Nu mă condamna Ia infern alături de el. Te-am dorit atunci şi te doresc acum.

El s-a uitat la ea cu disperare.

- Podgoriile sunt infernul acum, Babouchette. Nu putem face nimic. Strugurii sunt uscaţi ca stafidele înainte să avem măcar o şansă să-i culegem. Louis a luat cu el tot ce aveam, şi jumătate din stocul de şampanie era tulbure când a ajuns la destinaţie. A fost un joc de noroc, şi nu poţi face jocuri de noroc cu natura. Ne-a învins. N-ar fi trebuit să trimit tot ce aveam.

Şampanie tulbure. Coşmarul fiecărui producător, provocat de depuneri în fundul sticlei. Era nevoie de luni întregi de muncă pentru a învârti sticlele în nisip, în încercarea de a elimina sedimentul cauzat de drojdie, care era esenţială pentru gust şi pentru a doua

fermentaţie, dar care făcea ca minunatele lor creaţii să devină *bleu,* tulburi. Mii de sticle şi mii de ore de muncă manuală. încercaseră tot ce se putea, inclusiv să elimine sedimentul prin *transversage,* turnând vinul limpede dintr-o sticlă în alta odată ce sedimentul se separa, dar sacrificaseră spuma atât de importantă. S-a cutremurat amintindu-şi de momentul când a cumpărat un produs de „clarificare” de la producătorul de butoaie, şi aproape că şi-a ucis unul dintre degustătorii cei mai buni cu substanţa aceea otrăvitoare. Din acest punct de vedere, afacerea lor nu era diferită de a nimănui altcuiva, dar persoana care va izbuti să rezolve problema dificilă a sedimentelor fără pierderea bulelor va fi bogată, acest lucru era sigur.

Coloana lui vertebrală ieşea în relief prin vesta lui subţire. Stările de spirit ale lui François alternau cu suişurile şi coborâşurile afacerii, iar acum era periculos de deprimat.

în acest moment, Nicole a făcut un pact cu sine, la fel de solid ca acela pe care îl făcuse în ziua revoluţiei, când şi-a jurat că îşi va construi propria avere şi îşi va folosi puterea pentru a face bine. Acest al doilea pact îl viza pe François. Nu ştia cum, sau când, dar *urma* să rezolve problema sedimentelor. Asta îi va face bogaţi şi plini de succes, dar, mai presus de toate, avantajul asupra concurenţilor va fi atât de mare, încât François nu va mai trebui să-şi facă vreodată griji în privinţa afacerii lor.

- O să supravieţuim unei recolte proaste, a spus ea, binedispusă. Sigur că o să trecem peste asta. S-a mai întâmplat şi înainte. Uită-te la mine.

Şi-a lipit palma de obrazul lui. Era lunecos de transpiraţie.

- Fântâna neagră, din nou? Disperarea? Nu-i poţi

vedea fundul?
- Mă simt îngrozitor.
A încercat să schiţeze un zâmbet, de dragul ei.
- Dar nu vreau să-ţi faci griji. Nu în seara asta.
- Du-te în pat, *chéri,* o să te simţi mai bine dimineaţa.
- Nu! Mergem la balul lui Moët, sau o să creadă că suferim de boala strugurilor acri dacă nu o facem. Am promis să cânt la vioară şi, oricum, ador să arăt lumii că eşti a mea.
Inima ei tresărea încă, după şapte ani de căsătorie. Scrisoarea lui Louis nu însemna falimentul, era doar un an prost, cum mai fuseseră şi alţii.
Nicole s-a dus în cabinetul ei. Urma să-i demonstreze lui François că un an prost e urmat prompt de unul bun, ba chiar doi, şi apoi roata se întoarce din nou. A descuiat sertarul şi a scos registrul contabil. El nu avea cum să se certe cu cerneala neagră şi cu cea roşie. Aici, aşternut cu grijă în paginile groase ale profiturilor şi pierderilor, era ciclul de speranţă şi disperare pe care îl înfruntaseră din ziua în care se căsătoriseră. Prefera să contemple faptele în acest mod. Fără pasiuni, adunate şi scăzute în ordine. Fără durere, fără visuri sfărâmate; cerneală pe hârtie, atâta tot.
A aruncat o privire la situaţia de acum cinci ani. Sticle distruse din cauza căldurii: douăzeci de mii. Pierderi: treizeci de mii de franci. Sticle livrate: treizeci şi cinci de mii două sute. Muncitori plătiţi: două mii de franci.
Cifrele nu reflectau lunile petrecute îngrijind via, săpând pământul, legând lăstarii de araci, amestecul, nu-i arătau pe muncitori căutând semne în stele, în timp ce se rugau la sfântul recoltei.
A dat câteva pagini: anul 1802. Tratatul de la Amiens. Pacea cu Marea Britanie şi redeschiderea drumurilor comerciale. Ea, Louis şi François înşfacaseră vioara,

încărcaseră cele mai bune mostre de şampanie de colecţie din 1800 într-un cufăr pentru Louis şi îl trimiseseră la Londra. A fost încă un dezastru. Moët deţinea monopolul pe piaţă, facea rondul prin toate marile case nobiliare, tăinuind modul în care sprijinise răsturnarea aristocraţiei franceze, participa la jocurile de cărţi şi la dansurile lor de salon, împuşca un chintal de fazani nevinovaţi de pe cer şi împărţea fiole cu vinurile lui.

- E o lume închisă, se plânsese Louis. Sunt înfricoşaţi de revoluţie şi se uită la mine ca şi cum aş fi un criminal.

în acea vară, întocmai ca acum, soarele binevoise să-i cruţe, în timp ce sora ei trândăvea în arşiţa decadentă, plimbându-se cu barca pe râul Vesle, în compania prietenelor ei, ea şi François supravegheau strugurii care se stafideau pe viţa-de-vie. Blestemase soarele şi trăsese jaluzelele în casă, visând la dimineţi ceţoase şi struguri înrouraţi.

Şi-a plimbat degetele în jos, pe pagina catastifului. în aprilie începuse dezastrul lor din prezent: şaptezeci şi cinci de mii de sticle fuseseră expediate, destinaţia fiind Rusia. Mai mult decât tot volumul lor de vânzări pentru 1804. A lăsat următoarea căsuţă goală, să vadă cum se vor sfârşi lucrurile. încă se putea remedia situaţia cu uşurinţă.

François a băgat capul pe uşă.

- Studiezi din nou în cabinetul tău, Babouchette?

A sărutat-o pe cap, iar ea s-a abandonat în braţele lui, punându-şi rapid palma peste numerele din coloana roşie, cea de deficit.

- Vino şi îmbracă-te, a spus François. Nu putem schimba nimic, oricât de mult te holbezi la cifre. Am ceva pentru tine. Şi nu te îngrijora în privinţa lui Menţine, e deja în pat. A adormit în timp ce îi spuneam povestea unei fetiţe mici cu bucle de căpşuni care a înfruntat un bărbat înarmat cu un pistol, chiar aici, în piaţa catedralei, în

timpul revoluţiei.

A sărutat-o.

- Menţine arată întotdeauna sublim de liniştită atunci când doarme.

Schimbarea lui radicală de dispoziţie a umplut-o de optimism. De ce să nu înceapă chiar acum?

- Mai dă-mi zece minute, o să urc şi eu! a murmurat ea printre sărutările lui.

A dat o fugă până afară şi s-a îndreptat spre teasc, a umplut o cutie cu nisip şi a ales patru sticle de şampanie care erau în a doua fermentaţie.

- Nu pune mâna pe alea, sunt aproape gata şi o să disloci sedimentul! a mustrat-o Antoine.

- Putem să ne lipsim de ele, şi fac pariu că două dintre ele vor fi tulburi, oricât de grijuliu ai fost, a ripostat ea, simţindu-se nesigură pe sine ca o şcolăriţă.

Antoine a scos un ţâţâit iritat şi s-a întors la treaba lui, scuturând sticlele una câte una şi înlocuindu-le în nisip.

Nicole şi-a dus sticlele până într-un colţ întunecat din pivniţa casei şi le-a aşezat cu grijă, cu susul în jos, în cutia cu nisip, a făcut un pas în spate şi şi-a scuturat nisipul de pe mâini. Acesta urma să fie secretul ei; nu avea idee cum, dar o va face. Nu conta că această soluţie le scăpase producătorilor de şampanie de-a lungul secolelor; ea plănuia să observe, să înveţe, să experimenteze şi să o ia de la început, pentru François. Dacă izbutea să rezolve problema sedimentelor, să scurteze timpul necesar pentru a întoarce încet şi a scutura sticlele, să obţină depunerea sedimentului pe gâtul sticlei – filtrarea, cum o numea Antoine – şi să ajungă la certitudinea că fiecare sticlă era în mod garantat limpede într-o perioadă mai scurtă de timp, François nu va mai trebui să-şi facă griji niciodată. Şi-a imaginat încântarea lui la auzul ideii ei inteligente, a încuiat uşa după ea şi a alergat în sus pe scări să i se

alăture.

François o aştepta zâmbind.

- Ai obrajii îmbujoraţi, ai alergat. E una dintre intrigile tale? Stai jos pentru o clipă şi închide ochii, Babouchette.

Ea s-a aşezat pe pat, a închis ochii strâns şi a simţit un pachet greu şi foşnetul hârtiei de ambalaj căzându-i în mâini.

- Acum, deschide-i.

François era din nou el însuşi, pregătit de bal; părul lui rebel era îmblânzit pentru această ocazie; o siluetă izbitoare, cu membre lungi, în haină brodată şi pantaloni strâmţi. Era mai frumos decât oricând, s-a gândit ea mândră.

O hârtie groasă, imprimată cu auriu şi albastru, ascundea conţinutul pachetului de ochii ei. A sfâşiat-o, dezvăluind o rochie de catifea roşie şi o cutie. A ridicat întâi rochia şi a lipit-o de corpul ei.

- E la fel de frumoasă ca ziua în care te-am cunoscut. Am cumpărat-o pentru tine, să o porţi în Rusia, dar ai putea la fel de bine să o porţi în seara asta. îmbrac-o, iar după aceea, deschide cutia.

Ea s-a strecurat în rochie. Catifeaua roşie avea exact nuanţa strugurilor rubinii pe care îi găsiseră în ziua în care se întâlniseră. Ştia că şi el se gândea la acelaşi lucru.

- Deschide cutia.

înăuntru, era o păpuşă rusească, semănând remarcabil cu François. A ridicat privirea, surprinsă.

- Continuă să deschizi.

Următoarea păpuşă era ea. Ochi gri, păr drept, blond-roşiatic şi o rochie de catifea roşie, exact ca aceea nouă pe care o purta acum. Următoarea era o Clémentine mică, cu părul de aceeaşi culoare, dar creţ, şi cu ochii albaştri-verzi ai tatălui ei.

- Suntem noi. Le ador!

- Deschide-o pe cea mai mică. Mai e ceva.

înăuntrul celei mai mici păpuşi era un colier de aur cu un pandantiv reprezentând o insectă filigranată. A ridicat-o spre lumină. Era un licurici, cu un smalţ sofisticat, şi dedesubt, un corp dintr-o piatră scumpă galbenă, care reflecta flacăra lumânării.

- Un diamant galben. Un licurici şi şampanie, amestecate într-o combinaţie rară, aşa cum eşti tu. Dacă voi muri înaintea ta, aminteşte-ţi de mine prin intermediul lui. Acum, pregăteşte-te, o să întârziem la bal, iar acesta nu poate începe până la sosirea celui mai fabulos cuplu din Reims.

A sărutat-o şi a ieşit din cameră.

Josette a ajutat-o să îşi ridice părul. Lanţul sclipea ca o lună de miere pe pielea ei. François transforma întotdeauna cele mai întunecate zile în cele mai minunate.

La vila lui Moët din Épernay, torţe luminau drumul pe tot întinsul domeniului, spre un Petit Trianon, palatul clasic şi elegant în stil grecesc al lui Ludovic al XV-lea de la Versailles, pe care Moët îl reprodusese fidel, în onoarea prietenului său Napoleon. Şi, desigur, în onoarea lui proprie.

- O imitaţie de monument pentru regele imitaţiilor, i s-a adresat François lui Jean-Rémy.

Moët a ciocnit din tocuri şi s-a înclinat în replică, complet imun la sarcasmul lui François. Nicole a chicotit.

Primele trei dansuri au fost ale lor. Valsul era favoritul ei. El i-a şoptit tandreţuri la ureche, apoi a învârtit-o atât de rapid, încât picioarele ei au pierdut contactul cu podeaua şi a simţit că zboară, fără să-i pese de restul

lumii.

După aceea, n-a mai fost al ei. Nu era niciodată al ei la baluri şi petreceri. Pe aceste scene vaste, sclipitoare, François era în elementul lui, iar ea l-a lăsat cu poveştile lui, preferând să se alăture comisiei de degustători pentru a asculta bârfe viticole.

Din ziua primei şedinţe a comisiei de degustători de vinuri la care participase, îşi făurise un loc printre ei ca un element inedit, un fel de bărbat onorific, şi nimeni n-a schiţat nici măcar un gest de uimire când a intrat în cercul bărbaţilor, care trăgeau din trabucuri groase. Ea şi-a aprins o ţigaretă subţire, strâmbând din nas din cauza fumului cu care nu era obişnuită.

- Ovăzul e în mod cert mai bun decât inul pentru legarea lianelor de viţă, a declarat Monsieur Olivier, învârtindu-şi vinul roşu de Burgundia prin pahar şi examinând piciorul.

- Ovăz. Fără îndoială, a aprobat ea. Inul e mult prea aspru pentru lăstarii noi.

- Aţi nimerit-o, Madame Clicquot. Şi, dacă-mi permiteţi să întreb, care credeţi că e cel mai bun trandafir care să indice prezenţa păduchilor verzi?

I-a întins carafa cu vin de Burgundia. Avea cel puţin zece ani şi o delicioasă aromă minerală cu note de piele, cireaşă şi ciuperci.

în timp ce îl sorbea, un bărbat într-o haină albastră, tivită cu şnur auriu a apărut şi s-a înclinat în faţa grupului. Bretonul lui închis la culoare era tăiat cu mult deasupra frunţii şi retezat în formă pătrată sub urechi, în *tresses oreille de chien,* stilul urechi-de-câine, cu o coadă prinsă în spate. Pielea lui era gălbejită şi pământie, iar ochii lui adânciţi în orbite aveau o privire penetrantă, febrilă.

- Pot să vă ţin companie, domnilor?

Bărbatul s-a întors spre Nicole şi s-a înclinat din nou:

- Şi doamnă?
- *Oui, bien sûr.*

Monsieur Olivier şi-a stins trabucul şi s-a zbătut să găsească un scaun adecvat pentru conducătorul întregii Franţe, generalul Napoleon. Se zvonise că va fi prezent la bal.

Toată lumea s-a înghesuit într-un singur loc.

Napoleon sugea o cireaşă cărnoasă; din câte se vedea, era fructul lui preferat.

- Am auzit că dumneavoastră, *messieurs,* sunteţi cei mai buni producători din părţile acestea, li s-a adresat cu un zâmbet cuceritor, radios.

Ei s-au înghesuit să se prezinte. Nicole a păstrat tăcerea. Faptul că era femeie şi că trecea neobservată îi servea uneori de minune, mai ales că războaiele lui nenorocite erau motivul problemelor ei de azi.

Comisia, comisia *ei,* era captivată. Nesatisfacut de amestecul său în toată Europa, părea că nu exista nimic despre producţia vinurilor de care Napoleon să nu ştie. La ceea ce nu ştia însă putea găsi răspunsurile în broşura pe care *el* o comandase, *Lart de faire, gouverner et perfectionner le vin,* de Chaptal. Un exemplar i-a fost înmânat şi ei, ca şi cum ar fi fost Sfânta Biblie însăşi. Chimia fusese aprofundată de-a lungul secolelor, prin cunoştinţe transmise de la o familie la alta, şi prin *explorarea terroir-ului,* urmărind cerul pentru a descoperi vremea. A răsfoit publicaţia. Unele informaţii chiar *erau* utile. Controlul anumitor procese, diminuarea anumitor elemente probabilistice ar fî schimbat în mod evident lucrurile pentru ea şi François, mai ales dacă izbutea cu experimentul ei legat de filtrare. Oricât de mult îi displăcea omul, acesta îşi făcuse temele.

Nişte nasturi lustruiţi şi o eşarfa i-au întrerupt gândurile. Napoleon stătea aplecat chiar deasupra ei.

- Eşti absorbită de Chaptal în loc să dansezi, Madame...?

Ea i-a întins mâna pentru un sărut.

- Madame Clicquot. Nu sunt de acord cu tot ce scrie, dar unele informaţii nu sunt rele pentru un chimist.

- Şi de unde ştii tu atât de multe, dacă-mi permiţi să întreb, Madame Clicquot? s-a interesat el, amuzat.

- Sunt implicată în producţia vinurilor, împreună cu soţul meu. Poate că metoda şi chimia îi ajută pe neiniţiaţi, dar nu există substitut pentru instinctul terrozr-ului, pentru strugurii pe care îi simţi pe limbă, pentru pământul între degete.

- Sugerezi că sunt un neiniţiat?

Comisia îi privea oripilată.

- Probabil că sunteţi foarte ocupat cu războaiele dumneavoastră. Lăsaţi vinul pe seama cunoscătorilor.

Monsieur Olivier a scos o interjecţie dezaprobatoare involuntară auzindu-i obrăznicia. Câţiva dintre ceilalţi s-au întors cu spatele, să se delimiteze.

- Tu fiind conducătorul lor? a continuat Napoleon provocator.

- Unul dintre ei.

El a râs.

- Ai fi iubit-o pe bătrâna mea mătuşă Geltrude. îngrijea viţa-de- vie cu propriile ei mâini şi m-a învăţat să i le iubesc.

I-a luat mâinile în ale lui.

- Ţţţ, sunt la fel de aspre ca ale ei, iar tu eşti atât de tânără.

- Mâini care muncesc. Ar fi stupid să stau închisă în saloane de recepţie pline cu păpuşi pictate.

El le-a făcut cu ochiul celor din comisie.

- Vă pune în dificultate, nu-i aşa, băieţi? Acestea sunt mâini minuscule, un lucru frumos la o femeie. Mătuşa

mea *era obligată* să muncească pământul. înţeleg că tu nu eşti?
- Eu aleg să o fac.
- Rolul unei femei revoluţionare bune e să nască fii puternici şi fiice frumoase pentru măreaţa noastră republică. Eşti prea delicată pentru munca câmpului, Madame Clicquot. Las-o pe seama soţului tău. *Enchanté.*

S-a îndepărtat agale, înconjurat de cei din comisie care, între timp, deveniseră acoliţii lui entuziaşti.

Dacă te vei întoarce vreodată pe aici, o să bei şampania mea *şi o să-mi mulţumeşti pentru asta,* a proiectat Nicole un gând spre spinarea lui.
- Nu-l băga în seamă, a şoptit la urechea ei o femeie brunetă care ascultase totul din spatele comisiei. Un general trebuie să fie un nemernic absolut, dacă intenţionează să învingă. E deformare profesională. Crede-mă, cunosc bărbaţii mai bine decât oricine alt-cineva. încerc să-l evit pe acela de acolo.

I-a arătat un soldat roşu în obraji.
- Te superi dacă-ţi ţin companie? Continuă să vorbeşti, te rog.

S-a prăbuşit pe un scaun şi a început să dea din evantai. Era desculţă, purta un inel pe fiecare deget al piciorului, avea părul foarte scurt şi o panglică roşie în jurul gâtului. I-a întins mâna.
- Thérésa Tallien.

Nicole i-a luat-o şi s-a prezentat şi ea, captivată.

Thérésa Tallien – legenda! Părul ei scurt şi panglica roşie erau numite *coiffure à la victime.* Faptul că avea ceafa rasă foarte scurt ca pentru ghilotină indica o sorginte aleasă la Paris, iar acesta era modul de a o etala. Toată lumea ştia de soţia lui Napoleon, Joséphine Bonaparte, şi de prietena ei, Thérésa. Erau regine ale saloanelor pariziene. Thérésa divorţase într-un mod absolut scandalos de cel deal doilea soţ al ei şi avea vreo

opt copii de la vreo trei bărbaţi diferiţi. în 1974, Thérésa şi Joséphine fuseseră încarcerate într-o celulă murdară din *La Petite Force,* timp de 17 zile, aşteptând decapitarea. Povestea spunea că iubitul ei, Jean-Lambert Tallien, l-a asasinat pe Robespierre străpungându-l cu un pumnal spaniol, un cadou de la Thérésa. Acum, Jean-Lambert era erou naţional pentru anihilarea celui mai aprig susţinător al ghilotinei. Thérésa era cunoscută drept „Notre-Dame de Thermidor”, dar nici măcar crima nu fusese suficientă pentru a prinde în cursă acest fluture exotic. Se plictisise de Tallien şi divorţase de el, eliberându-se pentru a putea hoinări peste tot, alături de Joséphine şi Napoleon, în ţinute neruşinate, cu inele pe degete. Nicole a încremenit, fascinată.

- O faci, iubito? a întrebat Thérésa.
- Ce să fac?
- Te joci cu bărbaţii, desigur. Ce altceva? Să nu crezi că nu te-am observat cum îi ţineai pe sărmanii bărbaţi în vraja ta.

Nicole a râs.

- Vinul e specialitatea mea. Bărbaţii ăştia sunt din comisia de degustători. Ei îmi dau voie, cu multă ranchiună, să vorbesc cu ei despre afaceri.
- Prostii, i-ai cucerit pe toţi.

Accentul ei spaniol rostogolea cuvintele ca pe nişte cărbuni fierbinţi, şi avea dantura cea mai regulată, cea mai albă. A arătat spre Napoleon cu o unghie lungă.

- El preferă şampania lui Moët. Nu se satură niciodată să vorbească despre bulele delicate, despre gustul Franţei. Probabil că Joséphine şi cu mine am devorat lăzi întregi din ea, numai noi două. Cu adevărat, e singura băutură pe care o doamnă ar trebui s-o ia în considerare. Şi din acest motiv, beau whisky.

Nicole a scuipat vinul din gură în hohote de râs.

François a apărut lângă ea.

- Aşa, scuipă! a spus el cu mândrie. Nesatisfacută să-i instruieşti doar pe cei din comisia de vinuri, am auzit că ţi-ai impus cunoştinţele aprofundate şi asupra ilustrului nostru conducător. Sper doar că vorbele tale aspre nu ne vor aduce la sapă de lemn.

Thérésa i-a aruncat o privire intensă.

- Cine e bărbatul ăsta pe care l-ai ţinut ascuns toată seara? Vă cunoaşteţi unul pe celălalt? Că dacă nu, sugerez să faceţi cunoştinţă cât mai urgent.

- Soţul meu, François.

I-a prezentat-o şi lui pe noua ei prietenă.

- Ah, l-ai prins deja în capcană. Excelentă treabă, draga mea, gustul tău impecabil se întinde în mod evident dincolo de podgorii, în acest caz, o să ţi-l las ţie.

- Dacă nu ar trebui să petrec atât de mult timp făcând ordine după gura spartă a soţiei mele, sunt sigur că aş găsi mai mult timp să apuc să te cunosc mai bine, Madame Tallien.

- Data viitoare când o să am nevoie de cineva care să-I pună pe soţul Joséphine! la punct, o să ştiu unde să-l expediez. Nicole pare foarte pasionată de afacerea asta a voastră cu vinuri, dar se pare că Napoleon i-a încurcat un pic planurile.

- Şi pe ale mele, a spus François. Toate pieţele noastre cele mai profitabile din străinătate ne sunt închise.

- Atunci, va trebui să mă revanşez eu pentru proastele maniere ale prietenului meu. Vă voi prezenta eu, *mes amours.* Sunt lăzi de şampanie care se revarsă peste tot, în fiecare salon pe care îl vizitez în Paris. O fată plină de vitalitate de la ţară şi un soţ frumos îşi fac propria lor şampanie. Or să vă adore. Voi trimite după voi imediat cum izbutesc să fac aranjamentele. E o promisiune.

- Pieţele din Paris sunt visul nostru. Avem câteva

contacte, dar o prezentare din partea ta ar fi magnifică, a zâmbit Nicole, uşor hipnotizată de această femeie tulburătoare. Cu o recomandare din partea celebrei, sclipitoarei Madame Tallien, problemele lor ar fi rezolvate.

- îmi mai încalc jurămintele de la altar din când în când, aşa cum ar face-o orice fată de bun-simţ, dar nu încalc niciodată o promisiune făcută prietenilor. Acum, sugerez să-ţi conduci soţia pe ringul de dans, înainte să ţi-o sufle altul de sub nas.

încăperea se învârtea cu ei în timp ce dansau. Perspectiva de a fi prezentaţi de regina societăţii pariziene ar fi fost un dar de la Dumnezeu, dacă ar fi avut ceva de vânzare în pivniţă. O nouă speranţă l-a remontat pe François, care părea să aibă o stare de spirit dezlănţuită.

Când Nicole s-a simţit prea ameţită să mai danseze, au ieşit până afară, la aer curat. O lună imensă, portocalie, ca în perioada culesului, se lăfăia pe cer, iar stelele erau limpezi şi luminoase.

- Hai să petrecem noaptea în căsuţă, licuriciul meu. Putem să mergem până acolo pe calul meu, iar Josette o poate supraveghea pe Clémentine.

Da, s-a gândit Nicole. Acum, că Parisul era asigurat, de ce să nu uite de griji pentru un timp, petrecând o noapte în ascunzătoarea lor secretă?

Calul a galopat printre podgoriile întunecate, iar luna le-a luminat cărarea până când au ajuns la căsuţa ciobănească. încăperea era pregătită, aşa cum fusese şi în noaptea nunţii lor. Toate felinarele erau aprinse şi patul era acoperit de un teanc de blănuri, samovarul clocotea şi focul era aprins în cămin.

- Ai planificat chestia asta!

- E aniversarea noastră. Ai uitat din nou,

Babouchette? Eşti prea ocupată, cu capul în registre toată ziua.

Cadourile pe care i le dăduse înainte de bal aveau acum o explicaţie – cum putuse oare să uite?

- Taci din gură şi sărută-mă.

Ea a închis ochii.

- E frig.

El s-a întors cu spatele.

- O să pregătesc nişte grog fierbinte pentru noi.

Ea a luat paharele, dezamăgită.

- Ce e cu tine? Mâinile tale tremură atât de tare, încât zdrăngăne paharele. Haide, dă-mi voie să te ajut. Bagă-te sub blănuri.

S-a strecurat în pat lângă el, şi-a pus capul pe pieptul lui şi s-a uitat în sus, la stele. El era rece ca gheaţa, chiar şi sub un morman de blănuri. Un acoperiş reparat ar putea fi util pentru această casă veche şi părăginită. Ce a fost în mintea lor să dea o fugă până aici într-o noapte atât de nefiresc de rece pentru sezonul în care se aflau?

- O vezi pe aceea care se află chiar deasupra noastră, în linie dreaptă? E Orion, vânătorul. Cele trei stele verticale sunt sabia lui. Obişnuiam să cred că sunt protejat atât timp cât el era pe cer. Dar acum nu mai sunt atât de sigur.

- La ce te referi?

Vocea lui era distantă; ceva nu era în ordine.

S-a întors spre el să îl sărute; dar el adormise deja, cu respiraţia superficială şi convulsivă. Norii acopereau luna, iar cerul căpătase o culoare gri umedă. François s-a cutremurat în somn. Ea l-a acoperit în blănuri până la bărbie, şi şi-a dorit să fi fost acasă, cu un foc aprins.

Somnul o ocolea. Nicole s-a ridicat şi a pornit prin răcoarea nopţii, să se poată gândi, împiedicându-se, până

când ochii i s-au obişnuit cu întunericul.

Aruncaseră în această afacere tot ce avuseseră. Regretul era inutil, dar îi cuprinsese gâtul şi o apăsa pe umeri. Lucrurile nu merseseră niciodată atât de rău.

A continuat să se plimbe. Bufniţele strigau regrete inexprimabile în noapte. Zorile formau o dungă apoasă pe un cer cenuşiu, dezvăluind frunze de viţă veştejite şi struguri uscaţi.

Şi-a târât picioarele până înapoi în căsuţă şi l-a mângâiat pe obraz, să-l trezească delicat. Alungându-i o muscă de pe pleoapă, a icnit. Era udă. S-a aplecat mai aproape. Sânge! A înşfăcat un felinar şi l-a apropiat de faţa lui. Plângea sânge! L-a ridicat în şezut. El s-a prăbuşit într-o parte. L-a scuturat. El a gemut, dar nu s-a trezit. Ea i-a şters sângele cu rochia ei.

- François! François, pentru numele lui Dumnezeu, trezeşte-te, a şoptit ea.

Apoi a strigat.

- Ajutor! Cineva. Ajutaţi-ne!

Un stol de grauri au cârâit pe deasupra.

Ea a alergat spre uşă. Slavă Domnului, muncitorii trebăluiau printre şirurile de viţă-de-vie.

- Ajutor!

O siluetă a venit în fugă, fluturând un băţ. Era Xavier. Ea l-a tras după sine, până la François.

- Hristoase!

L-a pipăit, căutând pulsul, şi şi-a făcut cruce.

- lisuse Hristoase! Sfântă Maică a Domnului! Stai cu el. Mă duc să aduc doctorul.

- Grăbeşte-te! a strigat ea.

A încercat să-l încălzească cu trupul ei. I-a acoperit mâinile cu ale ei, şi-a încolăcit picioarele în jurul picioarelor Iui. El nu se mişca. S-a rugat. A plâns. Jăraticul şuiera şi scuipa. Graurii şi-au schimbat direcţia

spre care zburau. Şi atunci, ea a ştiut că sufletul lui pleca. Şi-a apăsat corpul şi mai strâns de al lui.

- Nu te duce, François. Rămâi cu mine.

Atunci a văzut-o pe jos, lângă pat. O fiolă goală de otravă de şobolani.

- Doamne Dumnezeule, François!

S-a stăpânit. Era doar o coincidenţă. Toată lumea ţinea otravă de şobolani undeva prin casă.

Copite de cai au ridicat praful în faţa uşii. A strecurat fiola sub pat. Doctorul a intrat în fugă. Mâini calde au ajutat-o să se ridice.

- Permiteţi-mi să îl consult, Madame.

A încercat să îl ridice pe François, i-a ascultat inima, i-a verificat pulsul, întâi la o încheietură, apoi Ia cealaltă. S-a întors cu faţa spre Nicole şi a clătinat din cap întristat.

- îmi pare rău.

Genunchii ei au cedat în timp ce încerca să se înghesuie pe lângă doctor, să ajungă până la corpul lui lipsit de viaţă.

Xavier a ridicat-o şi a condus-o cu blândeţe spre foc.

- Dă-i voie să-şi facă meseria.

Şi-a ţinut mâna pe umărul ei, cu capul plecat.

Doctorul a îndepărtat învelitorile, apoi a descheiat nasturii vestei şi cămăşii lui François. Ea a icnit. Pielea lui era acoperită de pete negre.

- Febră tifoidă, Madame. Un caz clasic.

Ea şi-a ascuns faţa în haina lui Xavier. El nu luase otrava, ea nu ar fi putut preveni gestul, iar el nu dorea s-o părăsească, dar ce mai schimbau toate astea acum?

Doctorul a continuat.

- Petele negre, sângerarea. E extrem de contagioasă. A răpus jumătate din tabăra de soldaţi de pe câmpul de luptă. Se răspândeşte din pricina înghesuielii. îmi pare atât de rău, Madame Clicquot. Boala se declanşează

repede. Xavier vă va conduce acasă. Lăsaţi-mă să mă ocup eu de restul. Vă voi prescrie ceva care să vă ajute să dormiţi.

- Dumneavoastră nu sunteţi doctorul nostru obişnuit.

De ce îi păsa de asta taman acum, când universul ei tocmai se năruise?

- Sunt doctorul Moreau. Xavier mă cunoaşte, iar dumneavoastră puteţi lăsa restul în grija mea. Medicul dumneavoastră de familie e plecat, îmi pare rău. Acum, dormiţi.

Praful de dormit a golit-o de puteri pe Nicole, dar nu izbutea să adoarmă, iar lacrimile nu voiau să se oprească. Mâna Clémentine! a îngheţat în a ei, în timp ce ea murmura despre ceruri şi despre o reuniune în moarte.

- Se va întoarce? a întrebat fetiţa, cu o voce tremurătoare.

- Nu, iubita mea. Nu se va întoarce.

- De ce eşti tristă? Mi-e frică. îl vreau pe Papa!

- Vino încoace, Menţine. îmbrăţişează-mă, atâta tot.

Menţine era încordată în braţele ei.

Somnul a venit, apoi s-a dus. De câte ori se trezea, îşi amintea, iar amintirea o devasta din nou. Când au sosit părinţii ei, au desprins degetele lui Menţine de pe ea, au luat-o cu ei şi au trimis-o în pat, învelind-o atât de strâns, de parcă era într-un sicriu.

Nicole s-a trezit în zori. François era acolo, în penumbră. A întins mâna spre el, dar el a dispărut. Umbrele respirau singurătate. Printre ele, o întrebare răsuna în mintea ei ca un semnal de alarmă.

Ploaia torenţială a continuat toată ziua, apoi a biciuit ferestrele toată noaptea. Nicole a aruncat praful de

dormit în coşul de gunoi. Era inutil. Nu exista nicio pudră care să poată estompa realitatea. O lumânare aprinsă alunga umbrele. Ea a stins-o; poate că el era acolo, în întuneric, şi avea nevoie de ea. Noaptea balului lui Moët se transformase într-un coşmar. Ea nu observase îndeajuns, fusese prea ocupată să se impună în faţa lui Napoleon şi nu îi văzuse suferinţa. Lui Dumnezeu nu-i păsa de rugăciunile ei care-i cereau somnul, iar noaptea s-a prelungit, transformându-se în dor.

Au venit zorii zilei următoare, târând după ei un soare palid şi ezitant, şi a continuat să plouă torenţial. Nicole se afla în casa lor cea mare din oraş – nu ar fi putut îndura să viziteze căsuţa lor mică şi luminată de soare din Bouzy, unde fuseseră atât de fericiţi –, astfel că se putea strecura direct în oraş neobservată, să afle răspunsurile la întrebările ei arzătoare. Dacă pornea acum, cei din casă ar fi dormit încă atunci când se întorcea.

A cotrobăit în sertar după vălul negru şi s-a strecurat afară prin uşa din spate. Ploaia i-a îngheţat rochia pe piele; bătăile inimii i se învolburau în urechi. S-a chinuit să parcurgă străzile cunoscute, acum devenite nefamiliare, ca în ziua revoluţiei. Un loc nou, periculos.

S-a dus cu grabă spre acea parte a oraşului, unde excreţiile umane curgeau în canalizare, şi a căutat firma: un craniu şi oase încrucişate. înăuntru, o fată cu chipul ciupit de vărsat şi cu mâinile cicatrizate s-a ridicat din spatele tejghelei.

- O sticlă de otravă de şobolani, pentru o invazie în camera fiicei mele.

Fata a scos un sunet, în semn de compasiune, şi a întins mâna până pe raftul cel mai de sus.

- Asta ar trebui să facă treaba, Madame. Câteva picături pe acolo unde intră în cameră şi câteva pe lângă

locul unde îşi fac nevoile.

A întors o foaie albă de hârtie de pe blocul de foi şi şi-a lins creionul.

- Ne daţi adresa, să putem face curat după ce mor? Vă costă doi franci în plus. Şi merită din plin.

- Nu e nevoie. Grăjdarul meu ştie ce are de făcut. Dar totuşi e un lucru care mă îngrijorează: fetiţa mea e foarte mică. Ce s-ar întâmpla dacă ar înghiţi din greşeală un pic?

- Asiguraţi-vă că nu poate face asta, Madame, e oribil. Am văzut-o cu ochii mei. începe să curgă sânge din ochi, iar carnea de pe corp se umple de vânătăi, ca o prună, şi de semne negre. Recomandăm să o mutaţi din cameră pe perioada tratamentului, Madame.

Nicole a lipit o monedă de tejghea, a luat otrava şi a plecat în grabă. Ajunsă afară, a vărsat, apoi a turnat otrava peste propria vomă şi a urmărit-o cum şerpuia în canalizarea deschisă. A bâjbâit după punguţa cu lavandă, s-a înecat cu şi mai multă bilă şi mai multe lacrimi şi a continuat să meargă, împleticindu-se. Cumva, a ajuns înapoi, în piaţă. Dughenele erau deschise, catedrala era încă acolo; era doar o zi obişnuită.

Aceleaşi simptome. Oare lucrurile ar fi fost diferite dacă nu l-ar fi lăsat singur în noapte?

CAPITOLUL 6

Decembrie 1805

Data revoluţionară: Frimaire, anul al XIV-lea

Lacrimi de ceară

Holul de marmură de la intrarea în casa lor din oraş era plin de stânjenei. El o aştepta, cu braţele pline de încă câteva buchete, în timp ce ploaia pocnea ferestrele. Inima ei s-a umplut de dragoste, dar după aceea, el a început să plângă, iar lacrimi de sânge îi lunecau pe obrajii supţi.

Nicole s-a trezit brusc cu o tresărire, şi s-a rostogolit pe partea lui de pat. Era mort de patru luni. Azi ar fi împlinit 31 de ani.

Menţine fredona ceva în dormitorul alăturat. Când îşi ţinuse fiica în braţe ultima oară? Nu putea să-şi aducă aminte. Forţându-se să se dea jos din pat, a aruncat o privire prin crăpătura uşii. Menţine făcea o petrecere cu ceai în camera copiilor cu păpuşile ruseşti pe care i le dăduse François şi o prăjitură mică în faţa tatălui.

- La mulţi ani, Papa, cânta fetiţa ei cea mică.

- Ţi-ai adus aminte! Cepe albastre şi aurii. Mmm, preferatele mele. De unde ştiai că au gust de zahăr? a

spus păpuşa-tată.

- Tu mi-ai spus lucrul ăsta ieri, prostuţule, şi atunci, am zburat până în Rusia şi ţi le-am cules de pe un câmp violet.

Menţine a ridicat păpuşile mamă şi copil, şi le-a strâns într-o îmbrăţişare cu tatăl, apoi a turnat fiecăreia o ceaşcă de ceai.

Când Nicole a intrat în încăpere, Menţine l-a strecurat pe tată sub masă şi i-a oferit o ceaşcă lui Nicole, cu faţa încordată de concentrare, vărsând apa.

- Avem o petrecere. Ceai, Madame?

Nicole a sorbit ceaiul.

- Delicios. Ce bine că sunt atât de mică. Pot să încap pe scaunul mămicii.
- V-ar face plăcere nişte prăjitură, Madame?
- *Merci, ma petite,* a răspuns Nicole. E ziua cuiva?
- Nu. Am facut-o eu şi Josette, să ne distrăm. E de ciocolată.
- Nu vrea şi Papa un pic?
- El nu e la petrecerea asta.
- De ce nu?
- E în Rusia. Se va întoarce la anul, a spus ea hotărâtă.

Nicole a ridicat păpuşa de sub masă şi a pus-o înapoi pe scaunul ei.

- O, ia te uită. S-a întors acum.

-Nu!

Menţine a azvârlit-o spre partea opusă a camerei. Păpuşa s-a spart în două, iar ea a dat din picior.

- O să fii tristă şi o să pleci, iar eu vreau să stai cu mine şi să te joci.
- O să stau şi n-o să fiu tristă, promit.

Dar Nicole a simţit că inima ei se va sfărâma.

- Nu vorbesc despre Papa!
- De ce?
- Te face să fii tristă. Nu îmi e permis.
- Dar bineînţeles că îţi e permis.
- Vrei căpşuni sau roşii şi gem pe pâine?

- Hmm, roşii şi gem, cred. Stai pe genunchiul meu şi le vom mânca împreună. Nu mai sunt tristă acum, nu-i aşa? *Tu* mă faci fericită.

Menţine s-a cuibărit în braţele ei. Corpul ei mic şi cald îi transmitea atâta drăgălăşenie. Nicole s-a încordat să reţină o lacrimă ameninţătoare.

- Acum, eşti tristă. Toată lumea îmi spune numai minciuni mereu.
- Sunt tristă că Papa nu mai e aici şi la fel eşti şi tu, dar e în regulă. Poţi fi fericită *şi* tristă în acelaşi timp. Partea cea bună e că noi două împărţim între noi toate amintirile speciale cu Papa. Hai să facem o regulă nouă, *ma petite.* De acum încolo, începem şi terminăm fiecare zi cu o discuţie despre Papa. începe tu.
- încrucişa ochii şi cădea în fund, şi mă făcea să râd, a început Menţine, intrând în spiritul acestui joc nou.
- Ne spunea cum se numesc toate stelele de pe cer.
- Te săruta şi era dezgustător! a chicotit Menţine.
- Te-a dus să călăreşti pe calul cel mai rapid.
- Inventa poveşti despre pisici.
- E ziua lui astăzi, a spus Nicole.
- I-am făcut o prăjitură.
- Preferata lui e cu cepe dulci albastre şi aurii, nu-i aşa?
- De unde ai ştiut?

Ochii lui Menţine se rotunjiseră de mirare, iar lui Nicole i s-a topit inima.

- Bineînţeles că ştim amândouă. A fost tatăl tău şi soţul meu, şi ne-a aparţinut amândurora. între noi, ne putem aminti de tot şi nu îl vom uita niciodată.

Nicole a ridicat păpuşa, a reconstituit-o şi a pus-o la locul ei de lângă masă, înghiţind un nod de durere.

- Vezi? Nu plâng. Poţi vorbi despre tatăl tău de câte ori îţi doreşti. Uneori, o să fim fericite şi uneori o să fim triste, dar nu mă voi mai îndepărta de tine niciodată, Menţine. Acum, am o idee bună. Hai să mergem la

patiseria Nataşei şi să cumpărăm o prăjitură adevărată. Putem sărbători împreună, doar tu şi cu mine, şi să vorbim despre lucrurile pe care ni le aducem aminte.

- Da, te rog, Maman. Pot să aleg eu? Pot să te ţin de mână tot drumul până acolo? Putem să sărim?
- Toate lucrurile astea.

*

Cum era posibil ca totul să fi rămas neschimbat? Nu mai fusese la *boulangerie* de la moartea lui François, dar iat-o chiar aici, spirala lungă a mânerului de alarmă lustruit până la perfecţiune, uşa mare de lemn şi treptele de alamă frecate cu grijă, şi o expoziţie decadentă a produselor de patiserie în vitrină.

- *Bonjour,* Nicole, a spus Nataşa încordată.
- *Bonjour.*

Nu o mai văzuse pe prietena ei de la înmormântare. Nataşa nu o mai vizitase nici măcar o dată, şi într-una dintre rarele ocazii când se aventurase din casă, să respire aerul de afară şi să scape de fantomele dinlăuntru, Nataşa trecuse strada să o evite. Nicole nu avea puterea să o ia la întrebări pe Nataşa legat de comportamentul ei inexplicabil.

- Avem nevoie de aia, a spus Menţine, arătând spre o *millefeuille* somptuoasă, cea mai mare prăjitură din magazin. Facem o petrecere.
- Da? Cu ce ocazie, *ma petite?*

Comportamentul ei s-a schimbat cu totul, s-a îmblânzit, atunci când s-a adresat fiicei ei.

- Eu şi Maman facem o serată cu ceai şi prăjituri pentru Papa.

Nataşa a dus cu sine prăjitura până în spate, cu un chip lipsit de expresie, a închis uşa în timp ce o ambala, apoi a chemat-o pe Menţine să o ridice. Nicole tânjea

după un semn de afecţiune de la prietena ei. Poate că aceasta credea că totul se întâmplase din vina ei. Până la urmă, Nataşa fusese cea care o avertizase să fie precaută, înainte ca totul să se prăbuşească, iar ea o ignorase.

Menţine s-a întors cu unul dintre ambalajele speciale ale Nataşei, împachetat impecabil cu o panglică aurie.

- A zis că, dat fiind că e pentru Papa şi că sunt o fetiţă atât de cuminte, e un cadou din partea ei.

- *Merci,* Nataşa, a strigat Nicole spre încăperea din spate, dar nu a venit niciun răspuns, iar ea s-a simţit mai singură ca niciodată.

în acea seară, Nicole a culcat-o pe Menţine şi, în secunda în care aceasta a adormit, a coborât scările până la sala de recepţie goală şi a suspinat. Serile erau cele mai cumplite. Oamenii erau amabili, dar ei îi era dor de simpla lui prezenţă, fără efort, fără ceremonie, pur şi simplu, ei doi, discutând despre ziua în curs. Nu îşi vizitase nici încăperea secretă de filtrare după moartea lui. Era greu de imaginat că fusese o vreme când era atât de plină de optimism în privinţa viitorului, încât crezuse că e capabilă de orice. Colţul pivniţei unde ascunsese cutia cu nisip în care studia filtrarea şi sticlele cu susul în jos părea acum complet inutil şi stupid.

Scaunul uzat din piele la care el ţinuse atât de mult îi mai păstra forma, dar aceasta se estompa. Alături de scaun, o măsuţă în formă de fus era acoperită de un morman de cărţi din care el îi citea, Diderot, Rousseau şi manualul care includea doar o listă interminabilă de soiuri de struguri – şi care era favoritul lor. Ambii adorau numele strugurilor de care nu auziseră niciodată. Petrecuseră seri în şir căutând să îşi dea seama de unde veneau: Clairette, Muscat dAlexandrie, Aramon, Auxerrois blanc (uşor!), Jacquere.

A deschis cutia viorii lui. Vremea se mohorâse şi se făcuse întuneric, dar o ştia atât de bine, încât nu avea

nevoie să vadă. Catifea galbenă, care căpătase culoarea muştarului cu trecerea anilor. O cutie cu răşină care se destrăma, lemn cald şi găuri arcuite, pe unde ieşeau sunetele, aduse la viaţă de mâinile lui, învăluind încăperea. A ridicat-o spre bărbie, să simtă prezenţa lui lipită de ea. Nimic.

Când Josette a venit să anunţe un vizitator, Nicole i-a făcut semn să plece. Supravegherea ei bine intenţionată, compasiunea şi încurajările forţate izvorâte din aceasta erau mai rele decât orice.

- îmi pare rău, Madame, e doar Xavier, iar el spune că e urgent.

- în acest caz, trimite-l înăuntru, mulţumesc, Josette.

Haina lui cea bună de duminică se întindea caraghios peste pieptul lui lat, iar şapca era trasă ferm peste frunte.

- Ce faci aici, de ce stai aşa pe întuneric de una singură?

- Aşază-te unde vrei tu, cu excepţia scaunului ăluia de piele.

Xavier s-a aşezat stingher, cu picioarele îndepărtate. Dragul de Xavier, eternul ei stâlp de sprijin de-a lungul anilor, cel mai de încredere supraveghetor al ei la podgorii.

- Nu mă pricep la vorba pe ocolite, aşa că o să trec direct la subiect, a spus el.

- Trebuie să fie important dacă m-ai ales pe mine, în timpul programului de lucru al lui Etienne.

- *Chiar e* important. Nu mă pot gândi la un alt mod de a pune problema, dar Clicquot Ponsardin et Compagnie s-a dus dracului.

- Ce?

Nu era lucrul pe care Nicole se aştepta să-l audă.

- Recolta n-a fost culeasă, strugurii încă atârnă, veştejiţi ca fuduliile unui boşorog. Monsieur Olivier şi gaşca lui s-au dus să adulmece după Moet, iar curtea în care sunt teascurile e năpădită de lăptuci. Ştiu că e un

moment dificil pentru tine, şi am amânat discuţia cât de mult am putut. Buruienile şi strugurii nu contează atât de mult, numai că e Crăciunul şi niciunul dintre noi nu am fost plătiţi de la sfârşitul lui septembrie.

- Septembrie! Ştiu în ce zi suntem azi doar pentru că e ziua lui, dar au trecut aproape trei luni. V-am lăsat pe toţi să vă chinuiţi fără mine. Ştii că ai fi putut să vii la mine mai devreme. Numai că am fost atât de...

- Nu trebuie să-ţi ceri scuze *de la mine.* Ştiu că nu te-ai fi supărat să-ţi spun, oricum. Dar... azi era ziua lui? îmi pare atât de rău. Ce moment prost am ales.

- Iar tu, Xavier, nu trebuie să fii drăguţ. îmi va face mai mult rău. Uite, îţi scriu un cec acum. îmi dau seama de cât curaj ai avut nevoie să vii şi să vorbeşti cu mine, şi sunt recunoscătoare. Trebuie să ai mereu sentimentul că poţi să faci asta. Oamenilor le e teamă să discute cu mine despre orice lucru cu sens, iar eu mă simt ca şi cum aş trăi înfăşurată în vată.

- Scrie odată afurisitul ăla de cec şi lasă-mă să mă duc la barul lui Etienne. O să ridic paharul în cinstea lui, nu te îngrijora, era un om bun. Mi-aş dori să pot face mai multe pentru tine. O să încasez cecul mâine şi, dacă eşti de acord, pot împărţi banii. Ştiu unde sunt plicurile de salarii, jos la teascuri. Arăţi ca şi cum ţi-ar prinde bine o noapte de somn.

Ea a mâzgălit cecul şi a observat registrul contabil, care rămăsese deschis acolo unde îl lăsase ea data trecută, cu spaţiul gol pentru veşti bune, în ziua în care François murise. Soţul ei frumos şi inteligent iubise această afacere la fel de mult cum o iubise pe ea. Făcuse poezie din amândouă. Şi acum, totul se transformase în cenuşă. Trăise într-o asemenea ceaţă, încât totul, în afara durerii ei insuportabile, fusese confuz, doar un fundal fără sens al imaginii sfâşietoare a lui François, zăcând mort în ascunzişul lor tainic. Şi amintirile frumoase pe care le avea cu el agravau şi mai mult lucrurile. Neglijase

afacerea şi îşi refuzase toţi vizitatorii. Singura persoană pe care şi-ar fi dorit să o vadă era Nataşa, dar prietena ei o abandonase într-un mod inexplicabil în momentul ei de nevoie, iar acest lucru nu făcea decât să sporească sentimentul copleşitor că a pierdut tot.

A închis violent registrul contabil şi i-a întins cecul lui Xavier.

- Mai am să-ţi spun ceva..., a început acesta.

- Ei, hai... De când ne cunoaştem unul pe celălalt? a replicat Nicole. Dă-i bice şi spune.

- încă am cicatricea în locul în care m-ai lovit cu nenorocitul ăla de băţ. Eram patru.

- Spune-mi care e problema, Xavier.

- Lumea spune că ar fi trebuit îngropat la răscruce de drumuri[XII]. -Ce?

- Monsieur Clicquot. întregul oraş debitează chestia asta, cum curge puroiul dintr-o rană. Toţi spun că s-a sinucis pentru că a avut câţiva ani grei cu podgoriile. Nu îmi plac discuţiile pe la spate, de aceea îţi spun direct acest lucru.

Tristeţea lui Nicole s-a transformat în furie.

- François al meu a murit de febră tifoidă – *şi* era mai bun decât tot acest oraş de insecte meschine adunate la un loc. Dacă mai aud că unul dintre ei *crede* orice altceva, îl strâng de gât cu mâinile mele.

- Am avut şi eu câteva certuri pe tema asta. Lasă totul în seama mea. Nu au alte subiecte de conversaţie, asta e tot, dar nu am vrut să rezolv problema asta fără ca tu să ştii. îmi pare rău dacă te-am supărat.

El i-a strâns grosolan mâna. Şi-a împins şapca în sus şi, în acel moment, ea a observat vânătaia din jurul ochiului lui stâng, în timp ce pleca.

XII Celor care se sinucideau, considerându-se că au comis o blasfemie, li se îngropau trupurile la răscruce de drumuri, cu un ţăruş înfipt în inimă şi fără nicio ceremonie religioasă (n.red.).

Pentru prima oară de atâtea luni, era furioasă. Să fii îngropat la răscruce de drumuri era modul oamenilor de la ţară de a spune că François îşi luase singur viaţa şi îşi lăsase mica familie la voia întâmplării. Bârfitori meschini, superstiţioşi, răutăcioşi ce erau, şuşotind pe la patiserie, făcându-şi cruci în timp ce treceau pe lângă ea. Ar fi trebuit să-şi vadă de treburile lor, şi ea de ale ei. Nu mai putea suporta locul ăsta îngrozitor nici o secundă în plus, şi a alergat spre sertar, să găsească scrisoarea.

> *Iubita mea, ce zile cumplite! Ai o invitaţie deschisă din partea mea la Paris, ţi-am promis, iar eu nu uit niciodată o promisiune. Vino să uiţi, şi adu-o şi pe fetiţa ta cea mică – progeniturile mele o vor adora. Aceasta nu e o carte poştală formală de compasiune, prin urmare, te rog să mă ierţi, dar şi acest dezastru are o parte pozitivă, iar eu intenţionez să fiu partea pozitivă. Vino cât de repede.*
>
> *Thérésa*

Ce făcuse Nicole în ultimele patru luni? Nu putea înfrunta Crăciunul fără François, iar oraşul era atât de mic şi atât de plin de bârfe usturătoare. Şi-a înmuiat pana în cerneală şi a scris două scrisori – una pentru Thérésa, în care accepta cu recunoştinţă, şi una adresată lui Moët, în care spunea că este deschisă la negocieri pentru vânzarea afacerii.

Acesta ţintise podgoriile Clicquot încă de când ea se măritase cu François, iar ea nu putea, pur şi simplu, să suporte amintirile sau, mai mult de atât, să conducă o afacere, aşa cum se dovedise din faptul că Xavier fusese obligat s-o abordeze, să ceară salariile. Ea şi Clémentine aveau o alocaţie mică din partea părinţilor ei, care le acoperea toate cheltuielile zilnice, prin urmare, puteau să supravieţuiască. Dacă Moët va gestiona podgoriile, măcar

muncitorii ar fi fost plătiţi la timp. El îşi putea permite acest lucru, chiar dacă pieţele erau moarte şi toată lumea vorbea despre războiul iminent cu Rusia.

Ea a ezitat în privinţa scrisorii destinate lui Moët. François ar fi fost devastat. Dar trebuia să accepte faptul că el nu mai era alături de ele, şi fiecare aspect al poeziei podgoriilor, ciclul creşterii, recoltei şi amestecului, durea prea mult. Dacă ar fi rămas aici, acest lucru ar fi distrus-o – trăia un simulacru de viaţă în umbra măritişului.

Dar Louis? Nu era în stare să fie responsabilă pentru el, sau pentru oricine altcineva în afară de Menţine, şi-a spus ea. îi va scrie şi îi va comunica noutăţile din Paris, sau în persoană, atunci când se întorcea.

A avut grijă să îşi treacă adresa din Paris pe spatele scrisorii adresate lui Moët, pentru negocieri ulterioare, şi a lăsat cele două scrisori pe masa din hol, pentru Josette, să le ducă dimineaţa la poştă. Epuizată, a urcat la etaj, să se ghemuiască în pat alături de Menţine, caldă de somn.

La Paris, a fost rândul lui Menţine să o abandoneze. Din momentul în care i-a întâlnit pe cei opt copii neastâmpăraţi ai Thérései, a fost absorbită într-o serie de ceaiuri, şedinţe de călărit, jocuri improvizate, certuri şi împăcări. După numai o săptămână, Menţine era la fel de obraznică ca şi ceilalţi, alergând la fel de repede cum alergau băieţii şi adormind în braţele ei în majoritatea serilor, grea, liniştită şi dulce ca o prună.

După câteva astfel de zile aglomerate, Menţine a început să adoarmă pe loc, în patul ei moale din pene. în această seară, Nicole a sărutat-o pe frunte şi a lăsat-o, să se pregătească de balul Thérései. Stătea în oglindă să se aranjeze. Thérésa o implorase să participe, iar ea acceptase, să îi facă plăcere, dar arăta groaznic. O faţă scheletică, ochi stinşi, cearcăne adânci, părul pleoştit.

Balul era ultimul lucru pe care şi-l dorea în seara asta.

Thérésa a apărut în reflecţia oglinzii.

- Uită-te la tine! Pentru numele lui Dumnezeu, nu mai eşti în Reims acum! Vino cu mine.

A tras-o după sine într-un budoar ticsit de flori, cu oglinzi aurite acoperind orice spaţiu disponibil, o măsuţă de toaletă pe care stăteau împrăştiate o sumedenie de perii de păr, piepteni, bijuterii, pudre şi parfumuri. Invitaţii şi scrisori de la admiratori umpleau poliţa şemineului şi zăceau împrăştiate neglijent pe podea.

- Permite-mi, te rog, draga mea.

Thérésa i-a descheiat rochia neagră şi şleampătă în faţa oglinzii şi a lăsat-o să-i lunece de pe umeri. Au urmat chiloţii şi, brusc, s-a pomenit goală. Nicole a simţit un fel de mândrie să i se arate, dezgolită, prietenei sale, şi s-a trezit că îi zâmbeşte Thérései, în timp ce aceasta o întorcea cu faţa spre ea.

- E un fluture înlăuntrul acestei crisalide, a murmurat Thérésa în timp ce se apleca spre ea, prinzând în palmele făcute căuş sânii lui Nicole şi trăgând-o mai aproape. O undă electrică i-a traversat rapid pielea, acolo unde o atinsese Thérésa. Când limba ei i-a explorat gura, mirosea a bumbac şi avea gust de sare. Apoi un ciocănit în uşă le-a făcut să se îndepărteze dătinându-se.

Ce s-a întâmplat în aceste momente? Oare aşa se poartă femeile la Paris?

Nu era sigură, dar, acum, orice părea posibil. A fost prima clipă, în patru luni, când nu s-a gândit la François.

Menajera a intrat în încăpere, a făcut o scurtă reverenţă şi şi-a întors discret privirea în timp ce Nicole s-a strecurat pe după paravan, să-şi acopere trupul.

- Ce e? a întrebat Thérésa, absolut netulburată.

- Generalul Roussillon e aici să vă vadă, Madame. A făcut o solicitare specială...

- Dă-i un pahar cu brandy şi pune-l într-un colţ. îl voi

vedea mai târziu.

- Da, Madame.

Nicole şi-a simţit buzele strivite.

Thérésa s-a dus rapid până la şifonier, a scos din el o rochie al- bastră-gri şi a ridicat-o spre ea. Momentul lor fusese uitat.

- Perfect. Are culoarea ochilor tăi, ca o dimineaţă blândă de iarnă. îmbrac-o, dar nu te uita încă.

Nicole a închis ochii şi s-a lăsat în voia pudrelor şi fardurilor. Thérésa i-a aplicat rujul cu degetul, apăsând-o tandru pe buze, apoi a folosit acelaşi ruj şi pe propriile buze.

- Roşul ţi se potriveşte.

I-a răsucit părul, i l-a prins cu agrafe, a făcut un pas în spate şi a aplaudat:

- Acum, uită-te.

O femeie frumoasă, seducătoare, cu ochi strălucitori se reflecta spre ea. Buzele ei arătau ca şi cum ar fi mâncat un coşuleţ de mure, iar rochia era un cer de iarnă. Şi-a scuturat şoldurile, iar mătasea a foşnit. Ambele femei au chicotit.

- Mulţumesc, a şoptit Nicole.

Thérésa a sărutat-o pe umăr.

- Eşti o femeie de afaceri. Foloseşte-ţi *toate* avantajele.

- Nu mai sunt o femeie de afaceri, doar o văduvă, nu mai sunt Madame, ci Veuve Clicquot. François a murit, iar datoria mea e să mă retrag într-o tăcere recunoscătoare, sau să mă mărit din nou cu o partidă excelentă, a spus ea cu amărăciune.

- *în sfârşit,* începi să vezi rostul lucrurilor. Un bărbat drăguţ care să te ajute să uiţi de necazuri, în loc să lâncezeşti ca o spălătoreasă bătrână şi obosită. Am persoana perfectă!

- Nu vreau să mă mai mărit. O să suport petrecerea, dar numai de dragul tău.
- Draga mea, ştiu că o să te răzgândeşti. Femeile singuratice o fac întotdeauna. Dar dă-mi voie să îţi spun ceva. Ştiu că ţi-ai iubit cu adevărat soţul. Foarte caraghios, apropo. Dar o să îţi revii, şi când vei începe să te uiţi în jur, nu trebuie să te legi de cineva care să-ţi poată dicta fiecare mişcare. Te-ai măritat, ai dat naştere unui copil. Societatea va fi încântată să te accepte de acum încolo ca pe o femeie cu resurse proprii. Gândeşte-te doar la cât eşti de norocoasă. Crezi că sunt calculată, o manipulatoare? Văd şi în tine chestia asta. Am văzut-o şi în ziua aceea, în Reims, la petrecere, în modul în care conversai cu acei bărbaţi.

Nicole a clătinat din cap.
- Ştiu că destrăbălatul ăla bătrân de Moet e disperat să-şi pună mâinile abjecte pe podgoriile tale valoroase. Nu-i permite asta. Noi, toţi, am supravieţuit revoluţiei. Pentru ce? Pentru ca bărbaţii să fie liberi şi femeile să fie închise în casele lor? Ştiu că nu vrei lucrul ăsta.
- Nu mai ştiu nici eu ce vreau.

S-a gândit la teancul de scrisori pe care le schimbase cu Moet. El ar fi acceptat să semneze mâine şi să-i ia de pe cap toată afacerea cu vinuri şi toate pământurile pe o sumă de trei ori mai mare decât valorau, dacă ea ar fi acceptat. Dar ea continua să se eschiveze, ne- simţindu-se în stare să dea lovitura finală.
- Mi-am salvat gâtul de ghilotină prin faptul că am fost un bun observator al oamenilor. Oamenii devin incredibil de maleabili dacă ştii totul despre ei. Dar hai să încetăm cu seriozitatea în seara asta! Poţi să te gândeşti mâine – poţi să fii orice vrei tu pe aici. Nimeni nu te va judeca. Oamenii aceştia sunt supravieţuitori, şi au trecut printr-o afurisită de revoluţie ca să poată fi aici, fiecare în

propriul său mod.

Theresa a condus-o pe Nicole afară din budoar. Lacheii se înclinau la trecerea ei, urmărind-o cu privirea.

După ce au intrat în sala de bal, au dat o tură printre oamenii adunaţi. Theresa a stârnit rumoare în timp ce plutea printre grupuri de musafiri, bărbaţi în uniforme care mergeau ţanţoş, femei sarcastice în rochii cu o croială imperială, iar cele mai curajoase dintre ele purtau *coiffure â la victime* a Theresei. Un cvartet cânta în colţ, iar candelabrele formau prisme din lumina lumânărilor. Ochii pătrunzători ai lui Nicole au detectat calitatea cristalului, au remarcat litera „M” de la Moet pe dopurile de şampanie, în sticlele nedesfacute.

- Generalul Roussillon, soldatul meu preferat! a spus Theresa sărutându-l pe obraz. Fă cunoştinţă cu buna mea prietenă Nicole Clicquot. Abia a sosit de la ţară, drept care ai grijă să nu o tachinezi.

Şi a dispărut, lăsându-l pe general să-i urmeze cu privirea spatele lin şi părul ca pana corbului, până când s-a pierdut în mulţime. Nicole a înfipt pumnale din ochi în acel spate perfect. Cum îndrăznea Theresa s-o împovăreze cu titulatura de *paysanne,* ţărancă de la sat?

- De la ţară? De unde veniţi? a murmurat generalul, interesat în continuare mai mult de Theresa.

- Din Reims. Acolo unde e catedrala regilor.

A înghiţit şampania cu sete, îndoindu-se de fiecare amănunt al acestei seri.

- Nu bea atât de mult, o să-ţi fie rău, a auzit o voce cu accent german în spatele ei.

Nicole s-a întors. Cizme lungi, vestă de damasc şi un trabuc gros.

- Louis!

- *La sauvage.*

Generalul s-a pierdut prin mulţime când Nicole şi-a îmbrăţişat strâns prietenul.

- Eşti în siguranţă! Am auzit despre situaţia periculoasă din Rusia şi ţi-am scris de mai multe ori să te invit acasă, dar noi... N-am primit niciun răspuns de la tine.

- Nu am apucat să le primesc, comunicarea e teribilă, iar situaţia e sinistră. Se discută despre o invazie a francezilor, acum, că Napoleon a ajuns până în Moravia, şi, prin urmare, toţi francezii din Rusia sunt văzuţi ca nişte spioni. Patru luni călare pe cal prin păduri şi stepe, apoi pe corabie şi şalupă. Aş fi venit direct în Reims, dar Theresa mi-a spus că te-a ademenit aici.

- Louis... ai auzit despre...

- Ţi-am scris de îndată. Nici tu nu mi-ai primit scrisoarea?

A clătinat din cap, conştientă de ochii curioşi care se abătuseră asupra lor.

- Ştiam că ai lua legătura cu mine dacă ai putea, dar nu ar fi fost prima dată când o scrisoare a ta din Rusia s-ar fi rătăcit misterios. Totul a fost o lungă ceaţă pentru mine. încă am scrisori pe care nu pot suporta să le deschid.

- Te-a iubit mai mult decât ar putea majoritatea bărbaţilor în o sută de vieţi. Cum te descurci?

- încerc să-mi ocup timpul.

- Eşti *întotdeauna* ocupată, Madame Clicquot.

- *Veuve* Clicquot, acum, a ripostat ea, căutând să se obişnuiască cu noul ei titlu, cel de *văduvă.*

Ei a sărutat-o pe obraz. Ambii au clipit cu ochi înlăcrimaţi.

- Dansează cu mine.

Şi-au făcut drum prin mulţime şi au păşit pe ringul de dans. Rochia ei de văduvă era uitată într-o grămăjoară, în budoarul Thérései. Nimănui nu-i păsa cine erau ei, atât timp cât candelabrele sclipeau şi lumânările plângeau lacrimi calme de ceară. Revoluţia solicitase sacrificii fără

să discrimineze, şi toată lumea din această încăpere suferise.

Camera se învârtea şi rochiile de mătase se înceţoşaseră, braţele lui Louis erau încolăcite strâns în jurul ei. A condus-o printr-o piruetă, prin uşile înalte, într-o grădină friguroasă. *François.* Dansaseră aşa în ultima noapte pe care o petrecuseră împreună.

Louis i-a atins părul.

- Nu l-am văzut niciodată aranjat aşa.

Ea i-a susţinut privirea şi şi-a dorit ca lucrurile să fi fost diferite... dar trebuia să-i spună despre negocierile ei cu Moët. îi datora măcar atât.

- Mă gândesc să renunţ la podgorii. Le-am oferit lui Jean-Rémy şi discutăm termenii.

- Nu poţi! Nu încă. Ai nevoie doar de timp. Nu ai semnat contractul, nu?

- încă nu, dar podgoriile au fost visul lui François, nu al meu. Pur şi simplu, nu mai am inima să mai fac asta. Menţine suferă, iar eu nu am nevoie să o fac pentru bani.

- François nu ar fi permis niciodată una ca asta. I-ar fi sfâşiat inima. *Eu* nu voi permite una ca asta, a spus el grav.

- Am început deja negocierile, Louis.

- François m-ar bântui dacă nu o să te opresc. Ştiu că ultima scrisoare pe care v-am scris-o a fost foarte pesimistă şi plină de disperare, dar de-abia sosisem, şi e adevărat, lucrurile nu mai sunt cum erau înainte. Ţara suferă din cauza războiului, exact cum suferim şi noi. Dar, după ce am făcut nişte conexiuni prin reţeaua mea de contacte, mi-e clar că încă există un eşalon amplu de oameni bogaţi, care au mijloace să cumpere, iar aceştia sunt nebuni după şampania franţuzească. Faptul că se găseşte în cantităţi limitate nu o face decât să fie şi mai căutată. Balul ăsta e nimic în comparaţie cu luxul din Moscova şi Sankt-Petersburg. Nu uita că ei încă au o

aristocraţie acolo, iar bogăţia acesteia e dincolo de orice imaginaţie – nu există alt reprezentant de vânzări care să-i cunoască aşa cum o cunosc eu. Lucrurile se vor schimba, războiul nu va dura pentru totdeauna. Nu putem renunţa. Dacă îţi faci magia în podgoriile proprii cu amestecurile tale minunate, poţi lăsa restul pe seama mea.

- Dar scrisoarea ta? Am pierdut tot.

- Şi strugurii încetează să mai crească în vie? Haide, a fost doar un impediment. Chiar tu te-ai gândit la asta, sunt sigur!

- Nu m-am mai gândit la nimic de când a murit.

- A investit tot ce a avut în acele podgorii. Şi-a pus *viaţa* în ele şi în tine. Iar tu te gândeşti să i le predai lui Moët? *Noi* nu putem lăsa lucrul ăsta să se întâmple.

- Nu există *noi.* Şi nimeni nu va fi dispus să asculte de o femeie care conduce o podgorie. Cine va face afaceri cu mine?

- Tu nu eşti orice femeie. Eşti Nicole Clicquot. Există o tradiţie a văduvelor întreprinzătoare în Champagne. Afacerile de familie sunt în sângele regiunii. O ţii minte pe Văduva Blanc, care conducea Depozitorul din Paris? Nimeni nu apuca să o contrazică. Şi Văduva Robert, care îţi livrează butoaiele pentru vinuri? E aprigă. Dacă aş fi în belea, pe un câmp de luptă, aş alege-o pe ea, pentru a mă ascunde în spatele ei.

- Ele nu dispun de mijloace proprii de trai. Au avut succes pentru că au fost *nevoite* să muncească. Eu nu sunt. Părinţii mei ne oferă cele necesare mie şi lui Menţine. Dar pentru acele femei, e fie muncă, fie închisoare.

- Pentru tine, e fie muncă, fie moarte lentă. Chiar ai de gând să te retragi în linişte, în rochii şi văluri negre, sau să te dăruieşti unui dobitoc încrezut, care să te vrea

pentru numele tău? Dacă nu au lucrat niciodată cu tine, nu te vor putea aprecia niciodată.

- Sunt prea obosită să fac lucrul ăsta pe cont propriu, Louis. Şi sunt speriată, a mărturisit ea pentru prima dată.

- Atunci, fa-o pentru François. I-o datorezi.

- Mi-am plătit datoria în lacrimi.

- Lacrimile nu folosesc nimănui, Babouchette. François *a trăit* pentru acele podgorii, pentru tine şi pentru Menţine. Crezi că el ar fi fericit să te vadă zăvorâtă într-o casă mare? Fiica lui să fie dată la o parte într-o nouă căsătorie, un bărbat nou care să fie la cârma pământurilor lui, sau, mai rău de atât, acestea să ajungă la Moët? E atâta aur în sala asta de baluri, aşteptând să-ţi cumpere şampania.

A luat o torţă aprinsă de pe suport şi a desenat litere pe cerul nopţii: Veuve Clicquot et Compagnie. încearcă să te pui în această situaţie, măcar pentru seara asta.

- încep să mă obişnuiesc prea mult să fiu numită *veuve,* o văduvă. Dar, cel puţin, cuvântul îi dă numelui companiei o anumită rezonanţă.

L-a privit pe Louis; pasiunea care ardea în ochii lui. Şi-a dat seama că acesta iubea afacerea lor la fel de mult precum o iubise François. Sala de bal strălucitoare clocotea, plină de viaţă şi posibilităţi. Ce urma să facă după ce Thérésa se sătura de ea şi îşi găsea alt obiect de joacă, aşa cum urma, evident, să o facă? Să se întoarcă în biroul ei singuratic, să se holbeze la registrele contabile vechi pe care le abandonase şi să aştepte inspiraţia? încă nu îşi terminase negocierile cu Moët. De fapt, tărăgănase îndelung lucrurile, în pofida nenumăratelor lui scrisori acest subiect, de când Nicole sosise la Paris.

- Doar pentru seara asta, să vedem cum ar fi, a acceptat ea. Fără promisiuni, dar mai sunt nişte stocuri care s-ar duce naibii dacă i-aş vinde afacerea lui Moët, şi

aş prefera să văd şampania respectivă apreciată în cupe de cristal, la o *soirée* pariziană, în loc să se strice într-un depozit al lui Moët.

Louis a aplaudat din palme, iar privirea lui a sclipit.

- Àsta e spiritul! Putem s-o facem să meargă, promit. Numele tău va fi subiectul preferat de discuţie în sălile de bal din Rusia.

- Cum am spus, fără promisiuni, dar hai să intrăm şi să vorbim cu aceste păpuşi pictate. De unde să începem?

- O vezi pe doamna cu părul castaniu şi cu agrafa de diamant? Ea e Madame Champs-Ricard, cea mai bogată văduvă din Paris. O să începem cu ea. Sunt sigură că va empatiza cu situaţia ta, şi toată lumea de aici e în căutare de sânge proaspăt. Priveşte-mă şi învaţă.

Nicole l-a luat de braţ şi a intrat din nou în încăpere. Ea, Veuve Clicquot, o femeie care are această sală de bal la picioare, şi un imperiu al vinurilor în formare, alături de reprezentantul ei de vânzări fermecător şi loial.

François ar fi fost încântat de amuzamentul savuros şi curajul întregii situaţii.

CAPITOLUL 7

Decembrie 1805

Data republicană: Nivôse, anul al XIV-lea

Parizianca

Era dimineaţa ajunului de An Nou. încă o zi, şi acest an oribil urma să se termine. Nicole s-a ridicat în şezut, sprijinindu-se pe pernele ei moi ca nişte bezele. Şi-a tras încâlceala de cearşafuri de olandă şi pături de caşmir până la bărbie, şi-a împins picioarele până într-un loc răcoros al patului şi şi le-a plimbat prin moliciunea rece. Cearşafurile purtau parfumul Thérései, soarele se strecura înăuntru prin perdelele grele, iar firicelele de praf dansau după spiritul ei. Ţipete, uşi trântite şi picioruşe mici tropăind în cea mai mare grabă umpleau tot spaţiul, la reşedinţa vastă a Thérései din rue de Babylone.

Era la un milion de kilometri distanţă de Reims şi de discuţiile lor legate de înmormântarea lui François la răscruce de drumuri. Praful atârna greu, suspendat în lumină, apoi a dispărut în întuneric. Ea s-a scuturat. Azi era o zi bună. François a fost al doilea gând care i-a trecut

prin minte după ce s-a trezit, nu primul. Trecuse peste Crăciun într-un buchet gălăgios şi picant de petreceri ale Thérései, serate, jocuri de cărţi şi spectacole de teatru. Aroma

vanilată a luminii de lumânări cerate, izul de pretendenţi înşelaţi, o notă de vârf de scandal şi depravare. Un elixir îmbătător prin care să-şi trateze durerea. Era păpuşa Thérései. Era a ei, s-o îmbrace, s-o plimbe peste tot, s-o etaleze şi să se joace cu ea de câte ori avea chef s-o facă. Fără decizii, fără responsabilităţi. Tot ce trebuia să facă era să strălucească la solicitarea Thérései, şi toată lumea era încântată.

Nu o iubea pe Thérésa cum îl iubise pe François, sau cum le iubea pe sora şi pe prietenele ei. Ştia că prietenia cu ea e unică. Modul în care se sărutau şi îşi ţineau de cald una celeilalte în timpul nopţii transgresau ceea ce societatea ar fi numit acceptabil sau normal, dar, cumva, cu ea, nimic din toate astea nu conta. De fapt, o facea să vadă că totul era posibil, iar constrângerile înguste ale societăţii *puteau* fi zdrobite în orice mod ar fi dorit. Iar acest lucru o captiva pe Nicole.

Acestea erau concluziile ei în momentele sale raţionale, dar orice ar fi crezut era inutil, în realitate. Thérésa era irezistibilă, ameţitoare, năucitoare. Dacă Thérésa alegea să te seducă, era imposibil să-i rezişti, cu sufletul *şi* corpul ei minunat. Nopţile lor împreună păreau nişte vise, şi aveau o alură de fruct interzis care se potrivea cu durerea ei şi îi permitea să renunţe la orice responsabilitate.

- *Maman!*

Menţine a dat năvală pe uşă, în fruntea unei procesiuni de copilaşi din ce în ce mai mici, şi în stadii variate de neorânduială.

- Pot să merg să călăresc? Monsieur Bohne e aici şi a spus că mă va lua cu el la Tuileries. O să port manşonul meu cel nou şi rochia albastră, şi toate doamnele o să mă vadă, gândindu-se cât sunt de elegantă, şi toţi ofiţerii vor

întoarce capul după mine, iar eu o să cresc, tot oraşul va vorbi despre mine şi voi fi frumoasa balului, ca Thérésa, şi întregul Paris îşi va aminti numele de Clémentine Clicquot.

Nicole nu era singura care se îndrăgostise de Thérésa.

- Opreşte-te! Vorbeşti atât de repede, că mă ameţeşti! Vino s-o săruţi pe *maman* a ta. Bineînţeles că poţi să te duci.

Menţine a sărit pe patul ei, urmată de încă două din fetiţele Thérései. Părul lor negru şi frunţile perfecte erau superbe, iar ei i s-a strâns stomacul. Toate momentele ei de fericire erau umbrite de tristeţe, de dorinţa ca François să fi fost acolo, să le simtă împreună cu ea.

- Gata, acum, linişte. Toată lumea. Du-te şi pregăteşte-te, şi spune-i lui Louis că o să cobor şi eu, înainte să plece.

îi era groază de această întâlnire. Nu avea să-i placă ceea ce avea ea de spus, dar îi datora să i-o spună direct.

Zâmbetul lui Louis a încălzit încăperea.

- A fost dificil să ajung până la tine, Veuve Clicquot.

- îmi pare rău, Louis, e doar faptul că am fost, pur şi simplu, copleşită de viaţa socială a Thérései. Nu pare să existe niciodată un moment liber pentru altceva.

- Am observat şi eu asta. Am început să-ţi aud numele în câteva dintre cele mai elevate cercuri, a spus el încruntat.

- Nu mă tachina. Sunt doar companioana Thérései pentru o vreme. îmi place. Mă ajută să uit.

- Să nu uiţi prea multe, *sauvage.*

- Lasă-mă în pace, Louis, măcar pentru un timp.

- Nu sunt sigur că îmi place ceea ce aud, modul în care oamenii vorbesc despre tine, de relaţia ta cu ea. E un unicat, o ciudăţenie, o frumuseţe, un scandal ambulant

din altă lume, imună la societate. Dar tu nu eşti aşa, nu e esenţa personalităţii tale. Podgoriile strigă după tine. Când ai de gând să te întorci la viaţa reală?

- Nu mai fi aşa un puritan bătrân, Louis. Eşti la fel de rău ca toţi bârfitorii ăia de provincie pe care i-am lăsat în urma mea.

Privirea lui rănită a facut-o să se înfurie pentru ruşinea pe care o simţea şi i-a dat tăria de care avea nevoie.

- Nu o să mă mai întorc niciodată. Niciodată. Ştiu că ne-am distrat la bal, când am vândut şampania mea văduvelor acelora bătrâne. Dar acum, am o nouă viaţă.

Ultimele săptămâni ameţitoare o convinseseră că şi-ar putea face o viaţă nouă aici.

- Dar exact acesta e lucrul pe care am venit să ţi-l spun. O ţii minte pe Madame Champs-Ricard, din noaptea balului Thérései?

Ea cumpără! Te-a considerat fermecătoare – eşti o noutate în lumea vânzărilor de vinuri. Şi-a anulat comanda de la Moët şi a plasat-o la noi. Zece mii de sticle! E cel mai bun început pentru Anul Nou pe care ni l-am putea dori. Cum poţi opera teascurile de aici, Nicole?

Menţiunea numelui lui Moët i-a administrat o împunsătură în conştiinţă. încă nu ajunsese la o înţelegere finală cu el, dar îi promisese o vizită în Reims de îndată ce va putea îndura să se întoarcă.

- Asta e, nu reuşesc să fac faţă. Sunt fericită aici. Menţine e fericită. De ce aş vrea să mă întorc în orăşelul acela mic?

- Acum nu vorbeşti tu, ci *ea.*

- *Tu* poţi să lucrezi cu Moët. El va fi încântat de comandă. Va face ca afacerea să fie mai uşor de vândut, pentru că e o firmă care merge, şi tu, odată cu ea, reprezentantul meu de vânzări excelent.

Louis a roşit.

- Aşa mă vezi tu. Ceva de vânzare, ca o parte a afacerii tale?

- Nu. Pur şi simplu, nu mai am nimic de oferit. Nu îmi doresc decât să uit, Louis...

Thérésa a dat năvală în încăpere.

- Dragă, ce i-ai făcut acestui domn? Arată de parcă ar fi văzut o fantomă.

Thérésa i-a întins mâna lui Louis. El a sărutat-o fără tragere de inimă.

- Mă tem că nu o poţi reţine pentru totdeauna. E la mare căutare. Nicole, draga mea, trebuie să te pregăteşti pentru mica noastră reuniune. Ce e cu coafura aia? O să-l trimit pe coaforul meu să vină în camera ta peste jumătate de oră, iar după aceea vei fi pregătită să arunci scântei asupra întregului Paris, micul meu licurici de ţară. Louis, nu e minunat să vezi o sclipire în ochii aceia gri?

- O veritabilă pariziancă, a ripostat Louis.

Nicole s-a lăsat condusă afară din încăpere de Thérésa, ignorând privirea furioasă a lui Louis. Nu mai era nevoie de alte discuţii. Era hotărâtă. Oferta lui Moët era bună. îi va vinde lui afacerea, va locui aici în Paris, cu Menţine, şi va lăsa toate amintirile cu ea şi François în urma ei, definitiv.

Când s-a lăsat seara, Nicole era prea epuizată pentru încă o *soirée,* dar Thérésa s-a rugat de ea şi, astfel, au ajuns cu o întârziere elegantă, găsind o petrecere nebună aflată chiar în punctul culminant.

Ţipetele şi râsetele au purtat-o pe Nicole prin casă şi până în grădină, unde o tulburare agita mulţimea, ca nişte bule de şampanie. Ea li s-a alăturat celorlalţi şi, cercetând care era cauza, le-a urmărit privirea până în balcon.

- Sari! Te putem prinde, ţipa un soldat tânăr.

Un bărbat tânăr se afla în centrul atenţiei, la două etaje

înălţime, cu ochi înflăcăraţi de băutură şi de nebunia petrecerii. Se clătina.

- în regulă, o s-o fac. Promiteţi să mă prindeţi?

- încetează să mai fii băieţelul mamei şi ai încredere în destin. Păşeşte în neant. Moarte sau glorie! i-a strigat înapoi soldatul.

- Faceţi plasa! Şi spuneţi-i mamei mele că o iubesc, dacă nu rămân în viaţă!

Mulţimea a oftat şi a chicotit la exprimarea sentimentului filial.

Soldatul a dat nişte ordine camarazilor lui, care s-au aliniat cu faţa în interior şi braţele împletite.

Bărbatul a sărit cu braţele întinse ca nişte aripi de pasăre.

- Pot să zbor!

Publicul a tras aer în piept la unison, în timp ce el cădea. Nicole a strâns din ochi, închizându-i, aşteptând ciocnirea dezgustătoare de pământ. Au izbucnit aplauze, iar ea a deschis ochii, regăsindu-l susţinut de leagănul uman şi depus cu eleganţă în picioare.

- Bravo!

Thérésa era alături de ea, strigând şi aplaudând, cu parfumul revărsându-se prin rochia ei transparentă.

- Bis! Bis!

Bărbatul s-a înclinat.

Nicole era entuziasmată şi furioasă pe ei în acelaşi timp. Cum se puteau juca atât de precipitat şi de indiferent cu viaţa omenească?

Un alt bărbat a apărut pe balcon, cu părul auriu în neorânduială, argintat de lumina lunii.

- Pentru podgoriile Clicquot! a strigat cineva. Nicole a încremenit.

- Draga mea, e micul tău partener de afaceri,

Laurent... Léo... nu, Louis, asta este. Pentru tine. Trimite-i un sărut. E încântător! a ţipat Thérésa. Toţi îţi mănâncă din palmă.

- Da sau nu?

Privirea lui Louis fixată asupra ei, în timp ce striga. Ochii mulţimii i-au urmărit direcţia. Treptat, au găsit-o, cu ajutorul Thérései, care arăta cochet spre prietena ei.

Nicole a scuturat din cap, înfricoşată.

- Spune-mi că le păstrezi. Atunci, o să cobor scările până la parter şi îţi voi dedica serviciile mele pentru totdeauna, a strigat Louis.

O femeie din apropierea ei a suspinat. Altele au fluturat din evantaie, copleşite de romantismul pur.

- Salvează-1. Păstrează podgoriile, a sâsâit o fată tânără şi frumoasă în rochie albă.

- Lasă-l să sară. Să îşi încerce norocul, a răcnit un soldat din linie. O să am grijă să îl ratăm. Dă-mi mie podgoriile tale şi o să facem un vin minunat împreună.

Replica asta a stârnit o rafală de hohote de râs.

Ochii ei s-au întâlnit cu ai lui Louis. Braţele acestuia erau întinse, ca ale lui lisus pe cruce. A făcut un pas mai aproape de margine.

- Mi-aş da propria viaţă pentru tine şi pentru vii. Dacă sar, o să rămâi singură pentru totdeauna, a afirmat Louis.

Era beat criţă.

- încetează, te rog, o să-ţi rupi gâtul, a strigat Nicole.

- Sunt în mâinile tale, a spus el, făcând un pas împleticit mai aproape de margine.

- Nu îţi pot promite nimic, Louis. Vino jos!

El s-a aruncat. Soldaţii din şir nu erau pregătiţi şi s-au bulucit să-I prindă. Cineva a scos un ţipăt de groază. Ea şi-a ţinut respiraţia, încremenită de spaimă.

Louis a aterizat în siguranţă. Ea nu a mai aşteptat să-i vadă expresia triumfătoare. Cum îndrăznea să-şi bată joc de ea?

A rupt-o la fugă prin mulţimea vulgară, ştergându-şi lacrimile furioase. Ei râdeau de ea. Cineva a întins piciorul şi i-a pus piedică, iar ea şi-a julit genunchii de podea. S-a ridicat clătinându-se şi s-a poticnit din nou. Un bărbat a apucat-o de braţ şi a tras-o prea aproape de el. Ea l-a pălmuit, în hohotele de râs ale mulţimii.

- învaţă să ştii de glumă, ţărăncuţo!

Ajunsă afară, s-a oprit să-şi tragă respiraţia. Cerul era plin de stele, iar ea a tânjit după liniştea nopţii din Reims şi mirosul picăturilor de rouă în iarbă, la prima rază a soarelui.

- Mi-am dat seama pe loc de greşeala mea, în timp ce cădeam, dar a fost prea târziu. în mod sigur, m-a trezit din beţie.

Louis i s-a alăturat, chinuindu-se să ţină pasul cu ea.

- Du-te dracului.
- Ăştia nu sunt oamenii tăi, Nicole.
- Nu mă poţi controla prin şantaj. Lasă-mă în pace să-mi trăiesc viaţa.
- M-am hotărât. Din momentul în care m-au pus pe picioare. Plec din nou la drum. Poţi să mă găseşti, dacă ai nevoie de mine, dar nu mă vei vinde la un loc cu butoaiele tale de vin.
- Fă ce trebuie să faci, iar eu o să am grijă de mine.
- Ăştia te văd ca pe o văduvă bogată, coaptă pentru a fi culeasă. Nimic altceva. Ai grijă de tine.

Louis s-a întors pe călcâie şi a plecat. Singurătatea era nimicitoare.

Nicole a continuat să meargă pe jos, străbătând tot drumul până vila Theresei din rue de Babylone. Pantofiorii strâmţi de satin, aleşi de Theresa pentru ea, îi sfâşiau picioarele.

Un pahar mare de bourbon a ajutat-o să adoarmă; un

obicei pe care îl căpătase aici. S-a pogorât asupra ei inconştienţa fericită. Toată noaptea, a visat că se prăbuşeşte. S-a trezit dimineaţa, cu capul pulsând de durere, când a auzit o bătaie la uşă.

- Un mesager pentru dumneavoastră, Madame.
- Spune-i să lase un bilet.
- Zice că e urgent. Trebuie să vă spună în persoană.

Nicole a aruncat pe ea un capot.

Un băieţel mic stătea ghemuit în hol, cu ochii holbaţi la opulenţa vilei poleite cu aur.

- L-am învăţat pe dinafară, Madame Clicquot.

Şi-a dres vocea şi s-a uitat spre tavan, să îşi reamintească vorbele, pe care le-a livrat cu o monotonie lipsită de orice expresie.

- „Ce naiba crezi tu că faci pe acolo, înhăitându-te cu o grămadă de aristocraţi? E nevoie de tine aici. Breasla te-a votat să conduci parada de Ziua Sf. Vincent, în satul Bouzy, pe 22 ianuarie. Eşti prima femeie care a avut vreodată această onoare. Nu e ca şi cum ai merita-o. Ne-ai abandonat, dar vrem să îl onorăm pe soţul tău, iar el te-a preţuit atât de mult, încât sperăm că o să accepţi şi o să te întorci cât de repede poate o ţoapă pariziană. Dă-i mititelului Emile de aici o monedă de aur pentru efortul lui. Nu ştie să citească, aşa cum nu ştiu nici eu, spune-i lui de ce ai nevoie. Are o memorie bună pentru cuvinte, şi de aceea l-am trimis.”

Băiatul a oftat de uşurare după ce a terminat.

- Ai uitat să-mi spui de la cine e mesajul, a izbucnit Nicole în râs. Dă-mi voie să ghicesc. Xavier?

Ochii băieţelului au sclipit.

- De unde ai ştiut?

Nicole şi-a pipăit nasul.

- Trebuie să-ţi fie foame. Te conduc până în bucătărie, să poţi mânca ceva.

- Nu am timp, îmi cer scuze, mama mi-a pus pâine şi brânză la pachet. Mă aşteaptă căruţa afară, e o livrare, iar eu trebuie să merg la destinaţie, apoi să mă întorc acasă tot astăzi. Am acolo zece mii de sticle, toate la aceeaşi adresă – Madame Champs-Ricard, cea mai bogată văduvă din Paris! Sunt ale dumneavoastră, Madame. Clicquot pe fiecare dop. Louis a organizat comanda cu Xavier. A spus că le-aţi vândut împreună la un bal. Excelentă treabă, Madame. Niciodată nu am văzut atâtea sticle care să se ducă intr-un singur loc.
- Cine e mama ta?
- Mărie Jumel, Madame.

Mărie, o prostituată pe care Nicole o întâlnise cu nenumăraţi ani în urmă, vânzându-şi corpul sfrijit prin piaţă, în ziua revoluţiei. Acum, Marie era una dintre cele mai loiale angajate ale ei, datorită încrederii pe care Nicole o investise într-o femeie „decăzută”, care încerca doar să îşi hrănească copiii.

- Trimite-i salutările mele călduroase mamei tale. Şi ţine asta pentru efortul tău.

I-a dat două monede de aur, pe care el le-a muşcat, şi-a ţinut respiraţia, văzând urma dinţilor săi, care atesta autenticitatea, apoi le-a îndesat adânc în buzunar.

- Nu trebuie să plec fără un răspuns, a spus el, dându-şi importanţă.
- Spune-i lui Xavier că, desigur, voi veni. Şi că nu aş rata acest eveniment pentru nimic în lume. îţi poţi aminti asta?

Băiatul a pufnit batjocoritor.

- E uşor.

Perfect. Putea să evadeze din Paris pentru o vreme, să îl onoreze pe François la paradă, apoi să lase totul în urmă, semnând contractul cu Moët.

Ziua când se serba Fête des Vignerons a Sfântului Vincent era luminoasă şi rece. Divinul patron al producătorilor de vinuri zâmbea spre ei, spuneau oamenii. Anul trecut, fusese grindină şi urmase un an îngrozitor. Lumina sclipitoare a soarelui de ianuarie era un semn bun, iar oamenii şi-au făcut cruce în timp ce păşeau în ritmul tobelor şi cornetelor, trecând de *mairie*[1], cu al său *tricolore* care flutura elegant în adierea vântului.

Boneta lui Nicole şi roba ei stacojie de Bouzy îi confereau o formă de anonimat şi de importanţă. Oraşul era în dispoziţie festivă şi toate bârfele despre François fuseseră uitate, cel puţin pentru astăzi. De fapt, producătorii de vinuri îi dăduseră această funcţie în cadrul paradei să îi celebreze amintirea, deci poate că se pripise un pic atunci când îi condamnase pe toţi cei din Reims ca fiind duşmani ai ei. Era prima femeie invitată vreodată să conducă parada – François ar fi

' Primărie, în 1b. franc., în orig. (n.red.)

fost atât de mândru! Ar fî fost încântat, deopotrivă, de triumful lor asupra tradiţiei.

Fetele ţineau panglici ataşate de caruri alegorice încărcate cu butoaie, sticle de vin, flori ale viticultorilor şi viţă-de-vie. Comisia de degustători a zâmbit, salutând-o. Purtau robe colorate, adecvate satelor lor, sau şorţuri şi şepci de piele, în funcţie de statutul lor. Nicole şi-a imaginat-o pe Thérésa râzând de tradiţiile lor rurale serioase, dar a fost surprinsă să descopere că se simţea acasă, chiar şi fără François alături de ea.

Când spirala clanţei de alamă de la magazinul Nataşei a sclipit spre ea în lumina soarelui, a strâns din ochi să îi vadă faţa la tejghea. Spre încântarea ei, Nataşa a ieşit în fugă din magazin, a încuiat repede uşa şi şi-a potrivit pasul după al ei.

- Fiica rătăcitoare se întoarce. Reims e încântat să te

aibă din nou aici, Babouchette.

Nicole s-a uitat la prietena ei. Atât de diferită de Thérésa, şi atâtea lucruri nespuse între ele.

- Astea sunt primele cuvinte pe care mi le-ai adresat de când cu François.

- îmi pare atât de rău. Durerea mea a fost atât de adâncă, încât n-am mai avut putere pentru o prietenă, şi nu mă pot ierta din cauza asta. Sper că tu poţi. A fost ca şi cum Daniel a mai murit o dată. Toate amintirile cu momentul când îi legănam capul, sângele de pe stradă.

Nataşa şi-a pipăit cu mâini tremurânde colierul cu pandantiv în formă de potcoavă de cal şi a făcut o mişcare rapidă, ca o cifră opt, în faţa lor, a amândurora. Nicole a remarcat câteva particule minuscule de sare care alcătuiau forma respectivă.

- Am suferit amândouă, a spus Nicole. Lucrul care trebuia să ne alăture ne-a îndepărtat, după cum se vede. Dar hai să nu vorbim despre asta. Sunt doar fericită că eşti aici, acum.

Nataşa şi-a încolăcit braţul de al ei şi a strâns-o aproape.

- Şi eu mă bucur. Mi-a fost dor de felul tău rebel de a fi. Oraşul a fost puţin cam prea *ordonat* fără tine şi manevrele tale sălbatice. îi cedezi lui Moët, din câte am auzit.

Nicole a icnit.

- Nu *îi cedez.* De unde ştii? a întrebat în şoaptă, nedorind ca breasla ei din Bouzy să audă, înainte ca afacerea să fie încheiată.

- Am un mod de a vedea, chiar şi atunci când eşti departe.

- Adică dai produse de patiserie la schimb pentru bârfe? a început Nicole să râdă.

- Să spunem doar că zahărul eliberează limba.

- Nimic nu e stabilit. Dar ai dreptate, desigur. Ai mereu dreptate! Mă întâlnesc cu el în câteva săptămâni să discut termenii. Nu mai am inima să merg mai departe.

în acest moment, parada se apropia de punctul final, în piaţa catedralei, iar fanfara era asurzitoare.

- Afacerea ta *este* inima ta. Vino să ne vedem mai târziu, la această adresă.

Nataşa i-a îndesat o notiţă în mână şi s-a pierdut în mulţime.

Cât era de plăcut s-o aibă pe vechea ei prietenă înapoi! Dar de ce tot acest mister?

De cum a luat sfârşit ceremonia şi a ajuns în siguranţă acasă, Nicole a desfăcut notiţa şi şi-a înşfăcat pelerina. Era încântată să scape de locuinţa ei de la oraş, din Reims, bântuită în continuare de fantoma lui François.

A recunoscut de îndată adresa. Antoine şi Claudine. Arareori intra în acea casă fără se întâmple ceva remarcabil... François aşezat lângă şemineu cu vioara lui şi ochii lui plini de ghiduşie. A zâmbit în sinea ei, apoi a grăbit pasul. O amintire plăcută! O imagine a lui atât de vie, încât a izbutit să zâmbească fără să-şi şteargă o lacrimă.

A urcat tropăind scările, două câte două. Claudine o aştepta.

- Ssst, ce tărăboi! Nu mai ai zece ani!

- Aşteptam cu atâta nerăbdare să te revăd. în plus, două trepte deodată sunt o tradiţie.

I-a zâmbit vechii ei prietene.

- Parisul ţi-a făcut un munte de bine, observ. Acum, am pus un ibric să fiarbă pe sobă, intră şi încălzeşte-te. Ţi-am pregătit scaunul.

- Unde e Antoine?

- N-o să-l întâlneşti, e în pivniţe. Are mii de sticle de

scuturat şi de întors pentru filtrare, şi ştii cât e el de greu de mulţumit.
- De aceea e şeful meu de echipă.
Nicole a înghiţit în sec la propriile ei cuvinte. S-a gândit la pivniţele încărcate de magie. Antoine care întorcea încet sticlele, credincios şi priceput, o parte din viaţa ei, în egală măsură cu mâncarea şi băutura. Apoi mai era experimentul ei de filtrare, neatins din ziua în care îl ascunsese în pivniţă, atât de plină de speranţă, crezând că îl putea salva pe François. Chiar avea de gând să renunţe la toate astea?
Nataşa o aştepta lângă foc, ochii ei închişi la culoare descifrau flăcările. Era aşezată pe scaunul lui François.
- Aici obişnuia să stea, nu-i aşa?
- De unde ai ştiut? Stătea chiar acolo în ziua în care l-am cunoscut.
Nataşa a pufnit.
- Nu e nicio minune. Dacă ăsta era scaunul *tău,* unde altundeva ar fi urmat să stea? Acum, am o propunere pentru tine.
- Sunt intrigată.
- Eu îmbătrânesc.
- Nu...
Nataşa a scuturat din mână.
- Eu îmbătrânesc. E un simplu fapt. I se întâmplă oricui, chiar şi mie. Vreau să mă întorc în Rusia, iar tu o să mă ajuţi.
- Pari foarte sigură în privinţa asta.
Nataşa a aruncat ceva invizibil în foc, iar lucrul acela a sărit.
- Sunt. Ce o să am de spus va fi irezistibil pentru tine.
- François e în Rusia?
- Faci glume pe socoteala lui?

- E o uşurare că pot să le fac.
- Te vindeci, încet. El nu te va părăsi niciodată, dar, într-o zi, te vei plimba cu el alături fără să suferi.

Nicole a luat mâna prietenei sale şi a apăsat-o de obraz.
- îţi mulţumesc pentru cuvintele tale înţelepte. Ştiu că ai dreptate, dar nu-mi pot imagina lucrul ăsta. Aproape că nu vreau să mi-l imaginez, fiindcă, atunci, o părticică din el o să dispară. Nataşa a mângâiat-o pe păr.
- Răbdare. îl vei lăsa să plece când va veni momentul.

Nicole i-a zâmbit cald, apoi a schimbat subiectul, să-şi reţină lacrimile.
- Cum pot să te ajut să ajungi în Rusia?
- Vreau să merg să o mai văd pe mama o dată. E bolnavă, probabil pe moarte. Vorbim una cu cealaltă cu ajutorul stelelor. Poţi face asta, dacă legătura dintre tine şi celălalt e apropiată, dar eu vreau s-o mai ating o dată, înainte ca ea să părăsească această lume.
- O să te ajut cu tot ce pot.

Ştia că nu e cazul să pună la îndoială modul în care va reuşi Nataşa să călătorească în Rusia singură, trecând prin bătălii fioroase la fiecare graniţă până acolo.
- Bine, atunci o să vii cu mine. Şi o să aduci cincizeci de mii de sticle de vin şi şampanie cu tine. Louis mi-a trimis asta să ţi-o arăt. Mi-a spus că făceai pe încăpăţânata, ca de obicei, şi ai fi refuzat să te uiţi la ea, dacă ţi-o trimitea direct.

Nataşa a pus pe masă o notă roz de ordin, semnată de Louis. Nicole a ridicat-o. Cincizeci de mii de sticle pentru Palatul Imperial din Ţarskoe Selo, Sankt-Petersburg. Louis îi zisese că există potenţiale pieţe în Rusia, dar nu şi că era, de fapt, pe cale să obţină o comandă de o asemenea anvergură.

- Ce?? Ăsta e aproape tot stocul meu. De fapt, s-ar putea să nu mai *fie* stocul meu, dacă Jean-Rémy obţine ceea ce doreşte. Mai sunt numai două săptămâni până când ne vedem să stabilim contractul. L-am tot amânat cât timp am fost în Paris şi, ca să spun adevărul, eu i-am propus să-i vând afacerea, din start. Chiar dacă lucram în continuare, zvonurile spun că toate porturile se închid şi toate exporturile franţuzeşti sunt blocate, acum că britanicii şi ruşii negociază o alianţă.

- Exact. Trebuie să ne mişcăm repede.

- Dar Louis a trebuit să vină acasă, pentru că era prea periculos pentru francezi. Şi acum, a obţinut o comandă mare?

- El ţi-a spus că mai e o piaţă masivă pentru vinurile tale, chiar dacă politica oficială interzice exporturile franţuzeşti. Dar când a auzit că te gândeşti să vinzi, nu a vrut să acţionezi precipitat şi să te foloseşti de o comandă mare ca de un argument pentru a-l ademeni pe Moët, sau să laşi să-ţi scape ideea că Rusia ar fi măcar o posibilitate. Moët ar fi imediat călare pe situaţie ca un câine în călduri, şi orice avantaj pe care l-ai putea avea ar fi pierdut. A aşteptat până când ai ajuns în siguranţă acasă, printre prietenii tăi. Şi el îţi e un foarte bun prieten, dragă Nicole. Comanda e chiar aici, în alb şi negru, în faţa ta. Dacă mă iei cu tine, pot aranja să ajungem cu bine, încă mai am conexiuni pe acolo.

- Nataşa, sunt şi alte moduri în care poţi să ajungi în Rusia. Nu trebuie să mă implice pe mine, sau o livrare masivă. Poate că aş putea să te însoţesc, dar ar trebui s-o las singură pe Menţine, şi...

- Şi nimic. Pierzi timp.

- Toată lumea crede că mă poate presa să mă întorc, când eu vreau doar să plec.

Nataşa şi-a clătinat capul nemulţumită.

- O să mai vrei să pleci când o să auzi că Moët vrea să

o dea afară pe Marie pentru că a condus ceea ce el numeşte o „casă de toleranţă”? Ea depinde de tine. Sau că intenţionează să construiască o casă în locul în care se află cele mai bune podgorii ale tale din Bouzy, cele în care se găseşte căsuţa ciobănească a ta şi a lui François? Cea cu viţa-de-vie pe care cresc strugurii rubinii acri? Sau că toţi muncitorii care vor fi transferaţi odată cu vânzarea vor munci mai multe ore pe mai puţini bani, şi că mulţi dintre ei vor rămâne fără loc de muncă? Chiar dacă ţie nu îţi pasă de propria ta persoană – şi e evident că nu-ţi pasă –, nu eşti un om liber. Mulţi oameni din acest oraş depind de tine.

- Viaţa mea e la Paris acum.

- Deja începi să te plictiseşti de ea. Te cunosc. Pot să-mi dau seama.

O călătorie în Rusia cu Nataşa, însoţind cincizeci de mii de sticle din cele mai bune vinuri ale ei? încălcarea interdicţiilor comerciale? Nicole s-a gândit îndelung la ultima ei săptămână de la Paris, la vâltoare şi sclipici. în realitate, totul era o faţadă. Nataşa avea dreptate – ea o cunoştea mai bine decât oricine altcineva din Paris. în adâncul sufletului, toţi o considerau o ciudăţenie de la ţară, o ţărăncuţă venită la Paris, a cărei valoare consta doar în ţinutele pe care le alegea. Thérésa de-abia o remarcase când îşi luase bun- rămas. Iar Menţine era pe moment cazată şi fericită cu ceilalţi copii pe rue de Babylone.

- Pentru tine. Pentru mama ta. Hai să încercăm.

Nataşa şi-a îngustat ochii.

- Şi pentru tine, Babouchette. Pentru noi amândouă. Şi ţi-am găsit un partener mult mai puţin intruziv decât Monsieur Moët. Se pare că tot oraşul crede că eu am o comunicare directă cu tine. Dragul de Philippe Clicquot m-a rugat să îţi transmit o cerere din partea lui. Ştiu că i-ai refuzat întotdeauna banii, dar ar trebui să-i dai voie să te ajute. Socrul tău e disperat să aibă o contribuţie în

viitorul afacerii, în numele fiului său, şi e greşit din partea ta să-l refuzi. După cum vezi, decizia nu mai e în mâinile tale.

- Se pare că aşa e, şi în loc să-i cedez lui Moët, se pare că ar trebui să-ţi cedez ţie.

Putea să dea vina pe Nataşa sau să se convingă că facea lucrul corect pentru Philippe Clicquot şi pentru memoria fiului său, sau că era tentaţia vânzării celor cincizeci de mii de sticle, dar ştia, de fapt, că această emoţie începuse încă de la Fête des Vignerons, când îşi ocupase locul printre cei mai buni producători de vin din Champagne. Erau noi muguri de speranţă şi ambiţie, oricare ar fi fost sorţii de izbândă. Entuziasmul vânzărilor, şansa de a învinge concurenţa, noi consumatori care să guste subtilităţile celor mai rafinate creaţii ale ei.

A ridicat din nou factura vânzării şi a studiat-o, căutând numele cumpărătorului pe nota de comandă, răsfoind în gând prin registrul ei contabil, să se asigure că erau plătitori buni şi meritau efortul.

Nataşa i-a întâlnit privirea înfometată.

- în sfârşit, începi să înţelegi sensul.

Claudine a intrat în încăpere cu o tavă de cafea.

- Aţi rezolvat totul?

Era o conspiraţie a bunătăţii.

CAPITOLUL 8

Februarie 1806

Data republicană: Calendarul revoluţionar desfiinţat

Contrabanda

Nicole a urmat acelaşi itinerar spre locuinţa lui Moët ca în ziua în care îl întâlnise pe François prima oară. Era o bucurie să se afle din nou printre vii, chiar şi în această dimineaţă întunecoasă de februarie. în timp ce trăsura trecea în viteză prin peisaj, l-a văzut cu ochii minţii pe François, pe atunci un străin, indicându-i ciocârliile care pluteau pe deasupra macilor. Fusese dificil să se concentreze la lucrurile pe care le spunea, cu ochii ăia albaştri-verzi care se topeau cu un zâmbet în privirea ei, în timp ce un soare blând de recoltă înmuia aerul. El îi explicase despre *terroir* şi diferitele soiuri de struguri, copţi şi grei. Azi, viţa-de-vie era neagră şi hiberna, ciocârliile plecaseră de mult, iar întâlnirea cu Moët îi umplea inima de groază şi de singurătate. A inspirat mireasma stătută a solului umed. Nu conta, viţa-de-vie neagră va produce iar muguri noi, în curând.

întâlnirea era la acel Petit Trianon al lui Moët, reproducerea reşedinţei de vară de la Versailles, construită special pentru vizitele lui Napoleon, o casă care părea mai degrabă un tort de nuntă absurd. Reflexia ei umedă în oglinda bazinului părea mult mai sigură pe

sine decât se simţea ea în timp ce îşi continua drumul, absorbind aerul răcoros, proaspăt ca Vinho Verde.

Moët o aştepta, făcând semne de nerăbdare din cadrul uşii.

- Urmează-mă, *ma chère,* totul e aranjat. Ai luat o decizie foarte bună, care va fi în avantajul întregii tale familii.

Moët o mâna ca un câine ciobănesc dement, ghidând-o pe traseu cu o mână pe cotul ei. A găsit timp să admire un perete de galerie.

- Doar câteva miniaturi de Isabey, i-a arătat el.

Isabey era răsfăţatul peisajului elegant parizian. Picta portrete în miniatură pe sume de bani disproporţionat de mari, iar Moët avea un întreg perete din acestea. Portretele îl înfăţişau pe el însuşi, pe familia lui, pe Joséphine, pe Napoleon – cel mai influent om din Champagne şi din industrie. Un cuvânt din partea lui Napoleon aducea vânzări în valoare de mii de franci. Monsieur Moët intenţiona să-i demonstreze că buzunarele lui erau suficient de adânci s-o ruineze, dar ea nu avea de gând să-şi adauge podgoriile la bogăţiile lui.

Nicole i-a dăruit reacţia pe care el şi-o dorea în mod evident din partea ei.

- Foarte impresionant, a făcut ea o concesie. înainte să mergem mai departe, eu...

- Tu ai trecut prin destule greutăţi, *chère* Nicole. Am avut grijă de fiecare detaliu pentru tine, a spus Jean-Rémy, întinzându-i un pachet. Nu vreau să spui nimic în plus, până când îl deschizi.

Din politeţe, ea a desfăcut panglica. Era un ambalaj plin de bulbi voluminoşi.

- Viţa-de-vie e atât de plictisitoare, şi presupune o grămadă de cunoştinţe în materie, dar ăştia sunt stânjenei, soiul foarte parfumat. Am auzit că îi adori. Cultivă-ţi pasiunea legată de creşterea plantelor, şi

cultivă-i tu cu mâna ta, apreciază pământul de sub unghii, dacă ţii neapărat, dar o să descoperi că sunt mult mai *feminini* decât viţa-de-vie.

I-a învelit cu zgomot înapoi în ambalaj şi i-a returnat. El o înţelesese dintotdeauna atât de greşit. Cum putea crede că ar fi satisfăcută cu astfel de lucruri? Ce-a fost în mintea ei când a putut să ia în considerare căsătoria cu el sau să-i vândă propria afacere?

- Foarte drăguţ din partea ta, Jean-Rémy, dar am venit să-ţi spun că nu mai vând, în cele din urmă.

- Nu mă aştept la nimic altceva în schimb. Mi-ai transmis destul de clar sentimentele tale pe acest subiect, dar insist să ajut o văduvă tânără şi strălucitoare la nevoie. încă un lucru, şi eşti liberă. Deschide-l şi cred că vei fi convinsă.

I-a întins un plic, iar ea l-a sfâşiat. Era un cec pentru afacere şi podgorii, iar suma de pe el era dublă faţă de cât valorau.

- Nu vând, a repetat ea, neştiind dacă el chiar nu a auzit-o sau doar se prefăcea.

- Podgoriile se vor distruge cu totul, şi va fi o pierdere cumplită – şi pentru ce? Să te joci de-a afacerile când nu ai mintea necesară pentru asta? O să găseşti alte lucruri care să-ţi distragă atenţia după teribila tragedie a pierderii soţului tău. Suma asta te va face o femeie independentă cu posibilităţi. îţi prezint... libertatea ta, a spus el cu o înfloritură retorică.

- Jean-Rémy, nu cred că m-ai auzit...

Acest om chiar era un dobitoc îngâmfat şi plin de sine, incapabil să *asculte.*

- la-i. Niciun cuvânt în plus.

- Nu îi doresc. Nu vând podgoriile. Am venit înapoi în Reims să le conduc chiar eu.

Privirea lui s-a înăsprit.

- Bineînţeles că o să vinzi. Ai fost deja de acord, şi

trebuie să înţelegi că un gentleman nu îşi încalcă niciodată promisiunea. Ăsta nu e un joc de salon, Madame, nu poţi să te răzgândeşti dintr-un capriciu. O femeie n-a condus niciodată o podgorie în Reims. Pur şi simplu, nu aşa funcţionează lucrurile. Nu ar fi trebuit, desigur, să-ţi ofer mai mulţi bani, desigur că eşti mândră şi nu ai nevoie de ei. O să scriu cecul pentru suma pe care am stabilit-o împreună, ca să nu existe niciodată suspiciunea că ai avea vreo obligaţie faţă de mine, dacă ideea îţi e atât de detestabilă.

S-a dus până la birou şi a mâzgălit precipitat un nou cec.

- Ia-1. Nu mă gândesc decât la tine. Nu voi mai fi atât de generos când podgoriile vor da faliment şi nu îţi vei putea plăti muncitorii. O să trăieşti cu datorii pe care nu le vei putea plăti niciodată. Bieţii tăi părinţi vor fi şi ei sfâşiaţi de prăbuşirea ta.

- Nu va exista nicio prăbuşire dramatică, oricât de mult mi-ai dori lucrul ăsta. Şi nu îmi încalc promisiunea. îţi spusesem doar că sunt deschisă la discuţii. Am luat deja hotărârea. Nu vând. Iar părinţii mei îmi susţin pe deplin decizia.

- E adevărat, nu s-au aliniat la convenţiile adecvate în creşterea ta. Am observat *asta* în trecut – nu e de mirare că eşti atât de *hotărâtă.* E o trăsătură de caracter ruşinoasă pentru o femeie! îţi voi da mai mult timp. Te-am tot protejat de zvonurile despre soţul tău, dar ar trebui să ştii că se spune că familia Clicquot are sânge rău. Poate că am făcut o referire la asta şi altă dată, la supărare, dar oamenii vorbesc. E o superstiţie prostească, dar tu cunoşti oraşul ăsta la fel de bine ca mine. Nimeni nu va face afaceri cu tine.

- Nu au alte lucruri la care să se gândească, a ripostat ea, enervată. Nu mai aştepta. Podgoriile sunt în sângele meu, nimic altceva. Le voi demonstra tuturor că

au greşit.

Jean-Rémy şi-a îngustat ochii şi s-a uitat la ea mai multe secunde lungi. Apoi a vorbit din nou, mai rece decât înainte.

- Acesta e un oraş de viticultori şi e al meu. După ce o să dai faliment, vino la mine şi o să-ţi cumpăr podgoriile la valoarea infimă pe care o vor avea în acel moment. Până atunci, o să îţi urmăresc fiecare mişcare prostească. Mult noroc.

Jean-Rémy a aprins cecul deasupra focului şi l-a azvârlit, arzând, spre faţa ei. Acesta a atârnat în aer, propulsat de căldură, apoi s-a prăbuşit, transformat în cenuşă, între ei.

Slavă Domnului că ceruse trăsurii să aştepte. îşi făcuse un duşman din cel mai puternic podgorean din Champagne şi nu mai avea timp de pierdut.

A durat mai puţin de o săptămână să organizeze totul. Seara asta era fermecătoare: catifea indigo, presărată de stele, cu o tentă glacială care îi ţinea în alertă. Hambarul era învăluit în întuneric, caii purtau apărătoare pentru ochi, chiar şi în întuneric, să nu se sperie, pentru că Emile lega furgoanele de cei mai rapizi armăsari pe care izbutise Nicole să-i procure. Copitele lor erau înfăşate în pânză de sac, conform instrucţiunilor. *Bine. Totul e în regulă pe aici.*

S-a strecurat afară, pe uşa laterală a hambarului. Nu avea nevoie de un felinar; cunoştea fiecare pas pe care trebuia să-l facă până la teascurile şi pivniţele din Bouzy.

în podgorii, potecile deschise la culoare contrastau cu viile întunecate. Era uşor să vezi pe oricine se apropia pe acolo. în faţă era cătunul; câteva căsuţe înşirate de-a lungul drumului. Avea o sumedenie de locuri unde să se ascundă, dar erau şanse mici ca sătenii să se trezească.

Aceşti oameni erau la fel de previzibili ca răsăritul şi apusul; vieţile lor erau conectate la ritmul naturii.

în pivniţe, sticlele i-au calmat nervii. O ştia pe fiecare în parte – le numărase şi le notase comparându-le cu evaluările supraveghetorului. Uitase cât de mult însemna pentru ea fiecare dintre aceste crisalide verzi şi tăcute. Lichidul auriu dinlăuntrul lor era delicat şi cu viaţă scurtă, ca un fluture, după ce ieşea la lumină; însă cât timp trăia, aducea bucurie pură. Oare unde va ajunge fiecare dintre ele? O sală de bal placată cu chihlimbar din Moscova? O întâlnire misterioasă între îndrăgostiţi? O petrecere de nuntă la umbra copacilor, pe malul mării, unde biciul sării intensifica simţurile?

Şi-a trecut mâinile peste peretele neted de sticle. Unele dintre ele, exact ca François, nu vor ajunge niciodată la maturitate. Altele aveau deja un cancer ce creştea în ele, sedimentul care aştepta să strice vinul.

Cincizeci de mii de sticle, toate încărcate astăzi, sub acoperirea întunericului. Antoine, Claudine, Xavier şi Nataşa le împachetau în cufere cât puteau de rapid şi în deplină linişte.

Ceasul a bătut ora unu, iar ea s-a dus în grabă la Xavier.

- N-o să terminăm niciodată.

- Durează atât cât durează, a spus el încăpăţânat. Trebuie să fie o treabă bine făcută. Dacă nu este, o să ne confişte stocul. Vameşii ăia olandezi caută orice scuză să le ducă până la cea mai apropiată casă de curve, să îşi relaxeze femeile pretenţioase. Le vor turna pe gât ca pe pişat. Du-te şi bâzâie în jurul altcuiva, să nu pierd numărătoarea şi să nu-ţi fac praf întreaga livrare.

A azvârlit sacii deasupra sticlelor, iar aroma cu iz de nuci a cafelei a umplut aerul când a trântit capacul cufărului.

Ea a ridicat un capăt de lumânare să inspecteze inscripţia. *Café. Pays dbrigine, Reunión.*

Vamile permiteau transportul de cafea şi în perioada interdicţiilor, deşi erau închise pentru vinurile franţuzeşti.

- Mă scuzaţi, Madame.

Nicole a făcut un pas în lateral, în timp ce un zilier a ridicat cufărul pe un cărucior pregătit pentru încărcare. Părea pe jumătate mort de foame, dar a manipulat cufărul greu de parcă ar fi fost gol.

Xavier a ridicat felinarul, să-l ajute să vadă.

- Scapă chestia aia, şi te spânzur de ouă.

Bărbatul a zâmbit, binedispus:

- Aş prefera să le păstrez, *camarade,* a spus el, în timp ce lăsa cu grijă cufărul jos.

Nicole s-a întors spre Xavier, îngrijorată să vadă un străin printre ei.

- Nu mi l-ai prezentat pe prietenul tău?

- Aveam nevoie de o mână de ajutor în plus, şi poate că Monsieur Châtelet *arată* ca un schilod, dar are mai multă putere în braţele alea decât un taur, a spus el, zâmbind. Nu trebuie să îţi faci griji, lucrez pe câmp cu el de ani buni. Vorbeşte ca un filfizon, dar munceşte ca un ticălos. Va termina de împachetat şi de încărcat livrarea asta cât s-ar duce oricare altul să facă un pipi. Mi-ai cerut să-ţi fac rost de un vizitiu în care să poţi avea încredere?

Xavier i-a dat o palmă în spate bărbatului.

- Aur curat!

Monsieur Châtelet s-a înclinat.

- La dispoziţia dumneavoastră. Xavier e responsabil de strategie, eu sunt un simplu executant, iar dacă nu termin cu marfa asta, m-a informat deja cu privire la consecinţe, aşadar, dacă mă scuzaţi…, a spus el cu un zâmbet crispat.

Ea l-a studiat câteva momente, în timp ce el muncea, să îşi satisfacă curiozitatea. Monsieur Châtelet avea ceva special; modul în care se ţinea, drept şi sigur de sine, părul lui deschis la culoare şi mâinile lipsite de asperităţi.

Cuvântul *camarade* avusese un sunet modulat, care nu semăna câtuşi de puţin cu accentul din Reims. Şi hainele lui erau diferite. Erau peticite, dar pantalonii lui erau din lână fină. Multe destine se inversaseră, de când cu revoluţia, şi bărbatul acesta văzuse vremuri mai bune, dar nu exista nicio îndoială că era un muncitor bun.

Nataşa se oprise din împachetat şi se dusese până în colţ, unde studia un pergament întins în faţa ei.

- Mai avem doar trei ore până la plecare, a spus Nicole, iritată de faptul că Nataşa nu împacheta sticle. Avea nevoie ca toată lumea, chiar şi Nataşa, să dea o mână de ajutor, altfel nu terminau niciodată.

Nataşa n-a ridicat privirea.

- Vrei să împachetez şi eu cu toţi ceilalţi? Nu acum. Cercetez stelele, să văd destinul acestei călătorii. Ar trebui să aşteptăm o zi, a spus ea cu emfază.

- E imposibil. Există un singur căpitan de vas olandez în întregul Amsterdam care e pregătit să ne ia, şi vasul de corsari pleacă peste trei săptămâni. Nemaivorbind de cele două zile de călătorit pe uscat, până la Charleville-Mezieres, numai drumul cu şlepul ar dura în mod obişnuit trei săptămâni şi jumătate. Va trebui să plutim zi şi noapte, chiar şi aşa.

- Mereu te grăbeşti, Babouchette. O să îmi ignori sfatul, ca de obicei, dar vor fi probleme.

Nataşa a scos o punguţă cu o pudră roşie şi a făcut un un cerc în jurul diagramei întinse pe jos.

- Asta ar trebui să ajute, dar nu promit nimic, a spus Nataşa.

- Dacă te face să te simţi mai în siguranţă, bine. Dar am planificat totul până la ultimul detaliu.

- Credem că deţinem controlul asupra destinelor noastre; ne e mai uşor aşa, a spus Nataşa.

Ceasul a bătut ora unu şi jumătate. Timpul putea părea interminabil în orele de după miezul nopţii, dar nu

şi în această noapte. Orele s-au contractat, au aspirat tot timpul de care aveau nevoie. Nicole a mai ieşit o dată afară, să verifice dacă nu existau spioni ai lui Moet. Această livrare i-ar fi putut crea o nouă reputaţie, şi să le dea peste nas tuturor detractorilor ei din acest oraş. Dacă eşua, ea ar deveni un obiect al batjocurii publice. Philippe Clicquot şi-ar pierde investiţia, iar Moet ar forţa-o din nou să vândă. De această dată, la preţul derizoriu cu care o ameninţase.

S-a aventurat spre podgorii; întunericul se îngroşa în jurul ei pe măsură ce se depărta de siguranţa clădirii. Stelele dispăruseră acum, estompate de nori. S-a întrezărit o siluetă. Sau era un animal? A înşfăcat o greblă şi şi-a continuat drumul. Şi-a strâns mâna în jurul uneltei.

- Doar nu te gândeai cu adevărat să foloseşti chestia asta, nu-i aşa?

Buze moi i-au frecat obrazul şi o limbă rapidă s-a încolăcit cu a ei.

- Theresa!

Totul era neaşteptat în jurul ei, iar Nicole era confuză, încântată şi supărată în acelaşi timp.

- Pune chestia aia jos, mă intimidezi.

Nicole a condus-o până la teascuri, cercetând cu grijă să nu existe ochi iscoditori.

- Pentru numele lui Dumnezeu, nu suntem în Bastilia. M-am asigurat că nu ne vede nimeni.

- Când ţi-am scris, nu m-am aşteptat să vii până aici, a şoptit Nicole.

Theresa a sărutat-o din nou.

- Clocoteşti de emoţia misiunii tale secrete.

- Sunt doar nervi, a izbucnit Nicole în râs. Plec în noaptea asta. Nu pot amâna, chiar dacă ai parcurs tot drumul până aici.

- Parisul a fost o plictiseală fără tine alături, dar

poate că e şi o fărâmă de interes propriu la mijloc. îl ţii minte pe generalul cu privire de criminal?
- Generalul Roussillon?
- Ai o memorie atât de bună. Sunt atât de mulţi, încât, pentru mine, toţi se topesc într-unul singur. E un bărbat puternic, şi poate că i-am permis să presupună prea multe. Iubirea transformată în ranchiună e un lucru periculos.

Nicole a aprobat din cap, cu gândul la Moët.
- Draga mea, am bătut tot drumul ăsta de la Paris să te văd şi i-am cerut vizitiului să nu schimbe caii, să ajung aici la timp. Am venit să mă alătur micii tale aventuri. Nu ar fi distractiv? Numai noi două.

O voce masculină a protestat:
- Nicole, cine e ea? Am stabilit: nimeni altcineva!
- Thérésa, fa cunoştinţă cu Philippe Clicquot, tatăl lui François, şi noul meu asociat în afaceri.

Slavă Domnului, intervenise o diversiune. Thérésa nu ar fi îndurat niciodată viaţa pe drumuri, cu toate dificultăţile şi privaţiunile ei. Nicole nu putea accepta nimic şi pe nimeni care să stea în calea ei, şi avea nevoie de timp de gândire.

Thérésa l-a pus pe jar cu cel mai sclipitor zâmbet al ei şi i-a întins mâna.
- *Enchantée.* Acum văd de unde şi-a moştenit frumosul soţ al lui Nicole înfăţişarea.

Philippe nu i-a luat mâna. Era deja tulburat din pricina planului, şi i se părea dificil să facă faţă întorsăturilor de situaţie neprevăzute în orice circumstanţe, nemaivorbind de acestea.
- Putem vorbi puţin între patru ochi, draga mea? a întrebat-o Philippe pe Nicole, privind-o cu părere de rău pe Thérésa.

Nu suporta să supere pe nimeni.

Trăgând-o pe Nicole la o parte, a desfăcut o scrisoare,

cu o expresie sumbră pe faţă. Era de la Moët.

Monsieur Clicquot,

Necesitatea acestei scrisori mă întristează profund. Am fost asociaţi în afaceri de mulţi ani şi v-am respectat întotdeauna integritatea. Tradiţia noastră străveche de preparare a vinurilor a fost până acum o industrie onorabilă, practicată de domni, şi consider că recenta dumneavoastră colaborare cu Nicole Clicquot e o gravă încălcare a codurilor noastre antice şi, în calitatea dumneavoastră de socru al ei, un lucru complet împotriva intereselor ei.

Afacerea şi pământurile ei erau deja ale mele; lipsea doar semnătura finală de pe contract. Dacă veţi refuza să-mi susţineţi revendicarea, intenţionez în cel mai serios mod să fac tot ce-mi stă în putere să vă opresc speculaţiile şi să o salvez pe Madame Clicquot – rămasă recent văduvă, instabilă psihic – de situaţia de a se mai expune batjocurii publice.

Cu sinceritate,
Jean-Rémy Moët

- Care e punctul tău de vedere? a întrebat Nicole, furioasă pe Moët pentru că l-a supărat pe Philippe.
- Hai să nu mai pierdem timp cu chestia asta acum, şi să nu îndrăzneşti să îţi faci griji pentru mine în povestea asta. Ai toată încrederea mea.

Scrisoarea a tremurat în mâna lui Philippe. Autocontrolul emoţional nu era punctul lui forte; dar avea ea destul pentru amândoi.

- îţi mulţumesc pentru încrederea ta, Philippe. Odată ce această livrare e expediată şi plătită, nu vom mai avea nevoie de Moët. Şi ştim amândoi pentru cine o facem, a adăugat ea cu blândeţe.

- Desigur că sunt încrezător în tine, fără rezerve, dar, în mod cert, draga mea, cu cât ştiu mai mulţi oameni de treaba asta, cu atât există şanse mai mari să fim descoperiţi, nu-i aşa? îmi fac griji pentru tine, a protestat el.

Thérésa, care era expertă în a trage cu urechea de la cele mai neverosimile distanţe, s-a strecurat spre Philippe până să apuce Nicole să răspundă. L-a învăluit într-unul din zâmbetele ei cuceritoare:

- Nu uitaţi că am ieşit din Bastilia, nevătămată până la ultimul fir de păr. Societatea pariziană e un cuib de vipere şi ştiu foarte bine cum să fac faţă unui bărbat ca Moët. Vă rog, nu vă mai îngrijoraţi câtuşi de puţin, Monsieur Clicquot. Voi fi un avantaj, a murmurat ea.

Când ceasul a bătut ora trei, furgonul era gata, încărcat conform programului, iar Thérésa devenise cumva o membră a grupului care călătorea, în pofida presimţirilor rele ale tuturor. Nicole, Thérésa şi Nataşa şi-au încărcat obiectele personale în cabină şi au sărit în spatele lui Monsieur Châtelet, care şoptea la urechea cailor surescitaţi, să-i calmeze.

Două ore mai târziu, în timp ce soarele răsărea pe deasupra somnorosului sat Isles-sur-Suippe, Nicole a respirat din nou, uşurată. Nu vor fi recunoscute la distanţa asta de Montagne de Reims, iar drumul se întindea, lin şi drept, cât vedea cu ochii.

CAPITOLUL 9

Februarie 1806

Locuri schimbătoare

- Numai trei tipuri diferite de tarte, a exclamat Nataşa, în timp ce treceau pe lângă *boulangerie* din Rethel.

Thérésa şi Valentin Châtelet au zâmbit ironic. Monsieur Châtelet refuzase să se implice în a cere indicaţii de drum, în a râde de modul în care fugiseră în lume, în a admira răsăritul soarelui sau, în general, în a fi o parte din aventura lor. Nu făcea decât să aştepte pasiv instrucţiuni sau să îşi petreacă timpul alături de caii lui. Numai că, de câte ori Thérésa vorbea, expresia lui indiferentă se îmblânzea.

Prostul naibii, a gândit Nicole, ambiţionându-se împotriva unui junghi de gelozie în stomac. Strălucirea ameţitoare a atenţiei Thérései nu dura niciodată prea mult.

La Saulces-Monclin, Nataşa aproape că a plâns privind creaţiile superbe din vitrina patiseriei, iar Nicole a cedat, acceptând o scurtă oprire de dragul ei. A cumpărat un

delicat *macaron â la fleur d'orange* şi o gogoaşă Saint-Honoré şi a analizat aromele, amintindu-şi de creaţiile pe care ea şi Daniel le făcuseră în tinereţe.

- Dacă mama rămâne în viaţă îndeajuns încât să pot ajunge la ea, asta o să-i pregătesc, a oftat Nataşa.

Peisajul era plat ca o turtă dulce rusească, iar ei au trecut pe lângă lucrători de fermă, zilieri şi boiernaşi de ţară, care s-au oprit şi le-au făcut cu mâna, în timp ce ei se grăbeau. După fuga lor din toiul nopţii, ziua a fost lipsită de peripeţii. Grupul de călători facea capetele să se întoarcă în timp ce străbăteau oraşe şi sate, deşi toţi se străduiau din răsputeri să nu iasă în evidenţă. O frumuseţe cu pielea ca laptele şi accent spaniol, o rusoaică melodramatică ahtiată după *macaron,* căutând prevestiri pe cer, o văduvă tânără într-o grabă infernală cu o încărcătură de cafea şi un zilier care nu arăta a zilier.

Le-au dat bice cailor epuizaţi şi nu s-au oprit până când n-au ajuns în siguranţă, în Francheville. Caii respirau cu greu şi transpirau când Monsieur Châtelet a oprit vehiculul în faţa hotelului situat la câţiva kilometri de Charleville-Mezieres, unde urma să îi aştepte şalupa, a doua zi de dimineaţă. înţepenită şi plină de praf, Nicole i-a dat proprietarului de hotel o monedă de aur, să încuie vehiculul în grajd, iar Valentin Châtelet a acceptat să doarmă acolo, să stea de pază.

Chiar şi faptul că au lăsat vehiculul nesupravegheat câteva ore, când Valentin li s-a alăturat pentru cină, o neliniştea pe Nicole. întregul ei viitor depindea de ceea ce se afla în acel grajd. A comandat o sticlă de vin burgund greu de Francheville, să-şi liniştească nervii.

Fiecare loc are propria lui personalitate, senzaţie şi miros, iar ea le putea explora acum, în acest vin, o notă de vârf a soarelui vanilat de pe Meuse Canal, o aluzie la următoarea etapă a călătoriei lor.

Valentin a băut cea mai mare parte din sticlă de unul singur, şi atunci ea a mai comandat una. Nu o deranja. Poate că vinul îi va dezlega limba.

- Ai familie? a întrebat ea.
El nu a ridicat privirea din farfurie.
-Nu.
Ochii Theresei scânteiară în direcţia lui:
- Ei, hai, un bărbat atrăgător ca tine, cu ochii aceia căprui irezistibili? Mi se pare greu de crezut. Nu există o nevastă cu părul auriu care să pândească poarta, aşteptând să te întorci? Nu există biete fete duse de nas intr-un şir de sătucuri plictisitoare, sperând că şi tu te uiţi la aceeaşi lună? Nu poţi continua să ne tachinezi. Avem de petrecut împreună *săptămâni* în şir de-acum încolo şi te-ai învăluit într-un mister absolut. Nu e corect!
- *Viaţa* nu e corectă, Madame Tallien, s-a încruntat el.
- Lasă-l să-şi păstreze secretele, dacă nu vrea să le împărtăşească, a spus Nicole. O să ne asigurăm distracţia între noi.
I-a comandat un coniac. El l-a rotit de jur împrejur în pahar şi l-a savurat, a închis ochii şi l-a inspirat.
- E bun, a spus el, ridicând paharul.
Ea a plimbat băutura în propriul ei pahar.
- Coniac Grande Champagne din Bordeaux. Nu e genul de băutură pe care ar bea-o de obicei un zilier.
- Dezvăluirea secretelor la lumină ajută umbrele să se estompeze, a spus Nataşa.
Valentin şi-a mai turnat un pahar.
- *Am avut* o soţie. Şi copii. Dar acum, nu-i mai am. E suficientă informaţie pentru mica voastră soirée?
- Dacă este tot ce doreşti să ne oferi, a spus Nataşa.
- Este.
- Am avut un soţ, odată, dar fără copii, a marşat Nataşa. I-am şters sângele cu fusta.
Valentin şi-a golit paharul.
- îmi pare rău pentru pierderea ta.
- Revoluţia? a întrebat Thérésa.
El a dat din cap.

- Mulţi prieteni dragi au murit pe eşafod. Singura lor crimă a fost originea lor, a empatizat Thérésa.
- Ai supravieţuit destul de bine, a spus el cu amărăciune. Toată lumea cunoaşte povestea *ta.*
- Toată lumea cunoaşte povestea pe care aleg eu s-o transmit, a ripostat Thérésa. Toţi supravieţuim cum putem mai bine.
- îmi pare rău, revoluţia ne-a transformat pe toţi în actori. Am făcut schimb de locuri alungând fostele noastre identităţi şi am preluat personalităţi noi, pentru a ne proteja, a spus el rezervat.
- Mă tem că a ta nu e foarte convingătoare, Monsieur Châtelet, în calitate de zilier, ieşi în evidenţă de la o poştă, a spus Nicole cu un zâmbet cald. Dacă te ajută, povestea ta nu se va duce niciodată mai departe de această masă.

A înghiţit în sec, şi a părut că se pregăteşte să vorbească.
- Fiica mea era blondă cu ochii verzi. Colecţiona păianjeni, adora caii şi mă iubea pe mine. I-au retezat capul.

Nicole s-a gândit la drăgălaşa, minunata ei Menţine şi inima ei a plâns pentru acest suflet îndurerat.
- Am fost în Bastilia, a spus Thérésa cu blândeţe. Oamenii care nu mai sunt printre noi rămân în continuare în inima mea. Au um- plut-o cu totul. Nu voi mai iubi niciodată.
- Soţia, fiica şi fiul meu au murit cu toţii pe eşafod, sub ochii mei. Viaţa mea s-a terminat, dar nu am curajul să-i pun capăt. Nu e nimic mai mult de spus.

S-a ridicat în picioare şi s-a înclinat în faţa lui Nicole.
- Transportul tău e în siguranţă cu mine. Povestea mea te-a asigurat măcar de faptul că o să-l păzesc cu viaţa mea, care nu înseamnă nimic pentru mine. Noapte bună.

Thérésa l-a urmat.

Până când s-a strecurat înapoi în cameră, ceasul de la hotel bătuse deja ora patru dimineaţa. Exact cinci ore, s-a gândit Nicole.

Thérésa mirosea a fân şi a aerul nopţii. Mâna ei s-a plimbat pe contururile trupului lui Nicole sub cearşaful subţire şi a pus-o pe jar, apoi a abandonat-o la fel de repede, ducându-se în patul ei.

Gândul la ea şi Châtelet împreună o tortura. Dar nimeni nu o deţinea pe Thérésa, şi cu atât mai puţin Nicole. Era ca un apus învăpăiat, sau ca o stea căzătoare; trebuia, pur şi simplu, să te bucuri că erai acolo să asişti ocazional.

A început să respire mai rar şi ş-a silit să se concentreze pe aranjamentele pentru următoarea etapă a călătoriei, trecând mintal prin fiecare detaliu al misiunii planificate, până când a alunecat într-un somn spasmodic, bântuit de imagini ale familiei Châtelet la ghilotină.

A doua zi dimineaţa devreme, Nicole a fost uşurată să-l vadă pe Monsieur Châtelet aşteptând, gata de plecare, vehiculul bine închis, caii liniştiţi. A estimat încă o oră de drum până la Charleville, unde şalupa era tocmită pentru ora şase dimineaţa. O oră pentru încărcare, şi puteau pluti în siguranţă pe Meuse, canalul navigabil care îi va duce până în Amsterdam. O călătorie de două săptămâni şi jumătate, *cu ajutorul lui Dumnezeu.*

Soarele strălucea, caii galopau cu o viteză bună, norul nopţii trecute se ridicase şi, pe moment, erau cu toţii concentraţi pe misiunea lor. Durerea vine în valuri, iar povestea lui Valentin Châtelet adusese tot trecutul înapoi într-un mod mult prea viu. Retragerea valului putea chiar să dea mai multă forţă celor care urmau, dar în timp ce se retrăgea, trebuia să profiţi cât mai mult de chestia

asta. Ziua de azi, cel puţin, a însemnat ape liniştite pentru ei toţi.

După două ore de călătorie, un batalion de soldaţi s-a întrezărit. Veneau în pas de marş spre ei. Châtelet s-a dat la o parte, să-i lase să treacă, dar ofiţerul le-a ordonat să se oprească. Nicole i-a examinat din priviri, cu uniformele lor stacojii şi căciulile tricorn; filfizoni tineri şi plictisiţi, cu săbii.

Ofiţerul a păşit în faţă şi s-a înclinat în faţa lui Châtelet:

- Actele, Monsieur?

Nicole le-a pescuit din geanta ei.

- Veţi vedea că sunt toate în regulă. Aceasta este marfa mea, şi acest vizitiu lucrează pentru mine.

Soldatul a scuturat hârtiile, să se deschidă, şi a început să le examineze îndelung.

Nataşa a desenat o figură secretă de opt pe fustă:

- Probleme. Te-am avertizat, a şoptit ea.

- Asta e o încărcătură a dracului de mare s-o gestioneze un ţăran singuratic şi câteva însoţitoare femei, nu-i aşa?

- E cafeaua văduvei, iar destinaţia finală e în Rusia, a spus Châtelet.

Thérésa a sărit din vehicul.

- E o livrare a milei. Economiile de o viaţă ale unei femei în vârstă, investite în cafea, să o ducă mamei sale muribunde şi rudelor din Rusia. Mai are un drum lung de parcurs, şi deja e obosită după atâtea călătorii. Şi, într-adevăr, ne grăbim să ajungem la Charleville- Mezieres, să întâlnim şalupa comercială.

Expresia lui s-a înăsprit.

- înduioşător. îţi dai seama că toate rutele comerciale spre Rusia sunt închise?

- O să ne asumăm riscul. Lasă-ne să trecem, a spus Châtelet. Cu ce autoritate opreşti concetăţeni pe drum?

Soldatul s-a apropiat în pas de marş de el, cu sabia scoasă.

- Cu autoritatea *mea.* Eşti prea cu nasul pe sus pentru un ţăran, nu-i aşa? Ascundem ceva, cetăţene – sau poate că ar trebui să spun *Seigneur?*

Châtelet nu a răspuns. Cea mai infimă bănuială legată de „aristocraţie” le-ar da derbedeilor ăstora tineri şi plictisiţi scuza perfectă pentru masacru.

- Lasă fandoseala deoparte şi îngenunchează.

Oamenii ofiţerului au râs pe înfundate. Châtelet a rămas acolo unde era.

- Nu ai această autoritate.

Soldatul a gâdilat gâtul lui Châtelet cu tăişul săbiei.

- *Asta* îmi dă autoritate. Dă-te jos, gunoiule, şi îngenunchează.

Châtelet a descălecat, fără să se grăbească, şi l-a scuipat pe ofiţer în ochi. Acesta l-a doborât cu o lovitură, apoi l-a fixat cu sabia de pământ.

- Aristocrat murdar, născut din incest. Crezi că eşti mai bun decât mine? Linge-mi cizmele!

Châtelet a mai scuipat o dată. Soldatul a împuns cu sabia, iar Nicole a întors privirea, în timp ce Châtelet a ţipat oripilat. în privirea Thérései a apărut hotărârea, iar Nataşa şi-a făcut cruce.

- Cum îndrăzneşti? a ţipat Thérésa, iar vocea ei a devenit pătrunzătoare ca un foc de armă. Retrage-te *acum,* sau generalul Tallien va auzi de abuzul ăsta! Rangul şi numele. Acum!

Ofiţerul şi-a retras sabia din pieptul însângerat al lui Châtelet, dar şi-a menţinut atitudinea.

- Suntem muncitori, ca tine, cetăţeni loiali. Lasă-ne să trecem, a implorat Nataşa. Un soldat bun le arată oamenilor lui că e milostiv, sau lumea e pierdută.

- Stai acolo unde eşti, nu mişca! a ordonat soldatul, când Theresa a făcut o mişcare în grabă spre Châtelet.

Bărbaţi, inspectaţi furgonul. Ăştia ascund ceva.

Sângele lui Châtelet a format o băltoacă pe drumul prăfuit. Doi infanterişti au deschis cu greu un cufăr cu cafea, să scotocească printre boabe. Nicole şi-a ţinut respiraţia.

- Satisfăcut? a strigat Theresa. Se pare că nu mă crezi. Eu sunt Theresa Tallien. Dacă spun codul *gâscă albă,* înseamnă ceva pentru tine, prostule?

Ochii ofiţerului s-au bulbucat. S-a dat la o parte, cu un salut militar.

- Madame Tallien. Cele mai sincere scuze. Omul nu poate niciodată să fie îndeajuns de atent...

- îţi foloseşti rangul să provoci belele, soldat. Poţi pleca de data asta, dar bagă-ţi minţile în cap. Te afli aici să oferi protecţie, nu să îţi fluturi puterea de colo până colo, ca un şcolar năbădăios. Dă-le instrucţiuni oamenilor tăi să ne lase trusa medicală şi pleacă.

- Da, Madame.

I-a făcut semn unui soldat tânăr cu obraji trandafirii, care în mod sigur nu avea mai mult de cincisprezece ani. Băiatul a aruncat trusa medicală din piele la picioarele Theresei şi s-a împleticit păşind spre spate, apoi a rupt-o la fugă să ajungă din urmă batalionul care deja pleca în pas de marş.

Nataşa s-a apucat de treabă, a şters sângele, a desfăcut rana să o inspecteze. Nicole nu putea să privească.

- Pe viitor, nu ne implica *pe noi* în dorinţa ta de a muri, l-a admonestat Theresa, în timp ce Nataşa a rupt bandajul cu dinţii.

- Apasă tare, aici, a instruit-o Nataşa pe Nicole.

Châtelet era aproape inconştient, când l-au urcat în vehicul şi l-au aşezat cât au putut ele de comod.

- Trebuie să ajungem cu el la Charleville, a spus Thérésa, cât se poate de repede.

- Preiau eu hăţurile, a intervenit Nicole.

- Nu mă aştept la nimic mai puţin de la ţărăncuţa mea. Chiar poţi să conduci patru cai?

- Nu am mai facut-o niciodată, dar nu cred că e atât de diferit de a conduce doi.

Au pornit încet. Nataşa îl ţinea pe Châtelet în braţe, fredonându-i cântece de leagăn ruseşti. După o oră, mâinile lui Nicole erau pline de bătături de la controlul hăţurilor, şi un val de uşurare a cuprins- o când au întâmpinat-o acoperişurile din Charleville, cu un canal luminat de soare în centru.

- Ascunde ceva, a şoptit Nataşa, în timp ce Châtelet dormea. Ceva mai mult. Dacă e înrudit cu familia care l-a omorât pe Daniel? Viaţa e plină de fundături, dar sunt momente când lucrurile formează un cerc perfect. Poate că de aceea e aici şi îmi sângerează pe fustă.

- Ai gânduri triste, a ripostat Thérésa. Viaţa nu trebuie să fie atât de posomorâtă. Am făcut faţă pericolului şi iată-ne aici.

- Pe moment, a spus Nataşa, îngustând ochii spre orizont.

Au ajuns până la canal, unde o şalupă vopsită în culori vii aştepta, conform înţelegerii. însă Nicole, înainte să se apropie, a examinat cu atenţie împrejurimile.

Oamenii îşi vedeau de treburile lor, încărcând şi descărcând, ţipând şi înjurând, în timp ce lăzile se ciocneau unele de celelalte. Volume mari de marfa erau ridicate cu macaraua înainte sau înapoi şi coborâte pe şalupe destinate portului sau transportului ulterior pe uscat. Totul părea în regulă, dar, oare, era vreunul dintre aceşti oameni în slujba lui Moët? Care dintre ei fusese trimis s-o spioneze sau, mai rău, să o oprească? Nu avea cum să afle şi tot ce putea să facă era să meargă mai departe.

- Omul ăsta nu mai poate să călătorească, are o nevoie disperată de odihnă, a spus Nataşa, îndepărtând

cu grijă bandajele îmbibate de sânge ale lui Châtelet, pentru a le înlocui cu altele noi. Trebuie să ne petrecem noaptea aici.

- Are dreptate, a aprobat Thérésa. Nu a mai rămas nimic din el, doar oase, muşchi şi durere. O să rămân eu aici cu el, iar voi continuaţi-vă drumul. Două persoane bat mai puţin la ochi decât patru, iar pilotul şalupei ştie unde se duce. O să mă cazez la han cu el, ca soţ şi soţie, şi nimeni nu va bănui nimic.

- Dar ai venit atât de departe. Şi cum voi şti codul, dacă vom da de alte probleme?

- Ah, *într-adevăr.* Trebuie să existe *anumite* avantaje în a le face pe plac bărbaţilor puternici, pe lângă bijuterii şi faptul că ai un acoperiş deasupra capului. Politica e un mic hobby al meu, şi am grijă să rămân la curent. Fostul meu soţ adora codurile, şi nu strică să ai mai mult decât ai avea nevoie din orice.

- Dar...

- Te-am văzut când Châtelet m-a ajutat să urc în căruţă.

Thérésa s-a uitat la ea cu înţeles.

- Gelozia e o emoţie atât de inutilă. Locul tău e acolo, cu marfa, în plus, cineva trebuie să se ocupe de asta.

Thérésa i-a întins o scrisoare lui Nicole, pătată cu sângele lui Châtelet.

- Am găsit-o înfăşurată în cămaşa lui. Am crezut că ar putea fi un indiciu legat de ceea ce s-a întâmplat cu familia lui, şi am citit-o.

> *Traseu: Rethel, Charleville-Mezieres. Destinaţie: Rusia. Şalupă la Canal de la Meuse, 23 mai. Cincizeci de mii de sticle. Traseul din acel punct încolo, necunoscut.*

Thérésa i-a dat un plic cu o adresă. Deşi mânjit de sânge, era în mod evident timbrat.

Jean-Rémy Moët
Reşedinţa Moët
Épernay
Champagne

- Ce ai putut *face,* să-l superi atât de tare pe bietul Monsieur Moët, încât să depună asemenea eforturi pentru a te opri? Ai avut puţin cam prea mult succes? Urcă-ţi şampania pe şalupă şi zboară. Lasă restul în grija mea.

CAPITOLUL 10

Februarie 1806

Loialităţi

Calul din rasa shire mergea de-a lungul canalului fierbinte, cu apele umflate, târând şalupa cu un mers greoi şi letargic, fără să-i pese de urgenţa sarcinii lui. Nicole nu putea decât să îndure lentoarea ambarcaţiunii, în timp ce soarele bătea, şi să îşi distragă atenţia urmărind scânteierea apei maronii-verzi. Nataşa şi-a petrecut dimineaţa ciocnindu-şi mărgelele şi făcând forme de sare pe punte.

- Totul e atât de *lent,* a mormăit Nicole, fiindu-i deja dor de Theresa.

Nataşa i-a aruncat o privire piezişă.

- O să mă găseşti plictisitoare, comparativ cu ea. Ea e încântătoare, dar păstrează-ţi vigilenţa.

- îmi cer scuze. Pur şi simplu, nu suport această şalupă atât de înceată, când riscul e atât de mare. Mă cunoşti de când m-am născut, cu bune şi cu rele. Uneori,

mi-aş dori să mă pot ascunde de spiritul tău de observaţie!

- E un blestem, a ripostat Nataşa. Aş fi preferat să *nu* ştiu. Ştiu că mama mea e pe moarte şi că această călătorie a mea e singurul lucru

care o menţine în viaţă. Au trecut treizeci de ani de când am văzut-o ultima oară, şi mi-a fost dor de ea în fiecare zi.
- Şi cu toate astea, nu mi-ai vorbit niciodată despre ea. l’ovesteşte-mi despre ea.
- Ah. Amintiri sfâşietoare. Cei doi fraţi ai mei au rămas în sat cu ea. Eu am fost singura care a plecat. Erau sălbatici. Dmitri mă lua să călăresc cu el pe calul lui, fără şa şi fără hăţuri. Am plâns la început, dar după aceea, m-am simţit ca o sământă minusculă, zburând de-a lungul tundrei prin bătaia vântului. Puteam să aterizez oriunde şi să cresc. îmi amintesc obrajii ei reci şi roz după o zi pe câmp, mirosul lintei şi al mirodeniilor. Ne era întotdeauna frig, nu erau niciodată suficiente lemne pentru un foc ca lumea, dar compensa pentru toate astea cu iubirea ei.

Nataşa a tăcut şi a scos din buzunar globul de zăpadă pe care obişnuia mereu să i-l dea lui Nicole să se joace pe când era copil. L-a scuturat şi a privit fulgii de zăpadă plutind, apoi aşezându-se pe micile figurine de pe platou, învăluite în pelerine şi manşoane de blană. Universul miniatural a părut să o scoată pe Nataşa din reverie.
- Era frumoasă în tinereţe. Singura ei extravaganţă era să ne decoreze pâinea. Fete cu cosiţe împletite, buchete de flori, crenguţe înflorite de stejari, o faţă de masă întinsă cu farfurii şi ceşti, încărcată cu peltea; pâine potrivită pentru o regină. Avea numai cincisprezece ani când m-a născut. Părul ei era drept şi negru, ca al meu, şi ochii îi erau la fel de negri. Nu putea avea mult mai mult de treizeci de ani când am plecat, nu era mult mai în vârstă decât tine acum, dar deja părea bătrână. Ducea viaţa chinuitoare pe care o trăiesc ţăranii de sute de ani. Revoluţia voastră a schimbat toate astea pe aici. Sângele lui Daniel nu a fost irosit; aceasta e consolarea mea.
- El a crezut în revoluţie, a spus Nicole, dându-şi brusc seama că unul dintre motivele pentru care era pe această şalupă, remorcând o marfa pe care spera s-o

transporte clandestin în Rusia, în pofida tuturor riscurilor, era să dea un sens şi vieţii lui François. Ai îndurat toate astea cu demnitate şi spirit, dragă Nataşa.

- Nu îmi doresc compasiune. Am avut o viaţă de relativă prosperitate. îmi iubesc patiseria, mi-am păstrat independenţa şi demnitatea. Mama mea nu a avut-o pe niciuna dintre acestea. Mi-au permis să fiu o observatoare a vieţii. Nu *ştiu, văd.* Sunt invizibilă pe după tejgheaua mea, iar oamenii mă invită în vieţile lor fără să-şi dea seama. Frământ aluatul, simt faina aspră pe vârfurile degetelor, decorez pâinea aşa cum m-a învăţat mama mea şi ascult. Lucrurile se întâmplă la vedere, dacă te mulţumeşti să deschizi ochii şi să taci din gură. Văd priviri încărcate de tensiune între îndrăgostiţi care îşi solicită croasanţii de dimineaţă fără poftă de mâncare, dar cu ochii lucind de o formă de nebunie, a exclamat Nataşa, privind-o pe Nicole. Ei chiar cred că nu observă nimeni? Am văzut câte lucruri tolerează lumea când priveşte în cealaltă direcţie. Copiii cu ochi strălucitori care vin să cerşească pâine uscată, rămaşi orfani din cauza sărăciei, şi care se transformă din inocenţi cu obraji trandafirii în hoţi cu feţe trase şi ochi morţi pe interior. Asta l-a făcut pe Daniel să-l provoace pe conte în piaţă, în acea zi. Am văzut şi lucruri bune. Fete cu flori în păr care roşeau cu ochii la bezelele cu frişcă, alături de iubiţii lor, şi care se întorceau, când anii treceau, să îmi arate bebeluşii lor, plinuţi şi catifelaţi, ca bezelele. Tu ai fost una dintre ele, a zâmbit ea.

- Acum un milion de ani, a spus Nicole.

- Dacă am învăţat ceva în viaţă, e faptul că totul este posibil. Sunt visuri imposibile care se îndeplinesc – dar nu atunci când respecţi regulile, Babouchette.

Canalul de la Meuse a şerpuit de-a lungul graniţei

belgiene şi şi-a schimbat numele în Maas. Au trecut mai multe zile, ba chiar săptămâni. Sate şi oraşe se aliniau pe malul râului; unele locuri erau adormite, altele pline de viaţă şi de comerţ: mărfuri cărate şi aduse cu macaraua, butoiaşe care se rostogoleau zgomotos până în depozite; vaci care se răcoreau pe bancurile de nisip; femei care spălau haine şi icnete de râs al căror ecou se răsfrângea pe ape. Cu atât de mult trafic, la ecluză, era un univers al aşteptărilor, al busculadelor cu ţipete, al instrucţiunilor şi al poveştilor bombastice. După graniţă, au fost întâmpinate de aceleaşi orizonturi netede, dar câmpiile erau pline cu lalele scumpe. Morile de vânt scârţâiau ca nişte ceasuri mari, ticăitoare, marcând timpul pierdut.

în noaptea premergătoare sosirii la Amsterdam, au ajuns la o ecluză în treisprezece trepte. Se făcuse deja întuneric beznă şi era o noapte fără lună. Pilotul şalupei a refuzat să se confrunte cu atâtea trepte în întuneric, şi atunci Nicole a căzut de acord cu el că, dacă porneau dimineaţa devreme, vor avea suficient timp să ajungă până la ora trei după-amiaza, stabilită împreună cu căpitanul navei.

- Treisprezece e un număr prea ghinionist ca s-o lăsăm pe mâine, a avertizat-o Nataşa.

- Hai să nu ne forţăm norocul în seara asta, în întuneric, a răspuns Nicole.

Apa vuia în timp ce năvălea prin poarta ecluzei, înghiţind spaţiul întunecat de deasupra ei. François ar fi fost atras de asta într-una dintre dispoziţiile lui negre, iar ea nu s-ar fi aflat alături să-l salveze. S-a cutremurat în faţa fantomei.

Ceasul a bătut ora trei, apoi patru. Somnul nu voia să vină. îi era dor de François, de Thérésa, de Louis. Era mai bine să se ridice din pat, chiar dacă făcea asta doar pentru a dârdâi de frig pe punte. Cu un şal strâns în jurul umerilor, a ieşit afară; o dâră murdară de lumină obscură

se întrezărea la orizont. Treisprezece trepte ale ecluzei se întindeau abrupt în jos, dar, cel puţin, stăteau pe prima şalupă din rând, iar în secunda în care soarele se ridica îndeajuns de mult încât să lumineze câmpiile, urmau să pornească.

Grijulie să nu o trezească pe Nataşa, Nicole s-a strecurat până pe drumul de edec, să se uite mai bine la treptele ecluzei. A examinat-o pe prima; zona neagră era apa, aflată la un nivel mult mai jos, şi cea mai mare parte din scară era vizibilă deasupra apei, ducându-se atât de adânc, încât, cu siguranţă, urma să dureze mai mult de jumătate de oră să se umple.

în timp ce se uita mai îndeaproape, apa a început să curgă, deşi nu văzuse pe nimeni deschizând poarta. Ceva în acea adâncime i-a dat senzaţia că s-ar afla pe marginea unei prăpăstii şi era atrasă de abisul de dedesubt. Absorbită de gândurile ei, a auzit prea târziu pe cineva în spatele ei, mişcându-se prea repede. A înşfacat-o de talie din spate, strângând-o atât de tare, încât aproape că a sugrumat-o. Şi-a deschis gura să ţipe, dar o mână i-a astupat-o. Avea gust de sare şi murdărie.

- Nu începe un lucru pe care nu îl poţi termina.

Şuierul lui era fierbinte şi dezgustător în urechea ei.

- Renunţă la livrare, du-te acasă ca o fetiţă mică şi cuminte.

A ţinut-o deasupra marginii ecluzei. Apa a început să vuiască în timp ce se revărsa înlăuntru şi nivelul se ridica treptat.

Strânsoarea bărbatului a devenit mai fermă, corpul lui împuţit era lipit de al ei.

- Un sfat de la Monsieur Jean-Rémy Moët.

- Te rog, s-a sufocat ea, înfricoşată.

EI i-a dat drumul, dar forţa eliberării a facut-o să se împiedice şi a căzut înainte, spre apa îngheţată care a

năvălit peste ea. S-a zbătut până la suprafaţă, chinuindu-se să îşi ţină capul deasupra spumei; rochia o trăgea în jos. Icnind, şi-a dat jos juponul, iar acesta a fost smuls din mâinile ei de curentul de adâncime. S-a azvârlit în sus, ieşind din apă, luptând pentru aer. Apa i-a înghiţit ţipătul şi a strâns-o de gât, în timp ce nivelul se învolbura, ridicându-se. Ţintind cerul negru, s-a aruncat din nou spre suprafaţă şi a mai luat o respiraţie întretăiată. A izbutit cu greu să o desluşească pe Nataşa, aplecată pe marginea şalupei.

- Ajută-mă, a ţipat ea.

- întinde-ţi braţele şi picioarele şi *respiră.* Economiseşte-ţi energia!

Şi s-a pomenit din nou dedesubt, cu apa bubuindu-i în urechi. O siluetă a coborât greoi pe scară şi i-a întins o mână. S-a concentrat pe şansa de a se salva, dar curentul a tras-o înapoi. Speranţa i-a accentuat panica sufocantă. Plămânii îi ardeau, iar picioarele o dureau de frig şi efort.

- Poţi să răzbaţi! Luptă-te pentru viaţa ta, acum nu e momentul să mori! a ţipat Nataşa.

Nicole s-a aruncat cu toată puterea şi a înşfăcat mâna, s-a simţit trasă în faţă.

- Ţine capul ridicat, eu o să mă ocup de restul.

Bărbatul a smucit-o până la scară, iar ea a înhăţat-o, îngrozită să se mişte. El a încolăcit-o cu braţul, şi atunci, chipul lui i-a intrat în orizontul vizual. A îngheţat de spaimă. Era Châtelet, omul lui Moët!

- Ţine-te de ambele margini ale scării. Găseşte treapta cea mai de jos şi urcă, înainte să mori îngheţată şi să ajungă apa până la noi, a îndemnat-o el.

Nataşa şi-a întins braţele spre ea, de deasupra.

- Uită-te la mine, nu te uita în urmă. Doar urcă.

Ea s-a zbătut să urce. Treptele erau lunecoase din cauza depunerilor verzi, scara era verticală şi avea câte

un cârcel în fiecare muşchi, dar nu avea de gând să se mai întoarcă în acea apă. Ajunsă în vârf, s-a prăbuşit pe jos şi a început să tremure necontrolat în braţele Nataşei.

Spre norocul ei, aceasta fusese trezită de mişcarea şalupei, când nivelul apei a început să se schimbe, şi a remarcat că Nicole lipsea, în timp ce o căuta pe punte, l-a văzut pe Valentin luptându-se cu un bărbat şi a auzit ţipetele lui Nicole.

- Era Jean-Rémy..., a icnit Nicole disperată. Apoi, ca şi cum ei nu ar fi înţeles ce încerca să spună, a adăugat:

- Trebuie să plecăm. Acum!

- Ssst, linişteşte-te. Trebuie să te uscăm şi să te încălzim. Credeam că am combătut toate semnele rele, se pare că am ratat unul, a spus Nataşa.

- Lasă naibii semnele rele. *De îndată,* am spus! Nu putem pierde nava din Amsterdam.

- Ştiu, o să plecăm. Totul s-a rezolvat. Valentin o să ne ajute.

- Valentin este omul lui Moët! Dezertorul ăla nu o să se apropie de încărcătura mea! El ne-a trădat! Nu mai e pe aici, nu-i aşa?

Nataşa a ridicat o mână.

- Ssst. Thérésa l-a trimis încoace, de îndată ce şi-a revenit îndeajuns încât să poată călători, şi putem avea încredere în el acum. Mi-a explicat tot. Te vom îngriji, şi te rog să-mi promiţi că o să îl asculţi. Avem nevoie de tot ajutorul pe care îl putem primi.

îmbrăcată în haine uscate, ea a început să fixeze din priviri soba, în stare de şoc, în timp ce Châtelet scormonea focul.

- Dă-mi voie să te ajut, a murmurat el.

- Aşa cum ai făcut şi până acum?

- Moët nu ştie că sunt aici. îl cunosc pe dobitocul nemernic care a făcut asta; e unul dintre slugoii lui plătiţi.

A vrut să te sperie, a spus Châtelet simplu. Dar nici măcar Moët nu ar fi vrut să încerce să te omoare. Omul lui e un netot ignorant – e cunoscut pentru asta. îi mulţumesc lui Dumnezeu că am fost aici să îl rezolv. Nu te va mai deranja niciodată. Ştiam că Moët o să încerce să facă un gest disperat. Sunt sigur că s-a convins pe el însuşi că îţi face o favoare forţându-te să renunţi la afacerea ta cu vinuri.

- O favoare! E dement. Jean-Rémy nu face nimănui o favoare fără să aibă el ceva de câştigat! Nu mi-e frică, nici măcar acum. Şi de ce ar trebui să te cred pe tine? Din cauza *ta,* el a ştiut de toate planurile mele. Şi când mă gândesc că mie chiar mi-a fost milă de tine!

- Moët m-a găsit pe terenul lui, aproape mort, colcăind de păduchi şi răni, a mărturisit Châtelet. El m-a hrănit, mi-a ascultat poveştile şi i s-a făcut milă de mine. Aş fi făcut orice pentru el, chiar şi să opresc o femeie hotărâtă ca tine. Mi-a cerut să găsesc un mod prin care să câştig încrederea omului tău, Xavier. Când Xavier mi-a cerut să fiu vizitiul tău, lui Moët nu i-a venit să creadă ce noroc avea. Spionaj chiar din cercul interior...

Châtelet a privit-o cu regret.

- Moët m-a convins că e pentru binele tău – mai exact, până când te-am cunoscut. Ai un foc în tine, şi nu vreau să fiu răspunzător pentru stingerea lui. Iar fiica ta are exact vârsta pe care o avea a mea. Thérésa m-a ajutat să prind puteri din nou şi am venit să te găsesc – de la distanţă, pentru că ştiam că Moët avea de gând să încerce ceva.

- Dacă el crede că sunt atât de proastă, sau atât de slabă..., a îngăimat Nicole.

- Crede asta despre toată lumea, în comparaţie cu el, a spus Valentin. Iar asta e slăbiciunea *lui* când vine vorba de tine. Tu eşti o femeie de afaceri. Foloseşte-mă, pot să

te ajut.

De ce dracu’ mai era în stare Jean-Rémy? Desigur că îi era frică, singură, însoţită doar de o rusoaică bătrână şi de un dezertor, dar ce alte opţiuni avea?

Nataşa şi-a îngustat ochii, privindu-l pe Châtelet.

- O să te supraveghez. Şi când eşti de faţă, *şi* când nu eşti.

- Nu mă aştept la nimic mai puţin din partea ta, Madame. Judecă-mi acţiunile şi o să vezi. îţi voi face trei promisiuni pentru ca să o ajut pe Nicole să îl învingă. Atât pot să fac eu, dar va fi nevoie de mult curaj şi din partea ei.

- Are suficient curaj, a răspuns Nataşa cu mândrie. Povesteşte-ne planul tău.

Prima oară, Châtelet i-a adus lui Nicole un cric rupt, ca dovadă a fidelităţii lui. Soarele încă nu răsărise, aşa că ea şi Nataşa au izbutit să se furişeze, fără să fie văzute, de-a lungul şirului de şalupe, să verifice următoarea lui informaţie. Apropiind lampa de inscripţia de pe şalupă, aceasta era exact cum îi spusese el, *Moët et Compagnie,* şi era, fără îndoială, o încărcătură de şampanie care se îndrepta spre Rusia, acoperită de o prelată impermeabilă.

Nataşa a scos un sunet dezaprobator.

- Urâtă mai e dragostea transformată în ură.

Ajunsă înapoi pe şalupă, Nicole şi-a golit grăbită geanta, a făcut zece grămezi ordonate, egale de monede, şi a aşteptat.

Châtelet şi-a ţinut a treia promisiune şi a revenit cu zece bărbaţi puternici din satul apropiat. Ochii lor s-au căscat la vederea grămezilor de monede.

- Nu acum. Mai târziu, când fiecare ladă e încărcată.

Treceţi la treabă, şi dacă terminaţi într-o oră, astea sunt ale voastre.

Ceasornicul de buzunar al lui Nicole măsura mereu timpul cu precizie. L-a verificat de îndată. Mai avea opt ore până la plecarea navei. Dacă treaba mergea bine, ajungeau cu uşurinţă. Bărbaţii au început să muncească.

- Ai procurat o navă care să fie dincolo de treptele ecluzei?

- Cum am promis. E acolo.

Cricul rupt i-a prins degetul mare, iar marginea dinţată a umplut-o de sânge. Ea l-a scăpat lângă monede.

- Ai văzut că şalupa lui nu va pleca nicăieri. Nimeni nu poate trece de acest punct fără un cric pentru poarta ecluzei. Le va lua toată ziua să-l repare. Acum ai încredere în mine? a întrebat Châtelet.

L-a ignorat.

- Ai grijă de bani, i-a spus ea Nataşei, în timp ce îi aduna şi îi punea în cutia de fier. După ce şi-a băgat cheia în buzunarul ei secret, a pornit spre cabina autorităţii portuare; următoarea etapă din planul lui Châtelet. Era un risc; dar a avut un moment de satisfacţie privindu-i pe oamenii lui Châtelet care îi cărau lăzile pe drumul de edec, până dincolo de treptele ecluzei. Cu o şalupă pregătită dincolo de trepte, încărcătura ei va fi singura care va pleca de aici spre Amsterdam azi. Mulţumită cricului rupt, care ar fi fost folosit pentru deschiderea porţii, şi navei de la baza treptelor, pe care o procurase Châtelet pentru ea, Moët nu avea nicio şansă să facă acelaşi lucru.

Era bucuroasă că fusese precaută şi împachetase totul atât de bine, că sticlele nu scoteau clinchete, şi pentru că scrisese „cafea” pe lăzi. Indiferent câţi bani le-ar fi oferit, bărbaţii ar fi fost conştienţi că îşi riscă libertatea dacă

manipulează şampanie ilegală. Era mai bine să nu ştie nimic despre asta.

îndreptându-şi spatele, a bătut la uşa autorităţii portuare, care era chiar lângă şalupa lui Moët.

Ofiţerul de la vamă şi-a stins ţigara şi şi-a aranjat şapca.

- E un pic cam prea devreme pentru o vizită din partea unei doamne, a spus el ieşind şi închizând uşa după sine. Deschidem într-o oră, reveniţi atunci.
- Am informaţii legate de acea încărcătură, a spus Nicole, arătând spre şalupa lui Moët.
- Chiar aveţi? a ripostat omul.
- Pot să intru?
- Spune ce ai de spus, a punctat el, rămânând în locul în care se afla.
- E o infracţiune.
- Chiar aşa?

El a făcut un gest, invitând-o să continue.

- E marfa interzisă pe şalupa aceea, a spus ea. Prin fereastră, a văzut pe cineva mişcându-se înlăuntrul biroului.
- Şi ce ar putea să fie?
- Şampanie, a răspuns Nicole. Expediată spre Rusia. Ai putea să-ţi pierzi locul de muncă dacă s-ar afla, şi atunci m-am gândit că ţi-ai dori să ştii.

Expresia omului s-a schimbat.

- înţeleg. Nu vrei totuşi să intri?

Ea l-a urmat, încântată, dar el a trântit uşa în spatele ei. Jean- Remy Moet stătea aşezat în spatele biroului de la vamă.

- Nu eşti deloc în siguranţă pe aici, draga mea, a spus el, ridicând o sprânceană, când nările ei au început să ardă de furie. I-am promis tatălui tău că o să te aduc

acasă nevătămată. Se pare că Valentin a schimbat tabăra. Şi cine poate să-l învinuiască pentru faptul că aleargă în ajutorul unei domnişoare atât de fermecătoare, în momentele ei dificile? E un om complicat, dar orice urmă de inimă pe care a avut-o vreodată a fost strivită de revoluţie, aşa că ai grijă cu noul tău prieten. Pe de altă parte, după cum vezi, eu am prieteni peste tot şi nu mă bazez niciodată pe un singur plan care poate eşua. Nu strică niciodată să ai unul de rezervă.

Moet şi vameşul s-au înclinat unul în faţa celuilalt, satisfacuţi.

Ea s-a întors să evadeze, dar vameşul a blocat ieşirea şi a întors cheia în broască.

- Ce dracu’ faci? s-a răstit ea.

- îmi pare rău. Barca mea trebuie să pornească la drum înainte de a ta, a spus Moet. E mai bine să te linişteşti, pur şi simplu, şi să laşi lucrurile să decurgă de la sine. Cât de rău poate să fie? Trebuie să vezi că ăsta nu e un domeniu potrivit pentru o femeie. Prima regulă a afacerilor e că acestea sunt pentru bărbaţi. E vorba de bani, de putere şi de dominaţie asupra adversarilor, iar tu eşti praf.

- Eşti un individ despotic, ticălos, necinstit, hoţ...

- Şi tu te aştepţi să mă dai în gât în timp ce îţi exporţi propria şampanie spre pământul făgăduinţei? A doua regulă a afacerilor e că trebuie să vezi lucrurile din mai multe perspective, a spus Moët, supărător de arogant.

- Dacă nu îţi pasă de mine, gândeşte-te la Nataşa. Mama ei e pe moarte, trebuie să ajungă la ea înainte să fie prea târziu. Jean-Rémy, de ce nu putem să vindem *amândoi* în Rusia?

- Se pare că ai fost dusă de nas de două ori. Eu am ajutat-o pe Nataşa să depună actele pentru moartea mamei sale cu mulţi ani în urmă. Ea mi-a cerut ajutorul

pentru această problemă, pe când eram primar.

El a aruncat o privire pe geam şi a bătut din degete, în timp ce totul căpăta un înţeles. Draga, deşteaptă de Nataşa s-a revanşat acum mai mult decât era cazul pentru faptul că o abandonase după moartea lui François. I-a dat un motiv să lupte în continuare.

- O oră sau aşa ceva ne va fi îndeajuns, a continuat Moët. Sunt sigur că nu o să vrei să te întorci în Reims cu mine, dar ai fi binevenită. După o oră, eşti liberă să pleci, dar, până una-alta, trebuie să te ţin în siguranţă aici. într-o zi, sper că o să înţelegi că acţionez doar în interesul tău.

- Aş prefera să mă înec aici decât să mor încet în saloane de recepţie.

- Mă tem că nu ai de ales. E parcursul natural al lucrurilor, a spus Moët, lipind o monedă mare de aur de palma vameşului în timp ce pleca.

Ceasornicul de buzunar al lui Nicole a sunat marcând o jumătate de oră, apoi o oră, în timp ce mergea înainte şi înapoi prin cămăruţă. Nu mai avea bani, nu mai avea şanse.

Afară, zorile dezvăluiau o dimineaţă aspră. Timpul trecea în grabă, şi fiecare minut irosit o făcea să explodeze de frustrare şi furie. A dat cu pumnul în fereastră, dar vameşul a tras-o înapoi şi a împins-o pe un scaun.

- Eşti o vulpe mică, nu-i aşa? Stai cuminte, sau va trebui să te leg. Mai mulţi bărbaţi munceau de zor, transportând mărfuri, frecând bărcile, pregătindu-se pentru noua zi. Un grup de marinari se înghesuiau în jurul şalupei lui Moët, descărcând-o, iară îndoială, pentru a folosi şalupa ei de dincolo de ecluză. I-a privit, clocotind de disperare, dar ceva nu era în regulă. în loc să urmeze drumul de edec până dincolo de ecluză, bărbaţii alergau spre câmpii, cu braţele pline de sticle. Un bărbat urla

spre ei, şi cineva îl ţinea prizonier. A îngustat ochii, să vadă mai clar, şi a icnit. Jean-Rémy avea cătuşe la mâini, şi era ţinut ostatic de un bărbat în uniformă de vameş.

- *Putain, bordel de merde*\ Ţărani hoţi! O să ţin minte toate feţele voastre criminale.

- Are un temperament chiar mai dificil decât al tău, a râs vameşul. S-a ridicat, a descuiat uşa şi a deschis-o cu un gest amplu.

- Eşti liberă să pleci, a spus el. Şampania lui Monsieur Moët se împarte. De ce să nu o facem? Dacă ar fi ajuns în port, ar fi fost vărsată, ca un export ilegal.

I-a întins o pană albă, legată cu o panglică roşie.

- Mi-a zis că o să înţelegi. Se pare că ai prieteni sus-puşi.

Cum a putut vreodată să se îndoiască de prietena ei frumoasă şi deşteaptă? Thérései îi plăceau ghicitorile, dar aceste indicii erau evidente. Măcar mai exista cineva în care putea avea încredere că va rezolva lucrurile ca lumea, în afară de ea însăşi.

El s-a înclinat.

- îmi cer scuze pentru şaradă, dar dumneavoastră aţi fost mierea pentru capcana noastră. Madame Tallien a aranjat tot, iar noi v-am aşteptat toată săptămâna. Călătorie sigură cu cafeaua dumneavoastră, Madame.

Soarele strălucea, pregătit pentru următoarea etapă a călătoriei, în timp ce Nicole se grăbea pe drumul de edec până la nava ei. Dulcea libertate şi răcoritoarea răzbunare erau un amestec îmbătător, şi, când a trecut pe lângă Moët, acesta profera ameninţări legate de marele său protector, Napoleon, unui *gendarme* care părea înfricoşat.

- A treia regulă a afacerilor, i-a spus ea, în timp ce îşi continua drumul înapoi spre marfa ei, e că nu contează ce

cunoşti, ci pe cine cunoşti.

Châtelet a sărutat-o pe ambii obraji şi a ajutat-o să urce pe şalupa de dincolo de ecluză.

- Unde o să te duci? i-a strigat ea, în timp ce pilotul şalupei înhăma caii shire pentru ultima etapă a călătoriei.

- Acasă, a spus Châtelet. înapoi în oraşul meu natal, să înfrunt trecutul, şi, poate, să încep un viitor, sau măcar să plâng şi să mi-i amintesc aşa cum erau. Nu renunţa, fă afacerea să meargă pentru fetiţa ta cea mică şi în amintirea fetiţei mele.

CAPITOLUL 11

Martie 1806

Cel mai îndrăzneţ viticultor din Franţa

Amsterdam era cel mai frumos loc pe care-l văzuse Nicole vreodată. Şalupa a plutit prin periferii, unde casele se îmbulzeau, înalte, vopsite şi zvelte, ca o cutie de culori pastelate ale unui artist. Fete izolate priveau de la ferestrele mari, cu feţe palide din cauza umezelii canalului, în aşteptarea unui soţ. Ea, în schimb, avea faţa bronzată de soare şi o încărcătură de aur lichid pe mână. Nataşa a zâmbit şi le-a făcut semne cu mâna copiilor care alergau în dreptul şalupelor şi scoteau limba. Comercianţii năvăleau pe drumul de edec chiar din uşa principală a magazinelor. Tarabe cu flori revărsau culoare, peştii sclipeau când menajerele îi îndesau în coşurile lor, şi bărbaţi în vârstă îi salutau şalupa, în timp ce reteza apa.

Ceasul de la biserica marinarilor indica exact ora 11.30 dimineaţa când au cotit spre canalul de alimentaţie care ducea spre port. Nemaiavând timp de pierdut, pilotul şalupei a plecat să caute bărbaţi care să ajute la

descărcare, în timp ce Nicole a deschis instrucţiunile căpitanului Johannes.

După ce a memorat traseul, a traversat portul în grabă, sim- ţindu-se cel mai îndrăzneţ şi deştept viticultor din întreaga Franţă.

Navele arătau superb, prorele lor masive se ridicau din apă ca nişte castele. Femeile reparau plase, solzii argintii de peşte făceau ca dalele de sub piciorul ei să fie lunecoase, iar briza capricioasă promitea aventură.

A examinat navele, căutând numele *De Dolfijn.* Nu era pe nicăieri. Mai aveau trei ore până la plecarea navei, şi era nerăbdătoare să îşi găsească la timp căpitanul, pentru ca bărbaţii să poată încărca marfa cât mai curând posibil. Locul era împânzit de hoţi, iar dacă nu se grăbea, un cuţit zdravăn prin frânghii ar fi însemnat finalul pentru şampania ei.

Cu atâtea nave imense în apă, locul era surprinzător de gol. Nimic nu semăna cu descrierile căpitanului, când îi trimisese instrucţiuni pentru a urca pe corabie. Nu era nici măcar un suflet pe care să-l întrebe despre următoarea etapă a traseului încărcăturii, şi chiar dacă ar fi fost, nu-şi dorea să atragă atenţia asupra ei. A pescuit după instrucţiuni în buzunar, să mai arunce un ochi peste ele, încercând să nu pară o străină, atunci când le studia, să găsească simbolul biroului de vamă.

Cu soarele în dreapta ei, se îndrepta în mod sigur spre est. Slavă Domnului, exact ca în instrucţiuni, semnul *Douane* a apărut cu litere mari şi aurii în partea laterală a depozitului. După aceea, o cotitură la dreapta pe alee, cu ochii înainte, ignorând un grup de docheri care stăteau sprijiniţi de colţ şi se holbau la ea, şi iat-o, o uşă modestă, joasă şi neagră, flancată de ferestre murdare. A îngustat ochii spre plăcuţă, pe care era scris *Kapitein Johannes de Vries* şi a bătut la uşă ferm, optimist, în total acord cu dispoziţia ei. Niciun răspuns. A mai încercat o dată, şi a fost recompensată cu un freamăt lent spre uşă. Aceasta s-a întredeschis, şi a apărut faţa unei doamne bătrâne.

- Nicole Clicquot, a anunţat cel mai curajos negustor de vinuri de pe o rază de peste o mie cinci sute de kilometri. Căpitanul Johannes mă aşteaptă.

Uşa s-a deschis larg.

- Bine ai venit, draga mea, a spus bătrâna doamnă. lată-te. *Te aştepta,* dar a trebuit să plece ieri. îmi pare atât de rău, dar n-a mai
putut aştepta. A auzit despre interdicţia portuară de azi şi a plecat de îndată. întregul loc s-a oprit din activitate şi nu am avut cum să îţi trimitem vorbă.

Nicole a încremenit, şocată.

- Dar trebuie să-mi fi lăsat instrucţiuni. O navă înlocuitoare?
- îmi pare rău, Madame, dar era într-o grabă nebună. Trebuia să plece ieri sau niciodată, iar el şi-a asumat riscul.
- Nu am cum să îmi duc marfa acasă şi, fără o depozitare adecvată, o să se strice. Deja i-am plătit un avans considerabil, o să îl aştept să se întoarcă.
- O să aştepţi foarte mult. Se întoarce peste trei luni.
- Ce?
- îmi pare atât de rău, Madame. Cafenelele întunecate sunt pline de oameni care şi-au pierdut azi averea. Depozitele sunt încărcate cu bunuri care aşteaptă să pornească pe nave, şi nimeni nu ştie când va fi ridicată interdicţia. Nimic nu mai pleacă pe mare. Ăsta e ordinul, sau Napoleon ne va masacra pe toţi. Ştiai că s-a încoronat rege al Italiei azi? Eu sunt franţuzoaică, dar vorbesc o olandeză convingătoare. Dacă aş fi în locul tău, aş tăcea din gură şi m-aş grăbi înapoi în Franţa. Nu eşti în siguranţă aici.

Uşa i s-a trântit în nas. Nicole şi-a strâns pelerina în jurul corpului şi a pornit înapoi, de-a lungul docurilor părăsite, gândind rapid. Cincizeci de mii de sticle lâncezind în căldură. Nimic nu intra şi nu ieşea din port. Era distrusă şi îl trăgea şi pe investitorul ei, bătrânul şi dragul Philippe Clicquot, după ea.

în momentul în care a ajuns înapoi la şalupă, tremura

sub impactul şocului, şi s-a târât în jos pe scări. Tocul i s-a agăţat, a alunecat, a încercat să se apuce de bară şi a ratat-o. Un corp a prins-o şi a ajutat-o cu blândeţe până a ajuns pe punte. Louis Bohne.

- Te grăbeşti, a spus el încet.

- Ce cauţi tu aici? a icnit ea.

- Nataşa mi-a spus că ai acceptat comanda mea şi te duci în Rusia. Eram pe drumuri şi de-abia i-am primit mesajul în timp util, aşa că am venit cât am putut de repede, în ciuda ultimelor cuvinte pe care mi le-ai spus la Paris. Cred că erau „Du-te dracului!”. Cu siguranţă, ai ajuns aici mai devreme decât am crezut că e posibil, chiar şi pentru tine! Am sosit noaptea trecută şi eram sigur că-mi voi petrece pe aici mai multe zile, aşteptându-te să vii. Cu siguranţă, ai călătorit zi şi noapte.

- Da, asta am făcut. îmi cer scuze că am fost supărată, dar, oricum, nu mai contează. întreaga afacere e un eşec masiv. Ai auzit? Toate porturile sunt închise pentru comerţ.

- Am ştiut încă de când am ajuns ieri.

- E un dezastru, n-ar fi trebuit să încerc niciodată. Mi-am făcut duşmani, l-am târât pe bietul tată al lui François în toată nenorocirea asta. Moët a avut dreptate.

- Ce legătură are Moët cu asta?

- Nu mai contează. El a încercat să mă distrugă, dar mi-am fa- cut-o eu cu mâna mea, fără ajutor din partea lui. Trebuie să îmi scot şampania de aici. Locul e infestat cu *gendarmes* mult prea zeloşi şi oficiali din vamă în căutare de contrabandişti francezi, iar eu nu aş putea fi de folos nimănui dintr-o închisoare olandeză.

- Ai dreptate. Pe mine mă va salva accentul meu german, dar tu eşti în pericol. Pot aranja să te însoţească cineva până acasă, iar eu am un contact cu un depozit aflat la câţiva kilometri de aici. îţi duc sticlele până acolo

în siguranţă, iar aşa o să câştigăm timp să facem un plan.
- Dar sticlele trebuie să stea într-o pivniţă răcoroasă, nu într-un depozit. Orice schimbare bruscă de temperatură ar fi un dezastru.
- Ai tu alte idei?

Ea a scrâşnit din dinţi.
- Nu. Dar nu te pot lăsa aici, vino înapoi cu mine.

Louis a clătinat din cap.
- Nu. O să aranjez ca sticlele astea să fie depozitate, apoi îmi încerc norocul pe uscat. Ai nevoie de această afacere, iar eu nu renunţ.
- *Noi* avem nevoie de această afacere, Louis, iar eu am trecut de acest punct. Nu voi renunţa *niciodată,* nici măcar în punctul în care ultima sticlă va pleca din depozit şi ultimul strugure se va usca pe viţă, şi chiar şi atunci, o să plantez mai multe şi o să încerc din nou.
- Asta e Babouchette a mea. Cea care l-a fermecat pe cel mai frumos bărbat din Reims s-o ia de nevastă, apoi a făcut ca podgoriile lui să fie cele mai bune din Champagne.

Ochii lor s-au întâlnit când l-a menţionat pe François, iar ea a ştiut ce avea de făcut.
- Dar dacă mi-ai lua o parte din marfă pe uscat cu tine? încă sunt şanse, dacă ne grăbim. Ştii drumurile ca-n palmă, şi, după cum ai spus şi tu, nu vor şti niciodată că eşti francez, sau că transporţi şampanie franţuzească – totul e împachetat şi mascat drept cafea, oricum. Nu le pot lăsa aşa, pur şi simplu, să se strice în depozit.

Louis a schiţat un salut militar spre ea şi i-a dăruit un zâmbet călduros.
- Genial, Veuve Clicquot. Deci, în sfârşit, îţi dai seama ce ţi se potriveşte şi mă laşi să te ajut? Ce bine totuşi că n-am murit când m-am aruncat de la balcon. Ruşii ăia au

un apetit insaţiabil pentru şampanie, indiferent dacă e război sau nu.

Ea şi-a suflecat mânecile.

- în regulă, hai să descărcăm stocul ăsta.

Louis a oprit-o cu blândeţe.

- Ştiu că nu îţi place să primeşti ordine, dar, te rog, lasă asta în seama mea. Ai face mai bine să pleci de aici, împreună cu Nataşa, şi să nu atragi atenţia asupra ta. în plus, podgoriile au nevoie de tine. Dacă reuşesc să livrez câteva dintre comenzile tale, vor fi disperaţi să ceară mai mult, a spus Louis.

- Mi-aş dori să pot veni cu tine.

Nu exista aproape nicio speranţă, dar erau obligaţi să încerce.

- Ţine fruntea sus. Ambiţiile tale sunt prea mari pentru orăşelul ăla mic, şi or să-ţi savureze înfrângerea.

- O să am eu grijă de ea, a spus Nataşa aprig, răsărind de sub punte. Am fost o străină pe acolo toată viaţa. O pot învăţa eu să fie imună.

Era o călătorie interzisă, dar dacă cineva putea duce măcar o parte din marfa ei în Rusia, acel om era Louis. Iar ea zărea acea privire în ochii lui. Acolo unde ea vedea un pericol, el vedea drumul deschis, noi oameni de interpelat, aventură, noi şanse de a seduce. Oricine se va mărita cu el se va chinui din greu să îl ţină locului.

Călătoria înapoi, la Reims, a fost un coşmar de nopţi chinuitoare pline de regrete, cu ochii aţintiţi la cerul fără stele. Ce fusese în mintea ei? Louis putea să moară încercând să o ajute. I-au venit în minte cuvintele menajerei căpitanului. Orice francez era în pericol, chiar şi în Amsterdam, nemaivorbind de drumurile comerciale prin Prusia şi înlăuntrul Rusiei.

Când a ajuns în oraş, era extenuată. Şi-a evitat propria reşedinţă din oraş şi s-a dus direct la căsuţa din Bouzy, unde menajera ei, Josette, o aştepta cu un bol de supă de ceapă şi cu un zâmbet plin de compasiune. Nu putea face faţă privirilor celor din oraş, nu încă. I-ar fi văzut înfrângerea din priviri, şi nici prin minte nu-i trecea să le ofere asta. S-a prăbuşit în pat, cu Josette trebăluind în jurul ei, înteţind focul şi rugând-o să se odihnească. Câteva nopţi printre vii o vor reface şi îi vor da suficient curaj să înfrunte bârfele, până când apuca să facă un alt plan.

în afara ferestrei, viţa-de-vie era luminată de cerul nopţii, în- tinzându-se cât vedea cu ochii. Chiar dacă lipsise, podgoriile erau exact cum ar fi trebuit să fie. Xavier şi muncitorii ei loiali se preocupau întotdeauna de asta, deşi nimic nu era atât de impecabil şi de ordonat ca atunci când supraveghea *ea* totul. încă nu ieşiseră mugurii – urmau să apară abia în mai –, dar prima lună plină din martie era momentul să pună în sticle noua şampanie; momentul când transferau combinaţia de vinuri din butoaie în sticlele lor, iar vremea mai caldă aducea a doua fermentaţie, pentru a produce, sperau ei, cele mai intense bule. înainte de toate, trebuia să adune comisia, să îi evalueze noul amestec.

Trei zile mai târziu, comisia de degustători s-a strâns la teascul ei. îi era recunoscătoare lui Monsieur Olivier că acceptase o întrunire atât de urgentă. Erau ocupaţi în aceste momente, iar afacerea ei nu era tocmai o prioritate.

- Când sosesc ceilalţi? a întrebat Nicole.

Monsieur Olivier a evitat să-i întâlnească privirea.

- Azi, o să fim doar eu, Monsieur Var şi Monsieur Faubert. Ceilalţi nu sunt disponibili.

Comisia venea *întotdeauna* ca un singur om. Aceasta era o respingere, dar ea trebuia să continue. Putea face

amestecurile şi singură, dacă era silită, dar era o strategie proastă să nu-i implice.

- Nu e bun. Respins! a declarat Monsieur Olivier, după ce i-a gustat cel mai bun Pinot Noir.

Comisia în format redus a dat aprobator din cap.

- Sunteţi siguri? a protestat Nicole. Anul trecut a fost foarte bun pentru acest soi. E din cel mai bun loc al meu, pe Cotes des Bar. Ar face un amestec minunat.

- îţi pierzi flerul, Madame Clicquot. Nu pot fi de acord, a spus Monsieur Olivier. Domnilor?

- E puţin cam prea acid, a spus Monsieur Var, scuipând.

- Doar câteva săptămâni în plus pe viţă şi ar fi fost perfect, însă, din păcate..., a adăugat Monsieur Faubert cu o tuse delicată.

Nicole a mai luat o înghiţitură. Greşeau, dar a trecut peste asta, la următorul vin. Şi la următorul. Toate au fost respinse.

Monsieur Olivier i-a mângâiat mâna.

- Standardele trebuie menţinute. Sfatul meu umil e să aştepţi până la anul. Răbdarea e cea mai valoroasă virtute în industria vinurilor. Graba nepotrivită şi asumarea de riscuri nu aduc niciun avantaj, din păcate. Sunt sigur că înţelegi asta acum. Trebuie să fim solidari în a menţine reputaţia regiunii Champagne, să lăsăm deoparte profitul individual pentru binele comunităţii. Sper din inimă că vei avea mai mult noroc cu recolta de anul ăsta, Madame Clicquot.

Bărbaţii i-au strâns mâna şi au plecat atât de repede, încât nici măcar nu a avut timp să-i întrebe ce mai fac nevestele lor. Când au trecut pe lângă Xavier, în timp ce ieşeau, acesta le-a scuipat la picioare.

- Xavier, de ce ai făcut asta? a întrebat Nicole.

- Presupun că ţi-au respins toate amestecurile? a întrebat el, încruntându-se.

- De unde ai ştiut?
- Buboiul ăla plin de puroi, Moët, i-a montat să facă asta. Tot oraşul bâzâie, ca muştele în jurul gemului. Eşti un dezastru. Ai pierdut tot. Ai dat de perete cu investiţia lui Philippe Clicquot, te-ai întreţinut cu o prostituată de înaltă clasă din Paris şi ai făcut o cursă nebună până la malul mării cu echivalentul unei averi în sticle de şampanie. Spune că nu e de mirare, când ai nebunie în familie.
- Ce vrea să însemne chestia asta?
- Zvonurile au renăscut din nou, fertilizate cu propria marcă de balegă împuţită a lui Moët. Se referă la François. Spun că tu eşti ca el. îţi asumi prea multe riscuri, iar când apar problemele, abandonezi. Nu există niciun bărbat pe o rază de o sută de kilometri care va face afaceri cu tine. S-a asigurat de acest lucru.

CAPITOLUL 12

Iulie 1806

Mândria femeilor

încă o zi înăbuşitoare, cu bazine de apă la fel de uscate ca inima lui Nicole şi cu struguri ofîlindu-se în vie. Vestea livrării eşuate s-a răspândit cu viteza fulgerului. Exista oare un mod mai plăcut de a-ţi petrece vara cea lungă decât prins în discuţii legate de eşecul arogantei Veuve Clicquot? Măcar micuţa şi frumoasa ei Menţine se întorsese de la Paris şi era centrul universului ei, dar şi asta venea cu dificultăţi; să încerce s-o protejeze de bârfele din

orăşelul ăsta.

Şi-a frecat degetele de-a lungul bazinului aspru, *să simtă* ceva. Lumea ei se micşora. Fereastra de oportunitate fusese îngustă, iar ea o ratase într-un mod spectaculos. Interdicţiile puteau să dureze luni în şir, ba chiar ani. Exporturile franţuzeşti, în special cele care reprezentau într-un mod atât de fabulos Franţa, precum şampania, erau condamnate şi blocate. Ţările ei cele mai bune pentru comerţ – Sfântul Imperiu Roman, împreună cu Marea Britanie şi Rusia – formaseră Tripla Coaliţie, excluzând-o, iar ea era prinsă în capcană, în minuscula lume din Reims, într-o mare a ostilităţii şi a umilinţei. Şi nu primise nicio veste de la Louis din ziua în care îşi spuseseră la

revedere pe docuri. Ce fusese în mintea ei când îl trimisese înapoi în Rusia?

S-a îmbărbătat singură, în timp ce traversa piaţa din faţa catedralei. Garguiele sclipeau în lumină, batjocorind-o. Poate că, *într- adevăr,* înnebunea.

Mireasma apetisantă a patiseriei o sufoca, în timp ce îşi ştergea precipitat o lacrimă. Madame Olivier bârfea la tejghea cu Nataşa, iar inima lui Nicole s-a făcut cioburi. Trebuia să vorbească între patru ochi cu Nataşa.

- încă e blocată la Amsterdam? a întrebat-o Madame Olivier pe Nataşa.

Nataşa a întâmpinat-o pe Nicole cu o privire şi a înclinat din cap cu buzele strânse spre Madame Olivier, în semn de răspuns.

Madame Olivier a insistat, fără să-şi dea seama de prezenţa lui Nicole:

- O să îl ruineze pe bietul Philippe Clicquot cu manevrele ei sălbatice, ca şi cum el n-ar fi suferit destul. Nu pot să cred că te-a amestecat şi *pe tine* în chestia asta, când tu ai muncit din greu să-ţi construieşti reputaţia în acest oraş, de una singură...

Nevasta degustătorului de vinuri era o bârfitoare entuziastă, care dispunea de mult prea mult timp liber. Cum îndrăznea! Nicole a deschis gura să protesteze, dar Nataşa a oprit-o discret ridicând mâna, şi a lăsat-o pe Madame Olivier să continue.

- Iar Monsieur Bohne, ajuns la sapă de lemn, convieţuind cu o aristocrată care fuge de autorităţi. Pentru ea e în regulă. Nu va muri de foame, părinţii ei vor avea grijă de asta. Va trebui să înveţe. Lasă afacerile pentru bărbaţi. Monsieur Moet a făcut tot ce i-a stat cu putinţă să o ajute, din câte am înţeles. Cum a fost în stare să refuze ofertele lui generoase? O femeie în situaţia ei?

- Poate că ar trebui să o întrebi chiar pe ea? a făcut

Nataşa un semn cu capul în direcţia lui Nicole.

Madame Olivier s-a întors.

- Draga mea. lată-mă pe mine, bârfind ca întotdeauna, şi tu eşti chiar *acolo.*

- într-adevăr, sunt. Monsieur Moët nu e sfântul pe care ţi-l imaginezi, să ştii.

-O!

Nicole putea să remarce cum şansa de a obţine nişte informaţii unice despre situaţia lui Veuve Clicquot a captat brusc atenţia lui Madame Olivier. S-a forţat să îşi suprime nevoia de a-i zice de la obraz vreo câteva pentru răutatea ei.

în pofida gurii sparte şi a ochilor sfredelitori, femeia avea un aer de nesiguranţă şi vulnerabilitate, iar Nicole auzise zvonurile despre soţul ei despotic. I s-a format sâmburele unei idei.

- Adevărul este că a încercat să mă oprească în cele mai josnice moduri, a spus Nicole, adoptând cel mai prietenos ton de care se simţea în stare. Iar eu, o văduvă, încerc doar să duc mai departe moştenirea răposatului meu soţ. François *a trăit* pentru aceste podgorii. Iubirea lui le-a creat, putem spune. Din nefericire, Monsieur Moët are îndeajuns de mult respect pentru afacerea mea, încât să îşi dorească să încerce să mă oprească. Nu pot să cred că oraşul ăsta nu-i vede adevăratul caracter. înţeleg că a avut şi obrăznicia să treacă recent peste câteva dintre deciziile de amestecuri ale soţului tău, *nèst-ce pas*[7]. Are destulă putere, oricum, nu-i aşa?

- Chiar aşa? Ce s-a întâmplat?

Madame Olivier era complet acaparată de discuţie.

- Crezi că o femeie nu e capabilă? Că numai bărbatul ei ar trebui să se implice în vinuri? Fac pariu că ştii la fel de multe ca el. Ai crescut în acest oraş, ca noi toţi. E în sângele nostru. Probabil că ai degustat sute de vinuri; ai discutat toate tainele breslei cu soţul tău în toţi aceşti

ani? El nu are dispoziţia să participe la degustările mele în acest an. Poate că tu şi câteva dintre celelalte soţii mi-aţi putea oferi o mână de ajutor?
- Sunt sigură că soţul meu nu ar fi de acord *niciodată* cu...
- Soţii nu trebuie să afle niciodată. Seratele englezeşti sunt în mare vogă în acest moment, şi poţi să le spui că participi la un astfel de eveniment. Vom avea mai multă tihnă să vorbim despre ceea ce s-a întâmplat *cu adevărat* în timpul călătoriei mele la Amsterdam. Au fost câteva momente frenetice, îţi pot garanta!
- O idee minunată, a spus Nataşa. Să-i lăsaţi pe bărbaţi să *pretindă* că ei conduc.

O sclipire admirativă a apărut în privirea lui Madame Olivier.
- Da, e întotdeauna mai bine să-i lăsăm să creadă asta. îi face mult mai uşor de gestionat. în acest caz, o să accept, draga mea.
- îţi voi trimite o invitaţie cu Emile. Dacă poţi să le pui în temă pe câteva dintre celelalte...
- Te poţi baza pe mine, Madame Clicquot.

A tăcut o clipă.
- îmi pare rău pentru tot ce ai pierdut. Şi îmi cer scuze că m-ai auzit bârfind. Mi se deschide, pur şi simplu, gura şi iese bârfa, fără să mă gândesc. Te rog să nu pui la suflet.
- înţeleg. *A bientôt.*[XIII]

Madame Olivier a plecat.
- Cum ai putut s-o laşi să continue? a zis Nicole, dar, în realitate, nu o deranja. Poate că această întâlnire cu Madame Olivier era lucrul de care avusese nevoie.

Nataşa s-a strecurat afară din spatele tejghelei şi a îmbrăţişat-o:
- A avut cel mai bun deznodământ, nu-i aşa? Faptul că

XIII Pe curând. în 1b. franc., în orig. (n.red.)

ai auzit-o ţi-a provocat puţin spiritul. A trecut ceva timp de când n-am mai văzut scânteia aceea în ochii tăi. Nu plânge. Lucrurile se vor schimba în bine, îţi promit. *Am văzut-o.*

Nataşa şi-a strecurat mâna în buzunar şi a schiţat o figură de opt deasupra capului ei, iar sarea s-a răspândit pe podea.

- Acum, lasă-mă să ghicesc, două *călugăriţe?* Am auzit că Menţine a venit acasă de sărbători, de la Paris. Accepţi un cadou, să te ajute să sărbătoreşti?

Nicole s-a grăbit acasă, ţinând strâns cutia cu prăjituri. Prima ei incursiune afară din casă, să înfrunte oraşul, şi un triumf minor. Inima ei încă bătea când a închis uşa casei din rue de la Vache, iar în mâna ei tremura o scrisoare de la Louis, pe care o ridicase de la oficiul poştal. A deschis-o, şi-a strâns părul în spate şi La întins, zâmbind către petele mari şi răvăşite de ceară de lumânare.

Draga mea Nicole,

Am ajuns, şi la fel şi şampania ta! Sunt în siguranţă în Sankt-Petersburg, dar am întâmpinat multe situaţii îngrijorătoare în timp ce traversam Saxonia şi Prusia. Războiul e subiectul tuturor discuţiilor, care se întind la fel de mult precum măreaţa piaţă pe care o văd de la fereastra mea. E o dimineaţă frumoasă, iar ideea pare de necrezut. O să vedem.

în pofida frumuseţii peisajului de la fereastra mea, eu te văd pe tine în faţa ochilor atunci când îţi scriu. Tu îndrepţi hârtia şi scoţi semne de iritare la vederea petelor de ceară din lumânare. Nu te încrunta. Nu o să duc lipsă de lumânări, nu te îngrijora din cauza risipei, sau din cauza mea. Am prieteni aici, inclusiv pe una care te va surprinde. Theresa! Sau La Tallien, cum este poreclită cu afecţiune pe aici.

Ea e biletul meu la fiecare eveniment în vogă din

orașul acesta. Iar acesta e un oraș foarte în vogă. Mii de metri de tul, echivalentul unei mine întregi în diamante și aur. Chiar și bărbații se acoperă din cap până-n picioare cu mătăsuri chinezești. Eu par foarte plictisitor în haina mea din piele de lup și cu cizmele mele, despre care îmi place să cred că mă fac să arăt exotic în Reims. Theresa m-a convins să ieșim mâine, împreună, la cumpărături...

Ce? Chiar nu exista nicio persoană pe care să n-o poată vrăji? Louis, într-o plimbare la *cumpărături,* așa o intimitate confortabilă?

...dar nu te teme, farmecele ei superficiale nu-mi penetrează pielea groasă. Pentru tine sunt aici. Împărăteasa Elisabeta e însărcinată cu primul ei copil, iar eu prezic un val de șampanie pentru a se celebra nașterea.

Acestea sunt veștile bune. Există și vești proaste, totuși. Locul bâzâie de discuții despre Napoleon, următoarea lui mișcare, dorințele lui de nestăvilit de a acapara lumea și Rusia. Din cauza asta, să fii francez e extrem de complicat. Pe mine mă ajută originile mele germane, iar Theresa e nefiresc de imună la pericol.

Acum, afaceri. Datorită conexiunilor prietenei tale fermecătoare, am fost invitați la un banchet de stat din Țarskoe Selo, la un paradis distanță de Sankt-Petersburg. Theresa, desigur, a fost profund plictisită de întreaga situație. Nu o interesa decât premiul cel mare și, în mai puțin de jumătate de oră, am fost prezentați țarului și țarinei.

Le-a explicat că Napoleon îl preferă pe Moet, dar orice om cu gusturi autentice din Franța preferă un pahar de Veuve. Creat de o femeie tânără și mignonă, o blondă pasională cu ochi gri inteligenți, care

vorbeşte cu sticlele de parcă acestea ar fi copiii ei. Cea mai rafinată şampanie de pe pământ. Regina din Champagne.

Sfatul meu pentru tine e să salvezi fiecare sticlă pe care o poţi recupera dintre cele pe care le-am lăsat depozitate în Amsterdam – nu face compromis la calitate...

„De parcă aş face vreodată compromis la calitate, Louis Bohne!”

...şi să le trimiţi de îndată la Sankt-Petersburg. Lasă restul pe seama credinciosului tău servitor.

Nicole şi l-a imaginat luând încă o înghiţitură de vin burgund, încălzit de propriul lui succes, trăgându-şi haina din piele de lup în jur, cu zâmbetul acela care fermeca gazdele din înalta societate, pe tot întinsul Europei.

A ridicat o sticlă de Bouzy de pe şemineu şi a îmbrăţişat-o. Sticla rece îi dădea o senzaţie minunată, lipită de obrazul ei fierbinte. Suficient.

Ultima noutate care mi-a mai rămas de mărturisit este că am progresat la cartea Don Quijote, pe care mi-ai dat-o, şi mă gândesc la stăpâna mea de câte ori o iau în mână.

Al tău, Louis

- Maman!

Menţine a dat năvală în biroul ei şi s-a îndreptat spre ea. S-a oprit brusc.

- Doar nu eşti din nou tristă?
- Vino încoace, *mapetite.* Ştiai că poţi plânge şi de

tristeţe, *şi* de fericire? Aceste lacrimi sunt de fericire. Am veşti bune din Rusia. Papa ar fi fost mândru.
- Asta înseamnă că îţi vor cumpăra toată şampania aurie şi o vor bea în clădirile lor în formă de cepe? a exclamat ea, strălucind de entuziasm.
- Cine ţi-a spus ţie despre şampania aurie?
- Theresa. Când nu era îmbrăcată la patru ace şi nu se ducea la un bal, venea în camera copiilor şi ne spunea poveşti. Preferata noastră era o poveste despre un bărbat chipeş şi o femeie frumoasă, care degustau cerul şi pământul, şi le transformau în şampanie fermecată. Mă făcea să mă gândesc la tine şi la Papa. Acum, chiar *eşti* tristă.
- Nu, acum sunt din nou fericită. Aceea e o poveste adorabilă. Ia te uită aici, am cumpărat ceva bun pentru noi de la Nataşa.

Nicole a desfăcut *călugăriţele* Nataşei, iar Menţine a început să mănânce în tăcere.
- îmi plac mai mult poveştile Theresei decât ale lui Mireille.
- Cine este Mireille?
- Mireille Olivier. Mă joc cu ea în piaţă. Bunicul ei este Monsieur Olivier, degustătorul de vinuri.
- Şi ce poveşti îţi spune?
- Unele plictisitoare. E mai bine când tace şi o înving la şotron.

Menţine şi-a ferit privirea.
- A, asta e o trăsătură de familie. Familia Clicquot a fost întotdeauna pricepută la şotron. Oamenii vor spune tot soiul de poveşti care nu sunt adevărate. Povesteşte-mi ce zice Mireille şi putem juca un joc. Adevărat sau fals.
- Papa era bolnav la cap.

Inima lui Nicole s-a cutremurat de durere şi furie, dar a avut grijă să nu o arate.

- Fals. Era cel mai poetic, cel mai blând, cel mai inteligent om din întregul Reims. Mai departe!
- Ar trebui să stai în casă, să porţi rochii frumoase şi să încetezi să-ţi bagi nasul în afaceri.
- Fals. Doar pentru că eşti fată, nu înseamnă că trebuie să te opreşti din a face orice îţi doreşti. Unor fete le place să stea în casă şi să poarte rochii frumoase. Mie nu. Vreau să fac mult mai multe lucruri. Uneori, trebuie să fii curajoasă. Uneori, oamenilor nu le place faptul că alţi oameni fac lucruri neobişnuite. Dar asta nu trebuie să te împiedice niciodată, dar niciodată. Următoarea!
- Sapi pământul cu mâinile tale, ca o ţărancă.
- A nimerit-o de data asta! Adevărat. Nu e nimic care să se compare cu senzaţia pământului în mâinile tale, când ştii că din el vor creşte strugurii din care se face şampania aurie. E magic. Nu poţi face şampanie fără să ştii cel mai mic detaliu de care ai nevoie pentru a reuşi. Poţi să-i spui lucrul ăsta. Bunicul ei ar fi de acord.
- O să îi spun, a zis Menţine pe un ton demoralizat.
- Hai să nu mai vorbim despre Mireille. *într-adevăr,* pare puţin cam plictisitoare. Ai puţină cremă pe frunte. Cum poate o cantitate atât de mică de cremă să ajungă în atâtea locuri?

Au început să râdă.

Toţi aceşti indivizi erau şerpi intriganţi, meschini, habotnici, bârfitori, cu două feţe. Nicole urma să se ducă la Amsterdam, să salveze ceea ce Louis n-a putut lua cu ocazia primei călătorii, şi va trimite marfa pe uscat lui, ţarului şi ţarinei sale. Se va dispensa de restul şi o va lua de la capăt.

CAPITOLUL 13

August 1806

Rugăciune pentru un miracol

Luna îi era favorabilă, strălucitoare şi răcoroasă. Grajdurile miroseau a fân şi transpiraţie. Nicole şi-a scos mănuşa de călărit, pentru a mângâia botul moale al murgului, apoi a alunecat în şa, şi cataramele au zăngănit în întuneric; calul a început să tropăie din cauza sarcinii bruşte.

- Nu fac aşa ceva, a spus Xavier, încrucişându-şi strâns braţele. Nicole a condus calul afară din grajd şi i-a aruncat hăţurile:
- Atunci, va trebui s-o fac eu însămi. Ţine-le pe astea.

A ridicat osiile trăsurii, deşi braţele ei de-abia ajungeau de la una la cealaltă, şi a icnit. Vehiculul nici măcar nu s-a urnit.

- Mă duc oricum, aşa că ai putea măcar să mă ajuţi.
- Arăţi ca o furnică încercând să mute o stâncă. Uite.

El i-a dat înapoi hăţurile, iar ea a scăpat osiile din mână. Xavier a rezolvat problema în câteva secunde. Ea a sărit în vehicul.

- Ridică-mi cufărul şi leagă-1. Nu mă voi opri prea mult.
- Eşti încăpăţânată, dar n-am crezut niciodată că eşti şi proastă.
- Va dura numai o săptămână să ajung la Amsterdam, dacă mă grăbesc. Nu-ţi face griji, o să schimb caii pe drum. Ascultă, Louis

nu va pleca din Rusia până la sosirea noii livrări. Lucrurile sunt cumplite pe acolo de când cu înaintarea lui Napoleon; orice francez e suspect. Sunt atât de îngrijorată din cauza lui; a fost deja jefuit o dată. Spune că dacă îi trimit tot până luna viitoare, îmi promite că pleacă. Ştii cum e. Dacă nu mă duc singură până la Amsterdam, să îmi salvez sticlele, întregul oraş îmi va considera afacerea moartă, iar eu nu îmi permit încă o cursă până la graniţă. Nu cu Moet – sau cu oricare alt viticultor, de altfel. Leagă-mi cufărul şi urează-mi noroc. Menţine e în siguranţă la părinţii mei, şi nu uita să-i spui lui Madame Olivier că o vizitez pe Theresa la Paris pentru finalul sezonului. În acest mod, tot oraşul o să ştie în numai câteva ore. Ei ar prefera să examinez potenţiali soţi la Paris decât să îmi sortez sticlele în Amsterdam şi să îmi câştig în mod cinstit pâinea.

- Ai nevoie de un afurisit de miracol, dacă ai impresia că poţi să faci asta de una singură, a spus Xavier, legând strâns frânghiile de cufăr.

- Miracolele se întâmplă în fiecare an, chiar aici, în podgoriile mele, şi nu permit ca aceste miracole să se ducă pe apa sâmbetei.

- Fă ce dracu' vrei tu, în acest caz. Dar să nu vii plângând la mine când o să fii jefuită sau violată pe drum, sau o să îţi rupi o roată într-un şanţ, sau o să fii răpită de unul dintre marinarii ăia olandezi cu gura spurcată şi cu respiraţia mirosind a brânză.

- Nu am cum să vin plângând la tine odată ce am fost răpită, a ripostat ea.

Xavier a scos un sunet de dezaprobare, dar, cu o licărire de mândrie, a mormăit:

- Du-te, cât timp e încă întuneric. Şi nu te îngrijora, o să ţin eu treburile sub control pe aici cât timp eşti plecată la vânătoare de himere.

Ea a pocnit din bici. Aerul răcoros de noapte îi înţepa obrajii; drumul din faţa ei era strălucitor, luminat de lună.

A zburat cât îi permitea murgul de repede, până când podgoriile s-au transformat în câmpii, iar soarele a introdus noua zi cu un spectacol sclipitor de nori argintii irizanţi, ca scrumbiile.

Amsterdam era sufocant; docurile erau din nou părăsite, iar aerul era atât de gros, încât simţeai că respiri vată. Rochia neagră de văduvă i se lipea de corp, şi un soare imens se lăfăia la orizont. Marinarii şi docherii erau tolăniţi în jurul tavernelor, încă treji după noaptea precedentă, cu prea mult timp liber la dispoziţie, acum, când vapoarele nu veneau şi nu plecau, zbierând obscenităţi după grupurile de prostituate. Unele dintre aceste fete erau foarte tinere, costelive şi palide, cu clavicula ieşind în evidenţă deasupra sânilor ridicaţi de lenjeria intimă. Odată copilaşul cuiva, acum doar un schelet cu ochi fără viaţă. Averi se creau şi se prăbuşeau în timpul războiului. Măcar ea îşi ţinea propriii angajaţi la muncă.

Nicole a trecut grăbită, recunoscătoare pentru faptul că prostituatele o tratau ca şi cum era invizibilă. Când a ajuns la depozitul unde plasase Louis cea mai mare parte a stocului ei, a desprins cheile de la curea, a descuiat lacătul şi a apăsat pe clanţă, înfricoşată de ceea ce putea găsi. Depozitul mirosea a mucegai. Platformele mobile se înşirau una după cealaltă, încărcate până sus, în tavan. Inima i s-a făcut cât un purice. Va dura săptămâni în şir să le ia la mână pe toate. Şi-a desfăcut nasturii mânecilor şi s-a concentrat pe platforma din faţa ei, a scos o sticlă şi a ridicat-o spre lumină. Un deget mi- cotic a triumfat spre ea din interiorul vinului. Era stricat. A început un morman al sticlelor respinse, pregătite pentru căruţul care le va purta până la negustorul care îi va vărsa vinul preţios în canal şi va refolosi sticlele.

A trecut prin zece platforme mobile; peste tot aceeaşi poveste. Stricate, stricate, stricate. Aproape cincizeci de

mii de sticle, rezultatul luptei cu forţele naturii, al culesului care-ţi rupea spatele, al tescuirii, al fermentării şi al amestecării cu grijă, să ajungă să nu se ducă nicăieri, îngrămădite într-un hangar sinistru, alături de o mare posomorâtă şi cenuşie. Un asemenea ghinion era, pur şi simplu, nedrept. O zi mai devreme, şi aceste sticle ar fi ajuns pe nava spre Rusia. Ar fi atât de simplu să lase toată marfa de izbelişte.

După încă zece platforme, soarele se înălţase deja pe deasupra ferestrei. Timpul curgea repede în acest loc, iar împunsăturile foamei i-au reamintit lui Nicole să desfacă pachetul de hârtie cerată înfăşurat impecabil, pus la dispoziţie de hotelul ei. Bagheta era la fel de bună ca a Nataşei; era încă proaspătă şi mirosea ca acasă.

Şi-a amintit cuvintele de bun-rămas ale Nataşei: *îţi faci de unul singur norocul, iar tu eşti o persoană norocoasă.*

A devorat restul baghetei şi s-a întors la treabă.

I-a luat trei săptămâni de muncă, zi şi noapte, jucând rolul de judecător şi juraţi pentru fiecare sticlă valoroasă în parte. în fiecare noapte, se ducea împleticindu-se de-a lungul canalelor, înapoi spre micul ei hotel, apoi se trezea la prima rază a dimineţii, să îşi reia sarcina. Proprietarul binevoitor al hotelului îi îndesa un pachet cu mâncare în mâini, când ieşea pe uşă, să nu cumva să uite să mănânce.

Era ferm hotărâtă să salveze fiecare sticlă bună. Dacă i-ar putea trimite măcar cinci mii de sticle lui Louis, ar fi ceva. Cel puţin ar veni acasă şi ar fi în siguranţă, ferit de situaţia din ce în ce mai gravă din Rusia.

Conversaţiile cu sticlele de vin îi alinau singurătatea. Fiecare sticlă avea personalitatea ei, propria ei viaţă de trăit.

- Tu, îi spunea ea unei sticle de vin roşu pe care o

putea salva, vei înveseli o potecă luminată de soare, cu ciocârlii plutind pe deasupra macilor, al căror rubiniu contrastează cu iarba verde, în drum spre o casă liniştită de ţară. Va fi o nuntă simplă, cu flori sălbatice şi viori. Iar tu, i s-a adresat ea unei sticle de Chardonnay, periculos de caldă la pipăit, ai putea să-ţi petreci mai mulţi ani într-o pivniţă, aşteptând naşterea unui bebeluş îndelung râvnit. Sper, pentru binele lor, că o să te deschidă.

A ridicat în mână o sticlă de şampanie.

- Iar tu, frumoasa mea prietenă, eşti pentru îndrăgostiţi luminaţi de stele.

în sfârşit, un lot bun! A sărutat sticla imaculată. Limpede precum cristalul, cu o panglică elegantă de bule, dopurile intacte. Şi-a amintit de experimentul ei de filtrare, abandonat în pivniţă, şi şi-a propus să încerce din nou. Şi să insiste să încerce. Ar putea să se îmbogăţească dacă ar reuşi să garanteze această calitate de fiecare dată, iar numele lui François, numele pe care el i-l dăduse ei, putea fi faimos de-a lungul generaţiilor care vor urma. Ar fi râs lumea din oraş de ea până ar fi alungat-o, dacă ar fi ştiut cineva nivelul ambiţiilor ei, dar nu trecea nicio zi în care să nu sucească în minte problema pe toate părţile, încercând să găsească o soluţie.

Fiecare sticlă bună a primit un sărut din partea ei, în timp ce le alinia; erau suficiente pentru a aproviziona un întreg palat. Şi-a amintit de veştile lui Louis, cum că ţarina Elisabeta era în a cincea lună de sarcină. Aceste sticle ar putea fi cele care să ajute la sărbătorirea naşterii regale, în decembrie. *Era* posibil să i le trimită pe uscat lui Louis până atunci pe toate. Cu siguranţă, Nataşa ar izbuti să invoce măcar un pic de noroc în plus pentru această călătorie!

în sfârşit, când misiunea era aproape de final, l-a chemat la ea pe vizitiul lui Xavier din Reims. Când acesta a ajuns, a fost uşurată să constate că avea un chip blând,

deschis, şi l-a recunoscut în el pe unul dintre băieţii care erau întotdeauna prin piaţă, acum adult, şi pe care îl cunoscuse dintotdeauna, chiar dacă nu-i ştia numele. Bun, Xavier alesese bine. Avea nevoie de toţi prietenii pe care îi putea găsi. Plină de seninătate, îl salută.

- împachetează-le cu grijă pe astea. Drumurile pot fi dificile. Fă un cuib de fân pentru fiecare sticlă, fără niciun fel de economie.

L-a asistat până când a fost satisfăcută, apoi a continuat să sorteze, dându-i vizitiului harta pe care i-o trimisese Louis, cu cele mai bune şi sigure itinerare spre Rusia. A împăturit un bileţel lângă ultima sticlă de şampanie din lotul destinat lui Louis.

în secunda în care asta e vândută, te întorci acasă imediat...

Şi l-a imaginat pe Louis atingând sticlele pe care le sărutase.

Vino urgent acasă, e nevoie de tine aici. A ta, Nicole

S-a răzgândit în privinţa sărutului şi l-a şters.

în sfârşit, stătea pe docuri, deasupra unei mări ameninţătoare, supraveghindu-şi munca, în timp ce vântul îi pătrundea prin păr. Cele mai multe dintre sticle fuseseră condamnate la moarte şi încărcate în cărucioare, pregătite să fie vărsate. Cecul din mâna ei era ridicol. Sticlele curăţate îi aduseseră a suta parte din cât ar fi valorat dacă ar fi supravieţuit.

Totuşi, patru mii fuseseră încărcate în furgonul destinat lui Louis, suficiente pentru a dovedi încă o dată valoarea podgoriilor şi a amestecurilor ei. Suficiente pentru a propulsa numele Veuve Clicquot pe valoroasa

piaţă rusească. Suficiente pentru a-l scoate pe Louis de acolo, chiar în secunda în care afacerea era încheiată.

- Du-te! l-a expediat pe vizitiu. Asigură-te că fiecare dintre aceste sticle ajunge acolo. Vei fi recompensat pentru viteză.

în timp ce furgonul pleca hurducăind, şi-a acordat permisiunea să se gândească la tot. în urmă cu un an, François murise. A verificat poziţia soarelui. Şampania lui François pleca, în sfârşit, spre Rusia. Vântul sufla dinspre est, din direcţia spre care porniseră sticlele ei. Nataşa ar fi spus că acesta e un semn bun, şi de ce să n-o creadă?

Când furgonul a dispărut, extenuarea a cuprins-o, ca plumbul. Ar fi putut să se culce chiar acum, chiar aici, pe docuri. Un rulou de frânghie i s-ar fi părut un pat de puf, dar nu avea timp. Acasă era perioada culesului, şi trebuia să fie acolo.

Călătoria până acasă a fost epuizantă, dar, pe ultima parte, până la Reims, o aştepta credinciosul ei Pinot, odihnit şi adăpat. Prevestirile întunecate ale lui Xavier legate de călătoria ei de una singură nu se împliniseră, şi când a năvălit în podgorii, rouă dimineţii atârna încă pe viţa-de-vie, cerul era îmblânzit de răsăritul de soare, iar zilierii erau deja la cules, siluete mici şi întunecate mişcându-se cu scop. La mulţumit din nou lui Dumnezeu pentru Xavier.

A sărit din şa şi a muşcat dintr-un bob de strugure. Vara fierbinte se regăsea în dulceaţa lui, combinată cu gustul pământului calcaros care îl hrănise. înşfacând un cuţit de pe un par, a retezat un ciorchine şi l-a aşezat peste ceilalţi, în coş.

- *Pentru tine,* i-a şoptit ea lui François.

El plantase aceste vii cu propriile lui mâini.

CAPITOLUL 14

Noiembrie 108

Comisia feminină pentru degustare

Septembrie şi octombrie au fost torturate de absenţa veştilor despre Louis sau despre sticlele ei. De fiecare dată când îi era livrată o scrisoare, sau când calul poştei ridica vârtejuri de praf, stomacul lui Nicole se încorda şi, de fiecare dată, dezamăgirea o ardea. Ce uşurare era să găsească speranţă în sosirea comisiei feminine pentru degustare, pe care urma s-o înveţe să ajute cu amestecurile, şi chiar să îi înlocuiască pe bărbaţii care refuzaseră să o sprijine. Se felicita şi pentru faptul că găsise aliaţi chiar în epicentrul detractorilor ei. Când caii au ridicat pietrişul în curtea teascurilor, a ieşit în fugă să întâmpine trăsura.

- Aţi ajuns devreme, dar vă rog să intraţi. Xavier pregăteşte totul pentru degustare. Sunteţi numai voi două? a întrebat Nicole.

- Numai noi. Calitate, nu cantitate, draga mea, a răspuns Madame Olivier.

Nicole s-a aplecat şi a cules un fir de lăptucă de pe pietriş pentru a-şi ascunde dezamăgirea, apoi le-a condus în sălile de degustare. Se pregătiseră pentru cel puţin cinci persoane în plus, cu scaune înalte şi mese, şi scuipători înşirate impecabil, şervete albe apretate

şi pahare de vin lustruite, toate aranjate superb în sala modestă din cărămidă, construită pe lângă teascuri special pentru acest scop. L-a instruit pe Xavier să scoată câteva mese şi scaune, iar faţa lui s-a întristat, în semn de compasiune.

- Permiteţi-mi să v-o prezint pe Mademoiselle Vat, a spus Madame Olivier.

- Vă rog, spuneţi-mi Joelle, a intervenit ea timidă. Cât de incitant, să fiţi stăpâna a tot ce testaţi.

- E viaţa mea, a spus Nicole. O aşteptăm pe Nataşa, şi atunci vom fi patru. Deja suntem suficiente să alcătuim o mică comisie de degustători. Vă rog să luaţi loc.

- înainte să sosească Nataşa, mai e timp pentru un sfat de la o doamnă în vârstă? a întrebat Madame Olivier.

- Şi de la o fată bătrână plină de compasiune? a adăugat Joelle.

- O?

- Ar trebui să iasă în faţă şi să ţi-o spună direct, altfel nu e cinstit, a continuat Madame Olivier.

- Din partea cui?

- Din partea fiecărei femei de condiţie bună din acest oraş, practic.

- Nu sunt sigură că îmi doresc să aud asta.

- Ai dreptul să ştii. Precum şi dreptul la replică, a spus Madame Olivier. Ele spun că tu aduci ruşine asupra tatălui tău.

- Cu ce? Tatăl meu e mai mult decât capabil să îşi ducă propriile războaie, iar eu, în mod evident, le pot înfrunta pe ale mele.

- Dar de ce să lupţi în războaie? Ele spun lucruri pe care nu vrei să le auzi, dar fetiţa ta cea mică... Menţine, cred?

Nicole a dat din cap.

- Menţine nu a cerut ca mama ei să aducă ruşine asupra căpşorului ei mic. Zvonurile spun că negustorul

tău e în Rusia – un loc periculos în aceste momente. Philippe Clicquot finanţează parţial toate afacerile tale, şi tot acest risc – pentru ce? Pentru ca tu să te complaci în acest hobby, comportându-te ca un *bărbat*[7].

- Reputaţia lui Menţine e în pericol din cauza oamenilor ca voi! Conduc o afacere într-o industrie în care e implicată aproape fiecare familie din acest oraş. Voi urmaţi orbeşte reguli şi tradiţii vechi, pentru ce?

- Regulile sunt făcute cu un motiv. Bărbaţii fac afaceri, femeile au grijă de casă, exceptând cazurile când nu au de ales, ca prietena ta Nataşa, de exemplu.

- Şi revoluţia nu a schimbat nimic?

- Nu pentru femei.

- Dacă voi chiar credeţi acest lucru, de ce sunteţi aici? a întrebat Nicole exasperată. Aţi venit doar să mai adunaţi combustibil pentru bârfa voastră trândavă?

- Ei, hai, draga mea, a spus Madame Olivier. Sunt sigură că nu i-a scăpat nimănui faptul că, *da,* îmi place să ştiu treburile tuturor. Dar modul în care ai vorbit cu mine în patiserie mi-a schimbat părerea despre tine şi, trebuie să admit, am fost intrigate. Am venit aici să aflăm mai multe despre tine, dar, totodată, cine altcineva ne poate învăţa ceva ce a fost întotdeauna un subiect rezervat bărbaţilor? Nimeni nu m-a selectat niciodată pentru ceva atât de interesant.

Madame Olivier a făcut un semn cu mâna spre ustensilele de degustare a vinurilor.

Aşadar, nu era decât o simplă curiozitate Ia care să se holbeze. Nicole a început să regrete invitaţia adresată acestor doamne.

- Am întârziat, îmi cer scuze.

Nataşa s-a oprit în pragul uşii.

- Acesta este primul moment în care am închis patiseria, în treizeci de ani, şi a fost dificil să plec.

Xavier a intrat, aducând sticle.

- Bine aţi venit la întrunirea vrăjitoarelor, a mârâit el.

Nataşa s-a aşezat la mesele de degustare alături de celelalte femei.

- Ei, hai. Arătaţi toate de parcă aţi fi văzut o fantomă.

Nataşa a pescuit după câteva pachete din geanta ei şi le-a pus pe masă.

- Recunoaşteţi aceste obiecte? i s-a adresat Nataşa lui Madame Olivier, dezvăluind o cheie înfăşurată în catifea şi o icoană a Sfântului Rémi.

Madame Olivier nu a răspuns.

- Dumneavoastră mi le-aţi dat când a murit Daniel. Nimeni nu a fost atât de generos ca dumneavoastră.
- Cheia patiseriei, a spus în şoaptă Madame Olivier.
- Şi Sfântul Rémi. Dumneavoastră mi-aţi dat cheia noii mele patiserii, iar chiria a fost cu mult sub valoarea pieţei de atunci încolo, datorită dumneavoastră. Aţi spus că icoana Sfântului Rémi însemna faptul că aparţineam comunităţii din acest oraş, în timp ce toţi ceilalţi credeau că ar trebui să mă întorc în Rusia. Mi-aţi spus atunci că soţul dumneavoastră era brutal, şi că aţi fi preferat să moară el în locul lui Daniel, şi că v-aţi fi dorit libertatea mea.

Madame Olivier a pălit. Nataşa a prins-o de mână şi i-a ridicat mâneca. Marginea unei vânătăi violete în formă de palmă i-a dezvăluit povestea. Madame Olivier şi-a smucit mâneca înapoi pe braţ, ruşinată.

- Şi acum, după atâţia ani? a spus Nataşa. Lăsaţi-o pe Nicole în pace. Eu sunt o persoană din afară. Văd diferit situaţiile, comparativ cu voi, şi pot vedea faptul că această afacere e în sângele ei. O face să trăiască. Influenţa dumneavoastră în acest oraş ar putea s-o elibereze, buna mea prietenă. Şi, Mademoiselle Var, am ceva şi pentru dumneavoastră.

Nataşa a împins o punguţă de olandă în direcţia acesteia.

- Deschideţi-o.
Mademoiselle Var a răsturnat conţinutul pe masă.
- Sâmburi?
- Da, sâmburi de lămâie. Mi-aţi vizitat patiseria aproape în fiecare zi, de când cu revoluţia, şi m-aţi făcut să vă povestesc iar şi iar cum am călătorit din Rusia până aici, ce am văzut pe drum şi cum erau lucrurile acasă. îmi povestiţi cât de mult v-ar plăcea să vedeţi sclipirea Mediteranei, să vă vizitaţi rudele din sud, dar nu puteţi să mergeţi, pentru că tatăl dumneavoastră refuză să vă ducă, iar o femeie nu poate călători singură. Ce anume vă împiedică?
- E inadmisibil ca o femeie să călătorească singură, bineînţeles, a răspuns Mademoiselle Var, surprinsă că era cazul să explice.
- Nu pentru Nicole. E suficient de curajoasă să dispreţuiască regulile, dar noi o pedepsim pentru asta. Exploraţi-vă sufletele şi întrebaţi-vă de ce. Pentru că ea face lucruri pe care voi simţiţi că nu le puteţi face. Eu nu judec. Toţi ne creăm propriile cuşti, dar nu le creaţi şi pentru alte persoane.
- Noi ne-am spus punctul de vedere, a spus Madame Olivier. Deja am insistat prea mult. Fac întotdeauna lucrul ăsta. Poate că ar trebui, pur şi simplu, să continuăm cu degustarea. Măcar, dacă am gura plină, nu mai pot face alte gafe, a spus Madame Olivier cu regret.
Nicole a turnat vin în câteva pahare.
- Nu mi-aţi spus nimic ce nu ştiam de dinainte, Madame Olivier, şi vă apreciez sinceritatea. Uneori, adevărul e dificil de rostit, şi de auzit. Putem s-o lăsăm în acest punct?
Nataşa a înfăşurat cu grijă icoana şi cheia în punguţa lor de catifea.
- O să începem cu vinul alb, a spus Nicole. Madame Olivier, sunt sigură că dumneavoastră ştiţi deja cum

merge treaba. Nataşa şi Joelle, inspiraţi adânc aroma, luaţi o gură mare de vin cu puţin aer, apoi scuipaţi. Nu vă gândiţi prea mult la asta. încercaţi doar să identificaţi gustul. Primul lucru care vă vine în minte.

- Orice? Credeam că există anumite cuvinte pe care eşti obligat să le rosteşti, a spus Joelle.

- Nu există reguli, iar gusturile fiecăruia sunt diferite, asta fiind o parte din distracţie, a răspuns Nicole. Imaginaţi-vă, pur şi simplu, faptul că le descrieţi unor copii. Spuneţi o poveste.

Joelle a luat o înghiţitură şi a scuipat.

- Sudul, lumina soarelui pe apă. Ah, lămâi, flori de migdal, marea.

- Nota de flori de migdal e corectă! a spus Nicole. Un vin bun ne transportă subtil.

- Căpşuni, fân, mănuşi noi de echitaţie. Verile lungi de dinainte să mă mărit, a spus Madame Olivier, inspirând adânc din pahar.

- Rose-ul perfect, în acest caz. Xavier, această combinaţie poate fi notată.

Au trecut la următorul vin.

- Făină prăjită, cremă de lămâie, sare de la Marea Neagră. Are un gust foarte special, a meditat Nataşa.

- Ai dreptate, deşi nu am idee despre sare, a spus Nicole. Oricum, o serie bună de note pentru o şampanie.

- Sigur că este. Ăla e rodul muncii mele, a spus Xavier. Louis o să-l vândă pentru o avere în Rusia.

A zâmbit, ştergând paharele şi turnând următorul amestec roşu.

- Aşadar, negustorul dumneavoastră *este* în Rusia. Ar trebui să-l scoateţi de acolo, a spus Madame Olivier.

- Nu a ajuns decât în Saxonia. Acolo e comerţ considerabil, şi acolo l-am trimis. E neamţ, prin urmare, contactele lui în regiune sunt bune..., a minţit Nicole.

- Nu atât de bune ca în Rusia, totuşi. Mai ales pentru şampanie. Probabil că spun din nou prea multe, şi ştiu că tu îţi asumi mai multe riscuri decât majoritatea, dar dacă îl apreciezi, cheamă-l înapoi. Toată lumea şi-a retras negustorii din Londra şi din Sankt – Petersburg. Din câte am înţeles, îi arestează pe toţi francezii.

Nicole a rostit o rugăciune pentru livrarea ei preţioasă, să ajungă cu bine pe uscat, la Louis.

- Din păcate, nu ar fi dispus să mă asculte nici dacă aş face asta, a spus Nicole.

- O să-ţi spun un lucru: cu siguranţă, tu inspiri loialitate, a spus Madame Olivier. Xavier, aici de faţă, nu e dispus să accepte niciun cuvânt de critică împotriva ta, aşa îmi spune soţul meu. E ca un taur în magazinul de porţelanuri când te susţine. Bat câmpii din nou, dar iată o altă ofertă de loialitate, din partea mea. Eşti ferm hotărâtă să continui, înţeleg acest lucru acum, şi îmi cer scuze dacă gura mea vorbeşte înainte ca mintea să facă o verificare, să elimine lucrurile jignitoare. Ceea ce voiam, de fapt, să spun e că mi-ar plăcea să te ajut. îţi pot aduce informaţii de la ceilalţi producători de vinuri. Bărbaţii abia aşteaptă să îşi împărtăşească cunoştinţele superioare unii altora şi sunt întotdeauna la mine în casă, discutând ultimele detalii şi întâmplări.

- De ce ai face acest lucru pentru mine? a întrebat Nicole.

- Eşti un spirit Eber. Mi-aş dori să fiu şi eu, dar aceasta va fi fărâma mea de libertate, secretul meu.

Şi-a tras mâneca în sus, să etaleze dimensiunea vânătăii, până sus, deasupra cotului. Era teribilă.

- Şi răzbunarea mea.

A ridicat o mână, să respingă îmbrăţişarea lui Nicole.

- Şi fără compasiune! Nu îmi doresc lucrul ăsta.

Nicole a făcut un pas în spate.

- Atunci, o să accept cu plăcere, Madame Olivier. Mulţumesc. Când au plecat, Nicole s-a îndreptat spre biroul ei. O nouă prietenie. Dintr-un loc atât de neaşteptat! Nu şi-a dat seama până acum cât era de singură, în durerea şi luptele ultimului an.

A pus pana jos şi a aruncat o privire peste podgorii. Emile venea în fugă prin curtea teascurilor spre ea, fluturând o scrisoare. Inima ei a început să galopeze.

- Emile?
- E foarte important.
- Ţi s-a cerut să-mi transmiţi ceva?
- E de la Theresa şi trebuie s-o contactezi chiar în secunda în care ai citit-o. Să aştept?
- Da. Du-te şi cere-i lui Josette ceva de mâncare pentru prânz. Spune-i că eu am zis aşa.

A sfâşiat plicul scrisorii. Era datată 23 septembrie 1806 şi expediată din Sankt-Petersburg. CM *aproape două luni în urmă,* s-a gândit Nicole. încet, chiar şi după standardele ruseşti.

Micuţa şi iubita mea podgoreană,

Companionul tău se luminează la faţă de câte ori vorbeşte despre tine. îşi substituie iubirea pentru tine cu iubirea pentru vinurile tale, negustoreasa mea sălbatică de la ţară. îţi las această informaţie, să faci ce vrei tu cu ea. Ştiu că voi, fetele de la ţară, rămâneţi loiale chiar şi marţilor.

Asta e vestea mea bună, dar am şi veşti proaste. Louis a fost arestat ca spion. închisorile din Sankt-Petersburg nu sunt cu mult mai salubre decât cele din Paris şi, după cum bine ştii, sunt familiarizată cu murdăria şi frigul lor. L-am mituit pe gardianul tânăr şi frumos să mă lase în vizită, în singurul mod la care mă pricep (un pic de alinare în întuneric. Cu plăcere.) Louis mi-a spus să te rog să-l ierţi. Cât romantism

stupid! A spus că ar evada doar pentru a-ţi consolida numele. Nu plânge. Tu îi dai speranţă, şi e lucrul de care are nevoie în aceste zile întunecate.

O să fac tot ce pot după ce voi scăpa din această situaţie precară, în care toţi cetăţenii francezi, inclusiv eu, suntem acuzaţi de spionaj.

A ta, Theresa

Nicole a lăsat scrisoarea să-i cadă din mâini. Poate că, între timp, Louis murise. Şi totul din cauza obsesiei ei nepotolite pentru Veuve Clicquot et Compagnie.

CAPITOLUL 15

Martie 1810

Camuflaj

Louis nu a venit acasă. Nici în acel an, nici în următorul. Patru ani au trecut cu lentoarea unui melc. Nicole urmărea cu încordare avansul lui Napoleon de-a lungul Europei, şi se ruga Iui Dumnezeu ca Louis să fie încă în viaţă. în toamna lui 1806, când sosiseră veştile că Napoleon cucerise Berlinul, şi, ulterior, părţi însemnate din Prusia, Nicole încă îşi crea amestecurile şi îşi plănuia următoarea livrare destinată lui Louis, încă optimistă că va primi veşti din partea lui. în 1808, un ger târziu a distrus recolta anului respectiv, iar Napoleon şi-a încoronat fratele ca rege al Spaniei. Bombăneli de nemulţumire abundau chiar şi printre cei mai fervenţi susţinători ai lui Napoleon, iar capcana sărăciei s-a strâns din ce în ce mai tare în jurul Franţei, din pricina războaielor interminabile şi absenţei comerţului european. în timp ce Nicole salva tot ce putea de pe viţa ei degerată, îl căuta pe Louis, sperând pe jumătate că o

să apară cu nişte comenzi miraculoase, rezervate pentru ani mai buni, dar nu venea nicio veste din partea lui.

Nici măcar Theresa nu era în stare să-şi facă vrăjile; francezii întemniţaţi nu erau consideraţi suficient de importanţi pentru a se

ţine o evidenţă adecvată a lor. Existau momente când veştile legate de moartea lui ar fi fost mai bune decât durerea posomorâtă a speranţei. Acum, în 1810, Napoleon divorţase de prietena cea mai veche a Thérései, Joséphine, formase o alianţă cu Austria prin noua lui soţie, Marie-Louise, şi îşi continua atacurile beligerante netulburat.

Nu trecea nici măcar o zi în care să nu şi-l imagineze pe Louis apărând la orizont, un schelet în haină din piele de lup şi un zâmbet cald de coniac, cu o mie de poveşti de relatat. Poate că lucrurile pe care le spunea oraşul erau adevărate, faptul că ea aducea ghinion, şi faptul că aroganţa ei ucisese doi bărbaţi.

A sărit în sus din somn. încă era întuneric, iar ceasul catedralei bătea ora cinci dimineaţa. Aprinzând o lumânare, şi-a îmbrăcat rochia de dimineaţă, s-a strecurat în pivniţă şi şi-a verificat experimentul. Inutil. Un sfert din sticle erau distruse şi tulburi, un rezultat cu nimic mai bun decât randamentul oricărei alte pivniţe din Reims. De ce credea că ar putea găsi o soluţie pe care nimeni din întreaga istorie a producţiei vinurilor nu o obţinuse vreodată?

în birou, cu un oftat, a deschis registrul contabil. Cifrele nu se schimbaseră cu nimic, comparativ cu ora 5 dimineaţa de ieri, sau din ziua precedentă, sau, de fapt, fiecare dimineaţă timpurie din ultimii patru ani. Fuseseră câteva vânzări – avusese grijă să se asigure că fiecare sticlă care părăsea pivniţa era de cea mai bună calitate –, iar unii cumpărători încă mai aveau suficienţi bani pentru a plăti pentru produse de lux – în general însă, vânzările scăzuseră pentru orice. De-abia izbutise să menţină podgoriile şi teascurile în funcţiune în aceste momente grele, făcând economii şi favoruri. Dar afacerea ei nu dispunea de rezervele de capital ale câtorva dintre

companiile cu prestigiu, iar acum, abia dacă avea suficienţi bani pentru a plăti salariile.

Două dintre înregistrările negre din dosar erau din vânzarea inelului ei cu safir, respectiv din vânzarea setului de tacâmuri placat cu aur al lui François. Nu mai era nevoie de petreceri şi cine somptuoase. îi mulţumea lui Dumnezeu pentru părinţii ei – datorită lor, ea şi Menţine cel puţin nu mureau de foame, dar acei bani nu ajutau afacerea.

A pipăit licuriciul de diamant galben pe care i-l dăruise François în noaptea în care murise. Era singurul obiect sacrosanct. Ar fi sacrificat pentru afacere fiecare pernuţă şi scaun, dacă era nevoie, dar nu licuriciul. Cifrele sumbre în negru şi roşu erau de nezdruncinat. *Nu puteau şi ele să mintă, măcar o dată?* A operat mici ajustări până când au început s-o doară ochii, încercând să facă ceva util, până în momentul în care cerul a devenit cu o nuanţă mai palid şi a putut să alerge spre podgorii.

în timp ce ieşea, s-a holbat la sine în oglinda din hol. Un chip supt s-a holbat înapoi. O *să-ţi distrugi frumuseţea cu atâta muncă,* o avertizase Thérésa. Nicole şi-a tras mănuşile de echitaţie pe mâini. *Trăiesc pentru doi, pentru mine şi pentru François, şi o să trăiesc de două ori mai intens.* Zilierii ei ieşiseră deja şi săpau şanţuri; s-au oprit şi i-au făcut semn cu mâna, în timp ce trecea. O gaşcă de renegaţi, întocmai ca ea. Niciunul dintre muncitorii obişnuiţi ai câmpului nu ar fi fost de acord să lucreze pentru o femeie, nici măcar în aceste momente grele. Muncitorii ei erau alungaţii, proscrişii şi scursurile societăţii. Mama lui Emile, Marie, fusese o prostituată notorie, dar săpa mai rapid şi mai eficient decât orice bărbat. Ea i-a adresat lui Nicole un salut cu zâmbet ştirb când a ajuns lângă ea. Christophe-Baptiste îşi pierduse un picior şi ajunsese să cerşească pe străzi când se întorsese din războaiele lui Napoleon. Nu mai cerşea acum. încă

avea două mâini, iar acestea erau foarte pricepute în a bate parii necesari pentru a lega via.

Copiii de la orfelinat fuseseră ideea lui Xavier. O adunătură de puştani subnutriţi, cu un limbaj scandalos, plini de ticuri nervoase şi de fanfaronadă. La paisprezece ani, erau suficient de mari să fie folositori şi, dacă îi instruia bine, puteau să-şi găsească întotdeauna de lucru în Champagne.

- Nu scurmaţi balegă, ci săpaţi *şanţuri,* a ridicat el un băţ. Atât de late şi egale pe toată suprafaţa, sau vă bag înapoi în găurile din care v-aţi scremut să ieşiţi.

- Singura gaură de pe aici e a ta şi miroase a rahat!

Xavier i-a administrat puştanului o lovitură zdravănă, zâmbind cu mândrie, radiind din ridurile pe care le avea în colţul ochiului.

Toţi îmbătrâneau. Nu şi pământul, însă; acesta arăta la fel în fiecare an, crusta palidă era răsturnată, pentru a dezvălui pântecul umed, plin de viermi, iar păsările pluteau în jur, înhăţând un mic dejun de carne care se zvârcolea.

- Neaţa, Xavier, cum merge plantatul?

- încă patruzeci de centimetri. Şi am trecut peste pământul ăsta de atâtea ori, că mi-aş putea clăti curul în el. Ştii că nu e nicio diferenţă dacă sunt patruzeci şi cinci sau treizeci şi cinci de centimetri?

- *Bon,* a spus ea, scoţându-şi liniarul şi verificând lungimea unui şir, măsurându-l cu mâna ei. *On est presque là.*[XIV]. Mută chestia asta un pic mai la stânga.

A înfipt un băţ în locul precis.

- Asta trebuie să se ducă aici.

A plantat cu grijă viţa, a presărat-o cu nisip şi a fixat-o cu un pic de *fumure* – cenuşa din gunoaie naturale. Dacă toţi paşii erau executaţi corect, aceşti struguri urmau să

XIV Mai avem puţin, în 1b. franc., în orig. (n.red.)

aibă un gust pur, luminos şi cremos, nişte însoţitori perfecţi pentru stridii. Avea deja în minte cumpărătorul parizian potrivit.

- Dă-mi chestia asta, a spus Xavier, înşfacând liniarul. Ai un vizitator.

Moët se apropia de ea, din punctul în care podgoria lui se învecina cu a ei. I se părea că, în orice direcţie s-ar fi uitat, el era întotdeauna acolo.

- Nimic nu trebuie lăsat la voia întâmplării, li s-a adresat ea bărbaţilor, smulgând o buruiană din pământ şi adulmecând-o. Bătrâniş. Daţi-le viţelor noi o şansă. Fiecare dintre voi e responsabil să se asigure că sunt plantate în pământ curat. Vă voi păstra pe toţi în slujba mea şi voi plăti un supliment fiecărei persoane de aici dacă o să avem o recoltă bună. Cu război sau fără, o să continuăm să vindem, iar acest lucru ne va păstra tuturor locurile de muncă. Dar totul depinde de viţa-de-vie. Ceea ce faceţi voi acum e pregătirea
terenului pentru Chardonnay, pentru cele mai bune *vins mousseux* ale noastre. îmi pun la dispoziţie cel mai bun teren pentru asta. Zona centrală a versantului, orientat spre sud. La schimb, mă aştept la cea mai bună muncă de care sunteţi *voi* în stare. între noi toţi fie spus, vinul nostru va fi cel mai bun.

- îţi admir încrederea în forţele proprii, a spus Moët când a ajuns lângă ea. Dar ştii că îţi pierzi vremea.

- E cea mai bună pierdere de vreme la care mă pot gândi, *nest-ce pas*[7].

El a arătat spre un lăstar ofilit din şirul de viţă-de-vie.

- Stai cu ochii pe ăla, nu-ţi poţi permite să pierzi nici măcar o plantă în această operaţiune.

- Sfatul tău e nepreţuit, dragă Jean-Rémy. îmi imaginez că acea zi nu e chiar atât de îndepărtată şi visez

la ceea ce ar putea să se întâmple.

- Un bărbat vede detaliile şi imaginea de ansamblu în acelaşi timp. Nu te voi deranja mai mult – în mod cert, e multă muncă de făcut pe aici.

Ea l-a salutat. N-avea decât să creadă ce voia. Mulţumită eşecurilor ei continue, ea şi Moët ajunseseră la o înţelegere incon- fortabilă. Chiar îi împărtăşise câteva secrete ale comerţului şi o prezentase unui furnizor decent de sticle când ai ei dăduseră faliment. O prezentare din partea lui calmase orice nelinişti pe care le-ar fi putut avea, legate de a-i crea un cont pe credit unei femei, şi era mai uşor să îl menţină mulţumit, acolo unde putea. Lui îi plăcea să îşi impună înţelepciunea lui superioară, şi să fie recunoscută ca atare, deci, pe moment, lucrurile erau stabile, iar ea începuse să aibă o oarecare poziţie printre viticultori, ca o curiozitate tolerată.

El i-a răspuns la salut, a dat pinteni calului şi a galopat pe lângă ei. Fiecare mică victorie construia drumul spre una mai mare, spunea Nataşa, dar Madame Olivier îi adusese veşti proaste în ziua precedentă. Aflase din surse sigure că un cec bancar scris de tatăl lui François, Philippe Clicquot, nu fusese onorat. încă beneficia de averea lui personală, dar contul de afaceri se cam golise. Nicole a hotărât să nu mai accepte niciun sfanţ de la el, şi să-i plătească totul înapoi cu dobândă, când lucrurile se vor îndrepta.

S-a alăturat grupului de copii de la orfelinat, a înşfăcat o lopată şi a început să sape împreună cu ei. Responsabilitatea faţă de toţi aceştia care depindeau de ea îi împingea mai adânc lopata. Louis dispăruse. François... şi bietul Philippe. Ce urma să facă, dacă totul se ducea de râpă?

A mai întors o lopată de pământ. Singura soluţie era

să-i dea înainte, să creeze cele mai rafinate vinuri şi să îşi ţină echipa împreună. François o învăţase că un producător de vinuri avea exact calitatea muncitorilor lui, iar respectul se năştea din faptul că munceai cot la cot cu ei. După toţi aceşti ani, chipul lui François se estompase, dar, din când în când, amintirea căpăta claritate, ca nişte unde care se disipau într-o fântână, liniştindu-se şi creând o reflexie clară. Reflexia i-a zâmbit, iar stomacul ei a tresărit.

Frânturi de praf atârnând pe arcadele tăcute, luminate de soare ale şcolii ei din copilărie, nuanţa rubinie a rochiei ei de lână în ziua revoluţiei, gustul soarelui blând de recoltă într-un Muscat, François conducând-o într-o polcă sălbatică în podgoria lor înconjurată de ziduri din Villers-Allerand. Ca un an pe câmp, viaţa ei străbătuse un ciclu complet şi totuşi era aici, în continuare extrem de singură.

După ce săpatul şanţurilor s-a terminat, a pornit spre patiseria Nataşei. Acolo se simţea ca acasă în zile ca acestea, fiecare produs de patiserie era o mică sărbătoare.

- Eşti melancolică, draga mea. Haide, i-a spus Nataşa, condu- când-o de braţ până la bucătărie şi invitând-o să se aşeze. Nu avem timp de gânduri negre. O să fac o vrajă care o să te înveselească.

Nataşa i-a presărat sare la picioare şi a bătut în masă de trei ori.

- Ciocănituri şi un pic de sare? Viaţa e foarte simplă dacă e nevoie doar de atât.

Nicole a luat o înghiţitură din cafeaua Nataşei şi a oftat.

- *îţi doreşti* să ai încredere. Şi ştiu că nu poţi să stai nefericită pentru prea mult timp. Nu e în firea ta. Doar că ai nevoie de o prietenă care să-ţi spună să te opreşti.

în timp ce o săruta pe Nataşa în semn de bun-rămas, o

pasăre s-a izbit de vitrina patiseriei şi a căzut buimacă pe jos. Inima ei din ce în ce mai precipitată bătea vizibil. Chipul Nataşei s-a întunecat. A dat fuga până afară, facându-şi cruci.

Nicole s-a cutremurat. A traversat piaţa, pe lângă catedrală, unde o siluetă înaltă, care stătea alături de un cărucior încărcat cu butoaie, i-a făcut semn cu capul. Moët, din nou. Una era să se ciocnească de el afară, în câmp, înconjurată de muncitorii ei, şi cu totul altceva să fie prinsă în capcana de a fi singură cu el. I-a întins mâna, în loc să-i facă o reverenţă, iar el a înhăţat-o strâns.

- Mă tem că suişurile şi coborâşurile micii tale afaceri-pasiune sunt subiectul bârfei oraşului. Şi nici măcar tu nu mai crezi că escrocul ăla de negustor al tău, Louis, se mai întoarce vreodată înapoi. Au trecut mai mulţi ani de când a dispărut cu cea mai mare parte a stocurilor tale, dacă nu greşesc?

- Sunt un permanent furnizor de distracţie în acest oraş, de ce să mă opresc acum? Am suficiente noutăţi planificate pentru a alimenta bârfele pe toată durata iernii.

El i-a dat drumul mâinii.

- Aici, tu şi eu mergem pe drumuri separate. Detest să îţi mai adaug încă o problemă pe cap, dar reputaţia unei persoane e totul, iar a ta e sub semnul întrebării, în cel mai serios mod. Ţi-o spun în calitate de prieten.

- Toată lumea şi-a avut momentele mai bune sau mai proaste în aceşti ani dificili. E parte din afacere. De ce e reputaţia *mea* în primejdie, în particular? Sper că nu ai de gând să mă plictiseşti din nou cu argumentul tău legat de „lumea bărbatului”?

- E un subiect delicat, care poate că nu e potrivit pentru o piaţă aglomerată, aşa că te încurajez să vii până la biroul meu.

- Nu acum, Jean-Rémy. Mă întâlnesc cu Xavier la

teascuri în jumătate de oră.

- Vei înţelege de ce e urgent dacă îl menţionez pe un anume doctor Moreau?

I s-au înmuiat picioarele, iar inima a început să-i izbească în urechi. Monsieur Moët a condus-o până în biroul lui, ca prin ceaţă.

- Stai jos, iubita mea. Urăsc să evoc amintiri dureroase, dar trebuie să le faci faţă.

- Ce vrei de la mine? a întrebat pe un ton scăzut Nicole.

- Sarcini nedorite, boli venerice... sinucideri... nimic nu e sub demnitatea educatului nostru doctor Moreau. Pentru suma adecvată de bani, va acoperi totul, nu-i aşa?

- Toţi doctorii lucrează pe bani, s-a eschivat ea, speriată de direcţia spre care se îndrepta discuţia.

- Dar acesta are o reputaţie de care nu poate să scape, cam ca tine.

- Te rog, treci direct la subiect şi spune ce doreşti de la mine.

- Absolut nimic. E vorba mai mult despre ceea ce pot face pentru tine. îmi pare rău să-ţi spun că doctorul Moreau e la închisoare pentru falsificarea unor certificate de deces. Instituţiile de anchetă sunt foarte eficiente în a-i descoperi fărădelegile. Atâtea familii lipsite de apărare au fost expuse. Lista e nesfârşită. Doamne tinere şi ghinioniste care au crezut că scapă basma curată ascunzând copii din flori. întregi familii ale căror reputaţii au fost distruse de comportamentul egoist al unui om iubit, care a considerat că e cazul să îşi curme viaţa într-un mod ilicit. Adevărul iese întotdeauna la iveală. Anchetatorii cer toate certificatele de deces pe care le-a semnat în Reims, în 1805. îmi cer scuze pentru orice suferinţă pe care această veste ar putea să ţi-o provoace.

- Exceptând faptul că 1805 a fost anul în care a murit François, nu am absolut niciun motiv de suferinţă.

S-a gândit la otrava de şobolani. Urma să ia secretul respectiv în mormânt cu sine. Nici măcar ea nu putea să ştie adevărata cauză a morţii lui.

- Gândeşte-te la micuţa Clémentine, sărmana de ea. Nimeni nu va fi dispus s-o ia vreodată de soţie. Sânge bolnav, am spus eu. Oraşul ăsta vorbeşte mai mult decât crezi. Amândoi ştim că doctorul Moreau a acoperit sinuciderea lui François.

Chiar nu are de unde să ştie, şi-a spus ea. *Nu face decât să exploateze bârfoteca din oraş.*

- A fost febră tifoidă, toată lumea ştie lucrul ăsta. Restul sunt doar bârfe răutăcioase.

- Are adevărul vreo importanţă? Bârfa *este* adevărul în micile oraşe, şi va fi cu atât mai mult înteţită de renumele doctorului Moreau – şi de numele lui pe certificatul de deces. Eu te pot proteja. Tot ce trebuie să faci este să renunţi la speculaţia ta stupidă cu podgoriile şi, după aceea, o să poţi duce o viaţă de lux. Nu îţi poţi da seama, dar eu chiar acţionez în interesul tău, chit că e un pic agresiv.

- Calomniind numele lui Clicquot? Nu-mi mai vinde chestia asta drept *ajutor.*

- Ai fi ruinată fără mine.

- Sunt ruinată oricum.

- Ia-o în considerare. Ştiu că nu vrei să vinzi, dar dă-mi voie să intervin eu în punctul în care Monsieur Clicquot a eşuat ca partener de afaceri. O să conduc afacerea şi o să o cresc. Tu poţi să păstrezi o parte din ea, să adaugi numele Clicquot la al meu, şi, astfel, numele iubitului tău soţ va rămâne pentru totdeauna. Ca parte din afacere, te voi proteja. Implicit, îmi voi folosi influenţa din interiorul primăriei să pun mâna pe certificatul doctorului Moreau şi să-l distrug. Astfel, o să pun capăt

bârfelor.
- în Ioc să pui paie pe foc, dacă refuz?
- Oamenii spun că trupul lui ar fi trebuit înfipt în par la răscruce de drumuri ca să i se elibereze fantoma, nu să fie îngropat în pământ sfinţit. Ei zic că fantoma lui te bântuie şi îţi distruge toate asocierile cu bărbaţi. De aceea, acordul tău cu Philippe Clicquot s-a dus de râpă, iar Louis a dispărut. Merită pasiunea ta falimentară chestia asta? Ar trebui s-o faci pentru François şi pentru bietul lui tată.

Ea şi-a pus capul în palme. Nu era de mirare că individul ăsta deţinea întregul oraş.
- Când sosesc anchetatorii? a întrebat ea.

Monsieur Moët şi-a consultat ceasul de buzunar apoi l-a izbit cu vârful degetului.
- Mă tem că nu-ţi pot oferi prea mult timp. Notarul public a venit să-mi spună azi că sosesc mâine la ora două după-amiaza fix.
- Atunci, vei avea răspunsul meu mâine de dimineaţă.
- Actele vor fi pregătite.
- Nu mă îndoiesc că le ai deja pregătite. O zi minunată.

De cum a ajuns în siguranţă, în sala teascurilor din Bouzy, cu Xavier, Nicole s-a prăbuşit.
- Ce dracu s-a întâmplat cu tine? Nu te-am văzut în halul ăsta de când François...
- E ca şi cum a murit încă o dată. Xavier, pot să fiu sinceră cu tine? Tu ne-ai găsit în ziua în care a murit François, şi eşti singura persoană căreia pot să îi spun.

I-a povestit tot, despre febra tifoidă şi despre otrava de şobolani, despre ameninţările lui Moët. Era aşa o uşurare.

El a lăsat-o să vorbească, nu a spus niciun cuvânt, nu a arătat nicio emoţie, iar ea îi era recunoscătoare şi pentru asta. Avea nevoie de o minte calmă atunci când a ei exploda.

- Cel mai teribil lucru e că Moët ştie că are dreptate, a continuat ea. Numele doctorului Moreau pe certificatul de deces va distruge numele de familie Ponsardin-Clicquot. Prietenele de la şcoală ale lui Menţine o vor evita, şi toată lumea din Champagne care şi-a dorit vreodată să mă oprească va beneficia de cadoul perfect.

- Tu conduci locul ăsta, eu doar urmez ordine. Dar dacă vrei sfatul meu, ia inspiraţie de la viţa-de-vie. Cumpără-ţi nişte timp şi speră într-un miracol.

- Măcar dacă ar fi atât de simplu.

- Ai procedat greşit de la un început cu un buboi ca Moët. Lui îi place să se dea rotund, ca şi cum ar fi şeful. Dincolo de toate politeţurile lui, nu e diferit de un copil răzgâiat. în tot acest timp, i-ai spus „nu”, dar singurul mod de a-l învinge e să-i spui „da”. Numele lui Louis e pe contractul cu acţiunile pentru acest loc, aşa cred.

Ea a înclinat din cap.

- Pune-l pe avocatul tău să scornească nişte aberaţii legale care să spună că lui Louis trebuie să i se acorde un an să se întoarcă. Asta îţi mai dă o recoltă. Dacă nu se întoarce, tu intri în parteneriat cu Moët, cum aţi stabilit. în modul ăsta, tu i-ai spus „da”, ai semnat una dintre hârtiile lui afurisite şi l-ai dat jos de pe capul tău pentru încă un an. Apoi aştepţi un miracol.

A indicat spre geam cu bărbia.

- Le vezi cum se întâmplă în fiecare an pe-aici.

Ajunsă acasă, Nicole şi-a turnat un pahar de şampanie să-şi calmeze nervii. Strugurii ăştia crescuseră pe coasta

de est; şi putea să simtă gustul gerurilor aspre care veniseră spre finalul anului în care pusese şampania în sticle; anul în care François murise. Recolta fusese groaznică şi lotul acesta fusese singurul pe care izbutiseră să-l salveze. în acel an nu se întâmplaseră miracole, dar ea era hotărâtă. Sfatul lui Xavier era bun. Să amâne înţelegerea până la recolta anului următor. 1811. *Sădeşte seminţele, fertilizează via, fă tot ce îţi stă în putere şi roagă-te.*

CAPITOLUL 16

Martie 1810

Nevoi şi obligaţii

Oare mirosul rahatului varia de la un oraş la altul, ca *terroir*- ul? Nicole şi-a lipit o batistă de nas să prevină orice infectare, dar nimic nu putea ascunde duhoarea dulce-bolnăvicioasă a canalului deschis.

Moët fusese de acord cu termenii ei. Dacă Louis nu se întorcea până în momentul recoltei anului 1811, ceea ce presupunea mai mult de un an, urmau să devină parteneri, împărţind compania cu 80%-20% în favoarea lui. Certificatul de deces era în siguranţă până la anul, iar Xavier avusese dreptate: lui Moët îi fusese de-ajuns un „da” din partea ei, care să-l ţină tăcut pe moment. Asta nu îi rezolva problemele iminente, însă. Peste două săptămâni, trebuia să plătească salariile, iar facturile de la furnizori se adunau cu o viteză alarmantă.

Acceptase oferta lui Monsieur Moët, prin care îi plătea furnizorul de sticle. El insistase s-o facă, pentru ca, în momentul în care înţelegerea lor intra în vigoare, iar el prelua afacerea în anul următor, să poată fi sigur că

sticlele erau de calitate bună. încă un „da”, să îl liniştească. Unul pe care ea nu îl putea refuza, de fapt, în situaţia ei strâmtorată. Măcar era o factură plătită.

Nicole şi-a pipăit cea mai preţioasă posesiune, în punguţa de catifea din buzunar. Ultimul obiect de valoare pe care îl avea, cadoul primit de ea de la François, şi singurul obiect pe care jurase să nu îl vândă în interesul afacerii. Dar nu avea de gând să aştepte miracolul lui Xavier. Şi-l va fauri pe al ei propriu, cât mai avea încă timp.

S-a concentrat pe cele trei cercuri murdare ale semnului casei de amanet, în josul străzii, şi şi-a continuat drumul, trecând pe lângă spălătoresele cu obraji rumeni care îşi scuturau rufele şi râdeau în hohote de o glumă intimă, trecând pe lângă bărbaţii care urlau obscenităţi în urma femeilor şi jucau cărţi pe lângă cafenea. Toată lumea, cu excepţia ei, *aparţinea* cuiva.

Proprietarul casei de amanet a ridicat din umeri când Nicole a dezlegat punguţa de catifea şi a ridicat diamantul galben, care forma corpul licuriciului. Deşi lumina era scăzută, soarele o reflecta în prisme. Ultimul lucru pe care i-l dăruise François, şi cel mai preţios.

Bărbatul a ridicat obiectul în mână şi l-a privit cu lupa, ri- dicându-l spre fereastră. Praful se învârtea în lumina galbenă a ferestrei. Bijuterii uzate, argintărie şi comori erau îngrămădite la întâmplare în casete de expoziţie.

A aşezat diamantul pe cântar, contrabalansându-l cu greutăţi.

Nicole a îngustat ochii.

- E de două carate. Greutăţile acelea sunt greşite. Nouă sute de franci. Nici măcar un sfanţ în plus, Madame.

Nicole l-a smuls de pe cântar şi l-a înfăşurat înapoi în punguţa de catifea.

- Eu fac afaceri în termeni oneşti. Cântăreşte-l cinstit şi plăteşte corect.

Bărbatul a ridicat din umeri încă o dată.

- Am guri de hrănit, aşa cum, presupun, aveţi şi dumneavoastră. Decizia vă aparţine.

Avea dreptate, ea avea guri de hrănit. El nici nu şi-ar putea imagina vreodată câte. Sute de angajaţi şi furnizori stăteau la coadă în mintea ei, cu braţele desfăcute. A despachetat colierul şi l-a admirat din palmă; aurul s-a încălzit la atingerea ei pentru ultima oară.

- Promite-mi că nu voi fi urmărită când voi pleca de-aici cu banii în buzunar şi o să-ţi accept preţul. Prefer să fiu jefuită aici, decât pe străzi.

El nu şi-a ridicat privirea de pe pacheţelul de catifea.

- Aveţi protecţia mea, Madame. V-o garantez.

Nicole a numărat banii de două ori, a înfăşurat bancnotele într-un portofel de piele, pe care l-a îndesat adânc în buzunar. Erau suficienţi pentru a-i mai cumpăra un an, până la termenul-limită al lui Moët.

- Dă-mi şase luni, a spus ea. O să-l cumpăr înapoi pentru mai mult decât poate plăti oricine altcineva.

- Aş fi bogat dacă aş avea câte un franc pentru fiecare om care îmi spune asta. Nu mă aştept să ne mai întâlnim vreodată.

CAPITOLUL 17

Martie 1811

Noroc din ceruri

Toată lumea ştia că prima lună plină din martie dădea naştere unui val de bule, iar acest lucru îi făcea pe toţi producătorii de vinuri să alerge valvârtej spre pivniţele lor; inclusiv pe Nicole. Napoleon şi soţia lui austriacă, Marie-Louise, deveniseră, în sfârşit, părinţii unui băieţel, dar acest lucru nu oprise planurile lui legate de dominaţia Europei. Noul său fiu ar fi urmat să fie încoronat rege al Romei, iar zvonuri legate de alianţe în avantajul sau în detrimentul naţiunii zburau în jurul Franţei ca muştele de pădure. Războiul le afectase tuturor vieţile. în Reims, vânzările de vinuri care depindeau de comerţul european şi de cel cu Rusia erau în continuare moarte.

Trecuseră cinci luni de când recolta ei fusese finalizată cu succes, pusă în sticlele plătite de Moët în octombrie, vinul de colecţie din 1810. Măcar pentru acesta avea speranţe mari. Recolta fusese excepţională şi, după patru ani, Madame Olivier şi Mademoiselle Var se dovediseră

inestimabile, propria ei comisie feminină de degustare. Dacă degustătorii bărbaţi aveau grijă să se asigure în fiecare an că amestecurile Clicquot erau ultimele de pe lista lor, oferindu-le

tuturor celorlalţi din regiune un avantaj competitiv asupra ei, ea se mulţumea să zâmbească şi să le ureze numai de bine.

Una dintre distracţiile preferate ale lui Nicole era să le spună confraţilor producători de vinuri despre comisia ei feminină de degustare şi să vadă pufniturile de batjocură de-abia disimulate şi ridicările de umeri incorigibile la adresa ei, în timp ce se interesau politicos cine erau mai exact *aceste femele.* Faptul că identitatea lor era strict confidenţială îi aducea şi mai multă bătaie de joc, dar lui Nicole nici prin minte nu-i trecea să-i dezvăluie implicarea lui Madame Olivier taman soţului violent al acesteia. Ce credeau ei nu conta. Faptul incontestabil era că vinurile ei erau cu mult mai bune decât acelea ale oricăruia dintre concurenţii ei. Toată lumea ştia lucrul ăsta şi, uneori, pe la târguri, sau la sărbătoarea Sfântului Rémi, când Monsieur Moët şi Monsieur Olivier erau ocupaţi cu altele, membrii mai binevoitori ai comisiei o căutau şi îi spuneau acest lucru, ba chiar îi cereau sfaturi despre detaliile mai subtile ale amestecurilor sau ale fermentaţiei.

Devotamentul faţă de profesie al comisiei feminine de degustare era de neoprit. Acestea organizau degustări pe nevăzute, studiau soiuri de struguri în intimitatea propriilor locuinţe, să nu stârnească suspiciuni, apoi schimbau sugestii şi descoperiri în patiseria Nataşei, în fiecare zi. Prin urmare, instinctele lor se perfecţionaseră şi deveniseră demne de încredere. Nicole era în continuare „nasul suprem”, dar, atunci când era nesigură, ele erau pregătite cu un verdict documentat, găsind plăcere într-o întorsătură de frază colorată. *Nota de vârf prezintă o posomoreală specifică versantului nordic... Taninurile sunt la fel de amare precum zaţul de cafea*

refolosit al bu- nică-mii... Uşor şi răcoros ca o plimbare pe malul mării.

De asemenea, îi aduceau informaţii interne inestimabile privitoare la concurenţii ei. Madame Olivier era măritată cu un fruntaş al clicii producătorilor de vinuri din Reims, iar Mademoiselle Var era atât de timidă şi de retrasă, încât nimeni nu s-ar fi gândit măcar pentru o secundă să o bănuiască de spionaj atunci când punea o întrebare incisivă despre ultimele întâmplări cu un zâmbet naiv.

O pâlpâire de lumină. Iarna fusese aspră, dar viţa neagră se luptase cu îndârjire cu gerul şi acum, în martie, Nicole se îngrijora în privinţa mugurilor mici şi proaspeţi şi în privinţa intervalului de timp care îi mai rămăsese până când înţelegerea cu Moët intra în vigoare. încă nu primise nicio veste de la Louis. Trecuseră aproape cinci ani de la arestarea lui, şi se simţea nevoită să tragă concluzia că acesta era mort. Se îngropase în muncă, să oprească gândul. Dacă Louis decedase, luase cu el tot ce mai rămăsese din inima ei, precum şi toate speranţele unei despărţiri legale de Moët, atunci când contractul urma să fie aplicat, în această toamnă.

Tot ce putea ea să facă era să-şi continue munca.

Nicole a ridicat o sticlă de anul trecut, pe care o însemnase. Rafinase amestecul, cu ajutorul comisiei ei, iar ele căzuseră de acord că, dacă totul mergea bine, această şampanie tânără va avea aromă de flori albe, pâine albă crocantă şi mentă. A apropiat sticla de o lumânare şi a zâmbit, privind spuma.

- Luna şi-a făcut treaba, i-a şoptit ea sticlei.

Şi-a imaginat răspunsul lui Monsieur Moët: *A doua fermentaţie e în progres. Atenţie la detalii, grijă meticuloasă. Toate aceste discuţii despre lună sunt prostii*

superstiţioase printre ţărani.

Până acum, ea şi François ar fi valsat prin pivniţe în semn de celebrare, iar muncitorii ar fi râs cu palma la gură. Cele mai bune vinuri se fabricau cu iubire.

Sora ei era o casnică bogată, fericită în căsătorie. De ce nu putea şi ea să fie mulţumită doar cu acest lucru? Părinţii săi îşi făceau griji fără încetare în privinţa ei, dar ştiau deja că nu e cazul să încerce să o convingă să se abată de la drumul pe care apucase. în plus, îi înţelegeau responsabilitatea faţă de afacere şi faţă de muncitorii ei. Nemaivorbind de Menţine, care studia conştiincios la internat. Chiar fiica ei îi ceruse să se ducă la cea mai bună şcoală din Paris şi arăta un apetit insaţiabil pentru învăţătură şi studiu. Cum ar fi putut să renunţe, pur şi simplu, şi s-o înveţe că o fată nu poate avea aceleaşi visuri de succes ca bărbaţii? Trebuia să îşi continue treaba, nu avea de ales.

După ce a pus, cu grijă, sticla înapoi la locul ei, a urcat scările pivniţei târşâindu-şi picioarele, a încuiat uşa şi a dispărut în noapte, să îşi ducă până la capăt exerciţiul singuratic. Nu dormea prea bine în ultima vreme şi, din acest motiv, făcea rondul pe la marginea podgoriilor ei în fiecare noapte, să elimine îngrijorarea cu ajutorul mersului pe jos.

Prin podgorii, nori de lut şi cretă îi îngreuiau ghetele, iar rouă îi umezea gleznele când îşi ridica fustele pentru a se plimba pe potecile de calcar familiare. A mers aşa, până în punctul în care luminile teascurilor şi acelea ale pivniţei nu mai erau vizibile, şi era înconjurată doar de viţă-de-vie. Când a ajuns la adăpostul fără acoperiş, s-a întins pe jos pentru a privi stelele. Simţea răcoarea pământului pe ceafa şi asprimea lui în păr. A netezit pământul lipicios şi palid cu mâinile şi a ridicat privirea în sus, spre cerul de catifea.

O stea căzătoare a trecut chiar deasupra orizontului, iar ea a aşteptat să se zdrobească şi să se stingă, înainte să îşi pună o dorinţă. Steaua îşi continua drumul. S-a uitat fix la ea, atât de îndelung, încât mâinile şi picioarele i-au înţepenit de frig. Steaua a continuat să plutească. O sferă sclipitoare cu o coadă efervescentă la capăt. A examinat constelaţiile. Toate erau la locul potrivit. Orion, cavalerul ei, i-l aducea în minte pe François, înălţându-se rece şi firav în cerul nopţii, dar cu lumina neştirbită. Coada se bifurca, iar în jurul sferei rotunde era o cascadă de lumină sfărâmată, ca un văl scăpărător. Punctele de lumină năvăleau într-un cordon de bule delicate dinspre sfera centrală. Şi-a imaginat şampania ei ideală, aroma primară perfectă: coajă de portocală, brioşă, grâu, piersică. Aroma secundară: caramel cu lapte, miere, nuci şi vanilie.

O mişcare smucită din colţul ochiului i-a distras atenţia dinspre ceruri. S-a uitat în jur, şi a văzut un sac de pânză din colţ mişcându-se. A încremenit, apoi s-a ghemuit, gata să fugă. Sacul s-a deplasat, a căzut în lateral şi a dezvăluit un bărbat murdar, care de-abia era în stare să se ridice în şezut.

- Te întrebi ce rahat e chestia aia de pe cer? a întrebat el.

Avea ochii tulburaţi şi pielea îmbibată de noroi, acoperită de răni.

Ar fi recunoscut acea voce oriunde. O uşoară cadenţă germană, limbaj de cea mai joasă speţă. Inima ei s-a înălţat brusc.

- Louis! Eşti aici, ai venit acasă. O, Doamne, trăieşti.

Era numai piele şi os, fragil ca un pui proaspăt ieşit din ou. Şi-ar fi dorit să-l îmbrăţişeze, dar îi era teamă că-l poate răni.

- Există vreo şansă să primesc o băutură şi ceva de mâncare pe-aici?

- Dumnezeule, am crezut că te-am pierdut! Vei avea un ospăţ, şampanie de colecţie şi tot ce îţi trebuie. Ce s-a întâmplat cu tine?
- Am pierdut tot...
- Ai făcut toate lucrurile de care aveam nevoie vreodată doar prin faptul că ai venit acasă. Nu mă interesează nimic altceva.
- E o cometă, fiindcă a venit vorba.
- Ce anume?
- Steaua aceea căzătoare care nu vrea să dispară. E o cometă. Muncitorii câmpului îşi vor freca amuletele cu picioruş de iepure şi îşi vor bate în cuie potcoavele de cal cu partea dreaptă în sus. Aduce prevestiri de toate tipurile.

A privit-o pieziş pe Nicole.
- Dar *mie* mi-a adus numai noroc până acum.
- De-abia poţi să te ridici în fiind. Trebuie să fac rost de o trăsură. Dragul meu Louis, cel mai drag, ar dura prea mult să-ţi explic acum, dar nimeni nu trebuie să ştie că te-ai întors, nu încă; până când nu facem un plan.
- Ei, bine, asta nu e o surpriză. în cazul tău, nimic nu a mers vreodată de la sine.

Tremura de frig, iar vocea lui se auzea doar cu puţin mai tare decât o şoaptă. Ea şi-a scos pelerina şi a înfaşurat-o în jurul lui. El a sărit ca ars simţind greutatea pe pielea lui.
- Nu mişca nici măcar un muşchi şi să nu mai îndrăzneşti să dispari din orizontul meu vizual vreodată. O să mă întorc cu pături şi transport, iar tu poţi sta la Antoine şi Claudine, să te faci mai bine. Şi, să-ţi fie clar, vreau să ştiu *tot.*

I-a trimis un sărut şi a alergat înapoi spre casă, fără să-i pese de vântul glacial al nopţii, care-i sufla pe braţele goale.

A verificat linia orizontului când a ajuns la grajduri. *La*

comète era acolo în continuare. Iar acest lucru trebuia să însemne că Louis *chiar* venise acasă. Cometa ei de şampanie, Louis, era în viaţă. A aruncat o şa pe Pinot şi a pornit în galop.

Antoine şi Claudine i-au fost îngrijitori devotaţi lui Louis. Nicole le-a dat tot ce îşi putea permite pentru întreţinerea lui, iar el era ţintuit la pat, de aceea, păstrarea secretului în privinţa revenirii lui acasă era o sarcină uşoară, pe moment. Şi-a petrecut primele zile adormind şi trezindu-se, dar, în timp ce zilele treceau şi mugurii viţei-de-vie prindeau vigoare, Louis a început să-şi spună povestea.

Nicole venea în vizită seară de seară, aducând lemne, pentru ca Antoine şi Claudine să-şi permită să facă focul pentru el, iar el povestea, în timp ce ea rămânea cu privirea pierdută în flăcări şi uita pentru un timp de propriile necazuri, învăluită în istoriile lui Louis despre geruri argintate, lacuri îngheţate, dificultăţi şi samovare de ceai dulce. Opulenţă inimaginabilă a încăperilor de aur, mătăsurilor de culoarea oului de raţă şi a ouălor Fabergé, în timp ce norocul lui Louis urca şi cobora până când, în cele din urmă, a fost arestat în calitate de spion, după ce relaţiile Rusiei cu Franţa au decăzut.

Era o seară strălucitoare, i-a spus el. Luminile umpleau sala de bal, iar candelabrele scăpărau cu sute de lumânări. Louis conversa cu adorabila Tania Kurocikin când au venit să-l aresteze. Doi soldaţi s-au apropiat în pas de marş şi au şoptit ceva în urechea Taniei. Ea nu a făcut nimic, doar i-a întors spatele, pur şi simplu; la fel au procedat şi prietenii, şi asociaţii ei.

Indivizii l-au flancat din ambele părţi, l-au acuzat de

spionaj pentru francezi şi l-au escortat afară atât de brutal, că de-abia a izbutit să-şi menţină picioarele pe pământ. Nimeni nu i-a oprit. Nu a avut timp nici măcar să facă un popas şi să-şi ia haina din piele de lup – deşi era genul de vreme care îţi transforma genele în ţurţuri. L-au îmbrâncit în spatele unei trăsuri cu gratii, au izbit latura poste- rioară a acesteia cu dosul săbiilor, şi au făcut semn de adio cu mâna.

De-abia după ce ochii lui s-au obişnuit cu întunericul, iar duhoarea excrementelor omeneşti i-a înţepat nările, a început să tremure. Prin celula de piatră goală în care îl aruncaseră mişunau gândacii, iar încăperea fără ferestre i-a răpit orice abilitate de a face diferenţa între noapte şi zi. A început să aştepte nerăbdător momentul când se deschidea o fantă în uşa cea mare, iar prin aceasta trecea un bol subţire de terci cenuşiu. încerca să prelungească în mintea lui aceste momente de contact omenesc, inventa loialităţi care nu existau. I-a transformat pe gândaci în cunoştinţe şi le-a dat numele prietenilor lui. Louis l-a descris pe unul mărunţel, negru şi sclipitor, mereu ocupat, care conducea curajos şirurile spre grămăjoarele mici de terci pe care le păstra pentru ei. Acela era Babouchette. Unul mare şi maroniu, neîndemânatic, din spatele acestuia, era chiar Louis însuşi. Cel rătăcit, care o lua mereu în direcţia contrară, era François. Chiar şi Moët era reprezentat; cel mai mare şi mai strălucitor dintre toţi, călcându-i în picioare pe ceilalţi pentru a ajunge primul la mâncare.

Scria mesaje în rusă cu terciul coagulat, pentru a interacţiona cu gardienii. *Mulţumesc. Delicios. Salut.* Apoi observaţii: *O pălărie nouă?, Nu mai aveţi mustaţă?, V-aţi îndrăgostit?, E frumoasă?*

Gardianul permanent era tânăr, de fapt, un copil. La

început, era tensionat, de parcă Louis ar fi putut să-l muşte. în cele din urmă, a început să se relaxeze şi să zâmbească. Louis era înnebunit după acel zâmbet. Era soarele care-i lumina faţa, era ploaia lui, hrana lui, răsăritul şi apusul lui, stelele. A pierdut socoteala timpului. Numai Dumnezeu ştia câte luni sau câţi ani se adunaseră.

Pierduse socoteala anilor care trecuseră, în ziua în care Thérésa Tallien apăruse cu gardianul, iar acesta era înspăimântat. Ea radia de sănătate, iar ochii puştiului sclipeau din cauza atenţiei arătate de ea. Fanta s-a deschis, şi iat-o pe Thérésa, cu ochii ei de oţel îngustaţi, ţinând o lumânare ridicată, să ilumineze celula.

- A, aici erai. Te ascunzi de mine în locşorul ăsta mic şi mizerabil.

Ea i-a făcut un semn cu capul băiatului, şi uşa s-a deschis. Băiatul era mândru de rolul lui în planurile Thérései.

Louis nu s-a mişcat.

- Trebuie să plecăm de îndată, i-a întins mâna Theresa. Dragul meu, ia-o. O să plecăm de aici împreună. Mişcă-te repede, acum.

Louis s-a întors să le facă un semn de adio gândacilor, iar Theresa a dat din cap în semn de înţelegere.

- Prietenii tăi? Haide. Şi eu am aşteptat moartea într-un loc ca ăsta. O să mergem împreună.

Ea l-a condus la un hotel, la o distanţă de o noapte de călătorie din Sankt-Petersburg, l-a cazat, i-a lăsat un săculeţ de monede şi a plecat. Avea câte un inel pe fiecare deget, şi toate erau decorate cu câte o piatră preţioasă.

- Nu pot să mai rămân, dragule. Ai mai multă grijă ce companie îţi alegi data viitoare, a spus ea, apoi a plecat.

Nicole a închis ochii să îşi disimuleze uşurarea. Theresa îl lăsase singur.

- Ai suferit mai mult decât îmi spui, Louis. Eşti curajos.

El s-a uitat la ea, undeva dincolo de ochii ei şi undeva înlăuntrul ei.

- Doar norocos, a murmurat el.

Ea a turnat câte un pahar de brandy pentru fiecare şi a mai pus lemne pe foc. Obrajii lui deveniseră mai rumeni şi mai împliniţi. La mulţumit cometei ei norocoase. Poate că va mai fi nevoie de timp, dar el se va recupera pe deplin.

- în toţi acei ani de închisoare, m-am gândit la tine, la marfa ta în mare parte distrusă şi la afacerea moartă. Pentru toate încercările noastre, Babouchette. Nimic altceva, doar o celulă plină de gândaci.

Nicole a dat din cap; fuseseră momente grele pentru ei toţi. De ce nu îi scrisese Theresa, să îi dezvăluie toate aceste lucruri? Poate că o făcuse, iar scrisoarea fusese pierdută, sau poate că nu dorise să rişte apariţia unor zvonuri legate de faptul că îşi folosea contactele pentru a elibera un „spion” francez. Theresa îşi punea în joc viaţa şi moartea pe baza abilităţii ei de a menţine confuzia, şi avea grijă de fiecare dată să figureze de partea câştigătorului.

Louis s-a însănătoşit în micul hotel în care îl lăsase Theresa. Iarna era atât de aspră, încât s-a văzut silit să aştepte dezgheţul de primăvară, înainte să se gândească la plecare. A ajuns să cunoască familia care deţinea hotelul. Tatăl era neamţ, ca el. Theresa alesese bine – bărbatul empatiza cu acest compatriot al său mai mult decât ar fi făcut-o majoritatea ruşilor. Pe măsură ce prindea puteri, a început să culeagă ouă şi să facă reparaţii, să stea la recepţie serile, să poarte conversaţii în timp ce samovarul clocotea, să îşi achite cazarea prin munca propriilor mâini. Ştia că nu aparţine acelui loc, dar îi era teamă să ia din nou calea necunoscutului. Cei câţiva vizitatori pe care îi avuseseră erau ostili faţă de francezi,

săculeţul de bani lăsat de Thérésa se terminase de mult timp, iar el nu mai avea niciun franc în buzunar.
- Ar fi trebuit să trimiţi pe cineva după bani, Louis. Nu te-aş fi lăsat niciodată atât de strâmtorat...
- Cum aş fi putut să-ţi cer bani, când lucrurile mergeau atât de prost şi pentru tine? Nu mai eram negustorul tău. în plus, s-a aşezat el un pic mai drept, am avut mult timp de gândire în închisoarea aceea. Voiam să mă întorc la tine ca un egal.

A plecat în cele din urmă din hotel, după dezgheţul primăverii, pornind cu însufleţire, călare pe un cal pe care urma să-l plătească gazdelor lui în momente mai bune.

Când a văzut portul din Königsberg şi o fregată olandeză care aştepta să ridice ancora, a izbucnit în plâns pentru prima oară în viaţa lui de adult. A obţinut o slujbă de bucătar, pentru a-şi plăti transportul, şi a gustat prima lui şampanie de la arestul lui la petrecerea cu o sută de lumânări din Sankt-Petersburg. Şi-a turnat echivalentul unui degetar şi a tăiat o felioară minusculă din foie gras. Aveau gustul paradisului. în acest timp, nava tăia spuma apei, pulverizându-i sare pe degete şi îndreptându-se în viteză spre casă. Când luminile oraşului Reims au apărut, în sfârşit, pe linia orizontului, nu mai avea nicio fărâmă de putere rămasă şi se prăbuşise în primul adăpost pe care îl putuse găsi, în căsuţă. în acea noapte, se întâmplaseră două miracole. Primul fusese cometa. Al doilea, faptul că Nicole ajunsese până la căsuţă şi se trântise pe pământ să privească stelele. în starea lui de delir din acel moment, crezuse că visa.

Louis se schimbase. Riduri palide îi marcau zâmbetul, iar privirea lui era mai aspră. îşi pierduse farmecul copilăresc ce îl caracteriza şi o parte din entuziasm. Era mai serios. Ei îi plăcea schimbarea.

Până în aprilie, cometa dispăruse, şi momentul în care

îl vor dezamăgi pe Monsieur Moët cu apariţia lui Louis se întrevedea la orizont. Nu se putea ascunde pentru totdeauna în camera liberă a lui Antoine şi a lui Claudine.

Pe câmpii, soarele de aprilie era neobişnuit de puternic, iar pocnetul mugurilor a venit devreme. Ieşea până în podgorii călare, seară de seară, să se uite cum cresc frunzele, căpătând din nou culoarea verde intens, şi trimiţând cârcei creţi, care să se agaţe de frânghiile de susţinere supravegheate, pe măsură ce plantele erau tunse şi ghidate în creşterea lor, pentru a asigura faptul că toată energia din trunchiurile groase putea fi transferată în fructe, la momentul potrivit.

A mai trecut o lună, iar viile au crescut atât de repede, încât, dacă Nicole se oprea suficient de mult timp, ar fi putut să le *vadă* creşterea în lumina soarelui care pulsa: cald, dar nu prea intens, mângâind plantele şi încurajând apariţia fructelor. Nu îşi putea aduce aminte de un an în care condiţiile să fi fost atât de apropiate de perfecţiune, încât păreau extrase dintr-una dintre broşurile lui Chaptal, *Arta producţiei vinurilor.* Şi-a verificat trandafirii; viguroşi şi lipsiţi de plăgi sau insecte. Până în iunie, cometa îndeplinise o prevestire bună măcar din acest punct de vedere, iar Louis se însănătoşise suficient pentru detestata întâlnire cu Monsieur Moët.

L-a invitat pe Moët până la teascuri, în Bouzy, pentru una dintre mult-iubitele lui „inspecţii” ale viitoarei sale proprietăţi. Numai Dumnezeu ştia ce urma să facă atunci când va vedea că Louis se întorsese, iar contractul lor era nul şi neavenit, dar măcar urma să se întâmple pe terenul ei, unde era înconjurată de muncitorii ei.

A auzit trăsura oprindu-se pe pietriş, ordinele morocănoase adresate grăjdarilor să adape caii şi marşul lui energic până la uşa biroului.

- Trebuie să repari poarta, creează impresie proastă, a poruncit el când a intrat în încăpere. Când l-a văzut pe Louis, nici măcar nu a clipit. Monsieur Louis Bohne!

Cei doi bărbaţi şi-au strâns mâna.

- Ai rămas acelaşi, a ripostat Louis, în timp ce Moët îi administra o palmă pe spate şi îl trăgea spre sine, pentru o îmbrăţişare masculină.

- Bătrâne vagabond, te-ai întors şi arăţi sănătos şi voinic. Colaborarea cu ruşii ţi-a făcut foarte bine.

- Dacă te gândeşti că o colaborare cu ruşii implică să zaci pe jumătate mort de foame, uitat şi jegos într-o gaură de iad uitată de Dumnezeu, atunci, da, a fost o plăcere.

- Madame Clicquot, fără îndoială că m-ai invitat aici să îmi anunţi revenirea negustorului tău cel mai bun fără să mă informezi în prealabil doar ca să te asiguri că e o surpriză la fel de încântătoare cum s-a dovedit a fi. Minunat.

Radiind de fericire, a luat loc la biroul ei. Bărbatul ăsta avea în mod cert sânge-rece.

- Aşadar, să o spun pe şleau, asta înseamnă..., a început Nicole.

Monsieur Moët a ridicat mâna.

- Scuteşte-mă de explicaţii. Situaţia e foarte clară. Mica noastră înţelegere a devenit nulă şi neavenită prin reîntoarcerea miraculoasă a rătăcitorului Monsieur Bohne. Sunt foarte încântat pentru tine.

S-a întors spre Louis.

- Vei prelua frâiele alături de Madame Clicquot, iar eu sunt foarte fericit că e pe mâini sigure. Am vrut să fac tot ce mi-a stat în putere să o ajut, iar acum nu mai are nevoie, cu un bărbat competent alături.

- De vreme ce trecem la afaceri atât de repede, mai e un aspect al înţelegerii tale cu Madame Clicquot. Ameninţarea ta că vei răspândi zvonuri despre cel mai bun prieten al meu şi soţul decedat al lui Nicole e cel mai josnic lucru. Mă întristează să mă gândesc că un bărbat cu poziţia ta i-ar putea persecuta văduva într-un mod atât de crud. Sper ca acesta să fie finalul problemei

respective, şi că te vei purta onorabil.

Monsieur Moët s-a ridicat să plece.

- Dragul meu Monsieur Bohne, mă insulţi. Eu nu am încercat decât să fac tot ce mi-a stat în putere să o opresc din a intra mai adânc în datorii şi din a se compromite.

- Apreciem grija ta înduioşătoare, dar am cuvântul tău?

Louis i-a întins mâna, iar Moët a scuturat-o.

- Nu voi spune nimic altceva decât adevărul pur, dragul meu prieten, a spus el, deschizând uşa, pregătit să plece.

S-a întors din nou cu faţa spre ei.

- Apropo, ce *s-a* întâmplat cu toată marfa cu care ai plecat? Aproape că ai falimentat-o cu dispariţia ta. La revedere, Nicole. De asemenea, am observat că gardul podgoriei de pe versantul de est e rupt. Sugerez să-l reparaţi înainte să poată intra animalele sălbatice.

De cum au auzit roţile trăsurii, s-au holbat unul la celălalt, şo- caţi, iar Nicole a putut să respire.

- Ce dracu’ a fost toată chestia asta?

- A încasat-o mult prea bine, a răspuns Louis.

- Uită-te afară, totul e perfect. Va fi cea mai bună recoltă dintr-o generaţie. Indiferent ce aşi are în mânecă, nu are cum să schimbe asta, a spus Nicole.

Vestea reîntoarcerii lui Louis a fost subiectul preferat de discuţii în oraş. în patiseria Nataşei, Nicole se amuza la auzul bârfelor. *Louis a evadat din Siberia, dar i-a căzut cocoşelul de frig,* îi şoptea teatral Xavier lui Etienne, în timp ce muşca dintr-un ecler mare de ciocolată. *Thérésa l-a sedus pe ţar pentru a obţine eliberarea lui dintr-o închisoare împuţită din Moscova, deghizat într-o sultană din India,* povestea fiica cea mai mică a măcelarului, cu

entuziasm. *Louis a mituit o sută de gardieni cazaci cu cea mai bună şampanie a lui Veuve Clicquot, pentru a putea să evadeze de la minele de sare, apoi a venit pe jos tot drumul până la Reims,* a fost versiunea unui batalion de soldaţi care aveau o slăbiciune pentru *millefeuille* făcut de Nataşa.

Vara a trecut rapid, într-un nimb de raze solare; Nicole îşi petrecea fiecare zi îngrijind viile, verificând muncitorii, plănuind recolta cu Louis. Era minunat să îl aibă alături, s-o ajute la conducerea treburilor, o placă de rezonanţă demnă de încredere pentru multitudinea de decizii pe care trebuia să le ia în fiecare zi. Nicole lucrase în domeniu îndeajuns de mult timp pentru a-şi putea dea seama că nu avusese niciodată un an ca acesta şi nu lăsa nimic la voia întâmplării. Urma să fie un an de colecţie, iar norocul ei se va schimba. Era doar o chestiune de rezistenţă. Nu trăia cu iluzia că Moët a renunţat •liât de uşor, dar singurul mod în care se putea gândi să lupte cu necunoscutul era să aibă cât succes putea.

Trecuseră mai multe luni de când vizitase centrul din Reims. Menţine îşi petrecea cea mai mare parte a verii cu prietenele ei de la internat şi, din acest motiv, nu avea nevoie să fie în oraş, să-i supravegheze pe prietenii fiicei sale. Josette se ocupase de toate treburile din oraş, iar ea nu putea îndura să-şi părăsească podgoriile, astfel că îşi mutase reşedinţa în căsuţa cea mică din Bouzy pe durata întregii veri, să fie aproape de strugurii din ce în ce mai dulci. Nu avea câtuşi de puţin nevoie de încăperile acelea mari, bântuite de fantoma lui François, nemaivorbind de costurile de întreţinere ale casei celei mari din rue de la Vache.

în ciuda tuturor acestor lucruri, nu putea să lipsească de la slujba bisericească din catedrală, unde se adunau toţi producătorii de vinuri şi muncitorii, să se roage

sfântului recoltei. După calculele făcute de Réseau Matu, strugurii urmau să fie gata de cules cam peste o săptămână, şi ar fi fost o proastă dacă ar fi ratat ceremonia chiar înaintea recoltei. Chiar dacă era vorba de superstiţie, cine era ea să se pună împotriva a sute de ani de tradiţii şi să rişte un dezastru de ultim moment?

La grajdul din apropierea catedralei, a descălecat cu o săritură de pe Pinot, i-a dat hăţurile grăjdarului şi i-a lipit o monedă de palmă. El a tresărit ferindu-se de ea, de parcă i-ar fi ars mâna.

- Nu, mulţumesc, Madame, a spus grăjdarul, incapabil să se uite în ochii ei.

Moneda a zăngănit, lovindu-se de podea.

- Nu fi fraier, ia-o. Munceşti din greu, iar eu mă pot lipsi de ea.

- Nu pot, e ghinion, a spus el, ruşinat. A înşfăcat frânele lui Pinot şi şi-a găsit de lucru cu uneltele.

Ea a lăsat moneda acolo şi a pornit în grabă pe rue du Marché, spre piaţa catedralei. Un afiş mare, atârnat de soclul Ioanei d’Arc, i-a atras atenţia.

Naşteri şi decese, 1805

Activitate infracţională: doctorul Aristide Moreau

Arestat pentru falsificarea certificatelor privitoare la cauze de deces

Condamnare obţinută pentru falsificarea:

Şi primul nume de pe listă:

François Clicquot

Lista continua, dar ea era incapabilă să mai citească.

O mulţime de fabricanţi de vinuri şi de muncitori se adunase în faţa catedralei, privind-o în tăcere. Locul era învăluit într-o linişte mortală, cu excepţia unei perechi de

paşi care au răsunat prin piaţă.

O pereche de braţe puternice a încolăcit-o.

- Uită-te la mine, Babouchette, nu la ei.

S-a concentrat. Era Nataşa.

- Ignoră-i, ei nu contează, a implorat-o aceasta. Te duc eu acasă. Unde e Pinot?

- La grajduri. Grăjdarul a refuzat să-mi ia banii. Mulţumesc lui Dumnezeu că Menţine nu poate să vadă asta.

- Sunt ţărani. Atât îi duce mintea. Hai, Nicole. Ţine capul sus să ieşim din această piaţă şi lasă-i să spună rugăciuni mincinoase Dumnezeului lor. Nu ai nevoie de niciunul dintre ei.

Nataşa a luat-o de braţ şi a ajutat-o cumva să urce pe Pinot, în timp ce îl suduia pe grăjdar. Nicole a dat pinteni bătrânului ei cal, grăbindu-l atât de mult, încât, în momentul când au ajuns la Bouzy, acesta şuiera de extenuare. Nataşa o urmase, dar rămăsese cu mult în urmă, pe drumul de podgorie.

în siguranţă, în căminul ei luminat de soare din Bouzy, şi-a acordat permisiunea să gândească. *Nu te frânge,* şi-a spus ea. *Nu-i da nimic din ceea ce îşi doreşte.*

Singurul mod în care putea învinge şi de data asta era să meargă mai departe. Dacă ar eşua, nu ar face decât să demonstreze oraşului că superstiţiile lor erau corecte.

- Lasă vinul să vorbească pentru tine, a şoptit ea.

Era un lucru pe care François îl repetase întotdeauna atunci când o învăţase tainele degustărilor. El îi zisese că vinul era ca poezia şi putea spune povestea pământului.

în acea noapte, l-a visat aşa cum era în momentele lui bune. Acţiunile lui Moët îi aduseseră măcar atâta lucru. A doua zi de dimineaţă, era hotărâtă. Să muncească.

Când a traversat curtea teascurilor, şi-a ţinut capul ridicat, sa- lutându-i pe muncitori, schimbând cu ei scurte politeţuri despre familiile lor şi apoi a trecut la munca ei de fiecare zi, ca de obicei, în timp ce îndura priviri piezişe de compasiune sau de suspiciune. *Va trece, e încă o încercare măruntă, ca o furtună cu grindină sau o recoltă dificilă,* şi-a spus ea, în timp ce trântea uşa biroului în urma ei.

Mâna îi tremura de furie la adresa lui Moët când a ridicat pana deasupra registrelor contabile şi s-a îngropat în ele. Cifrele erau sigure, ordonate, incontestabile, spre deosebire de viaţă, de François sau de viţa haotică de vie, atât de vulnerabilă la boli, la vreme, la paraziţi şi la orice alegea Dumnezeu să arunce asupra lor. Şi indiferent de regretele pe care le avusese în privinţa valorosului colier amanetat, acesta urma s-o protejeze financiar pentru încă un timp.

în acea seară, după ce toţi muncitorii au plecat, a coborât singură în pivniţe. Tăcerea a îmbrăţişat-o ca o gogoaşă, şi, pe măsură ce ochii ei s-au obişnuit cu întunericul, sticlele au început să sclipească spre ea, consolator. Fiecare dintre ele reprezenta mântuirea. Fiecare dintre ele era rezultatul conducerii ei, al gusturilor ei, al muncii ei. Fiecare era o ofrandă adusă lui François, căsătoriei lor şi iubirii faţă de el şi faţă de viile lor. Nu şi-a dat seama cât de mult timp a petrecut acolo, singură cu sticlele şi liniştea, dar când a ieşit la suprafaţă, luna era sus, strălucitoare.

Şi-a târşâit picioarele prin curte, până acasă, să se ducă la culcare şi a visat momentul când François a murit, repetat de o mie de ori.

CAPITOLUL 18

Septembrie 1811

începuturi

Când a auzit exploziile, Nicole a crezut că încă avea coşmaruri. Dar nu, era trează, iar lumina care se filtra prin perdele îi aducea alinarea dimineţii. Era bubuitul fulgerului, poate? S-a uitat pe geam. Ceruri limpezi şi albastre.

De unde dracu' veneau? Din subteran? *Te rog, Dumnezeule, nu.*

- Josette! a strigat ea.

Menajera ei a venit în fugă.

- Găseşte-mi-l pe Louis, oriunde ar fi.

Nicole şi-a aruncat un şal în jurul umerilor ei chinuiţi de durere şi a alergat spre teascuri. Muncitorii ieşeau în neorânduială din pivniţe, ţinând batiste, cârpe, orice puteau să găsească, peste feţele lor, tuşind şi bolborosind. Nu ar fi avut cum să citească afişele din oraş, dacă erau încă în serviciul ei.

Xavier a venit în fugă.

- E tot stocul din 1810, un râu de şampanie irosită. Sticlă peste tot. Totul e distrus.

- Sticlele *acelea*[7]. Cele pe care le-am comandat de la furnizorul lui Moët?

El a dat din cap. Nicole şi-a croit drum printre muncitorii care ieşeau împleticindu-se din pivniţe.

- Nu face asta! Poţi muri pe-acolo! a ţipat Xavier.

Ea a rupt-o la fugă pe scări cât de repede îi permitea îndrăzneala. Lumânările erau prea periculoase pentru locul ăsta inflamabil, de aceea a aşteptat să i se obişnuiască ochii. Vaporii o sufocau, iar sticlele încă explodau, azvârlind lichid galben, iar cioburile de sticlă înjunghiau aerul.

Tot ce putea ea să facă era să urmărească, stupefiată, o scenă adusă direct din infern. Cel puţin zece mii de sticle distruse.

- Dezastru după dezastru. Când o să se înveţe minte?

Ochii lui Nicole s-au deschis brusc. Două femei se agitau în jurul ei. Cer albastru, pietriş, lăptuci. Era întinsă în apropierea uşii pivniţei.

- Ssst, şi-a revenit.

Nicole a încercat să se ridice în şezut.

- Nu încerca să te mişti, Babouchette.

Slavă Domnului, Louis apăruse.

Şi-a închis ochii pentru a alunga durerea nimicitoare.

- Cineva să alerge după un doctor şi aduceţi-mi ceva cu care să opresc hemoragia, a strigat el.

I-a legănat capul şi a apăsat pe rană, a azvârlit pe jos o pânză îmbibată în sânge, iar Josette i-a dat alta. Vocea ei a sunat ca un croncănit când a încercat să vorbească, iar când şi-a atins fruntea cu degetele, acestea s-au mânjit de sânge.

- Ai căzut până la baza scărilor. Ce-a fost în mintea ta? Aveai de gând să devii o eroină şi să salvezi de una singură fiecare sticlă? Ai fi putut să mori pe-acolo, a spus el cu blândeţe, după ce furia i s-a potolit. Acum, hai să te ducem înăuntru.

Xavier l-a ajutat să o ridice şi, cu grijă, au transportat-o până în casa ei.
- Lângă fereastră, a izbutit ea să murmure. Vreau să văd teascurile şi viile.

îşi pierdea şi îşi regăsea conştiinţa, pierzând şirul zilelor. Adeseori, când se trezea, Louis era alături de ea, cu o sticlă de vin burgund alături şi cu *Don Quijote* în poală. îi dăduse cartea cu cinci ani în urmă, şi el încă nu apucase s-o termine. Se prefăcea că citeşte, atunci când ea îşi deschidea ochii.

- Adu-mi o oglindă, te rog frumos, Louis.
- Pentru ce?
- Aş vrea să mă văd. De când mă aflu aici?

Louis a îngenuncheat lângă patul ei.

- E prima oară când vorbeşti, de trei zile. Cum te simţi?
- Sticlele care au explodat erau cele de la furnizorii lui Moët, a şoptit ea.

Louis s-a încruntat.

- Nu mai adăuga şi asta la grijile tale. I s-a întâmplat fiecărui viticultor din Champagne, la un anumit punct din carierele lor. Moët este un nemernic alunecos şi lacom, dar ar fi fost dificil chiar şi pentru el să uneltească o explozie. Greşeala pe care ai facut-o a fost să intri în pivniţe cât timp aerul era încă încărcat de substanţe toxice. Ai nevoie de odihnă.
- Ajută-mă să mă ridic. Trebuie să văd stricăciunile din pivniţă.

S-a chinuit să se ridice în şezut, iar camera a început să se învârtească. Se părea că nu se va duce nicăieri.

- Doctorul a spus că îţi va lua cel puţin o săptămână. O să conduc eu treburile, până când o să te simţi mai bine. Menţine e bine îngrijită pe la prietenele ei, iar tu nu ai niciun motiv de îngrijorare. Ai încredere în mine, atât.

- Pe viaţă, a spus ea, scufundându-se în pernă.

- O să stau aici lângă tine şi o să-ţi spun câteva poveşti, dacă îmi promiţi să rămâi acolo unde eşti.

Zâmbetul durea.

- Te ascult.

Ziua s-a transformat în noapte, pe măsură ce soarele traversa pe cer, învăluind podgoriile şi îndulcind strugurii. Ciocârliile pluteau pe deasupra viţei-de-vie; printre vii, macii ardeau şi se topeau, iar prin fereastra deschisă, ciripitul de păsărele acompania poveştile lui Louis. El i-a vorbit despre François, înainte ca ea să-l cunoască. Cel mai mărunt incident devenea o poveste de vitejie, de la un hangiu norvegian care avea pe nas un neg de forma hărţii Franţei şi până la un şoarece care dansa pe muzica viorii lui François, într-o casă de oaspeţi din Schleswig-Holstein.

Din când în când, Josette se strecura în încăpere, cu pâine proaspăt coaptă, brânza Neuchâtel preferată a lui Louis şi căpşuni de vară, pe care le-au împărţit în timp ce conversau.

în fiecare dimineaţă, când se trezea, el era acolo, supraveghind-o, ridicând în grabă *Don Quijote,* în timp ce ea îşi deschidea ochii.

Până vineri, a simţit că îi revin puterile, iar doctorul i-a scos bandajul de pe frunte, sub privirea atentă a lui Louis. Dincolo de fereastră, Xavier se îndrepta spre podgorii. Soarele se ridicase deja deasupra orizontului, era o oră târzie pentru a veni la câmp, iar uşa pivniţei era larg deschisă.

- Unde sunt toţi muncitorii, ce se întâmplă pe acolo? Cine supraveghează toate astea?

- Am fost afară, la răsăritul soarelui, cu Xavier. Soarele, ploaia şi pământul îşi fac munca fără tine. Podgoriile sunt mai bine decât le-am văzut eu vreodată. E perfect.

- De ce nu e nimeni pe aici? Sticlele rămase intacte trebuie filtrate. Nu îmi pot permite să mai pierd nici măcar una. Azi mă întorc la muncă, aşa că ar fi mai bine să îmi spui totul.

Louis a pus cartea jos şi a oftat.

- Nu a mai rămas nimic de salvat, Nicole, şi e imposibil să intri măcar în pivniţă. Una dintre fete a coborât până la jumătatea scărilor şi a leşinat. Slavă Domnului, nu a păţit nimic, dar am interzis toată munca din pivniţă. E prea periculos, pur şi simplu.
- Până când?
- Imposibil de estimat. Săptămâni, Babouchette. Poate luni.

Josette a intrat din nou cu croasanţi proaspeţi, cafea şi un bol de mure sclipitoare.

- Sunt primele din anul ăsta, Madame, a spus ea, în timp ce aranja tava şi-i bătea pernele.

Nicole a inspirat mireasma murelor, iar mintea ei a început să închege amintiri încâlcite. Degete pătate, texturi fierbinţi şi dulci, rochia albă a surorii ei mânjită de amprente violete. Explozia de sânge pe un cearşaf alb, reproşul unei afine.

- Babouchette?

Privirea lui Louis era pătrunzătoare, atât de albastră.

Josette scormonea focul. Avea rochia ruptă. Când fusese ultima oară când le plătise salariile? Nicole nu-şi amintea.

- Josette, adu-mi rochia şi mantaua de câmp, te rog. Nu te uita la Louis pentru ordine, mă simt mult mai bine, fă ceea ce-ţi spun. Promit să merg încet, dar mă întorc la muncă azi, începând de acum.
- începusem deja să mă obişnuiesc să te am aici, numai pentru mine, incapabilă să dai ordine, a spus Louis.

Josette a ajutat-o să se îmbrace şi a insistat să o

susţină până la uşa de la intrare. Afară, în curte, a fost stupefiată să descopere cât era de nesigură pe picioarele ei, pe dalele inegale, dar când a ajuns la podgorie, frunza pe care a dat-o deoparte era încălzită de soare, iar strugurii erau lipicioşi şi parfumaţi. încă o săptămână, cel mult, şi erau gata. Putea începe de la zero. Toate indiciile sugerau că această recoltă va fi cea mai bună din toate timpurile. Mai bine de atât, cometa se întorsese, fremătând pe deasupra liniei orizontului, supraveghind-o pe ea şi viile ei. Dar a observat că în curte nu se afla niciun om. Nici în podgorie.

- Emile! şi-a strigat ea grăjdarul.

El îi va povesti ce se întâmpla, dacă Louis nu era dispus să o facă.

- E acasă şi e în tratament, Babouchette. Nu-ţi puteam spune până când nu prindeai suficientă putere, dar a orbit. Cioburi de sticlă în ochi.

Ea s-a crucit.

- lisuse, ai milă.

Emile Jumel, îngrijitorul de cai care îi rezolva treburile prin Paris. Obraji trandafirii, mustăcioară adolescentină, mândria şi bucuria lui Mărie. A încercat să-şi amintească culoarea ochilor lui şi n-a izbutit.

- O să le fac o vizită mai târziu. Poţi să-l trimiţi pe Xavier să retragă cinci sute de franci din contul meu personal astăzi?

- Eşti sigură? E o tragedie, dar pierderile pe care le-ai suferit deja...

- Te rog, fa-o, pur şi simplu.

- Da, Madame. Observ că ţi-ai revenit pe deplin.

Nicole a zâmbit, dar disperarea aproape că o sufoca. Urma să rămână fără nimic.

- Destule vorbe frumoase, Louis. Am nevoie să ştiu tot, începând cu motivul pentru care teascurile şi câmpurile sunt abandonate intr-un moment atât de

important.

- Poate că suntem în 1811, iar noi am trecut printr-o revoluţie, dar superstiţiile nu s-au schimbat. Se spune că aduci ghinion.

- Te referi la afişul de campanie al lui Moet, din piaţă? a întrebat ea, îngreţoşată.

Louis a dat din cap.

- Mi-aş dori din inimă să am veşti mai bune. Nemernicul ăla nu se va opri din calomnii niciodată.

- O să le dau muncitorilor salarii mai mari.

Dar şi-a proiectat cifrele prin faţa ochilor şi şi-a dat seama că nu exista nicio speranţă. Măcar nu-şi pierduse capacitatea de a-şi vizualiza registrele contabile, cel puţin. Coloana roşie creştea şi îi provoca o durere de cap. Datoriile se înălţau. I-ar fi fost imposibil să plătească mai mult, şi, oricum, aveau o multitudine de oportunităţi de muncă acum, pe vremea culesului. De ce ar fi lucrat pentru o femeie cu un renume prost, care lăsase în urma ei un şir de dezastre? Moet învinsese. Pe moment.

- Măcar te am pe tine iar, a spus ea.

- Bineînţeles.

El a îngenuncheat şi a inspectat tufişul de trandafiri de la capătul şirului, căutând semne de infestări, incapabil să-i întâlnească privirea.

- Mi s-au terminat economiile şi trebuie să reîncep să-mi câştig pâinea, acum, cu un bebeluş pe drum.

A privit-o ruşinat. Mintea lui Nicole a început să gonească, în confuzie. Ratase cumva ceva, în timp ce îşi pierdea şi regăsea conştiinţa?

- Un *bebeluş?*

- Ţii minte că ţi-am povestit despre familia din hotelul rusesc, în care m-a plasat Thérésa? Fiica era generoasă şi mi-a încălzit patul pe timpul nopţilor. Am fost un prost, dar nu am avut cum să o părăsesc, pur şi simplu. Ne-am căsătorit la biserica de lemn din sat. Părinţii ei plângeau,

iar eu le-am promis că o voi preţui. Acum, eu sunt tot ce are ea pe pământ. O iau de la un han din Rethel în seara asta, s-o aduc acasă. învaţă franţuzeşte; face tot ce poate.

- Mi-ai ascuns aceste lucruri în tot acest timp?
- Le-am ascuns din egoism, Babouchette. lartă-mă.

A fost rândul ei să verifice trandafirii, să-şi mascheze dezamăgirea. îl primise înapoi pe Louis, dar numai pentru a-i fi smuls din nou. Nu îşi *spuseseră* niciodată nimic unul altuia, dar privirea din ochii lui, în timp ce stătea lângă patul ei, micile lui atenţii faţă de tot ce ştia că îi place ei... Se obişnuise să îl aibă numai pentru ea, şi de- abia acum şi-a dat seama că pierdea ceva de care nici nu realizase până acum că are nevoie. Fusese stupid din partea ei să îşi imagineze că va fi îndeajuns de norocoasă să nu se mai îndrăgostească niciodată. Locul ei era aici, la podgorie, cu umbra lui François alături. A hotărât să nu-i arate niciodată regretul ei.

S-a ridicat în picioare, şi-a scuturat praful de pe mâini şi a spus scurt.

- Ai făcut lucrul corect.
- Nu şi faţă de tine, totuşi. Mi-aş fi dorit să mă prefac. Săptămâna asta în care am avut grijă de tine va trebui să îmi ajungă pentru tot restul vieţii.
- Nici măcar nu o menţiona, Louis, e imposibil, a spus ea, clipind să ascundă o lacrimă ameninţătoare şi grăbindu-se spre teascuri. Dacă ai guri de hrănit, ar fi mai bine să treci la treabă. Primul tău copil se va naşte în anul celei mai bune recolte pe care o vom vedea vreodată în viaţa noastră. Anul cometei. Nu îl vom uita niciodată.

Ştia ce are de făcut după aceea. Nu putea exista vin fără muncitori, iar ea avea o afacere de condus.

CAPITOLUL 19

Septembrie 1811

Gustul de terroir

Barul lui Etienne era mereu aglomerat în perioada recoltei, plin de bărbaţi aplecaţi peste rachiurile lor de anason şi berile lor, după o zi de muncă pe câmp. Străinii au fluierat-o libidinos. Feţele familiare au evitat privirea lui Nicole, ba chiar s-au bosumflat văzându-i îndrăzneala de a intra în refugiul lor.

Etienne a venit s-o salveze, dând năvală de după bar, ştergându-şi faţa în şorţ şi sărutând-o de bun venit.

- Am o sticlă din vinul tău Bouzy pe după tejghea. Vrei să mi te alături?

- Mulţumesc, ar fi minunat.

Trăsura ei o aştepta afară, o măsură de siguranţă pentru cazul în care planul ei ieşea anapoda. Nu avea cum să fie uşor să intre într-un bar plin de bărbaţi, şi nu ştia foarte bine cum urma să facă ceea ce îşi propusese, dar *trebuia* să acţioneze.

S-a lăsat brusc liniştea când s-a căţărat pe scaunul de la bar. Etienne i-a întins vinul pe deasupra tejghelei. Ea a luat o înghiţitură şi a plimbat-o prin jurul limbii: un podgorie cărămizie şi o ploaie de vară.

- Villers-Allerand, versantul de nord, 1808. Pinot Noir, grindină în mai, vară fierbinte, ploaie în timpul culesului. Recolta a fost mică, dar au fost cei mai buni struguri ai noştri.

Etienne şi-a trecut degetul mare peste etichetă şi a îngustat ochii.

- Foarte bine, dar e al tău, a spus el.

A întins mâna sub tejghea şi a scos alt vin, unul alb de această dată, şi un pahar curat. Câţiva zilieri aşezaţi aproape de ea s-au întors să arunce un ochi, cu coatele pe tejghea. Etienne le-a arătat eticheta, ferind-o de privirea ei.

Nicole l-a adulmecat şi l-a învârtit în gură, a scuipat într-un bol întins de Etienne şi şi-a şters buzele cu dosul mâinii.

- Migdală, brioşă, o notă de metal. Ruinart Côte des Blancs de colecţie, mica lui podgorie din mijloc, cea prin care îi place să patruleze împreună cu primarul.

S-au auzit câteva chicoteli apreciative.

- 1805...

Anul care nu voia să treacă, anul morţii lui François. O recoltă de care îi era uşor să-şi aducă aminte.

Etienne a examinat discret biletul de degustare legat de sticlă. Ochii lui s-au căscat, apoi l-a arătat micii mulţimi care începuse să se adune.

- Aţi nimerit-o, Madame Clicquot.

- Acum, adu un vin spumant. Cel mai bun pe care îl ai. Jumătate de pahar pentru mine, restul pentru domnii de la bar. Deschide încă o sticlă, dacă prima nu e suficientă.

Cei mai mulţi au refuzat şi şi-au făcut cruce, dar câţiva au acceptat şi au ridicat paharul să toasteze. Bărbaţii au gustat solemn şampania şi şi-au şoptit unul altuia observaţiile de degustare. Să deguşti şampanie era o treabă serioasă. Un pahar valora mai mult decât venitul lor pe o săptămână.

Cometa clocotea pe cer, întocmai ca panglica de bule din paharul ei. Ea şi-a rotit prin gură o înghiţitură.

- Pinot e din Aube. Meunier din Vallée îi conferă o exuberanţă tinerească, iar Chardonnay îi asigură coloana vertebrală cremoasă. Acest Chardonnay nu poate fi decât din Clos de Mesnil. Iar asta înseamnă, *cher* Etienne, că sunt dezamăgită de tine.

Tocmai ţi-am servit cea mai bună şampanie a mea, a răspuns el.

- întocmai. Sunt mai mult decât dezamăgită că tu consideri că i ca mai bună şampanie a ta e de la producătorul de mâna a doua Moët. Cu toate astea, trebuie să admit că vinul lui de colecţie din IH02 *a fost* foarte bun.

Aceste cuvinte au mai întors câteva capete şi câteva priviri ran- < hiunos-apreciative.

- Corect, din nou, până la ultimul strugure, a declarat Etienne.

Era o proscrisă, dar cine putea să reziste bârfei? Acum, avea atenţia întregii încăperi.

- Nu există gust, nu există strugure, nu există vin în regiunea asta pe care să nu le pot identifica aproape până la viţă. Am crescut aici, pot să le gust şi să le *simt.* în plus, mai şi aud lucruri. Voi credeţi că sunt o femeie demnă de milă, o văduvă care face vinuri în joacă, în amintirea soţului meu. Poate că e adevărat, în parte. Dar imi *cunosc* viile, înţeleg teascul, cunosc alchimia amestecului şi ştiu că voi toţi înţelegeţi lucrurile astea, la rândul vostru. Aţi crescut şi voi aici, ca mine, şi e în sângele nostru. Produc cele mai bune vinuri şi şampanii din Reims şi vreau să vă conving să veniţi cu mine. Ştiţi cu toţii că am avut necazuri. Cine nu le-a avut? Ştiu că sunt subiectul preferat de bârfe al oraşului. Nu vă pot plăti sumele pe care vi le promit Moët şi ceilalţi pentru această recoltă, dar fiecare bărbat sau femeie care îmi va

culege viile în acest an îşi va primi recompensa. Garantez lucrul ăsta. Priviţi-o ca pe o investiţie în viitorul vostru.
- E o înscenare cu Etienne, a răcnit un bărbat ascuns în umbrele din spate. E disperată. Ce hal de femeie neruşinată ar intra aici, încercând să recruteze oameni pentru o afacere falimentară, mai ales cu trecutul ei?

Nicole n-a izbutit să desluşească cine era individul, în semiîntunericul barului.
- Ai dreptate, Monsieur, chiar *sunt* disperată. Asta ar putea fi cea mai bună recoltă pe care o va vedea oricare dintre noi în această viaţă şi nu intenţionez s-o las să se piardă. De asemenea, ofer tuturor celor de aici o oportunitate pe care nu o vor regreta. Aţi văzut cu toţii cometa?

Unii au murmurat şi au dat din cap, alţii şi-au făcut cruce.
- *Chiar* se întâmplă lucruri neobişnuite. Luaţi cometa ca pe un semn că lumea se va întoarce cu susul în jos. O stea uriaşă, neaşteptată, cu coadă poate colinda prin cerurile noastre luni în şir de acum încolo, fără nicio explicaţie, şi ne va aduce cea mai bună recoltă pe care am avut-o vreodată. O văduvă cu talent în afaceri şi în amestecul de vinuri *vă. poate* ajuta să vă îmbogăţiţi şi să puneţi pâine pe masa familiilor voastre, ca răsplată pentru loialitate.

Bărbatul a ieşit din umbre. Era aghiotantul lui Moet. Fără îndoială, era aici tot pentru a recruta.
- Chiar aveţi de gând să refuzaţi salarii duble pentru o promisiune de la o femeie cu o afacere falimentară? Chiar aveţi de gând să vă duceţi acasă la nevestele voastre, să le povestiţi ce aveţi de gând să faceţi pentru o femeie cu reputaţie proastă, şi că nu vor putea profita de abundenţa rară a acestei recolte? De unde ştiţi că nu a aranjat chestia asta cu Etienne de dinainte?

Nu era prima oară când era provocată, şi nici ultima. Şi-a impus forţă să îl înfrunte – mai avusese de a face cu genul lui de individ şi înainte. Singurul mod de a trata cu el era să-i demonstreze direct.

- Du-te în spatele barului lui Etienne, alege-ţi un vin pentru tine şi îţi voi demonstra. Singurul meu criteriu e să fie din Champagne.

- Vrei să te ajut să continui cu înscenarea asta? Nu! Bărbaţi, am aici foaia de înscrieri pentru culesul de mâine. Treceţi-vă numele şi întoarceţi-vă la băuturile voastre. Noi toţi am venit aici să scăpăm de cicăleli şi de fantasme.

Câţiva bărbaţi s-au înghesuit, stânjeniţi, să semneze hârtia lui Fournier.

- Cea mai bună noapte pe care am avut-o pe aici de ani buni! a strigat un bărbat. Hai, dacă eşti atât de sigur, alege un vin. Să vedem cu ce răspunde ea. O noapte cu cometa.

- Fapte, nu vorbe, Fournier. Alege un vin!

Nicole l-a examinat pe Fournier. Faţă roşie, privire crudă. Nu era un om simpatizat. Moet îşi abuza muncitorii, aşa auzise ea, iar Fournier era cel care punea în aplicare aceste abuzuri.

- O să fac un pariu cu tine, a spus Nicole. Alege trei vinuri. Dacă le nimeresc pe toate trei, mă laşi în pace să-i recrutez pe toţi cei disponibili în seara asta. Şi accepţi să nu îi alungi dacă se răzgândesc până mâine-dimineaţă, sau, cel puţin, dacă nevestele lor îi conving să se răzgândească.

- Haide, Fournier, l-a interpelat un bărbat. Eşti prea speriat să accepţi pariul unei femei?

Fournier a tropăit până în spatele barului, alungându-l pe Etienne. După ce a cotrobăit prin jur, a pus un pahar mic de vin roşu pe tejghea.

Nicole l-a degustat. Nu a găsit niciun răspuns. Gustul era invadat de soare; prea plin.

- Acesta nu e din regiune, Monsieur Fournier. E de undeva din sud, dintr-un loc cu climă fierbinte.

A împins paharul spre el.

- Am spus că trebuie să fie din Champagne.
- Aici greşeşti, Madame.

Fournier a ridicat triumfător sticla.

- Blondel, Vallée. Nimeni nu vrea să muncească pentru o şarla- tană, Veuve Clicquot.
- Cunosc vinul acela. Nu e cel pe care l-am gustat, a spus Nicole.
- Vai, femeie, vanitate e numele tău. O s-o spun amabil. în cel mai bun caz, greşeşti. în cel mai rău, minţi.
- Cine se oferă voluntar să guste din acea sticlă şi din acest pahar, să spună dacă e acelaşi vin? O să am nevoie de trei oameni, a spus Nicole.

Fournier s-a fâstâcit.

- Chiar nu are de gând să se oprească şi să ne lase să ne vedem de băuturile noastre? Ăsta e un loc pentru bărbaţi. Te-am băgat destul în seamă, *chérie,* acum, du-te acasă la datoriile tale. S-a spus dintotdeauna că e o familie de nebuni. Numai o nebună se poate mărita cu un nebun.

Trei bărbaţi au făcut un pas în faţă şi unul dintre ei a vorbit.

- O să le gustăm şi noi. Hai să fim corecţi.

Era unul dintre ai ei, un culegător.

- Daţi-i o şansă. Şi nu e nevoie de genul ăsta de vorbe, dacă nu te superi că o spun, Monsieur Fournier. François Clicquot a fost un om bun şi un angajator cinstit, aşa cum este şi soţia lui.

Bărbaţii din întreaga încăpere şi-au făcut cruce, au ridicat un pahar spre cer şi au ciocnit în amintirea lui.

Mulţumesc, François.

Etienne a turnat apă pentru fiecare bărbat, să-şi limpezească papilele gustative. Fiecare dintre ei a afirmat că era vorba de două vinuri diferite. Etienne s-a întors şi a examinat colecţia de vinuri. Şi-a ţinut mâinile pe deasupra tejghelei.

- Nu m-am atins de nimic. Iată.

într-un colţ întunecat, erau mai mai multe sticle prăfuite de vin, ascunse. Una dintre ele avea amprente în praf, nou făcute, cu dopul pe jumătate scos. Fusese deschisă, apoi astupată în grabă.

Culegătorul a ridicat sticla.

- Bandol, Domain de L'Estagnol, Provenţa. Undeva cu o climă fierbinte, exact cum spune ea. Cât de josnic, Fournier, să trişezi faţă de o femeie.

- N-ar fi prima oară.

Şoapte au început să susure de jur împrejurul încăperii. Cei trei degustători de vinuri au fost primii care s-au apropiat de ea.

- Unde semnez?

Nicole a luat registrul de pe bar.

- Semnaţi aici. Mâine, la ora şase fix.

Au semnat.

- Nu veţi regreta, vă promit.

Unul câte unul, mai mulţi bărbaţi au venit să semneze. Nu toţi, dar îndeajuns de mulţi pentru o recoltă bună, dacă erau pregătiţi să facă şi ore suplimentare.

Afară, era o seară răcoroasă. Nicole putea simţi în aer gustul lespezilor de piatră lunecoase şi umede, pietrişul şi praful jilav. Amestecate cu gustul de Bandol, care îi stăruia încă pe limbă, aveau o aromă de uşurare. Cometa era încă aici, cu coada ei efervescentă. Bine. Aceasta putea să fie cea mai bună recoltă a ei. Trebuia să fie.

A păşit rapid în trăsura care o aştepta, fericită să fie transportată de acolo în grabă. Cuvintele lui Fournier nu îi dădeau pace.

A ajuns acasă, într-o casă goală, unde avea numai datorii care să o întâmpine. O familie de nebuni. Cum îndrăznea?

Urma să aibă atât de mult succes, încât nimeni niciodată nu va mai îndrăzni să o conteste pe ea, sau legitimitatea lui Menţine ca o partidă bună. Iar ea nu va mai avea niciodată nevoie de un bărbat, nici în calitate de soţ, nici în calitate de partener de afaceri, nici în calitate de tată. Viaţa ei îi va aparţine în totalitate, de acum încolo.

CAPITOLUL 20

Septembrie 1811

Geniul unei văduve

Lumea arăta mai bine privită printr-o sticlă. Nicole a ridicat-o spre lumină, distorsionând viile; tot ce o înconjura a devenit verde, ca sticla.

Emile era aşezat lângă ea, în biroul ei mic din curte, alipit de teascuri, cu vedere spre podgorii. încă avea tifon peste ochi, iar faţa lui inocentă era plină de cicatrice. Ea i-a dat sticla. El a cântărit-o în mână şi a zâmbit.

- E grea, şi e mult mai bună, Madame.

Nicole nu i-a răspuns la zâmbet; nu acum, când el încă suferea. Mama lui îi dăduse o creştere bună, în ciuda sorţii, şi totuşi, iată ce se întâmplase. A luat sticla înapoi din mâinile lui şi şi-a amintit mirosul de drojdie al exploziilor, gustul metalic al sângelui.

Ea l-a mângâiat pe braţ.

- în regulă. O să le aprob pe acestea. Mulţumesc, Emile.

- E o zi bună de recoltă, Madame?

Nicole l-a luat de braţ şi l-a condus până afară.

- Muncitorii sunt deja pe câmp.

- Pot să-i aud!
- E perfect. Ştii cum rouă de dimineaţă poate să rămână agăţată de vii, chiar dacă cerul de deasupra e albastru şi limpede ca cristalul? E una dintre acele dimineţi.
- Strugurii vor rămâne rotunzi şi zemoşi pentru teascuri, datorită umezelii.
- Ştii mai multe decât mine şi ai jumătate din vârsta mea!

Emile s-a umflat în pene, aşa cum obişnuia să o facă atunci când se ducea călare să livreze mesaje.
- Am crescut cu asta, Madame. Cel puţin până acum.

Ea l-a strâns de braţ.
- Şi o vei face pentru tot restul vieţii tale, atât timp cât lucrezi pentru mine.

Emile a strâns-o la rândul lui.

Soarele era atât de jos, încât devenise portocaliu ca o cărămidă, şi învăluia câmpiile în lumină. Muncitorii ei de cometă – aşa cum îi numea ea acum – îşi făcuseră apariţia la ora şase fix, exact cum le ceruse. Toţi îşi respectaseră cuvântul dat şi nici măcar unul dintre ei nu dăduse înapoi. Ce zi glorioasă! Cometa era vizibilă pe cer, chiar şi ziua, iar dimineaţa de toamnă era delicioasă, ca dulceaţa de mure cu croasanţi.

Nicole l-a ajutat pe Emile să meargă până la vie. Acum, mama lui, Mărie, era o prezenţă familiară; lucra pământul cu mai multă implicare decât oricând, chiar dacă Nicole le plătise suficient pentru a se putea întreţine amândoi. Ea a ghidat mâna fiului ei spre hăţurile măgarului. Sarcina lui era aceea de a conduce măgarul, sub instrucţiunile ei, pentru a strânge strugurii recoltaţi.

Antoine era acolo, recrutând în continuare un şir de muncitori, iar Mademoiselle Var din comisia secretă de

degustători improvizase o creşă pentru copiii femeilor care aveau nevoie să muncească, în aceste timpuri grele, până şi bunicii erau pe câmpuri.

Părinţii ei au trecut şi ei pe acolo, să ofere susţinere. Tatăl ei a înclinat din cap cu mândrie la vederea acestor activităţi atât de eficiente.

Nicole s-a întors pe poteca de cretă, înapoi spre registrele ei contabile, care nu o vor încânta, ştia lucrul ăsta. La oricare altă recoltă, ar fi fost la cules, degustând strugurii şi imaginându-şi amestecul.

Louis a sosit pentru tura lui de lucru, dând năvală peste ea, plin de energie şi entuziasm.

- Temeritate, *sauvage.* De unde ai atâta temeritate?
- Bună dimineaţa, Louis.
- I-ai convins pe bărbaţii ăştia să muncească pentru jumătate din cât le oferea Moët. Toată lumea vorbeşte despre asta.
- Sunt oameni de la ţară, sunt obişnuiţi să planteze o sământă şi să aştepte răsplata.
- Eu credeam că eu sunt cel cu harul flecărelii, dar asta eclipsează toate încercările mele de până acum.
- A trebuit să o fac. Nu îi pot permite lui Moët să mă înfrângă, după tot ce a făcut. E un an special, pot să o simt. Ştiu că tu crezi că sunt o ţărancă superstiţioasă, şi ai dreptate. Recolta asta ne va face bogaţi, cometa a adus o schimbare în aer şi o simt şi ei. Ştiai că ei o numesc cometa lui Napoleon? Războiul se va termina, noi vom trece peste asta şi, în timp, ne va aduce tot norocul de care avem nevoie.
- Ei ştiu că, în sufletul tău, eşti una dintre ei, a spus Louis.
- Ce mai face domnişoara Rhinewald?
- Doamna Bohne, vrei să spui. E bine. Nu mai are mult până la naşterea bebeluşului.

- Nu o să te iert niciodată pentru că nu m-ai invitat la nuntă.
- Cum puteam să-ţi dau voie să eclipsezi mireasa?

El i-a căutat privirea, aşteptând un răspuns.
- Nu mai vorbi aşa cu mine; amândoi ne-am făcut alegerile. Sunt măritată cu pământul meu şi sunt fericită.

Acest lucru *putea fi* adevărat, în zilele bune, s-a gândit ea.
- Ar trebui să ai pe cineva cu care să împărţi toate astea.
- Le împart cu tine, în modul meu.

Dacă nu schimba subiectul acum, nu răspundea de ceea ce ar fi putut face. A trecut rapid peste:
- Am tot lucrat la o idee pe care aş dori să ţi-o arăt.
- Nu ai avut suficiente idei pentru o singură săptămână?
- Nu mă mai tachina, e ceva serios. E o modalitate de a face şampania Veuve Clicquot cea mai clară şi mai efervescentă de pe piaţă. Absolută limpezime în fiecare sticlă, în timp-record.
- Dacă ai făcut chestia asta, e un miracol. Aş fi bogat dacă aş avea câte un franc pentru fiecare pivnicer care spune că poate produce un lot impecabil de bule de fiecare dată. Se dovedeşte de fiecare dată că nu au dreptate. Problema nu a fost rezolvată în mii de ani. Mi s-ar simplifica în mod evident munca dacă nu ar trebui să acord reduceri pentru sticlele tulburi din fiecare comandă. Şi aproape că l-ar omorî pe Moët dacă ai reuşi tu! Te opreşti vreodată?
- Ştii răspunsul la întrebarea asta.

El i-a susţinut îndelung privirea, prin urmare, ea s-a întors rapid şi s-a îndreptat spre biroul ei. Viaţa era suficient de complicată – şi de singuratică – şi aşa. Micuţa ei Menţine urma să vină acasă de Crăciun, de la internatul ei parizian, iar ele două erau o familie, oricât

de mică. Micul ei boboc de roză avea acum unsprezece ani şi creştea, devenind un trandafir. După înfăţişare, Menţine semăna mai mult cu mătuşa ei decât cu Nicole – cu tenul deschis la culoare, înaltă, de o frumuseţe convenţională, toată numai lapte, trandafiri şi migdale. Dar *joie de vivre,* iubirea faţă de poezie şi faţă de echitate socială care o defineau semănau atât de mult cu François în zilele lui bune, transformând-o într-o companie încântătoare.

Nicole şi-a deschis dosarele, iar mintea ei era scufundată atât de adânc în registre, încât nu a auzit uşa deschizându-se. Prima oară, a crezut că are halucinaţii. Stând în faţa ei, relaxată, strălucitoare şi frumoasă ca întotdeauna, era Thérésa. Nicole s-a prăbuşit în braţele prietenei sale.

- Aproape că m-ai speriat de moarte. Cum faci să te strecori aşa pe oriunde ai tu chef?

- Vino încoace, nu e nevoie de lacrimi.

Thérésa şi-a şters obrajii cu rochia.

- L-am salvat pe negustorul tău fermecător şi l-am trimis înapoi la tine. Unde e acum? Cum poate să te lase singură în acest mod?

- E acasă cu soţia lui însărcinată.

- Cât de neglijent din partea ta să îl laşi să-ţi scape printre degete. Obiectiv, nu înţeleg de ce nu te foloseşti de oportunităţile pe care văduvia ţi le oferă la o vârstă atât de fragedă.

Nicole a izbucnit în râs şi a clătinat din cap.

- Aşa e mai bine, acum încetează să mai fii atât de *serioasă.* Ei bine, eşti şi mai fraieră, pentru că el a fost îndrăgostit de tine odinioară. Presupun că încă simţi că trebuie să *munceşti* pentru a te întreţine?

- Ştii că e ceea ce mă ţine în viaţă, Thérésa. Tu eşti specialistă în bărbaţi, eu în sticle.

- Te păcăleşti de una singură, dacă poţi să crezi asta.

îl ai pe fiecare bărbat de pe aici înfăşurat în jurul degetului tău mic. Am auzit despre „degustarea” ta de la bar. Tu crezi că ăştia s-au înscris pentru talentele tale? Nu. Bărbaţii sunt la fel, oriunde, chiar şi în văgăuna asta. Toată lumea de aici este puţin îndrăgostită de tine, dragă. Nimeni nu poate rezista să nu se apropie de un licurici şi să nu îl privească în timp ce el bâzâie de colo până colo.

încântarea de a o revedea pe Thérésa a fost umbrită pe moment, pentru că şi-a amintit de colierul ei cu licurici amanetat. A alungat gândul, de cum i s-a ivit în minte, o aptitudine pe care şi-o formase de când cu François şi care era crucială pentru supravieţuire.

- Măcar dacă acest lucru ar fi adevărat în ceea ce-l priveşte pe Moët. Sunt sigură că el m-ar asasina, pur şi simplu, dacă ar găsi o cale să facă acest lucru şi să rămână respectabil.

- L-ai provocat pe cel mai bogat şi cel mai puternic bărbat pe o rază de o sută de kilometri. La ce te aştepţi?

Nicole a studiat-o pe Thérésa. A recunoscut fermitatea de oţel şi măgulirea ispititoare, care sugera cea mai rafinată şampanie de colecţie – incitantă şi rară. Un accident fericit cu piele albă, dinţi perfecţi, părul negru ca lemnul dulce şi un talent pentru a se eschiva de reguli şi a fi iubită pentru asta.

- Te uiţi din nou la mine în modul acela. Nu vei găsi nimic mai mult decât frivolitate completă.

- Văd vitejie, servită cu zahăr în încercarea de a mă păcăli, a ripostat Nicole.

Suferinţa s-a arătat pentru o clipă pe chipul Thérései, alungată de zâmbetul ei seducător.

- Se pare că afacerile nu merg atât de bine nici pentru tine. Unde e ultima ta cucerire?

- Am nevoie de odihnă printre măscărici, şi un refugiu la ţară îmi poate oferi exact asta. Maria Antoaneta a avut Petit Trianon, eu am mica ta lume plină de struguri şi

zilieri. Nu o să îmi porţi pică dacă o să mă distrez şi eu puţin?
- Nu aş putea niciodată să-ţi mulţumesc îndeajuns pentru tot ce ai făcut în interesul meu.
Thérésa a bătut din palme.
- Ştiam că ai un suflet sub înfăţişarea aceea fioroasă.
- Iar *eu* ştiu că tu ai un mod de a deturna atenţia dinspre tine, când lucrurile merg prost. De ce te afli aici?
- Trebuie să stau ferită pentru o vreme. Lucrurile au devenit puţin... ciudate la Paris. Ştii cât de nechibzuiţi pot fi bărbaţii, în special când sunt consideraţi importanţi, iar soţul meu de acum are o părere foarte bună despre sine. Speram că îl poţi convinge pe prietenul tău Monsieur Moët să-i pună o vorbă bună pe la Napoleon, dar tu ai distrus complet soluţia asta pentru mine, pe moment. A trecut mai mult de un an de când Joséphine a fost dată la o parte pentru gălbejita aia de Marie-Louise. Aristocraţii ăştia chiar sunt deformaţi de incesturi. Are sângele nobil, dar în rest, nimic altceva. Dumnezeu a trecut-o complet cu vederea când a venit vorba de spirit, frumuseţe sau personalitate, sărmana de ea. Căderea din graţii a lui Joséphine m-a inclus şi pe mine şi, cu toate că sunt stabilă financiar – nu am fost atât de fraieră încât să mă dăruiesc în mai multe căsătorii fără să asigur bunăstarea mea şi a copiilor mei –, viaţa e atât de posomorâtă fără invitaţii, saloane şi prezenţa în miezul lucrurilor. Ca şi cum ai rămâne tu fără podgorii. Sunt o floare fără apă.
- De ce anume te ascunzi? a întrebat Nicole.
- De ce anume se ascunde orice adult cu stimă de sine? De scandal, bineînţeles. Soţul meu şi prietenii lui sunt atât de pudi- bonzi.
- Poţi sà rămâi aici cât de mult îţi doreşti. Nu o să îţi cer detalii şi eşti bine-venită, chiar dacă viaţa mea de la ţară o să ţi se pară plictisitoare.
- O, nu te îngrijora în privinţa mea, ştiu cum să mă

distrez. Poate că bărbaţii de aici sunt cam stângaci, dar eu sunt o bună profesoară. Aş putea chiar să lucrez cu Moët eu însămi.

Nicole a înşfăcat mâna Thérései – surprinzător de rece – şi a strâns-o.

- Adevărul e că o să fiu bucuroasă de companie.
- Refuz să stau fără să-mi plătesc partea. De cât ar fi nevoie să îţi poţi termina cu bine şampania ta de colecţie „cometă”?
- De unde ştii şi de chestia asta?
- îţi petreci prea mult timp cu capul în registre şi reflectând la struguri. Bârfele din oraş nu au alte subiecte. Am petrecut aici doar o singură zi, şi deja ştiu totul despre asta. O femeie frumoasă – nu clătina din cap, draga mea, e un fapt –, o femeie frumoasă, singură în satul ăsta uitat de Dumnezeu, obsedată de vinuri, atrăgând bărbaţii afară din baruri să lucreze pentru ea, livrări secrete, comete miraculoase... din ce am auzit eu despre François, ar fi fost mândru. Şi acum arăţi de parcă îţi vine din nou să plângi. Nu plânge, o să te facă să arăţi umflată.
- Nu pot lua de la tine nici măcar un bănuţ.
- Ba o vei face, îţi spun eu sigur. Afaceri şi atât. O să investesc în tine, o să arăt asta întregului Paris şi o să îmi asum tot creditul. Nu încerca să mă opreşti. Napoleon vrea să cucerească lumea, dar nu mă va cuceri niciodată, niciodată pe mine. O vreau din aceleaşi motive ca tine, draga mea. Independenţă faţă de bărbaţi, respectabilitate. Vreau să fiu deasupra regulilor, ca tine.

Ca de obicei, îi era imposibil să-i reziste frumoasei sale prietene. Şi de ce ar fi facut-o? Ambele ar putea avea beneficii, iar ea ar avea avantajul suplimentar al tovărăşiei acesteia, cât timp binevoia să i-o ofere, tot ce puteai pretinde de la o zeiţă capricioasă.

- Hai să te ajutăm să te instalezi. Josette îţi poate

pregăti camera, iar eu o să le cer lui Antoine şi Xavier să stea aici şi să supravegheze muncitorii.
- însoţitorii loiali? Se pare că încă am foarte multe de învăţat de la tine, doamna mea din Reims.
- Loialitatea e singurul lucru care mi-a mai rămas în acest moment, iar a ta îmi e mai valoroasă decât a oricui altcuiva.

Bineînţeles că viaţa de la ţară nu era plictisitoare pentru Thérésa. O angajase pe Claudine să îi facă rochii ţărăneşti din cea mai bună mătase pe care o avea de oferit magazinul de textile şi bântuia prin preajmă, flecărind cu lăptăresele, mestecând trifoi, culegând flori de toamnă din gardurile vii şi împletindu-le prin păr.

Ţinta ei era Moët. Dacă exista o persoană în această lume care să îl poată distrage pe Moët de la distrugerea ei, aceea era Thérésa. în fiecare zi, se plimba pe la marginile comune ale proprietăţilor Clicquot şi Moët, prefacându-se că inspectează viţa-de-vie pentru Nicole.

în timp ce Thérésa era pe afară, jucându-se de-a fata de la ţară, Nicole se retrăgea cu noua ei creaţie improvizată din pivniţă, cu unelte împrumutate de la Antoine, o idee febrilă pe care o avusese în timpul anilor de experimente cu filtrarea sticlelor în nisip.

Masa de bucătărie pe care o sacrificase în acest scop era veche şi solidă, confecţionată din stejar local şi suficient de mare pentru şaizeci de sticle. în timp ce facea găurile cu sfredelul, lemnul îşi elibera mireasma de sevă şi rumeguş.

Josette a bătut la uşă, iar Nicole a scos un sunet de nemulţumire. Dăduse instrucţiuni stricte. Nimeni nu avea permisiunea să intre în pivniţa-bucătărie.
- Ce este?
- Monsieur Bohne este aici, Madame. M-am gândit că,

poate, aţi dori să faceţi o excepţie.

Bineînţeles, pentru Louis.

- Trimite-l înăuntru.

Louis s-a înclinat.

- Mă simt onorat să mi se permită accesul la activităţile tale strict confidenţiale.

- Chiar e cazul să te simţi aşa.

- Ce faci? Josette mi-a spus că eşti aici, jos, de zile în şir.

Nicole a ridicat lampa, să ilumineze bătrâna masă de bucătărie, pe care se aflau patru şiruri ordonate de sticle de şampanie, întoarse cu susul în jos, un total de şaizeci de sticle. în frenezia ei de a-şi pune invenţia în practică, ajunsese să aibă aşchii de lemn împrăştiate peste tot, tăblia mesei era distrusă de încercări eşuate, dar găurile diagonale erau exact aşa cum şi le dorise ea. Bătrâna masă îndurase multe abuzuri, dar *treaba funcţiona.* Toţi acei ani în care încercase să o facă pentru François, luptând să rezolve problema care îi eludase pe producătorii de vinuri din cele mai vechi timpuri. Doar câteva ajustări şi eficientizări şi *voilà'.* Tot ce avusese de făcut, de fapt, era să creadă că stă în puterea ei să rezolve problema.

- Treci de la viticultură la tâmplărie? a întrebat Louis, perplex.

- Asta rezolvă tot!

- Cunosc privirea asta. Ai o schemă măreaţă, care o să-l facă de ruşine pe tatăl tău, o să dea temă de bârfa interminabilă satului, iar mie, mai multe motive să mă îngrijorez pentru tine decât oricând. Ce vrei să faci cu chestia asta veche şi distrusă?

- Nu contează cum *arată,* Louis! E răspunsul la toate problemele noastre.

- Noi, amândoi, avem mai multe probleme decât poate

rezolva o masă de bucătărie masacrată, a spus Louis cu blândeţe.

- Mă refer la problema sedimentului. Vremurile sunt grele, şi un pivnicer experimentat are nevoie de luni întregi de muncă să ajungă la standardele tale de claritate, când vine vorba de şampanie. De câte ori mi-ai spus să nu îţi trimit sticle tulburi?

Louis a început să numere pe degete, iar acestea i s-au terminat foarte repede.

- De mult mai multe ori decât îţi pot arăta pe această cale, a izbucnit el în râs.

- *Am rezolvat-o,* Louis. Nu mai trebuie să întindem sticlele în nisip şi să sperăm la rezultate bune cu poziţii inexacte, în timp ce aşteptăm ca sedimentul să circule spre dop, în loc să se aşeze pe fundul sticlei şi în părţile laterale. Nu mai trebuie să transferăm şampania dintr-o sticlă în alta, să pierdem toate bulele şi o parte din vinul valoros, ca să nu vorbim de timpul irosit al celor mai buni piv- niceri ai mei. Şi fără alte „produse de clarificare” din surse dubioase.

A scos o sticlă, cu grijă să nu îşi strice munca, şi a ridicat-o în bătaia lămpii.

- Uită-te. Sedimentul e în apropierea dopului, gata să lunece afară, fără să îmi tulbure bulele.

Nicole a scos capsula, şi-a aşezat degetul mare deasupra dopului şi a simţit presiunea, a căutat bula de aer care separa sedimentul de vin. Era gata, pregătit să iasă. A smucit brusc capacul şi sedimentul a sărit afară, lăsând şampania intactă. Ea a înlocuit repede dopul şi i-a arătat şampania lui Louis.

- Priveşte! Clară ca un diamant şi nu s-a pierdut nimic. Ia mai puţin timp pentru circulaţia sedimentului până la dop, şi reduce şi durata muncii. Timpul de procesare pentru tot se reduce la jumătate!

- Al naibii de genial!

Louis a luat sticla în mână şi a ridicat-o din nou spre lumină.
- E limpede ca o rază de soare. Dumnezeule, săptămânile întregi de muncă pe care le va economisi pentru fiecare sticlă...
A inspectat-o din nou cu susul în jos, apoi a întors-o iar pe verticală.
- E foarte simplu. Câteva eficientizări şi îmbunătăţiri aduse unei tehnici foarte vechi, şi va scuti mii de ore de muncă. Iată.
Nicole a tras după sine cutia de nisip pe care o ascunsese cu mai mult de şase ani în urmă, în ziua în care a murit François, şi a făcut demonstraţia. S-a aplecat, a luat în mâini două sticle, s-a ridicat în picioare să le scuture puţin, apoi a îngenuncheat din nou, să le pună înapoi în nisip. Apoi, la masa ei de filtrare, i-a arătat lui Louis acelaşi proces cu noua ei invenţie. Stând în picioare, cu toate sticlele în faţa ei, la înălţimea taliei, a scuturat şi a răsturnat un întreg şir de cincisprezece în timpul de care tocmai avusese nevoie să facă această operaţie cu cele două din cutia de nisip.
Apoi i-a arătat *pièce de résistance.* A apropiat gâtul sticlei de Louis, pregătită să explodeze de entuziasm.
- Patru semne cu creta?
El nu era impresionat.
- Da! E evident! Când pun sticlele înapoi în nisip, nu e niciodată cu precizie, iar sedimentul trebuie să se mişte din nou, dacă greşesc unghiul chiar şi cu o jumătate de centimetru, prelungeşte şi mai mult procesul. Cu masa mea de filtrare, tot ce au de făcut pivnicerii e să facă linii pe semnul cu creta, până sus, şi *voilà.* Cu acest sistem, pot întoarce treizeci şi cinci de mii de sticle pe zi, cu exerciţiu. Cu fiecare întoarcere, sedimentul mai circulă puţin în sus, spre dop. E ridicol de simplu, ca toate ideile

cu adevărat bune, *dar funcţionează.* E, de fapt, doar un exerciţiu de timp şi mişcare, cum am văzut în filaturile de lână ale lui Papa.
- Cincisprezece mii de sticle pe zi pentru muritori de rând şi treizeci şi cinci de mii pentru tine, fără îndoială, fără îndoială. Cu toate acestea, avantajul asupra tuturor concurenţilor noştri, mii de sticle perfecte obţinute în mult mai puţin timp, cu jumătate din volumul de muncă. Ai izbutit, Babouchette... cu toate sacrificiile şi aventurile riscante!

Ea s-a înclinat, iar el a aplaudat.
- Dar, chiar şi aşa, cum ai de gând să mergi mai departe? Va mai dura mult timp până când vei putea să încasezi banii pe ele. Pieţele sunt încă moarte, chiar dacă tu ai mii de sticle de şampanie fără cusur gata pregătite.
- Nu ştiu, dar fac lucrul ăsta pentru *noi,* Louis. Pentru familia ta, pentru a mea, pentru toţi muncitorii care aparţin acestui loc. De asemenea, o fac pentru *mine.* Vreau să fiu prima, cea mai bună.
- Aşa ai fost întotdeauna.
- Vreau să fiu cea mai bună în ochii *lumii.* Nu doar Reims, nu doar Franţa. Acesta este secretul nostru, Louis. Ştie şi Antoine despre el. O să-i plătim pe muncitori să păstreze tăcerea şi numai câţiva, selectaţi cu grijă, vor avea voie să lucreze în pivniţele cu şampanie. Nimeni altcineva nu trebuie să ştie despre asta. O să îmi aranjez şampania-cometă pe noile mele rafturi şi o să aştept. Războiul se va termina într-o zi.
- Nu îţi poţi permite să aştepţi. Veuve Clicquot et Compagnie e îngenuncheată.
- Noua mea locatară face o investiţie, a spus Nicole.

Louis şi-a luat capul în palme.
- Ah, zâna bună din poveşti, La Tallien, cu încasările ei rău famate.

- Chiar ea. Şi cu cât mai rău famate, cu atât mai bine, în ceea ce mă priveşte.

- E o femeie minunată, dar necazurile nu sunt niciodată prea departe, când e prin preajmă. Te rog, ai grijă ce faci.

CAPITOLUL 21

Septembrie 1813

Femeia bogată, hoţ

Casa din Reims a Thérései era cel mai scandalos loc din oraş, dar ea era mai mult decât tolerată pentru comportamentul ei destrăbălat. Erau momente de austeritate, iar ea aducea culoare oriunde se ducea. în Champagne, magazinele erau prost aprovizionate. Napoleon invadase Rusia. Războiul lui devora recruţi tineri şi fragezi, şi îi scuipa înapoi, desfiguraţi şi zdrobiţi. Cei care reveneau erau cei norocoşi. Părinţi care, pe vremea când erau copii, înainte de revoluţie, văzuseră cum sărăcia le răpeşte apropiaţii, acum vedeau cum războiul le răpeşte propriii copii. Thérésa era o diversiune bine-venită, propria lor *célébrée* desfrânată şi strălucitoare. îl putea înfăşură pe marele Napoleon în jurul degetului ei mic, dacă i se părea că e cazul, îi putea face pe atotputernicii generali să cadă în genunchi în faţa ei, şi, mai practic, putea pune o vorbă bună pentru fiii ambiţioşi.

Nimeni nu ştia cum îşi putea ea permite o casă atât de luxoasă pe rue de la Vache, dar mulţi bănuiau că şi Moët era implicat în asta. Nicole nu punea niciodată întrebări; prefera să nu ştie. în anul

cometei, banii Thérései o ajutaseră să ducă la bun sfârşit Cuvée de la Comète, iar prezenţa ei o ajutase să treacă prin naşterea primului copil al lui Louis, chiar dacă ea nu o ştiuse. Thérésa îi distrăgea atenţia de la modul în care lui Louis i se luminaseră ochii prima dată când începuse să vorbească despre fiul său nou-născut, apoi la vederea noii lui soţii din ce în ce mai încrezătoare în forţele proprii. Nu îi întâlnise niciodată împreună, dar îi zărea uneori prin oraş, sau atunci când ea îl lăsa pe Louis la teascuri. Erau o mică familie cât se poate de apropiată, iar Nicole se detesta pe sine pentru amărăciunea pe care o simţea la vederea fericirii lor.

Louis era partenerul ei de afaceri, se vedeau unul pe celălalt aproape în fiecare zi, şi ar fi fost cel mai firesc lucru din lume să se apropie de cuplu, să îi invite pe Louis şi pe soţia lui la evenimente personale, sau să-i ofere fiului acestuia o plimbare prin podgorii cu brişcă ei cu ponei. Dar tot ce izbutea ea să facă era să zâmbească la vederea fericirii lui Louis şi să le dorească tot binele. Orice altceva era prea dureros. Louis părea să înţeleagă instinctiv acest lucru şi nu insista niciodată în acest sens, nici nu îi menţiona prea des pe cei doi lui Nicole, iar aceasta îi era recunoscătoare în mod tacit prietenului ei cu inimă bună, pentru grija şi diplomaţia lui, în timp ce îi era ruşine de propriile ei sentimente.

Şampania-cometă se afla pe noile ei mese de filtrare, bine ascunsă în pivniţe, ferită de ochi iscoditori, şi nu pleca nicăieri, din cauza interdicţiilor comerciale şi războiului. Afacerea ei, supravieţuirea ei, tot ce avea, depindeau de posibilitatea ca această şampanie să ajungă pe piaţă.

După atâţia ani de război, afacerile mergeau prost pentru toată lumea. Recolta va fi din nou dificil de cules anul ăsta, cu atâţia bărbaţi plecaţi la război. Thérésa

începuse să petreacă din ce în ce mai mult timp la Paris. Petrecerile şi saloanele erau singurele care îi aduceau înapoi sclipirea, iar ea se plictisea, încet-încet, de Reims şi întrunirile lui mici. Lui Nicole îi era dor de prietena ei mereu veselă. Louis venea la muncă, dar pleca în fiecare zi, prompt, la cinci după- amiaza, grăbindu-se acasă, la familia lui. De aceea, a fost încântată atunci când Josette i-a întins un bileţel cu o legătură elaborată din panglică de mătase de un roz deschis. Numai Thérésa putea să irosească ceva atât de scump pe un bileţel prozaic.

> *Dragă, cât e de minunat să fiu din nou înapoi în bătrânul oraş. Parisul mă asfixiază. Sunt sigură că sunt menită să fiu o fată de la ţară, cu aerul ăsta dulce, şampania, viziunile cu licurici şi nopţile pline de stele. Te rog, treci pe la mine pentru ceai şi bârfe în după-amiaza aceasta. Am atâtea să-ţi spun.*

Nicole a împăturit bileţelul. De regulă, evita oraşul. Prefera să îşi supravegheze îndeaproape pământurile, să evite bârfa şi privirile pline de dispreţ de care avea parte, inevitabil, cu ocazia fiecărei vizite, dar întâlnirea cu Thérésa merita efortul.

S-a oprit pe la Nataşa, simţindu-se vinovată, în timp ce punea mâna pe clanţa de alamă lustruită de la *boulangerie.* Trecuse mult timp de când o văzuse. Patiseria Nataşei fusese dintotdeauna epicentrul maşinăriei de bârfe din Reims, iar Nicole nu fusese în stare, pur şi simplu, să-i facă faţă. Trebuia să recunoască, nu ar fi rezistat nici întrebărilor pătrunzătoare ale Nataşei. îi era mai simplu să îşi vadă de treabă în continuare decât să înfrunte orice altceva.

- Babouchette. Fiica rătăcitoare se întoarce, s-a strecurat Nataşa încordată din spatele tejghelei şi a sărutat-o.

Obrajii Nataşei aveau textura hârtiei, iar părul ei era acum mai degrabă alb decât gri. S-a bosumflat.

- Eşti mai slabă decât erai ultima oară când te-am văzut. Ce faci prin Bouzy toată ziua, singură cuc, fără să vorbeşti cu nimeni?

- Podgoriile mele sunt companioni excelenţi.

- Mda, pot să văd asta. îţi neglijezi prietenii pentru ele.

- Am foarte multă treabă la teascuri şi afară pe câmp. Familiile mele de fermieri vor să muncească, dar au propriile lor pământuri de îngrijit, cu atât de mulţi băieţi plecaţi la război.

Nataşa şi-a pus palmele în şolduri şi şi-a îngustat ochii.

- Arată-mi mâinile.

- De ce?

- Nu-i pune sub semnul întrebării pe bătrânii tăi.

Nicole şi-a scos ezitantă mănuşile şi i-a întins mâinile.

- Exact cum am crezut. Ai lucrat chiar tu pe câmp, nu-i aşa? Ai siipat, ai legat via şi ai curăţat uscăturile ca o ţărancă.

- Nu e nicio ruşine în asta.

- Pentru asta te iubesc.

Nataşa a făcut un semn spre tejgheaua ei, spre magazin, spre cuptoarele din spate.

- Eşti mai frumoasă decât mine, şi cu succes considerabil mai mare, dar noi două, tu şi eu, suntem la fel.

Nicole a zâmbit. Nu îşi dăduse seama cât de mult se izolase de oameni, citind teoriile lui Chaptal despre creşterea viilor, verificându-şi obsesiv registrele, bântuind prin podgorii să inspecteze fiecare detaliu, oricât de mic, întorcând sticlele în pivniţă când forţa de muncă era insuficientă, verificând fermentarea şi rugându-se Sfântului Rémi pentru o recoltă bună şi oricărui Dumnezeu care era prin preajmă pentru un

sfârşit al războiului.
- Am sosit pe aici devreme să găsesc cele mai bune *călugăriţe.* Unde sunt toate bunătăţile tale?
Nataşa i-a aruncat o privire întunecată.
- Chiar n-ai fost pe nicăieri în ultima vreme, nu-i aşa? Un război e în plină desfăşurare. Singurul lucru pe care îl mai am sunt aceste *miches.*
Nicole s-a holbat la franzelele tari şi maronii de pe tejgheaua goală. Arătau ca nişte bulgări de pământ îmbibat cu apă.
- Tu ce mănânci? Urzici şi mure?
- Sunt bine, serios. De fapt, sunt fericită cu strugurii mei. Nu în privinţa mea trebuie să-ţi faci griji. Cum te descurci tu, dacă nu mai ai nimic de vânzare?
Nataşa a pufnit.
- Şi reciproc. Tu îţi vezi de afacerea ta, iar eu îmi văd de a mea. Nu am nevoie să se frământe nimeni sau să-şi facă griji în privinţa mea. Măcar eu nu am vândut cel mai valoros lucru pe care mi l-a lăsat soţul meu.
Lui Nicole i s-a strâns inima. Colierul ei cu licurici. Trecuseră trei ani de când îl amanetase.
- Nu spune asta! El nu şi-ar fi dorit să renunţ la afacere, iar eu aveam nevoie de bani.
- Ştiu, a spus Nataşa, mai blând. Doar voiam să ştii că am aflat, şi că am grijă de interesele tale, chiar şi atunci când eşti departe de mine.
- Chiar nu pot ascunde nimic de tine?
Nataşa şi-a încrucişat braţele.
- Nimic. Am mai multe conexiuni în acest oraş decât îţi poţi imagina tu pentru o biată bătrână văduvă cu patiserie. Monsieur Nadalié, proprietarul casei de amanet, îmi e client de mulţi ani.
- Client?
- Oamenii care îl vizitează sunt disperaţi. Ei au nevoie de nişte veşti bune, iar eu le dau oamenilor despre care

îmi vorbeşte. Aceşti oameni cred că eu le pot descifra viitorul. Găsesc toate variantele de consolare posibile pentru ei. întotdeauna o să vină *ceva mai bun,* chiar dacă se întâmplă şi lucruri rele. El mi-a povestit despre tranzacţia voastră. Ei bine, presupun că te-a ţinut în podgorii timp de încă câţiva ani, dar ce păcat, a scos Nataşa un sunet de dezaprobare şi a mormăit ceva neinteligibil.

Nicole a simţit că se sufocă, amintindu-şi momentul în care îl primise de la François, şi n-a putut să răspundă. *Acesta* era motivul pentru care evita oamenii. Era prea dureros. Prefera să-şi vadă în continuare de afaceri.

Uşa s-a deschis larg, şi un copil a năvălit înăuntru. Bucle roşcate, ochi căprui, obraji bucălaţi precum chifla de choux. Băieţelul a alergat spre ea şi s-a ascuns pe după fusta ei, îmbrăţişând-o strâns. Cu un astfel de păr, nu putea fi decât copilul lui Louis. Nicole a încremenit, evitând privirea pătrunzătoare a Nataşei.

O fată de cel mult nouăsprezece sau douăzeci de ani a venit în fugă după el, tulburată.

- *Pas şi vite, Misa! Arrête!'*

Accentul ei era asemănător cu al Nataşei. Păr negru, prins în spate, şuviţe care scăpau pentru a încadra pielea închisă la culoare

[1] Nu aşa de repede, Mişa! Aşteaptă!, în 1b. franc., în orig. (n.red.)

.şi ochii mari şi căprui, buze ca mugurii de trandafir. *Mâini mari,* s-a gândit Nicole, exact cum îi spusese Louis. Nu precizase că era atât de tânără şi de frumoasă. Fata s-a speriat pentru că nu îşi putea vedea copilul.

- Mişa!

Nataşa i-a indicat punctul de după Nicole. O pişcătură de invidie, ca o urzică, i-a înţepat gâtul.

Fata a făcut o reverenţă.

- îmi pare atât de rău.

L-a extras cu greu pe Mişa de după fustele ei, în timp ce Louis s-a oprit în uşă cu o expresie de – ce anume? panică? compasiune? – în ochii lui calzi.

El l-a ridicat pe Mişa în braţe, i-a ciufulit buclele.

- Ţi-am spus de un milion de ori că *nu* ai voie să o rupi la fugă. Băieţelul s-a încolăcit în braţele lui, chicotind, iar Louis a fost cucerit.

- Dă-mi voie să ţi-l prezint pe fiul meu neascultător.

A luat mâna rotofeie a lui Mişa şi a clătinat-o spre ea, iar ea a zâmbit şi i-a făcut cu mâna înapoi.

- Iar aceasta este soţia mea, Marta.

Marta s-a uitat la ea cu mândrie şi l-a prins pe Louis de braţ, posesiv. Nicole a sărutat-o pe ambii obraji, remarcând ezitarea glacială din partea Martei.

- Ei bine, Nataşa. Ai izbutit să-ţi faci vrăjile? a întrebat Louis, mult prea vesel.

Nataşa a roşit.

- Bineînţeles, fac orice pentru micul meu băieţel rus. S *dnem rojdenia.* La mulţi ani!

Nataşa a ciupit obrazul băieţelului şi i-a făcut cu ochiul Martei. Din bucătărie, a adus un *millefeuille* de dimensiunea unui cazan, acoperit cu fructe de pădure.

- De unde Dumnezeu ai făcut rost de toate astea, când tu nu ai de vânzare decât franzelele acelea? a întrebat Nicole.

Nataşa i-a dat un bobârnac peste nas.

- Nu eşti singura femeie descurcăreaţă de pe-aici.

- E o capodoperă! a spus Louis. A sărutat-o pe ambii obraji pe Nataşa.

Marta nu a spus nimic, a remarcat Nicole; era o fiinţă mică, timidă, care roşea. Nataşa şi Marta au schimbat câteva cuvinte în ruseşte, iar când Louis a intervenit şi el cu o rusă stricată, s-a simţit bolnavă de singurătate. S-a îndepărtat cu un salut neputincios, cer- tându-se în sinea

ei pentru că îi păsa.

Florăreasa avea de vânzare numai câteva muşcate zbârlite, şi atunci Nicole a decis brusc să ia nişte cireşe de la *épicerie.* Acestea urmau să completeze aroma de mură a Merlot-ului pe care plănuia să-l împartă cu Thérésa. Prietena ei scandaloasă îi alunga întotdeauna grijile, chiar dacă era doar pe moment. A pus totul în coş şi a pornit în grabă spre vila de pe rue de la Vache.

- *Ma belle,* arăţi de parcă ai fi văzut o fantomă. Vino şi stai aici.

Servitoarea o condusese până în oranjeria Thérései, îmbălsămată de plante exotice şi de portocali. Thérésa trândăvea, îmbrăcată într-o rochie transparentă, cu pielea umezită de căldura încăperii de sticlă.

Nicole a sărutat-o şi s-a aşezat, ameţită, faţă în faţă cu ea.

- Te-am aşteptat cu răsuflarea întretăiată toată dimineaţa. Am avut câteva momente foarte neplăcute la Paris. Oamenii pot fi *atât de* cruzi.

- Probleme serioase de data asta? a întrebat Nicole.

Thérésa a clipit.

- Ochii ăia gri ar putea face găuri în piatră.

S-au luat de mână şi au chicotit.

- Ai dreptate, îmi pare rău să o spun.

Thérésa s-a ridicat în picioare.

- Nu face nicio mişcare, am ceva să-ţi arăt.

Thérésa s-a îndreptat alunecos spre o cutie atât de incrustată cu pietre scumpe, încât era aproape grotescă, şi de dimensiunea unei casete mari de bijuterii. Nicole şi-a imaginat picanteria rubinelor indiene imense, crevasa umedă în care se ascundeau odinioară safirele albastre precum cerneala, râul african maroniu care netezise smaraldele.

- Promiţi să nu fii şocată?

- Nu îmi pot îndeplini niciodată această promisiune cu

tine, a spus Nicole.
- Atunci, cel puţin, promiţi să nu mă judeci?
- Asta *pot* să promit.
Thérésa a scos un colier, apoi şi l-a pus la gât.
- Haide, a spus ea. Aruncă o privire mai îndeaproape.
Era un colier cu un portret în miniatură, emailat în nuanţe ruseşti de roşu, verde şi albastru. Portretul era în mod vizibil al ţarului rus, Alexandru I, alături de o femeie frumoasă care, mai mult ca sigur, nu era ţarina, soţia lui. Nicole l-a examinat mai îndeaproape. Oricine o fi pictat-o, i-a reprodus la perfecţiune pielea eteric de albă. Figura de lângă Alexandru era, incontestabil, Thérésa. Dedesubt, era o inscripţie: *în perpetuum.* Nicole a căutat limba latină prin coridoarele prăfuite ale educaţiei sale de la mănăstire: *pentru totdeauna.* Portretul miniatural era înconjurat de rubine în formă de inimă, de consistenţa vinului de Bordeaux, şi mai jos, sclipind pe un şnur delicat din partea inferioară a portretului, era un diamant de dimensiunile unui ou.
- Ar trebui să ştie că aventurile cu tine nu sunt niciodată pentru totdeauna, indiferent dacă e ţar al Rusiei sau nu, a chicotit Nicole.
- Ştiam că o să înţelegi.
- Şi Napoleon a aflat despre asta? Armata lui Alexandru I a masacrat mii de bărbaţi francezi. Ai putea să fii spânzurată ca trădătoare!
- Face pe pudibondul insuportabil pe tema asta, după tot ce a făcut el, şi mă ameninţă că îi spune soţului meu. N-a fost decât un mic flirt, nimic mai mult. Şi cum crezi că am obţinut eliberarea lui Louis pentru tine? îmi era imposibil să dau înapoi un cadou atât de extravagant. Am opt copii, draga mea, iar bărbaţii sunt atât de iresponsabili în perioada asta. Ai dreptate, ameninţă să mă bage în închisoare, ca pe o trădătoare. Nu sunt sigură că mă pot folosi de seducţie să ies din asta, nici măcar eu.

Vrei să mă ajuţi, nu-i aşa?

Nicole a scos cireşele şi vinul din geantă.

- Povesteşte-mi tot. Numai cristalul e potrivit pentru acest vin. Are zece ani.

Thérésa s-a înviorat.

- Da, tot ce faci tu e *excelent.*
- Ai face mai bine să te ocupi de sticle, ca mine. Viaţa e cu mult mai simplă aşa.

I-a oferit o cireaşă.

- Da, dar atât de *plictisitoare.*

Thérésa a luat o muşcătură şi şi-a mânjit buzele cu zeama.

- Dacă informaţia asta devine publică, o să fiu repudiată de societatea franţuzească pentru totdeauna, iar bărbatul meu va fi ruinat. Iar asta numai dacă reuşesc să-mi salvez gâtul şi scap de închisoare. Sunt o femeie practică, indiferent de ce crezi. Nu mai întineresc şi nu-mi pot permite să mai pierd un soţ. Dacă mă ajuţi tu, pot înfrunta această furtună, iar după ce a trecut, promit să mă retrag într-o mică vilă, undeva în Paris, ba chiar să devin respectabilă.
- în modul cel mai sigur, nu te pot ajuta să devii respectabilă. Dar o să te ajut în orice alt mod pot.
- Există măcar o şansă să îi vinzi măcar o bucăţică mică din pământul tău lui Moët? Doar ca să-l faci să tacă; e atât de plictisitor cu asta. E extrem de influent şi sunt sigură că dacă i-aş putea spune că te-am convins...

Nicole a încremenit.

- Nu fi ridicolă.
- De ce ar conta pentru tine? Poţi cumpăra alte pământuri cu banii, undeva departe de Reims, şi să scapi de el. El e ferm hotărât să te falimenteze.
- Scoate-ţi chestia asta din cap chiar acum. Nici măcar nu vreau să vorbesc despre asta.
- Dragă, eşti atât de încăpăţânată până la capăt. în

regulă, în regulă, a meritat să încerc. Nu o să înţeleg niciodată de ce nu vrei să faci cel mai mic efort să-ţi simplifici viaţa.

Thérésa a băgat o altă cireaşă în gură, a scuipat sâmburele.

- Spoitor, croitor, soldat, marinar, om bogat, om sărac, cerşetor... Ea a ridicat ultimul sâmbure şi a privit-o pe Nicole drept în ochi.

- ...hoţ. Şi dacă aş dezvălui micul tău secret de breaslă? Moët ar face orice pentru el, ştii asta.

- Spre deosebire de tine, eu nu am secrete, a spus Nicole, în- fruntându-i privirea cu un sentiment din ce în ce mai accentuat de disconfort.

- Acum, *tu* nu eşti sinceră cu mine, a spus Thérésa.

A mâncat încă o cireaşă şi a ridicat sâmburele.

- Femeie bogată?

- Ce încerci să faci?

Ochii Thérései erau ca granitul.

- în mod normal, eşti atât de perspicace. O voi spune pe şleau. Moët e prieten cu Napoleon. Ar putea să-mi pună o vorbă bună, mi-ar putea returna capitalul social, m-ar putea salva de pericol. Tot ce ai avea tu de făcut ar fi să-i vinzi puţin din pământul tău valoros şi să investeşti banii în altă parte.

- Nu vorbeşti serios, nu-i aşa? E mai mult decât pământ, e viaţa mea. Şi nu voi găsi astfel de pământ perfect, grand cru, pe piaţa liberă. Familiile muncesc secole în şir să deţină astfel de terenuri de cea mai bună calitate şi nu le vând niciodată.

Thérésa a împins paharul de vin la o parte.

- Sunt a dracului de serioasă, Nicole. Sunt destul de ocupată în după-amiaza asta, aşa că va trebui s-o scurtăm. Mica ta invenţie deşteaptă, masa de filtrare, cea care înseamnă că şampania ta va fi mai clară decât a oricui altcuiva din lume? Moët moare să afle totul despre

ea. Dacă nu vinzi, micul tău secret profesional devine informaţie publică. Alegerea e a ta, dragă. Nu face faţa asta atât de şocată. Lumea e nemiloasă.
- Cine ţi-a spus?
- Bărbaţii îţi vor spune orice, dacă ştii cum să-i iei. Să mă anunţi în privinţa deciziei tale. îmi pare atât de rău, va trebui să mă grăbesc acum. Nu pot să-l las pe Monsieur Moët să aştepte. îmi imaginez că ai prefera să nu te ciocneşti de el când vine în vizită?

Aruncându-se afară, aproape, din vila imensă a Thérései, Nicole s-a grăbit spre pivniţele ei, clătinându-se. Nu mai avea niciun minut de pierdut. Cum a putut oare să creadă că Thérésa era cu adevărat în stare să fie aliata cuiva, cu atât mai mult a ei? I se dăruise atât de complet în trecut, încât crezuse că acest lucru ar putea conta cumva. Ar fi trebuit să realizeze că legătura lor specială era doar o altă armă pe care Thérésa o folosise pentru a obţine exact ce voia: devotament complet şi câştiguri materiale. Nicole era doar o victimă colaterală, îi era rău de furie – şi durere, se simţea din nou o fată proastă şi naivă, în pofida a tot ce realizase. Ar fi trebuit să fie mai precaută, şi să nu se lase manipulată de... ce anume, dragoste? Afecţiune? Pericol? Adorase toate aceste lucruri la Thérésa. Ce proastă sinistră fusese!

De cum a ajuns în confortul pivniţelor, bătăile inimii i s-au încetinit. Lămpile îi luminau calea, ca nişte viermi de lumină într-o noapte de primăvară, sticlele erau liniştite, tăcute şi îşi făceau vraja. A inspirat aerul; era eternul ei loc de siguranţă. Şi avea o sarcină de îndeplinit.

A scos cheia grea de la cureaua din talie, a întors-o, şi a închis rapid uşa în spatele ei. Patru perechi de ochi s-au fixat asupra ei din întunericul luminat de o singură lampă. Erau adunaţi în jurul mesei de filtrare. Xavier semăna din

ce în ce mai mult cu un taur bătrân, cu fiecare zi care trecea. Antoine s-a întors imediat la sarcina lui din acel moment, întoarcerea sticlelor, de cum s-a liniştit că nu era o spioană. Louis i-a zâmbit un bun venit cald şi îngrijorat. Emile a ocolit masa, pipăind, şi s-a apropiat, bâjbâind pe lângă pereţi, de Nicole. A luat-o de mâini.

- Ce s-a întâmplat?

Ea i-a mângâiat faţa tânără.

- De unde ai ştiut că sunt eu?

- Din momentul în care ai băgat cheia în zăvor, Madame, din modul în care ai întors-o, după sunetul paşilor tăi.

- Nu s-a întâmplat nimic, Emile, mulţumesc de întrebare, a răspuns Nicole.

- Eşti supărată, a spus el.

- Nu pe tine. Acum, cum merg treburile?

Emile s-a întors la masă şi a ridicat o sticlă.

Antoine a vorbit cu blândeţe, fără să-şi ridice privirea de la ceea ce făcea.

- Sedimentul, care ne lua luni în şir să-l mutăm până la gâtul sticlei şi să-l eliminăm, durează acum câteva săptămâni şi nu se pierde lichid. Acum, că vinul-cometă de colecţie al anului 1811 a trecut prin procesul complet de fermentaţie şi filtrare, avem un stoc cum n-am mai avut niciodată şi e gata de plecare. E o invenţie remarcabilă, Nicole.

- Ce păcat că nu există cerere pentru miile de sticle suplimentare, a spus Nicole posomorâtă.

- Ne dă un avantaj asupra lui Moët, iar acest lucru este suficient pentru mine şi oamenii mei, a intervenit Xavier. Aşteaptă până le spun băieţilor de la barul lui Etienne. Oamenii lui Moët vor fi nevoiţi să înghită tot ce au spus despre tine. Feţele lor o să semene cu nişte cururi bătute...

- Nu ţii minte că ai semnat un document prin care te

obligai la confidenţialitate înainte să intri în această încăpere? *Nimeni* nu va scoate taina acestei invenţii din această încăpere. Mă înţelegeţi?

I-a privit în ochi pe fiecare dintre ei în parte şi le-a susţinut privirea până când şi-au ferit-o, intimidaţi.

- Poate că documentul nu înseamnă nimic pentru voi, aşa că o voi face după rânduiala veche. Fiecare dintre voi trebuie să jure. *Juraţi-mi* că secretul meu e în siguranţă. Ştiţi câte sunt în joc. O strângere de mână e suficientă.

Antoine a venit în faţă primul, punând cu grijă sticla la locul ei, în poliţa de filtrare, şi i-a scuturat mâna.

- Jur, a spus el cu simplitate.

Următorul a fost Louis.

- Jur în mod solemn, pe mormântul mamei mele, a spus el, în- clinându-se, pentru a accentua efectul.

Xavier s-a apropiat stânjenit, trăgându-şi căciula peste frunte. Nu putea s-o privească în ochi.

- Jur, Madame Clicquot.

Mâna lui masivă a cuprins-o pe a ei.

- Stai acolo, i-a spus Nicole lui Emile. Vin eu la tine.

Emile şi-a apropiat o sticlă de şampanie de ureche.

- Jur, a spus el, ţinând sticla în diagonală. Aceasta este gata.

- Cum poţi să-ţi dai seama? a întrebat Nicole.

- Pot să aud, pot să simt tensiunea în dop.

Şi-a trecut degetul mare peste vârful sticlei.

- E coaptă ca o prună. Gata de plecare.

Emile şi-a scos cuţitul cu cârlig, a eliberat sedimentul pe podea, apoi a înlocuit dopul. Nicole a luat sticla din mâna lui şi a ridicat-o spre lampă. Limpede ca un clopoţel, cu bulele fine încă intacte.

- Excelentă treabă, băiete, a afirmat Antoine. Mi-a luat mai mult de zece ani să învăţ când sticla era gata.

Aici, în subteran, totul era în regulă, ca de obicei. Nu-

şi dorea să plece, dar ştia ce avea de făcut.

- Sunteţi numai voi patru, deci, aveţi grijă. De acum înainte, toată şampania e depozitată aici, pe mesele mele, şi nimeni altcineva nu are voie să ştie cum funcţionează, deci, depinde de voi.

Lumina a orbit-o când a deschis uşa pivniţei de calcar, *la crayére,* spre stradă. Un soare blând. Vremea perfectă pentru recoltă.

Poate că Josette se putea folosi de una dintre franzelele maronii ale Nataşei. A hotărât să se întoarcă în piaţă şi pe la *boulangerie.* Plimbarea şi reîntâlnirea cu prietena ei ar putea s-o calmeze.

Sunetul tobelor de fanfară i-a asediat urechile înainte să ajungă la destinaţie. Acolo, în faţa catedralei, se afla Thérésa, stând pe o tribună improvizată. încă purta rochia transparentă în stil imperial, radia de fericire, iar un grup de băieţi tineri îi absorbeau fiecare cuvânt. Era o zeiţă, cu brăţări în formă de şarpe pe ambele braţe. Moét stătea alături de ea, mândru. Un pluton de soldaţi erau aliniaţi, după rang, într-o parte, iar Thérésa se adresa mulţimii.

- Nu există un lucru mai frumos pe care îl puteţi face pentru ţara voastră! Sunteţi descurcăreţi pe câmpuri, viteji în bătălii, frumoşi în uniforme! Crema oamenilor de la ţară, pregătită să lupte pentru măreţul vostru conducător. Vă veţi întoarce eroi!

Fanfara a început să cânte. Adunătura de zilieri de la ferme, muncitori, băieţi de la corul bisericii, vânzători din prăvălii, soţi şi fii a urmat-o. Thérésa şi-a tamponat cu o batistă colţurile ochilor ei negri şi le-a făcut semn cu mâna. îi încuraja pe aceşti bărbaţi spre
moarte sigură, carne de tun pentru ambiţiile din ce în ce mai iară speranţă ale lui Napoleon, ca să îşi ascundă aventura cu ţarul însuşi.

în fruntea grupului era fiul lui Xavier, Alain. Trebuia să fie cam de aceeaşi vârstă cu Menţine, numai paisprezece ani. Oare părinţii lui ştiau? A cercetat prin mulţimea de femei tăcute, cu buzele strânse, privindu-i pe bărbaţii lor cum pleacă aliniaţi. Printre ele era şi mama lui Alain, nevasta lui Xavier.

în acel moment, totul a căpătat sens. Un bărbat ca Xavier era uşor de flatat. îşi petrecea cele mai multe nopţi bând la barul lui Etienne. îl văzuse flirtând cu muncitoarele tinere de la câmp, văzuse că îi plăcea să fie masculul feroce. O ţintă perfectă pentru Thérésa. Iar acest om era în inima pivniţelor ei, aflând tot ce se putea afla despre mesele ei de filtrare. Acum, îşi trimitea fiul la război, s-o impresioneze pe această zeiţă strălucitoare. îşi găsise spionul.

CAPITOLUL 22

Octombrie 1813

Madona malefică

Un soare roşu marca miezul zilei şi o ceaţă cenuşie, noroioasă, adâncea regiunea rustică într-o penumbră înfricoşătoare. Nicole a degustat aerul şi a studiat norii. Nu era o furtună, mai degrabă o ceaţă uscată. Soarele se reflecta portocaliu în râu, ca un apus în plină zi, iar aerul era dens din pricina caniculei.

Lumea era în alertă. Francezii băteau în retragere. Totul se schimbase din nou. Băieţi tineri francezi zăceau îngheţaţi bocnă pe pământurile ruseşti, erau culeşi de ţărani cu furcile şi bătuţi cu bâtele până mureau, şi pentru ce?

S-a grăbit să coboare până în pivniţă să se pregătească, netezindu-şi rochia, cea mai bună pe care o avea, mult prea mare pentru ea după toţi aceşti ani de muncă pe rupte. Muncă pe care era hotărâtă să nu o piardă în favoarea lui Moét, indiferent ce s-ar întâmpla. Thérésa încercase cum ştiuse ea mai bine să obţină ceea

ce îi trebuia în dauna lui Nicole, dar erau două persoane familiarizate cu acest joc, iar Nicole avea avantajul surprizei.

A înşirat sticlele, iar uşa pivniţei a scârţâit, în timp ce se deschidea.

- Domnule Moët! Ai venit!
- După cum vezi, a spus el încordat. Ai spus că ai nevoie de .t|ii torul meu.
- Thérésa m-a convins să fiu realistă.

Şi-a dres vocea.

- Nu mai pot face faţă de una singură. Dacă oferta ta e încă valabilă, mi-ar plăcea să ne asociem într-o... afacere. Nu îmi plac metodele tale, dar acum văd că mi-e imposibil fără tine.
- în cazul ăsta, Thérésa e o femeie mai admirabilă decât aş fi crezut, dar noi doi am fost în punctul acesta de multe ori înainte. Până când nu ai semnat...
- Dă-mi voie să-ţi arăt un secret.

Ştia că el nu va rezista. Din fundul pivniţei, ea a ridicat felinarul, iar Moët a icnit. Zece sticle perfecte de şampanie. Zece etichete galbene, *Veuve Clicquot, Cuvée de la Comète,* simbolul de ancoră al familiei tipărit sub inscripţie, şi, în plus, o cometă gravată pe dop. Era mândră de noul concept al unei etichete tipărite, pe lângă semnul distinctiv de pe dop. Moët le-a privit cu suspiciune. Ura orice abatere de la tradiţie, şi fără îndoială că era de părere că etichetele ei erau dezgustător de comerciale.

- Uite, am mii de sticle ca asta, a spus ea, întinzându-i-o pe una dintre ele. Fiecare e identică. Niciuna nu o să se strice. Fiecare e uniform filtrată de sedimente, cu o efervescenţă atât de vie, încât a trebuit să contractez un nou furnizor de sticle, pentru siguranţă, a spus ea.

El nu-şi lua ochii de pe sticlă.

- Cum ai obţinut asta?
- Trebuie să fie secretul nostru, Jean-Rémy. Nu pot ajunge pe pieţe fără tine.

El şi-a făcut o cruce deasupra inimii, nerăbdător.

- Desigur, secretul nostru.

Ea i-a arătat o ramură de viţă-de-vie, uscată, dar încă

în viaţă.

- *Acesta* e secretul meu.

El a luat-o, a pipăit după muguri, a ridicat-o spre lumânare şi a râcâit coaja, verificând verdele de dedesubt.

- Ce dracii e băţul ăsta uscat?

- E un soi special de struguri. Familia mea îl dezvoltă de secole. E originar din Roma şi a fost altoit să producă strugurele perfect pentru solul din Reims. Garantează absenţa sedimentelor, cel mai clar vin, cea mai bună spumă, de fiecare dată.

- Imposibil!

- Ai putea să crezi asta, dar iată dovada vie, chiar sub ochii tăi.

El s-a uitat la lemnul uscat cu dispreţ.

- Ştii podgoria grand cru Clicquot de pe Grande Montagne, cea de la Verzenay?

- în mijloc, versantul de est, una dintre cele mai bune. Bineînţeles că o ştiu, a răspuns Moët invidios.

- Acolo am plantat noul sortiment Clicquot.

- Cunosc bine podgoriile acelea, sunt toate Pinot Noir.

- *Seamănă cu* Pinot Noir, dar nu sunt. îi numim strugurii Clicquot-Ponsardin. Tatăl lui François, Philippe, ne-a dat douăzeci să îi plantăm în ziua nunţii noastre. Şi după toţi aceşti ani, acesta este rezultatul. E un fel de miracol.

Moët a privit-o pieziş.

- Şi ce legătură are chestia asta cu mine?

- Noi doi, împreună, deţinem suficient din cel mai bun pământ pentru a revoluţiona producţia. Pot să îţi dau douăzeci din aceste rădăcini. Va dura ceva timp, dar vom lăsa o moştenire pentru generaţiile următoare.

- Cum aş putea refuza o aventură – şi un profit – alături de o femeie frumoasă?

- Versantul de est, podgoria ta, alături de a mea. Solul de acolo e perfect pentru ele. Trebuie să rămână secretul nostru.

- Nu există altcineva cu care să-mi doresc mai mult să am un secret.

Afară, cerul straniu arăta ameninţător, în timp ce ea îi făcea semne de bun-rămas lui Jean-Rémy, care îşi strângea sacul de viţe Pinot Noir, pe deplin convins că *acesta* este marele secret de breaslă Veuve Clicquot pe care i-l flutura Thérésa pe sub nas. Filtrarea ei ino- vativă era în siguranţă, pe moment. Viţele *erau* dintre cele mai bune din ale ei, s-a consolat ea, chiar dacă fantasmagoricele viţe Clicquot- l'onsardin nu existau. Iar dacă sticlele ei explodate erau uneltirea lui Monsieur Moét – deşi Louis avea dreptate, nu avea cum să demon- sl reze una ca asta niciodată –, el merita asta, şi chiar mai multe.

Partea asta se rezolvase relativ uşor. Acum, trebuia să trateze < u un combatant mult mai periculos, Thérésa Tallien, înainte ca fosta ei prietenă să ajungă până la Moét cu adevărul. învăţase foarte multe, observând intrigile Thérései de-a lungul anilor, şi văzuse cum combinaţia de dorinţă, lipsă de suflet şi trădare te poate face să ajungi oriunde. Nicole intenţiona să se joace cu Thérésa după propriile ei reguli de acum înainte.

Nu putea să existe o Madonă mai somptuoasă decât Thérésa, iar sărbătoarea recoltei de Sfântul Rémi era respectată, ca de obicei. Cu sau fără revoluţie, Champagne nu putea risca vreo nenorocire care să li se întâmple viilor lor, şi toată lumea ştia că Sfântul Rémi era atent la neglijenţe; recoltele nu fuseseră prea bune după revoluţie, exceptând gloriosul an al cometei. Thérésa

stătea aşezată lângă Nicole în strana familiei Clicquot, departe de urechi iscoditoare, dar în plină vedere a comunităţii – iar Thérésa nu rezista niciodată unei oportunităţi de a face melodramă.

Solemnitatea ei era impresionantă, părul acoperit cu modestie, şuviţele mătăsoase aranjate cu grijă să se revolte împotriva dantelei scumpe. Aerul rece al catedralei îi transforma pielea în marmură, şi o tentativă de zâmbet de adoraţie îi juca pe buze, în timp ce li se alătura locuitorilor oraşului în rugăciunea lor pentru viţa-de-vie.

Nu exista niciun bărbat în parohie ai cărui ochi să n-o devoreze, şi nicio femeie care să nu-şi dorească să fi fost ca ea. Era mama lor, sora lor, iubita lor, mântuitoarea lor, într-un unic ambalaj eteric. Nicole nu avea nicio îndoială că, în timp ce-şi înălţau rugăciunile către Sfântul Rémi, în spaţiul de deasupra lor, pentru o recoltă bună, Thérésa era ideea lor de paradis.

Era un singur bărbat în adunare care nu se holba adorator la Thérésa. De câte ori Nicole ridica privirea din rugăciune, Jean Rémy se uita ţintă la ea, disperat să-i prindă privirea. Nicole s-a forţat să-i răspundă la zâmbet şi nu avea nicio îndoială că Madame Olivier îi urmărea îndeaproape, pregătindu-se pentru bârfa suculentă din holul bisericii, de mai târziu.

Thérésa s-a aplecat spre Nicole. Mirosea fraged ca o livadă, şi moscat, ca o pisică.

- Eşti mai diabolică decât mi-am imaginat eu vreodată că ai putea fi. Bietul Jean-Rémy explodează de entuziasm! Ai grijă să nu împrăştie povestea prin tot oraşul.

Nicole a urmărit rezervată depunerea pe altar a primilor struguri ai recoltei şi i-a şoptit la rândul ei:

- I-a scris lui Napoleon în interesul tău?

- Bineînţeles că a facut-o. I-am livrat singurul lucru

pe care nu putea să-l cumpere. Nu te superi, nu-i aşa?

Nicole a clătinat din cap şi a minţit.

- Totul e uitat.

- Au fost doar afaceri. Ştiam că o să înţelegi. Prietene?

- Prietene.

A luat mâna Thérései şi şi-a pus-o pe obrazul ei.

- îţi vei *respecta* partea ta din înţelegere şi nu îi vei spune despre mesele mele de filtrare?

Un şir de producători de vinuri în robe roşii au defilat solemn pe culoarul dintre bănci. Urma să fie mai bogată decât oricare dintre ei.

- Bineînţeles că nu. N-aş fi facut-o oricum. Nu ai crezut cu adevărat că aş face una ca asta, nu-i aşa?

- Tu poţi face tot ce vrei tu oricui, şi totuşi îi determini să te iubească pentru asta.

- Hai să nu mai vorbim despre acest subiect.

Thérésa şi-a apropiat palmele făcute căuş să se roage şi şi-a lăsat privirea în jos.

- Nu l-am văzut niciodată atât de fericit pe Jean-Rémy. Dacă ai avea un pic de minte, ţi-ai uni, intr-adevăr, forţele cu el, dar ştiu cât eşti de încăpăţânată. Ei bine, eu nu îţi pot da mai multe sfaturi.

La teascuri, în aceeaşi zi, ceva mai târziu, Louis a trântit uşa biroului după el.

- Ce faci?

- La ce te referi?

- Flirtai cu bărbatul ăla în faţa întregului oraş la biserică, azi de dimineaţă.

- Nu te priveşte câtuşi de puţin. Du-te acasă, la soţia ta.

- Nu mă gândesc decât la interesul tău, Babouchette. Te avertizez. A observat şi Nataşa.

- Nu ai niciun drept să dai năvală aşa şi să îmi faci

reproşuri. Tu îţi faci alegerile tale, iar eu le fac pe ale mele.
- Thérésa e implicată, ştiu că e. Te joci cu focul şi n-o să câştigi.
- Sunt ocupată, mai sunt struguri de cules şi nu sunt destui bărbaţi. Te rog, concentrează-te pe *asta,* în loc să te gândeşti la nu ştiu ce faptă reprobabilă imaginară. Se apropie seara, iar sărbătoarea Sfântului Rémi a izbutit măcar să-i motiveze pe muncitorii care mai *sunt* pe aici. Trebuie să valorificăm asta cât putem.
- Ai grijă, te rog.
- încetează să-ţi mai faci griji în privinţa mea.

Louis a plecat. Un regret amar a umplut spaţiul în care stătuse.

Seara, şi-a vizitat părinţii în vila lor cea mare. A trecut în grabă pe lângă barul lui Etienne, apoi pe lângă casa Thérései, aflată la numai câteva uşi distanţă de clădirea în care locuiau părinţii ei. Ferestrele mari şi primitoare ale căminului ei din copilărie se aprindeau seara, de la sute de lumânări care ardeau pe candelabre.

Părinţii ei erau îngrijoraţi că Menţine nu era în siguranţă la şcoala cu internat din Paris. Zvonurile acaparaseră întreaga ţară, anunţând că, pe măsură ce trupele franceze se retrăgeau, cele ruseşti aveau să le urmeze. Toată lumea era înfricoşată că acestea le vor urma până înapoi, în capitala Franţei, apoi vor ataca restul ţării, începând de acolo, un gând înfricoşător pentru străzile liniştite din Reims. Nicole i-a ascultat, dar avea alte lucruri, mult mai urgente, în minte. Venise doar pentru a avea o scuză să treacă prin barul lui Etienne.

A plecat devreme, să se întoarcă la Bouzy, le-a spus ea părinţilor ei, dar avea o treabă de rezolvat, înainte de

toate. Făcându-i un semn vizitiului să aştepte, s-a grăbit să intre în bar, care era încă în toiul petrecerii, sărbătorind ziua Sfântului Rémi.

Etienne a deschis uşa din spate, exact la timp, cum se înţeleseseră.

- I-ai dat biletul? a întrebat Nicole.

- Nu-ţi face griji, am făcut aşa cum ai spus. Nu a vrut să arate nimănui scrisoarea ta de felicitări. Cel mai bun muncitor al anului, zici tu? Părea foarte fericit în privinţa asta, dar nu a vrut să arate nimănui ce scrie acolo.

- îl ştii pe Xavier, îi place doar să-şi vadă de treabă şi nu a vrut să le spună băieţilor că era lăudat de o femeie.

Şi e complet nepregătit pentru ce-l aşteaptă.

- Oricum, îţi mulţumesc pentru ajutor. Trăsura mă aşteaptă, deci, e mai bine să plec. Noapte bună.

Ceasul primăriei a bătut ora nouă, în timp ce ea aştepta în umbră. Xavier nu era atât de beat încât să nu poată urma instrucţiunile pe care i le dăduse. Panglica roz, pe care ea o păstrase de pe biletul Thérései, era îndesată în buzunarul lui de sus. Ea era încântată de acea tentă de autenticitate. Seara devenise răcoroasă, între timp, iar el îşi înfaşurase haina cea mai bună de tweed strâns în jurul corpului şi îşi trăsese căciula în jos, deasupra ochilor. S-a îndreptat spre uşa lăturalnică a casei Thérései şi a ciocănit.

Când n-a venit niciun răspuns, a mai bătut o dată, clătinându-se puţin.

- Sunt eu, a şoptit el în sus, spre fereastră. Xavier!

Niciun răspuns.

- Thérésa!

Momentul era perfect. Thérésa se întorsese înapoi în Paris, să remedieze lucrurile cu Napoleon, datorită ajutorului lui Moét.

- Ce seară minunată, Xavier, a spus Nicole, ieşind din umbre.

Lui i-a căzut faţa de uimire când a văzut-o.
- Ştiu tot. E periculoasă, să ştii, şi se foloseşte de tine.
- Mi-a cerut să o ajut cu grădina.
- La ora asta?
El părea lovit de trăsnet.
- *Eu* am scris biletul cu panglica roz. Crezi că ea ar risca să-ţi scrie şi să ai vreo dovadă împotriva ei?
Ea a tăcut, să-l lase să înţeleagă informaţia. Aproape că îi era milă de vechiul ei prieten.
- Tu i-ai spus despre mesele mele de filtrare. Ce-a fost în mintea la? Eu credeam că avem o înţelegere.
- Eu, niciodată...
- Ce ar spune soţia ta despre asta?
El a lăsat capul în jos.
- Sunt o alinare pentru Thérésa, după toţi filfizonii şi ipocriţii din Paris.
- Exact cu ăştia e ea acum. Ne cunoaştem unul pe celălalt de când ne-am născut, nu-i aşa?
- Cred că da.
- Se foloseşte de tine. Unei femei ca ea îi e imposibil să iubească cu adevărat un bărbat, oricine ar fi el.
Sau o femeie, s-a gândit ea îndurerată.
- Marea Thérésa Tallien te-ar azvârli ca pe o piatră dacă ar exista măcar o undă de scandal. Ea râde de bărbaţii suficient de proşti încât să se îndrăgostească de ea. A fost secretul meu de breaslă pe care l-a dorit de la tine, atâta tot. Ai mai văzut-o, de când i-ai spus?
El a clătinat din cap.
- Gândeşte-te la asta. Soţia ta ar fi devastată.
- Nu poţi să-i spui. Nu acum, când fiul nostru e plecat la război. Ai nimici-o.
- Atunci, ţine-te departe de Thérésa.

El s-a chircit.

- Suntem prieteni dintotdeauna. Ai fost susţinătorul meu. Ţi-am plătit salarii toată viaţa, ţi-am promis un procent din profituri, iar tu ai arunca toate astea la gunoi pentru ea?

Şi-a dat seama, din modul în care a privit-o, că ar face acelaşi lucru încă o dată, dacă Theresa i-ar oferi măcar o fărâmă de încu rajare.

- Dacă te mai întâlneşti cu ea o dată – şi dacă o faci, o să aflu –, ii spun soţiei tale, îţi pierzi locul de muncă la mine şi nu vei mai lucra în Champagne niciodată.

- Nu poţi să mă ameninţi, a şuierat el.

- Tocmai am făcut-o şi nu mi-e frică de tine. Hai să vorbim ca nişte egali. Dă-i timp, Xavier, o să treacă. Recolta e culeasă. Viţa- de-vie e neagră şi lipsită de vlagă, dar la anul se va trezi din nou la viaţă. Totul va părea diferit. Soţia şi fiul tău au nevoie de tine. Revanşează-te pentru faptul că ţi-ai trădat soţia şi pentru că mi-ai pus întreaga mea sursă de venit – şi pe a ta – în pericol. Am o cale prin care mă poţi despăgubi.

- Ciripeşte, în cazul ăsta.

- Rămâi cu mine, Xavier. înţeleg, tu eşti un simplu om, iar ea e din altă lume. îmi voi ţine promisiunea faţă de tine, legată de un procent din profituri, şi o să ţin scandalul departe de tine şi de familia ta, dar tu trebuie să-mi promiţi că o uiţi.

I-a explicat planul ei. El i-a promis că îl pune în aplicare până la ultima literă. Era riscant, dar ea era producător de vinuri şi tot ce făcea ea implica un risc.

El a dispărut în întuneric, iar ea s-a plimbat înapoi până la trăsura ei, extenuată. Chiar şi Xavier fusese dispus să o trădeze, după toate lucrurile prin care trecuseră împreună. Moet avusese dreptate măcar în privinţa asta, afacerile nu erau pentru cei slabi de înger.

Cu cât avea mai mult succes, cu atât părea că-şi face mai mulţi duşmani. Şi când atâtea lucruri erau în pericol, era silită să creeze strategii ca un general şi să tragă pe sfoară oameni pe care îi considerase prieteni şi aliaţi până acum. Era un sentiment de singurătate, dar devenise deja expertă, când venea vorba de asta, şi îi dădea o senzaţie satisfăcătoare de putere.

Ceasul a bătut sfertul. Era aproape nouă şi jumătate, iar ea spera că, în numai cincisprezece minute de acum încolo, soarta ei se va schimba.

în timp ce trecea cu trăsura înapoi spre casa Theresei, i-a spus vizitiului să oprească. A cercetat fereastra de la dormitorul Theresei şi a recunoscut forma căciulii lui Xavier. El şi prietenii lui fuseseră întotdeauna pricepuţi la deschis încuietori. Pe când era copil, ea însăşi li se alăturase de nenumărate ori în hambare încuiate, să mănânce mere furate sau să facă vizuini în fân.

Era adevărat ce se spunea. Metodele vechi de la ţară erau mereu cele mai bune. Ca de exemplu, o mică şi banală hoţie în timpul nopţii.

CAPITOLUL 23

Octombrie 1813

Pradă de război

Ceasul a bătut ora nouă şi jumătate, iar Xavier a reapărut din întuneric.

- Urcă repede!

El a sărit în trăsură. Nicole a ciocănit în fereastră, iar trăsura a început să se hurducăie înainte. El a căutat prin interiorul hainei şi i-a aruncat un săculeţ la picioare. Era surprinzător de greu.

Ea a strecurat o privire înăuntru. Cutia era la fel de ameţitoare cum şi-o amintea, iar strălucirea bijuteriei licărea la lumina lunii – mai multe pietre preţioase decât ar putea să vadă majoritatea oamenilor într-o viaţă întreagă.

- Valorează ceva chestia asta, a spus Xavier.
- Mulţumesc. Şi îmi pare rău.
- Dă-mi voie să cobor de-aici, *sauvage.* Eşti o femeie mai curajoasă decât mine, trebuie să recunosc chestia asta. Aş prefera să merg pe jos restul drumului, dacă nu

te superi. Sunt un idiot afurisit, şi am nevoie de o plimbare să trec peste asta.

Xavier şi-a înfăşurat haina în jurul lui şi s-a cufundat în umbră, iar ea l-a urmărit din priviri până când el a dispărut din orizontul

ei vizual. Bietul Xavier. Acum, ei doi aveau în comun faptul că fuseseră trădaţi de Thérésa şi un pic mai puţină încredere în oamenii pe care-i iubeau.

Nicole a ţinut strâns săculeţul, până când a ajuns cu bine în dormitorul casei sale din Bouzy. Bijuteriile desfăceau în fascicule lumina lumânării când a deschis cutia. Cuibărit în căptuşeala roşie ca sângele, era chiar acolo: medalionul dăruit Thérései de către ţarul Alexandru. Medalion care valora mai mult decât toate podgoriile ei la un loc, şi îndeajuns de mult încât să pună o femeie puternică în primejdie de moarte.

L-a admirat, şi-a trecut degetele peste faţetele diamantului, a recitit inscripţia: *în perpetuum.* Fusese o vreme când şi ea crezuse că prietenia Thérései va dura pentru totdeauna, dar nu mai era cazul, iar o fărâmă din inima ei se transformase în gheaţă. A pus colierul înapoi în cutie, l-a ascuns sub pernă şi a beneficiat de prima noapte integrală de somn după ziua în care îi dăduse lui Jean-Rémy sacul cu viţă Pinot.

Diligenţa până la Paris a ajuns la timp, iar ea era nerăbdătoare să coboare şi să evadeze pentru un timp. Puteai fi anonim în Paris, mai ales dacă erai o văduvă de la ţară, ca ea. Şi-a zâmbit în sinea ei în timp ce trecea pe lângă podgoria lui Moét, cea care se învecina cu terenul ei din Verzenay. Solul era proaspăt săpat, viile străvechi şi fertile Moét de acolo fuseseră mutate în altă parte, şi noile rădăcini de Pinot pe care i le dăduse ea fuseseră plantate cu mândrie, distanţate cu grijă, fiecare înconjurată de un cerc palid de îngrăşământ *fumure.* A apucat mai strâns geanta de piele care conţinea colierul Thérései şi şi-a aţintit privirea în faţă.

De cum a ajuns la Paris, şi-a lăsat bagajul în grija băiatului de serviciu al hotelului şi a parcurs în grabă traseul scurt până la Musée Napoléon.

- Sălile cu icoane greceşti şi ruseşti? l-a întrebat ea pe bărbatul de la recepţie.

El i-a dat instrucţiuni concise şi a arătat cu degetul. Ea ştia, doar după expresia feţei lui, că Thérésa era deja acolo. Bărbaţii aveau o anumită expresie, de parcă i-ar fi lovit trăsnetul, după ce interacţio nau cu ea.

- Draga mea!

Thérésa a învăluit-o în parfumul ei de mosc, iar buzele ei s-au frecat de ale lui Nicole atât de scurt, încât nici măcar nu era sigură că s-a întâmplat.

- Sunt încântată că ai putut să vii, a spus Nicole, ruşinată să fie atât de copleşită de prezenţa Thérései.

- Cât de formal, nu fi atât de caraghioasă. De ce ţii geanta aia de parcă ar fi un bebeluş nou-născut?

- Asta? A, nu e nimic. Diligenţa a întârziat, iar eu am venit în fugă direct dinspre hotel. N-am avut timp să pun totul în cameră.

- De ce ai vrut să ne întâlnim în locşorul ăsta ciudat? E complet părăsit. Am putea muri pe aici, şi nu ne-ar găsi nimeni zile în şir, şi când te gândeşti că ăsta fusese înainte Palais de Louvre. Acum, Napoleon l-a umplut cu jecmăneli de prin călătoriile lui şi permite nenumăraţilor nespălaţi să scobească pereţii în căutarea idealurilor lui revoluţionare, pentru a educa masele prin artă.

Thérésa a examinat-o în mod critic.

- Pari hăituită. Ce Dumnezeu s-a întâmplat în locul ăla mic şi liniştit în care îţi investeşti toate energiile? Acum, spune-mi ce e în geanta aia.

Nicole a privit icoana aflată cel mai aproape de ele. Rusească, luată dintr-o biserică. Scena înfăţişă grupuri de îngeri şi Sfânta Treime, iar în partea de jos, un monstru neobişnuit, care expedia un şarpe negru spre grămada de sfinţi.

- Trupele lui Napoleon au luat icoana aia dintr-o biserică rusească.

- Şi ce e cu asta? a întrebat Thérésa.

- Acum, Rusia e inamica noastră. Napoleon nu ar privi cu ochi buni vreo colaborare cu aceasta.

- Da, aşa este, dar el ştie cât sunt de devotată Republicii.

- Am dovezi care sugerează altceva.

Nicole a scos cutia din geanta de piele. Thérésa nici măcar n-a tresărit.

- Tinicheaua asta? Nu fi ridicolă. încerci să mă şantajezi?

- îmi vei păstra secretul, sau aventura ta cu ţarul îţi va distruge şi poziţia socială care ţi-a mai rămas.

- Eşti supărată pentru zilierul tău mititel. Cum îl cheamă?

- Xavier. E un om bun.

- Foarte bun. Surprinzător de delicat, când vine vorba de treaba aceea.

Theresa i-a smuls cutia din mâini şi a deschis-o.

- Unde e lănţişorul?

- Nu sunt atât de proastă, încât să-l aduc şi pe el.

- întotdeauna am ştiut că e oţel în spatele acelor ochi palizi.

- Se spune că armata coaliţiei – Prusia, Austria şi Rusia – nu e departe de Paris. Dacă ne invadează şi povestea ta de iubire cu ţarul devine publică, eşti terminată.

- Tu crezi că eu nu ştiu? Tot Parisul vorbeşte despre asta. Toată lumea îşi îngroapă bijuteriile în grădina din spatele casei, sau le ascunde în cutii de biscuiţi. Se pare că mă ai exact acolo unde m-ai dorit. Cât de incitant! De fapt, *eu* sperasem oarecum că mă pot refugia în colţişorul tău mic de lume pentru o vreme, să evit tot acest haos. Presupun că, acum, este imposibil?

Nicole a reacţionat cu un râs cavernos.

- L-ai manipulat pe Xavier, cel mai vechi prieten al

meu şi angajatul meu credincios, să îţi dezvăluie secretul meu de breaslă, să-l poţi vinde adversarilor mei. L-ai convins să-şi trimită fiul la război, apoi l-ai părăsit. Şi toate astea pentru a-ţi acoperi propriile fărădelegi, şi tu în continuare îmi ceri mie protecţie? Ce deviaţii de la realitate se întâmplă în mintea ta?

Pentru prima oară de când o cunoştea, Theresa părea devastată, iar Nicole a desluşit cute palide, care arătau a îngrijorare. Bine. Poate că exista o inimă acolo înăuntru, pe undeva.

- Tu crezi că le vezi pe toate atât de clar? Viaţa nu e formată numai din registre contabile ordonate, profit sau pierderi şi mici rivalităţi de provincie. E crudă, promiscuă şi nu discriminează pe nimeni, exact ca boala. Zilierul tău cel nobil a fost mai mult decât fericit să vă trădeze, pe tine şi pe familia lui, pentru o noapte cu mine. Viaţa e o balanţă, draga mea. Poate că ţi-am cerut şi eu o favoare, ca răsplată pentru nenumăratele favoruri pe care ţi le-am făcut eu ţie. L-am salvat pe negustorul tău adorabil, ţi-am dat bani şi mângâieri, când ai avut nevoie de ele, şi nu ţi-am cerut niciodată absolut nimic la schimb. Obsesia pe care o ai faţă de afacerea ta e la fel de egoistă, dar tu nu-ţi dai seama de asta.

- Laşi o dâră de nenorociri în urmă, în timp ce te convingi de propria-ţi nevinovăţie, apoi dai vina pe lumea nemiloasă. Dar noi toţi avem opţiuni. O să fiu foarte explicită: dezvăluie-i secretul meu lui Moet, iar eu o să folosesc colierul să te expun ca pe o trădătoare. Consecinţele vor fi rezultatul acţiunilor tale, şi ale nimănui altcuiva.

- Câtă pasiune seducătoare, dar averea familiei tale îţi permite idealuri înalte la care noi, restul lumii, nu ne permitem nici măcar să visăm. Ia asta, locul ei e alături de colier.

I-a înapoiat cutia, a mângâiat-o pe obraz pe Nicole şi a

plecat.

Nicole a rămas singură printre tablourile învechite. S-a gândit la mesele ei de filtrare, care ocupau acum o parte însemnată din pivniţa ei, la sticlele de şampanie din anul cometei, aliniate cu grijă, întoarse pe sfert în fiecare zi, până la momentul în care se debarasau de sediment. Erau de încredere, îi aparţineau, putea crea şi putea face cu ele orice voia. Acum, secretul ei era în siguranţă, dar victoria era lipsită de valoare. Theresa era periculos de vicioasă, dar reprezenta viaţa, entuziasmul, magia. Chiar şi acum, după toate astea, Nicole considera că viaţa fără ea era ceva mai puţin sclipitoare.

A pus cutia înapoi în geanta de piele şi s-a întors la hotel. Nu era numai pentru ea, s-a consolat. Menţine creştea şi, astfel, viitorul ei era asigurat.

CAPITOLUL 24

Martie 1814

Invazie sau eliberare?

- Mulţumesc.

Nicole a sărutat-o pe călugăriţă pe ambii obraji. Soeur Ayasse a mângâiat uşor bagajul lui Menţine.

- Cufărul tău e aici. Mult noroc şi ai grijă, Clémentine. Roagă-te ca războiul să se termine repede şi nu-ţi neglija studiile. Ai grijă de mama ta, draga mea!

Nicole a observat că, în momentul când Menţine a îmbrăţişat-o pe Soeur Ayasse, i se zăreau lacrimi în ochi. Fetiţa ei cea mică avea deja prieteni pe care ea nu-i cunoştea, iar chipul ei era mai ascuţit, muguri noi îi apăsau rochia, avea părul moale şi blond, pielea ca laptele, şi o nouă senzualitate în ochii ei verzi. Acum, erau de aceeaşi înălţime!

Nicole a examinat cafeneaua, căutând semne că ar fi bărbaţi periculoşi prin preajmă. Cu siguranţă, toţi aceştia s-ar uita la fiica ei frumoasă? Toată lumea îşi vedea de treabă ca de obicei, zăngănind din căni, fumând, bârfind. Nu existau pericole, dar pornirea de a-şi proteja fata, care crescuse atât de mult în ultima vreme, era copleşitoare.

în lunile care trecuseră de la ultima ei vizită pe aici, s-o înfrunte pe Thérésa, Parisul devenise un spaţiu diferit, mai ameninţător. Taberele de cazaci, ruşi, prusaci, britanici, aflate la marginea Parisului, ameninţau să dea năvală prin porţile oraşului. Toată lumea din această cafenea evalua posibilităţile şi îşi relata propriile experienţe, despre cum Napoleon nu mai avea parte de niciun sprijin şi de nicio formă de control. Poate că era chiar mai bine ca aliaţii să-l învingă pe Napoleon. Cel puţin, războiul se va termina. Un lucru era sigur, trebuia s-o ducă pe Menţine acasă.

- Trebuie să plec din Paris?

- Pe moment, da. Nu trebuie să-ţi faci griji, nu există încă niciun pericol, dar, pentru numai câteva luni, vei fi mai protejată acasă, cu mine şi cu bunicii tăi.

- Şi cum va fi cu prietenii mei? O să-mi fie dor de ei!

- Problema principală e să fii în siguranţă. în momentul în care războiul se termină, o să vii înapoi.

Cafetiera scotea aburi, iar ceştile cu marginea aurită erau atât de delicate, încât puteai vedea lichidul prin porţelan. Menţine a continuat să pălăvrăgească, iar încăperea s-a umplut de un zumzet relaxant de voci. Feţele de masă albe şi apretate, candelabrele care sclipeau pe tavanele înalte şi soarele de primăvară care se revărsa pe ferestrele mari faceau ca războiul să pară la un milion de kilometri distanţă. Spera că Xavier i-a zidit pivniţele în cărămidă, aşa cum îl instruise ea, să prevină jafurile. Moët îşi pierduse deja un sfert din întregul lui stoc de la Épernay, iar Madame Olivier îi scrisese s-o informeze.

- Şi Thérésa mi-a spus că trebuie să spun „nu” întotdeauna. O femeie ar trebui să-şi folosească puterea în mod înţelept şi să nu o împartă nechibzuit, nu crezi, Maman? a spus Menţine.

- Bineînţeles, scumpa mea, a răspuns Nicole, fără să o

asculte cu adevărat.

- Ea mi-a dat această rochie. Ai observat că are exact culoarea ochilor mei? Prima mea rochie în stil imperial. Cât de norocoasă sunt eu, să mă îmbrace cea mai strălucitoare şi elegantă femeie din Paris?

- *Theresa* ţi-a dat ţie rochia aia? Când?

- Chiar săptămâna trecută, când i-am spus că vii să mă iei acasă. A fost atât de drăguţă, a spus că acum am crescut şi ar trebui să am <> rochie cu care să te impresionez. Nu e generos din partea ei? îţi place?

Nicole făcu un inventar mintal al hainelor pe care i le trimisese ea lui Menţine în ultimul an. Rochii de bumbac de fetiţă mică, sorţii leţe pe care să le poarte deasupra. Aceleaşi haine pe care le purtase de când se ştia.

- E frumoasă. *Tu* eşti frumoasă. Nu pot să cred cât de mult ai crescut.

Zâmbetul ei mândru a încălzit-o pe Nicole. Perfectă, inocentă, vulnerabilă.

- Cât de des te întâlneşti cu Theresa?

- în fiecare sâmbătă. Mă duce la ea acasă, pe rue de Babylone. Fetele ei sunt cele mai bune prietene ale mele. Ea spune că nu pot trăi zăvorâtă într-o mănăstire în fiecare zi a săptămânii. îmi dă prăjituri, bomboane şi haine şi mă ia la plimbări cu trăsura prin Tuileries, împreună cu prietenele mele. E ziua mea preferată din săptămână.

Nicole s-a gândit la teancul de scrisori nedesfăcute de la Theresa pe care le aruncase pe foc în timp ce era în Paris şi s-a chinuit să-şi aducă aminte de cruzimea întâmplătoare cu care o tratase Theresa pe ea. Poate că îşi judecase greşit prietena?

- Trebuie să-i mulţumesc pentru că a fost atât de bună.

- Trebuie. Mă tratează de parcă aş fi propria ei fiică, Maman.

Şi toate astea pentru Menţine, în pofida colierului?
- Pot să rămân? Theresa spune că nu e niciun pericol, că ruşii sunt nişte domni.
- Sunt sigură că spune asta.
- O fiică deşteaptă, a intervenit un bărbat aşezat la masa vecină. Stătea singur, cu ziarul împăturit aflat lângă mâncarea de prânz.
- Soldaţii ruşi *sunt cu adevărat* domni. Dar are o mamă înţeleaptă, totodată. Dacă aveţi unde să vă refugiaţi din Paris, ar fi cazul să plecaţi cât mai repede. Sper că nu vă supăraţi că v-am întrerupt.

Franceza lui era perfectă, aproape. Ochi întunecaţi, aproape negri, şi piele bronzată, chiar dacă nu era vară. Anii lungi de prietenie cu Nataşa o învăţaseră să recunoască accentul.

- Sunteţi rus?
- Da, sunt. Şi dumneavoastră? Nu sunt foarte mulţi cei care îmi mai recunosc accentul. Ruşii mă acuză că aş fi francez, dar nu mulţi francezi mă acuză că aş fi rus.
- Sunt din Reims, franţuzoaică get-beget.
- De acolo sunt şi vinurile mele preferate.
- Şi ale mele...

Ea a zâmbit şi s-a întors la conversaţia ei cu Menţine.

- Sper să nu vă supăraţi că vă întrerup din nou, dar eu m-aş întoarce în Reims cât aş putea de repede. Ruşii sunt invadatori paşnici, eliberatori, după cum spun ei, dar nu există război fără victime. Ar trebui să închiriaţi o căruţă şi cai cât de prompt puteţi. Se găsesc anevoie, pentru că foarte mulţi speră să plece, şi de aceea vă rog să nu vă mai pierdeţi timpul. Nu am putut să vă ascult discuţia şi să nu spun nimic, de aceea, mi-am asumat riscul de a părea nepoliticos, conştientizându-mi pe deplin fapta. Sper că puteţi să mă iertaţi.
- E amabil din partea dumneavoastră să ne acordaţi acest timp, mulţumim, a spus Nicole. Plecăm mâine.

- Azi ar fi mai bine.

Bărbatul şi-a luat ziarul şi a plecat. Menţine a chicotit.

- Era amuzant.

- Mai ai foarte multe de învăţat! Termină-ţi prăjitura. Plecăm în seara asta. Nu mi-e frică să fiu în Paris, dar trebuie să mă întorc să îmi protejez pivniţele.

- Fetele de la mănăstire spun că ofiţerii ruşi sunt fermecători. Crezi că o să trecem pe lângă unii dintre ei?

- Sper că nu. Va fi atât de plăcut să te am acasă cu mine timp de câteva luni.

- Dar *cu mine* cum rămâne? Parisul e atât de incitant, în comparaţie cu Reims. Şi tu o să fii ocupată numai cu podgoriile tale, aşa cum eşti întotdeauna, iar eu o să stau închisă cu Josette, cu bunica şi cu bunicul, în timp ce tu eşti plecată la săpat.

- Menţine! Săpatul e pentru tine, să îţi asigur viitorul.

Fata şi-a dat ochii peste cap.

- Nu te deranja pentru mine. Sunt în regulă exact cum sunt.

Bărbatul rus avusese dreptate. în ziua următoare, zvonurile s-au răspândit ca un incendiu, anunţând faptul că trupele spărgeau porţile oraşului, relatând încăierări în Montmartre şi capitulări la Montreuil. Aliaţii luaseră trupele franceze prin surprindere. Napoleon se afla la mai mulţi kilometri distanţă, în Fontainebleau, şi i-ar fi luat zile în şir să ajungă până la Paris, iar atunci ar fi fost prea târziu. Pe lângă asta, zvonurile spuneau că trupele franceze îşi pierduseră încrederea în Napoleon. Erau subnutrite şi extenuate de război. Noi *toţi* suntem aşa, şi-a spus Nicole. Douăzeci şi cinci de ani de război neîntrerupt.

Rusul avusese dreptate şi în altă privinţă. într-adevăr, trăsurile şi caii erau greu de găsit. Fiecare formă de

transport care ducea în afara Parisului era deja rezervată. Oricine avea o scândură pe roţi profita, cerând un preţ de zece ori mai mare. Nicole a izbutit să găsească loc pentru o singură persoană, pe o căruţă de fermieri care pornea a doua zi, la ora prânzului, din Pont de Bercy pe drumul spre Reims. Menţine va fi silită să se înghesuie cumva. A inspirat adânc. Urma să evadeze dintr-un război, dar trebuia să se întoarcă la al ei, cel de acasă, împotriva lui Moet, împotriva miilor de ani de tradiţie, în care bărbaţii făceau afaceri, iar femeile stăteau acasă, cu doar câteva excepţii. A doua zi de dimineaţă, ambele lor cufere erau pregătite. Nicole a pus colierul Theresei în geanta ei de piele, pe care şi-a azvârlit-o pe umăr. Aveau de mers pe jos până la Pont de Bercy, însoţite de un băiat care le ducea cuierele într-un cărucior de mână. Chiar şi băieţii mici, care aveau nevoie de un franc sau doi, erau greu de găsit, iar acesta părea prea costeliv pentru povara lui, dar ea era fericită să îi dea banii.

Avenue dAlma era ciudat de pustiu când au ieşit din hotelul lor. Apoi le-a auzit. Clopotele de alamă care răsunau prin tot Parisul. Femei care treceau grăbite, cu rozete albe prinse de rochii, bărbaţi cu banderole albe pe braţ, invadând bulevardul în drum spre Champs-Elysées, sunetul asurzitor făcut de sute de copite de cai pe dalele de piatră.

- Vă rog mult, ce se întâmplă? i-a strigat Nicole unui trecător.

- Eliberatorii. Sunt chiar aici, pe Champs-Elysées!

- Aşteaptă în interiorul hotelului, l-a instruit ea pe băieţelul care avea în grijă cuferele. Nu te mişca. Mă duc să mă uit, dar mă voi întoarce în jumătate de oră.

Se discuta despre invazia rusească, însă toată lumea o considera bine-venită. După revoluţia însângerată, urmată de decenii de război şi de un bărbat, Napoleon, care se declarase propriu-zis un aristocrat ereditar, care

mai era scopul atâtor jertfe? Ruşii îi vor ajuta să scape de despot şi să restaureze pacea, toţi erau de acord cu asta.

Azi, avea o şansă să asiste la istorie. în timp ce ea şi Menţine se ţineau după mulţime, a constatat aceeaşi încărcătură în aer ca în urmă cu douăzeci şi cinci de ani, în acea zi fierbinte de iulie când avusese loc revoluţia. La paisprezece ani, Menţine avea trei în plus faţă de acea Nicole de demult. Rochia scumpă de lână roşie pe care o purtase la unsprezece ani atrăsese multă atenţie nedorită pentru fetiţa bogată care fusese ea atunci, iar azi purta din nou un roşu care sărea în ochi, de data asta o haină de mătase pentru călătorie şi o mantie de catifea care s-o protejeze de murdăria drumului. O ţinea strâns de mână pe Menţine, dar, întocmai ca în ziua revoluţiei, nu putea să reziste atracţiei mulţimilor.

Şi-a croit drum prin înghesuială, până în faţă, şi a ajuns la timp pentru a vedea priveliştea incredibilă. Ţarul Alexandru, călare pe un cal alb, înconjurat de ofiţerii alianţei – roşul cazacilor, albastrul ruşilor –, mărşăluind paşnic pe Champs-Elysées. Mulţimile îl ovaţionau. Rozetele albe purtate de femei simbolizau urări de bun venit, banderolele albe ale bărbaţilor sugerau capitularea fericită. Se auzeau şi nişte şoapte prin mulţime, legate de restaurarea monarhiei.

în timp ce se holba la spectacol, Nicole a simţit fiorul straniu al recunoaşterii. Bărbatul din flancul stâng al lui Alexandru era rusul de la cafenea! El nu a zărit-o, pentru că batalioanele treceau mărşăluind în şiruri ordonate. Nu cu mult în urma lui era o trăsură aurită, iar înlăuntrul acesteia, o femeie frumoasă cu părul negru, purtând o pălărie de damă cu pene care fluturau în bătaia vântului. Desigur, Theresa n-ar fi ratat această paradă triumfală pentru nimic în lume, şi evident că era acolo, nu departe de însuşi ţarul.

Menţine s-a smuls de lângă ea şi a trecut în fugă printre şirurile de ostaşi, ţipând după Theresa:

- Eu sunt, eu sunt!
Theresa a oprit trăsura, a deschis uşa şi a tras-o pe Menţine înăuntru. Din trăsură, aceasta a arătat cu degetul spre ea, iar vehiculul a fost condus spre margine. Nicole a alergat intr-acolo, disperată să îşi recupereze fiica.
Theresa a mai smucit o dată uşa trăsurii, deschizând-o pentru Nicole.
- Cum ai putut să *te gândeşti* să o obligi pe biata de Menţine, mititica, să stea în îngrămădeala asta. Şi tu eşti atât de minionă, încât ai putea fi *călcată în picioare.* Hai, sari, mai e destul loc!
Nicole a clătinat din cap. Zilele în care îşi permitea să fie dată peste cap de farmecul trădător al Theresei se terminaseră.
- Nu o să te las să te întorci prin mulţimea aia. Nu se ştie când s-ar putea să devină agresivă. *Urcă în trăsură, acum.*
Pe de altă parte, avea dreptate, şi de ce să nu te foloseşti de o astfel de întâlnire neprevăzută, atât timp cât intra în ea cu ochii deschişi?
- *Te rog,* Maman.
Nicole a sărit ezitantă în trăsură.
- Ieşi cam mult în evidenţă, cu silueta ta minionă, părul roşcat de căpşuni şi rochia roşie strălucitoare. Foarte uşor de observat şi absolut adorabilă! încotro ai pornit?
- Plecăm din Paris la ora prânzului, de la Pont de Bercy. Trebuie să mă întorc înapoi la pivniţe, şi am rezervat un loc pe ultima căruţă care pleacă de aici. De fapt, ar trebui să ne întoarcem la hotel, am un băiat care ne aşteaptă cu bagajele.
- Te voi duce eu la Pont de Bercy la ora prânzului şi o să trimit un soldat după bagajul tău. Nu o poţi trage după tine pe sărmana Menţine înapoi prin gloata aia! O să stai cu mine până atunci. Mi-a fost dor de tine!

Nicole a aruncat o privire pe furiş spre geanta din poala ei.

- Exact cum te-am văzut şi ultima oară, strângând geanta aia de piele, draga mea. Ce mai ai de gând să faci cu ea acum?

Nicole a apucat-o şi mai strâns. De această dată, caseta incrustată cu pietre scumpe avea colierul înăuntru. După ultima ei întâlnire cu Theresa, nu călătorea nicăieri fără ele, o precauţie oarecum superstiţioasă.

- Nu te mai ajută cu mare lucru să încerci să mă şantajezi acum. *Ştii* că sunt mereu de partea învingătorului. De data asta, a durat doar puţin mai mult decât mă aşteptasem. Ţarul este ditamai celebritatea în Paris, acum, şi singura persoană cu care merită să ai o legătură.

Menţine era fascinată de mulţime, făcea semne cu mâna şi era încântată să fie parte din spectacol.

Nicole şi-a coborât vocea până la şoaptă.

- Am învăţat pe propria mea piele că niciuna dintre prieteniile tale nu e bazată pe loialitate sau dragoste.

- Luxul ăla aparţine bogătaşilor, ai face bine să înţelegi. Destinele se schimbă, draga mea, toată lumea ştie lucrul ăsta. Am auzit că al tău păleşte din pricina războiului. Colierul ăla valorează o mică avere. Păstrează-l şi investeşte-l în micile tale podgorii. Eu nu mai am nevoie de Moet sau de Napoleon, amândoi sunt terminaţi. Acum... nu te uita la mine aşa. Suntem în primul rând prietene, numai că au intervenit nişte afaceri. Totul e în urma noastră acum. Arată-mi nişte afecţiune în ochii ăia glaciali. Ştiu că pot trece de la iarnă la primăvară în câteva secunde.

- Numai afaceri? Mie mi-ar fi greu să îi tratez pe cei mai înverşunaţi duşmani ai mei aşa cum m-ai tratat tu pe mine.

- Joacă superioritatea morală cât te mult îţi place, dar

afacerea *ta* chiar e deasupra a orice altceva pentru tine, inclusiv deasupra propriului tău copil.

Ambele femei au privit-o pe Menţine, care trimitea sărutări pe fereastră.

De-abia o mai cunosc pe această tânără femeie, s-a gândit Nicole cu o împunsătură de regret.

Theresa a continuat în şoaptă:

- Şi din câte îmi dau eu seama, amărâtul ăla de Moët e cel mai înverşunat duşman al tău, iar tu i-ai arătat extrem de puţină compasiune. lartă-mă, te rog. N-o să mă prefac că nu eram conştientă de ceea ce făceam, dar eram disperată, şi amândouă suntem bine acum, nu-i aşa?
- Pe cât se poate de bine în aceste timpuri stranii. Tu îmi suceşti cuvintele, dar s-au întâmplat prea multe lucruri între noi să mai pot vreodată să simt pentru tine ceea ce simţeam înainte.
- O, încetează să mai vorbeşti ca un fost iubit plictisitor! O să iau orice îmi poate oferi inima ta mare şi o să mă mulţumesc cu atât. Spune-mi toate noutăţile care au urmat ultimei noastre întâlniri, dragă. Mi-a lipsit flecăreala aceea fermecătoare de la ţară, despre viţă-de-vie, sticle, recolte şi degustarea terroir-ului.

în pofida a tot, Nicole nu a putut rezista. în timp ce parada victoriei înainta încet pe Champs-Elysées, i-a povestit Thérései despre spaimele ei legate de Cuvée de la Comète, despre angajamentul pe care şi-l luase faţă de muncitori, despre singurătatea acută a condiţiei de femeie care conduce o afacere în Reims. Nu au discutat în faţa lui Menţine de ce Moët era un rival atât de agresiv, nici amărăciunea ei provocată de faptul că îl pierduse pe Louis în favoarea altei femei, dar ea ştia că Thérésa înţelege, iar acest lucru era îndeajuns. Cât de frumoasă şi tulburătoare era această femeie în victoria ei! La fel de irezistibilă şi de periculoasă ca buza unei stânci.

Când au ajuns la Arcul de Triumf, Thérésa a dat

instrucţiuni pentru a fi conduse în siguranţă şi la timp ca să îşi întâlnească mijlocul de transport, la Pont de Bercy.

- Te cunosc prea bine să te invit să rămâi la Paris pentru petrecerea victoriei. O să vrei să te agiţi prin podgorii, luându-te la trântă cu ruşii, când o să vină să calce totul în picioare cu cizmele lor mari, căutând acel *vin mousseux* al văduvei, pe care îl adoră atât de mult. Porneşte şi ai grijă de micuţa mea Menţine. O iubesc ca pe una dintre fetiţele mele!

- Ştiu. Menţine mi-a spus că ai avut mai multă grijă de ea decât am avut eu, şi îţi sunt recunoscătoare pentru asta. Din acest punct de vedere, mi-ai fost o prietenă mai bună decât aş fi crezut.

- O, încetează. Am făcut totul numai pentru mine. Mi-era dor de tine, iar Menţine era cea mai apropiată persoană la care puteam ajunge. Acum, ia-ţi zborul şi continuă-ţi bătălia în Reims. încearcă să nu fii prea serioasă, micul meu licurici, dar fa ceea ce îţi aduce fericire.

Şi s-a îndepărtat, s-a întors în mijlocul paradei. Şirurile drepte de soldaţi au ieşit pentru o clipă din poziţii pentru a face loc trăsurii ei. O frumoasă deviere de la ordinea firească a lucrurilor.

CAPITOLUL 25

Martie 1814

Jaful

Războiul ajunsese deja până în Champagne. în timp ce căruţa rece şi inconfortabilă se zdruncina pe drumuri brăzdate de şanţuri, Menţine şi Nicole se agăţau una de cealaltă. Cu câţiva kilometri înainte de Reims, dâre de fum se ridicau dintre copaci, iar taberele armatei erau vizibile de pe stradă. Fusese o înghesuială cumplită la început, cu toţi ceilalţi pasageri căutând să scape de haosul din Paris, dar acum toţi aceştia coborâseră, iar lui Nicole îi lipsea relaxarea dată de mulţimea atât de variată: un soldat care se întorcea acasă din Rusia, doi negustori de argint îmbrăcaţi în haine scumpe, aşezaţi pe tot ce izbutiseră să îngrămădească într-un sac, o pereche de surori în vârstă care se duceau să stea cu familia, la ţară. Toţi aceştia fuseseră lăsaţi la destinaţie, unul câte unul, şi acum nu mai erau decât ele două şi vizitiul.

- Uită-te înainte şi nu atrage privirea nimănui dacă trec pe lângă noi pe stradă. Nu mai ştim cine de partea cui este, i-a şoptit Nicole lui Menţine.

Vizitiul a dat bice cailor, să prindă viteză. Nicole ar fi ucis pe oricine cu mâinile goale dacă respectivul ar fi îndrăznit măcar *să se uite* la fiica ei.

Un mic batalion de prusaci şi cazaci care mărşăluia s-a oprit, să le lase să treacă. Lui Nicole i-a stat inima, dar ei au oferit un salut militar ezitant la ordinul sergentului lor. Demoralizaţi, disperaţi, cu cizmele crăpate şi rupte, uniformele zdrenţuite, pometţii ieşind în evidenţă şi trădând înfometarea, pe feţe pline de cicatrice, unele acoperite de bandaje murdare, năclăite de sânge. Nu ar fi vrut să se întâlnească cu ei când nu erau în subordinea ofiţerului lor, şi îi era teamă pentru toţi prietenii ei din Reims. Patiseria Nataşei urma să fie o atracţie irezistibilă, iar prosperitatea de zi cu zi şi freamătul oraşului, o tentaţie extremă pentru aceşti bărbaţi hămesiţi şi extenuaţi de război – şi totul era la vedere, gata să fie luat, de vreme ce atâţia bărbaţi erau încă plecaţi sau deportaţi, în pofida capitulării survenite cu o zi înainte.

Luminile din casa părinţilor ei, măreţul Hotel Ponsardin, se revărsau prin ferestre de parcă trupele aliate nu ar fi patrulat câtuşi de puţin pe străzile dimprejur. Care era taina casei tale din copilărie, de te făcea mereu să te simţi în siguranţă, chit că erai deja adult?

Menţine a fost acaparată de îmbrăţişarea bunicului ei, apoi condusă spre căldura focului. Mama a făcut caz din pricina cearcănelor negre de sub ochii lui Nicole.

- Scoate-ţi haina şi relaxează-te şi tu măcar o dată; arăţi de parcă te-ai duce undeva, a spus mama ei.

- Chiar mă duc. Trebuie să ajung cât mai repede la pivniţe să le verific. Vrei s-o supraveghez! tu pe Menţine pentru mine?

- Nu am nevoie de *supraveghere,* s-a încruntat Menţine. Mi-ai promis că nu mă părăseşti.

- E doar pentru o oră sau aşa ceva. O să mă întorc să-ţi spun noapte bună, o să vezi.

- Nu, n-o s-o faci, o să rămâi acolo ore în şir. Mereu e *ceva* care merge prost, iar eu de-abia am ajuns acasă!

Menţine se agăţa de ea, dar ea *trebuia* să-şi verifice stocurile. Tatăl ei îi spusese că ocupaţia rusească a fost paşnică, până acum, dar ea ştia că avuseseră loc jafuri, şi toată lumea era cu ochii în patru. A desprins vinovată degetele lui Menţine de pe trupul ei. Fusese plecată prea mult timp.

Când a ajuns la pivniţele ei din Place des Droits de l’Homme, Xavier stătea de pază afară, ţinând în mână un ciocan, şi cu un vătrai sprijinit de peretele de lângă el. îl însoţeau doi puştani slăbănogi de la orfelinat, strângând în mână o săpăligă şi o sabie.

Uşa care ducea spre pivniţele ei fusese zidită, conform instrucţiunilor ei, dar cineva o spărsese, lăsând o gaură imensă.

- Xavier, m-am întors. Ce s-a întâmplat?

- Era şi timpul, la dracu’. în timp ce tu te destrăbălai în Paris cu toţi filfizonii, şi stricaţii, şi Dumnezeu mai ştie cu cine, noi alungam hoţii pe aici cu *nimporte quoi.* O să le zdrobesc capetele cu o lopată, dacă va fi nevoie.

- Sunt recunoscătoare, Xavier. Dar nu e cazul s-o faci, e periculos. O sabie nu e de mare folos împotriva unei flinte.

Un mesaj pe jumătate raşchetat fusese mâzgălit cu vopsea roşie pe uşa pivniţei. A îngustat ochii, să-l descifreze.

- *...vin... ser...*

- Nu-ţi bate capul cu asta, a spus Xavier.

- Ce spunea?

El a dat din umeri. Puştanii păreau ruşinaţi. Ea le-a dat câte o monedă fiecăruia în parte.

- Sunteţi liberi. Mergeţi şi cumpăraţi-vă ceva de mâncare. Dumnezeu ştie că arătaţi ca şi cum aţi avea nevoie.

După ce au plecat, s-a întors spre Xavier:

- Ce spunea? Ai putea să-mi spui, pur şi simplu, ce

era acolo, Xavier. Ştii că n-o să renunţ.

- *Târfa vinurilor. Serviţi-vă.* Am încercat să ne descotorosim de ea, n-am vrut s-o vezi.

- Cine a făcut asta?

- Puştanii spun că l-au văzut pe rahatul ăla de câine, Fournier, aghiotantul lui Moet, stropit pe mâini cu vopsea roşie. Un idiot nenorocit.

- Aşteaptă aici.

Ea s-a strecurat prin gaura din cărămizi şi a rupt-o la fugă în jos pe scările pivniţei, sute la rând, a continuat să meargă, până a ajuns la *crayeres* răcoroase. Inima îi stătuse. Pivniţele fuseseră refugiul ei dintotdeauna, dar nici măcar aici nu era în stare să îşi scoată cuvântul din minte. *Târfă.*

Era întuneric beznă, dar ştia exact unde să găsească o lampă şi s-a orientat pipăind de-a lungul peretelui până în locul respectiv, a găsit chibriturile şi a aprins-o. Flacăra a tresărit. Stivele ei ordonate erau acum răsturnate, rafturile prădate, bebeluşii ei preţioşi distruşi şi jecmăniţi. Vinuri de colecţie şi vinuri noi, albe, roşii, rosé, nu conta. Trecând peste dezastrul financiar, s-a gândit la faptul că vinurile ei tapetau stomacul vreunui beţivan fără minte...

S-a furişat mai departe prin pivniţe în tăcerea rău-prevestitoare, neîntâlnind nici măcar un pivnicer. Să nu îndrăznească vreun soldat să sară peste ea; l-ar fi tăiat cu o sticlă spartă dacă ar fi trebuit – ştia locul ăsta ca-n palmă şi putea fugi mai repede decât orice haită de mercenari zdrenţăroşi.

în cele din urmă, a ajuns în locul în care păstra vinul de colecţie din 1811, şi inima i s-a oprit. Era gol, rămăseseră doar contururile sticlelor, ca nişte goluri prin praf. îi luaseră vinurile înstelate cu cometă, cele mai bune vinuri ale ei. Nu ar fi avut cum să le nimerească într-o doară, nu atât de adânc în inima pivniţei, iar ea bănuia că

omul cu mâinile mânjite al lui Moét, Fournier, era implicat şi în chestia asta. Şi-a pipăit cureaua, căutând cheile spre uşa secretă ascunsă îndărătul rafturilor şi a ezitat. Se vedea lumină revărsându-se prin gaura cheii şi în jurul contururilor uşii. Cineva era înăuntru. Un scaun a scârţâit.

A ridicat o sticlă de vin burgund de doi litri şi s-a alipit de perete, ţinându-şi răsuflarea. *Gândeşte.* Dacă apăsa pe clanţă, iar aceasta era încuiată, persoana de dinlăuntru avea o cheie, şi probabil că o cunoştea. S-a forţat să apuce clanţa, apoi a întors-o. Era încuiată. Şi-a folosit propria cheie să o descuie, apoi s-a pomenit faţă în faţă cu un pistol. Sticla a explodat atunci când a scăpat-o din mâini; împrăştiind cioburi şi vin peste tot.

- Iisuse, *sauvagel* Nu mă mai ataca pe furiş în halul ăsta!

- Louis! Ce dracu’ faci aici?

- Ce dracu’ faci *tu* aici, prin pivniţă, de una singură? Locul e infestat!

- Nu e nimeni aici. Atât le trebuie, să încerce. Vinurile mele cometă au dispărut toate!

El a tras-o brutal spre sine.

- Dumnezeule, aş fi putut să te împuşc.

- Au intrat şi aici?

- Nu, sticlele sunt în siguranţă, a spus el, făcând un gest spre mesele de filtrare, care se întindeau în depărtare, cât putea lampa să lumineze.

Sticle de şampanie Cuvée de la Comète de culoarea mierii, şir impecabil după şir impecabil. O avere de paradisuri aurii, întregul stoc pe care îl depozitase, toate intacte.

- Clare asemenea cristalului, ca un izvor de munte, a zâmbit Louis. Invenţia ta e în continuare genială.

- Slavă Domnului. Dacă o vor pe asta, să îmi plătească valoarea lor.

- Atunci, eşti un negustor mai bun decât mine. Tot ce am izbutit eu să fac a fost să-i împiedic s-o fure până acum.
- O să găsesc o cale. Doar tu şi Xavier, de unii singuri, aţi salvat ce a mai rămas pe aici?
- Fiecare zilier de pe câmp şi fiecare om care a lucrat vreodată pentru tine a apărat locul ăsta. Madame Olivier face spionaj pentru noi. Ar fi putut fi cu mult mai rău. Alte pivniţe au fost mult mai afectate decât acestea, şi aici e destul de rău. Bărbaţii se întorc dimineaţa, să zidească uşa în cărămidă din nou. Xavier a insistat să stea de pază, iar intenţia mea era să dorm cu frumuseţile astea toată noaptea.
- Tu le iubeşti la fel de mult cum le iubesc eu.
- Eram pregătit să mor pentru ele în Rusia. Du-te şi odihneşte-te puţin, şi lasă asta în seama mea. De-abia ai sosit de la Paris cu Menţine? Probabil că ai călătorit ore în şir.
- îţi mulţumesc, credinciosul meu Louis. O să mă întorc dimineaţa la prima oră cu micul dejun. O să-ţi aduc gemul de caise al mamei mele. încearcă şi tu să te odihneşti un pic.

Când a ajuns înapoi afară, noaptea devenise răcoroasă şi umedă. Xavier străjuia locul, nemişcat în post.
- O să îi trimit pe câţiva dintre puştani să te înlocuiască. Arăţi extenuat.
- Nimeni nu pune piciorul înăuntru în garda mea. O să rămân aici până când fiecare cărămidă va fi înlocuită, şi vor avea nevoie de un tun să o mai deschidă o dată.

Un bărbat a apărut din întuneric, aducând cu sine duhoarea unui soldat care îşi petrecuse nopţile în cort luni în şir.
- Asta e o promisiune pe care n-o s-o ţii, ţărănoiule. Dă-te la o parte.

Atât Xavier, cât şi Nicole au blocat intrarea. Soldatului

i s-au alăturat mai mulţi confraţi. Cazaci, judecând după uniformă, cel puţin zece. Dar uniforma nu putea masca tâlharii care erau de fapt.
- Nu avem magazinul deschis, a spus Nicole.
- E o gaură drăguţă şi mare în spatele tău, *milocika.* Mie mi se pare deschisă.
A ridicat patul puştii.
- Daţi-vă la o parte, dacă nu vreţi s-o încasaţi pe asta în mutră.
O cicatrice îi supura pe frunte. Ameninţarea s-a întins pe feţele bărbaţilor, una câte una, de parcă cineva ar fi aprins un foc.
- Căraţi-vă dracului cu toţii! a răcnit Xavier, păşind în faţa ei.
Patul puştii s-a izbit de faţa lui. Nasul i-a explodat într-un şuvoi de sânge, iar el a căzut, îngrămădindu-se în poziţie fetală, cu braţele ridicate să-şi protejeze capul. Au început să-l calce în picioare cu rândul.
- Tu vii cu mine, a răcnit faţă-cicatrizată, în timp ce o ţâra pe Nicole spre uşa pivniţei. Ea l-a muşcat. El a sărit înapoi, ţinându-şi strâns mâna.
- Căţea!
- Nu o să iei nimic de la mine!
El a izbit-o de cărămizi, iar ea s-a lovit la cap. Durerea era năucitoare. Mâna lui murdară a început să-i cotrobăie pe sub fustă. Tocul ei i-a nimerit prohabul, şi a lovit cât a putut de tare.
Un foc de armă a răsunat prin haos, iar bărbaţii s-au risipit ca nişte gândaci. Xavier s-a ridicat împleticindu-se.
- Aduceţi-mi femeia. Ajutaţi-l pe bărbatul acela.
Doi soldaţi ruşi l-au prins pe Xavier înainte să poată cădea, şi l-au aşezat cu blândeţe pe jos.
- Şi voi! Voi nu sunteţi soldaţi, sunteţi hoţi! Dispăreţi din faţa mea, până nu vă trimit la tribunalul militar. Asta e o ocupaţie paşnică. O eliberare, nu o încăierare de pe

maidan. Dacă vreţi să beţi ceva, *cumpăraţi.* Plecaţi, acum. O să aduc eu băutură în tabără pentru toţi cei care nu au fost implicaţi în asta.

Un accent franţuzesc perfect, aproape.

- Madame, îmi pare atât de rău pentru tot. Sunteţi bine?

O durea capul, nu putea rosti niciun cuvânt.

El i-a instruit pe doi dintre oamenii lui să îl ducă pe Xavier acasă şi să stea cu el până sosea doctorul, apoi a cărat o masă şi două scaune din cafeneaua de peste drum şi le-a aşezat în faţa uşii pivniţei. A apucat-o de braţ, iar ea a tresărit, speriată.

- Te rog, eşti rănită. Bărbaţii ăia vor fi băgaţi la arest; dă-mi voie să te ajut. Stai jos.

- Nu pot pleca până când nu e toată cărămida ridicată la loc, a bolborosit ea.

- E de înţeles – bineînţeles că nu. Stai jos.

Ea s-a prăbuşit pe scaun, şi-a sprijinit capul pe masă şi a încercat să-şi adune gândurile. O franceză perfectă, aproape. Bărbatul din cafeneaua pariziană, ofiţerul rus. Era a treia oară când apărea.

- Să nu îndrăzneşti să faci un pas mai departe. Toată munca mea de o viaţă e aici.

- Nu am intenţia să fac asta. Am de gând să stau aici cu tine până când te simţi îndeajuns de bine să te poţi mişca. îmi dai voie?

I-a făcut cărare prin păr şi a atins-o unde durea. Ea s-a cutremurat. Degetele lui au reapărut acoperite cu sânge.

- Hai să te ducem acasă.

- Nu pot. Trebuie să rămân.

- Ssst, o să îţi înrăutăţeşti starea. în regulă. Mai rămânem puţin. I-a oferit batista lui.

- Apasă tare.

Ea s-a ridicat ameţită şi a făcut ceea ce i se spusese. El şi-a pus haina în jurul umerilor ei. Mirosea a fum de lemn.

- O să-i pun pe oamenii mei să stea de pază. încearcă să ai încredere în noi. Nu se va mai întâmpla.

Ea a clipit. Imaginea lui a devenit din nou clară, iar ea i-a studiat privirea, căutând onestitate.

- Trebuie să rămân. N-o pot lăsa nimănui altcuiva, nimănui nu-i pasă atât de mult, cum îmi pasă mie, şi de ce le-ar păsa? Asta se întâmplă când nu sunt aici.

- înţeleg; te rog, nu-ţi mai face griji. Avem foarte multe să-ţi dovedim, până când vei căpăta încredere în noi. O să aştept aici cu tine.

Un câine a lătrat. Cineva a tuşit. Ceasul catedralei a bătut jumătatea de oră. Stelele îi supravegheau, iar pulsul ei s-a calmat.

- Deci, tu eşti faimoasa *veuve.* Am toastat cu tine, într-o altă viaţă.

Ea l-a privit fără să înţeleagă.

- Veuve Clicquot. De la Veuve Clicquot et Compagnie. Aşa scrie pe uşă, şi presupun că nu ai sta s-o aperi de una singură, cu capul sângerând, dacă nu ar fi a ta. E genul de devotament care, îmi imaginez eu, te-a făcut faimoasă pentru vinurile tale minunate. înainte ca războiul ăsta să ne facă inamici ai francezilor, delectarea cu *vin mousseux* al tău era semnul gustului impecabil. Asta a fost acum un milion de ani.

- Toată viaţa mea e în acele sticle.

- Sunteţi doar tu şi cu ele împotriva lumii?

- Aşa pare uneori.

- Eşti pregătită să mergi acum? îţi promit că oamenii mei o vor apăra...

- Nu pot să-mi asum acest risc. O să supravieţuiesc, garantez.

- Trebuie să supravieţuieşti dincolo de această seară, totuşi. Unde e fiica ta frumoasă? Da, Madame, desigur că te ţin minte din acea cafenea din Paris. Ai pe cineva care poate avea grijă de tine?

- Vreau să rămân. Am nevoie să mă gândesc. Tu ar trebui să te duci şi să dormi puţin. Şi îţi mulţumesc pentru că ai prevenit dezastrul.
- O să aştept cu tine.
- Nu trebuie s-o faci.
- Ba, în mod sigur, trebuie. Te-am lăsat singură numai o zi, şi uite ce s-a întâmplat!

Să râdă şi să plângă în acelaşi timp durea. în delirul ei, nu-şi dădea seama dacă era fericită sau tristă. Sau, cum îi spunea întotdeauna lui Menţine, ambele în acelaşi timp. Ştia ce o va readuce înapoi în propria matcă.
- Vrei să guşti un pic?
- Vin? Credeam că e numai pentru buze de francezi.
- Vinul meu cometă îmi va da putere, îmi va reaminti de ce stau aici, în frig, cu un ofiţer rus care-mi ocupă oraşul, în timp ce eu încerc să apăr ce e al meu.

A umblat pe după uşă, în seiful în care Louis îşi păstra mostrele de vinuri pentru cumpărători în trecere, câte una din fiecare vin de colecţie. Cunoştea fiecare sticlă doar după atingere. Cea din dreapta era întotdeauna cea mai bună. A luat două pahare curate de pe raftul de deasupra. A pus lampa în mijlocul mesei, a aranjat paharele şi a turnat vinul. O podgorie luminată de stele, o vară fierbinte, a coadă fosforescentă de cometă îndulcind strugurii Pinot, podgoria orientată spre sud-est din Avenay-Val-d’Or – pentru a absorbi cantitatea perfectă de raze aurii. îi era îndeajuns pentru a-i uita pe soldaţii care fuseseră acolo cu doar câteva momente în urmă, pericolul în care se aflaseră şi ea, şi Xavier.

El a învârtit vinul prin pahar, i-a studiat vâscozitatea – „picioarele vinului”, l-a inspirat prin gură şi nas, şi l-a ridicat spre buze cu un gest surprinzător de delicat pentru mărimea mâinilor lui.
- Dintre toţi strugurii, un Pinot comunică cel mai bine

gustul terroîr-ului. E de aici, incontestabil, a spus el.

Nicole a ciocnit paharul cu el.

- Cireaşă, zmeură, caramel.
- Trandafiri, prune, violete.

A mai luat o înghiţitură şi a zâmbit.

- Da, şi acelea. Care e prenumele tău? Nu semeni cu ideea mea de văduvă producătoare de vinuri. Mă aşteptam la o matroană aprigă, numărându-şi francii pe deasupra unui butoi, purtând mănuşi murdare, fără degete.

- Dacă lucrurile continuă aşa, nu vei fi prea departe de adevăr, iar eu nu îmi voi putea permite nici măcar mănuşile. Nicole.

- Sună mult mai adecvat pentru tine.

El şi-a întins mâna.

- Alexei. Ei bine, Nicole, îţi mulţumesc pentru vinul tău delicios, dar ar trebui neapărat să-mi permiţi să te conduc acasă. Am o trăsură cu pături...

- Nu mă pricep să primesc ordine din partea nimănui. Nici măcar de la bărbaţi gentili care ştiu lucruri despre vinuri. Ţi-am spus că stau aici până dimineaţa, iar odată ce m-am hotărât...

- Cum doreşti.

El a mai luat o înghiţitură.

- Ai câteva podgorii bine plasate, spre sud-est, în impresionanta ta colecţie, Veuve Clicquot?

Ochii lui erau întunecaţi şi amari, ca ciocolata ei preferată.

- Ai dreptate din nou. Cum de ştii atâtea lucruri despre vinuri?

- Dintr-o altă viaţă. Vorbeşte-mi despre cometă. A fost în 1811? S-a văzut şi pe cerurile noastre.

- Vinul de colecţie al unei vieţi. 1811 a fost un an

perfect, cel puţin pentru vin. Pot gusta în acest vin cerul nopţii răcoroase în care am văzut-o prima oară. Oamenii tăi au tras la măsea cel puţin jumătate din el.

I-a măsurat cu privirea şiretul de pe haină, dinţii drepţi şi părul lucios. Atitudinea lui avea o notă de blazare cauzată de război, dar era în mod evident de rang înalt, iar ea îl văzuse călărind alături de ţar pe Champs-Elysees.

- Dacă vrei să-mi demonstrezi cât de paşnică e invazia voastră şi cât de bine îţi controlezi derbedeii, armata rusească ar trebui să mă plătească pentru asta în mod cinstit.

- Aş fi fericit să cumpăr o ladă din propriul meu buzunar.

- Nu ar fi suficient. Mi-aş dori ca ruşii să îşi recunoască acţiunile împotriva mea, oficial.

A ridicat o sprânceană, amuzat, dar, spera ea, dispus să accepte.

- Da, am la dispoziţie o anumită cantitate de fonduri compensatorii pe care mă pot baza. Dar de ce ar trebui să fie dirijată spre tine? Fiecare pivniţă pe o distanţă de douăzeci de kilometri de aici a fost jefuită, şi nu doar de către ruşi.

- Pentru că vinurile mele sunt cele mai valoroase, şi fiecare producător de vinuri pe o distanţă de douăzeci de kilometri de aici ar vrea să mă vadă dând faliment. Până acum, am refuzat să le fac această plăcere.

- Ai demonstrat foarte clar că poţi lupta! Care ar fi suma care ţi s-ar părea corectă, Veuve Clicquot?

- Mă îndoiesc că ţi-ai putea permite. Războiul ne-a sărăcit pe toţi.

- Pune-mă la încercare.

- Cinci franci sticla.

- Vei accepta negocieri, desigur.

- Nu negociez niciodată. Am muncitori de plătit şi guri de hrănit.

- Va fi nevoie de nişte birocraţie, dar ca un gest de bunăvoinţă pentru relaţiile comerciale ruso-franceze, voi vedea ce pot să fac pentru ca să acopăr măcar o parte din pierderile pe care le-ai suferit, dacă promiţi să te duci acasă acum.

- Rămân cu sticlele mele. Dar îţi mulţumesc.

CAPITOLUL 26

Aprilie 1814

Norocul venit din est

Chipul Nataşei a lunecat în prim-plan. Nicole s-a ridicat în şezut: unde dracu'...? Ah, în casa ei din oraş, de pe rue de la Vache. Camera în care zăcuse trează în noaptea care a urmat morţii lui François. Prea multe amintiri. Trebuia să plece cât mai repede.

- Unde crezi că te duci? a spus Nataşa cu blândeţe.

- Nu pot să stau aici. E bântuită, iar eu trebuie să mă întorc în pivniţe.

- Pivniţele sunt în regulă, străjuite de noul tău prieten rus. A trebuit să mă întrebe pe mine unde locuieşti. Se pare că ai refuzat să îi spui, a exclamat ea, clătinând din cap cu mândrie. Nu pleci nicăieri. Treci înapoi în pat. O să fac o vrajă să alung fantomele.

Nataşa a trasat cifra opt, s-a rotit încet pe loc de trei ori şi s-a adresat perdelelor.

- Ce spui, nu vrei să pleci până când nu se bagă înapoi în pat? L-ai auzit, Nicole, treci în pat şi fantoma te va lăsa în pace.

Nicole s-a holbat la ea.

- Serios. O spun pe un ton uşor pentru că nu vreau să te sperii, dar el *nu se joacă.*

Nicole s-a culcat la loc în pat, pentru orice eventualitate. Oricum, picioarele ei se transformaseră în gelatină, iar capul o durea de parcă era strâns într-o menghină.

- Aşa e mai bine, draga mea.
- Ţi-au jefuit şi patiseria?
- N-ar îndrăzni să provoace o *volşebniţa,* o vrăjitoare rusoaică. Sunt o haită superstiţioasă, majoritatea ţărani.
- Mi-ar fi prins bine să fii acolo noaptea trecută.
- Tu ai propriul tău mod de a fi vrăjitoare, chiar dacă nu îţi dai seama de el. Ai putea să te descurci cu o *călugăriţă?* E greu să găseşti ingredientele în vremuri ca acestea, dar eu aveam puţină ciocolată pusă deoparte pentru o ocazie specială; faptul că tu te-ai întors în Reims e acea ocazie. Le-am făcut în dimineaţa asta.

Nataşa i-a oferit prăjitura, iar Nicole a rupt un pic din ea, din politeţe, deşi durerea transforma gustul în cenuşă, în gura ei.

- Menţine creşte, a remarcat Nataşa.
- Prea repede.
- Eşti norocoasă. E o fată frumoasă, pe dinafară *şi* pe dinăuntru, o versiune blondă a lui François.

El ar fi fost un tată mai bun decât era ea ca mamă. îi promisese lui Menţine că îi va spune noapte bună şi o dezamăgise din nou. Lăsase la voia întâmplării şi pivniţele. Se împărţise în atâtea direcţii, încât aproape că nu-i mai rămăsese nimic.

Nataşa a tras la o parte perdelele, a deschis ferestrele, iar soarele a năvălit înăuntru; cea mai frumoasă zi de primăvară. O răbufnire bruscă de vânt a adus flori de măr în încăpere. Acestea s-au învârtit în jur pentru o clipă, înainte să fulguiască pe podea, ca zăpada.

- Vânt din est. Flori de măr, a spus Nataşa, îngustând ochii. Un semn bun.

A adunat floricelele şi le-a împrăştiat pe deasupra capului lui Nicole, ca pe confetti.

- Ţi-ar prinde bine un pic de noroc, şi iată-l că vine dinspre est.
- Tu spui întotdeauna că omul îşi face singur norocul.
- Poate.

Menţine a bătut la uşă şi a intrat, a sărutat-o în grabă pe Nataşa, apoi s-a azvârlit peste pat. Flutura un plic spre ele:
- Sunt *atâââât* de frumoşi!
- Cine?
- Soldaţii ruşi. Un întreg batalion a fost în faţa casei noastre, şi unul a venit la uşă, să ne livreze asta. Uită-te, scrie Nicole Clicquot pe partea din faţă! De unde îţi ştia numele? Maman, tot oraşul clocoteşte de poveşti despre cum i-ai înfruntat pe jefuitori şi n-ai avut decât o pereche de cizme să te aperi! O lovitură rapidă în...
- E de-ajuns!

Dar nu s-a putut abţine să nu zâmbească văzând entuziasmul fiicei sale provocat de victoria ei.
- Ei bine, e adevărat?
- Nu în întregime, deşi m-am descurcat, într-adevăr, să ies dintr-o situaţie complicată.
- Ai o rană la cap, Maman?
- Nu e mare lucru. Doar te rog să ai grijă să nu ieşi niciodată singură cât sunt pe-aici. Stai cu mine, cu *grand-mère* şi cu *grand-père.*
- Dar sunt atât de plictisită, şi sunt atâţia oameni noi în oraş, şi totul se întâmplă pe afară, iar eu sunt înţepenită aici înăuntru. Josette nu înţelege că nu mai vreau să mă joc de-a petrecerile cu ceai şi alte jocuri de copii, iar eu nu vreau să-i rănesc sentimentele.

Menţine a împins plicul spre ea.
- Nu ai de gând să îl desfaci?

înăuntru era un cec. Nicole a verificat încă o dată suma. Şase sute de franci. îndeajuns încât să acopere chiar şi ultima sticlă care dispăruse din pivniţele ei

A deschis biletul.

Sper că o să primeşti asta ca pe o dovadă că poţi avea încredere în ruşi. Această sumă va acoperi şi lada mea personală de Pinot-cometă. Acum, pivniţele tale sunt în siguranţă, prin urmare, poţi dormi în casă în următoarele câteva zile. E frig afară noaptea.

După ce te însănătoşeşti, poate ai vrea să-i oferi celui mai mare cumpărător al tău un tur al podgoriilor?

Cu sinceritate,

Alexei

- Ce e, Maman? O scrisoare de dragoste? a tachinat-o Menţine.
- Nu fi ridicolă. E o plată din partea armatei ruse pentru tot ce au furat din pivniţe. O plată foarte corectă, oricum.
- Ţi-am spus eu, norocul din est, a zâmbit Nataşa.
- Plictisitor, s-a încruntat Menţine.

Nicole a mai îndurat trei nopţi în acea cameră, dar de cum s-a recuperat după lovitura de la cap, a aranjat să se mute în casa de lângă teascuri, din Bouzy. Nu exista un alt loc în care îşi dorea să fie. Era primăvară, pe viţă răsăreau frunze de un verde intens, zilierii erau pe câmp, la plantat, iar amestecurile anului trecut erau pregătite pentru a fi puse în sticle. Rezervele trebuiau refăcute şi nu avea timp de pierdut.

De obicei, aprilie era luna când expediau vinurile mature; când îşi împacheta puişorii preţioşi pentru următoarea lor aventură, cu Louis la cârmă. Nu în acest an. Nimic nu pleca nicăieri. Negoţul părea mort pentru totdeauna, porturile comerciale erau în continuare

închise pentru exporturile franţuzeşti. Era dificil să anticipeze cum puteau evolua lucrurile, dar de fiecare dată când se uita pe fereastră şi vedea cum viile se trezesc din nou la viaţă, speranţa i se trezea la rându-i. încă un an sau doi şi, poate, lucrurile urmau să revină la normal. Până atunci, muncă grea şi o mică sclipire de speranţă cu turul pe care i-l promisese lui Alexei. Măcar *el* cumpăra.

Curtea teascurilor era invadată cu lăptuci. Locul funcţiona şi fără ea, dar părea neglijat. Urma să rămână aici până când va vedea din nou sute de cărucioare încărcate cu sticle, chiar dacă ar fi durat ani în şir. S-a aplecat şi a început să smulgă buruienile. Era cazul să înceapă de undeva.

- Nu ai pe cineva care să poată face asta pentru tine?

Un accent franţuzesc perfect, aproape.

- Ah, cel mai mare cumpărător al meu! Eşti pregătit pentru turul promis?

- Nu mi-a stat gândul la nimic altceva, de când am gustat acel Pinot.

- Odată ce ai gustat *terroir-ul,* nu îl uiţi niciodată.
- Aici dormi tu, afară din oraş?
- Amuzant.
- încotro o luăm, pentru tur?
- Urmează-mă. O să începem cu podgoriile aflate la altitudine joasă din apropiere, apoi o să îţi arăt terenurile grand cru şi, după aceea, versanţii pe care creştem Pinot. O să mergem pe jos, nu vom lua caii; vei vedea mai multe astfel.

Aerul era încărcat de emoţie, ciocârliile pluteau prin aer şi cârceii de viţă se încolăceau sprinteni în jurul stâlpilor de susţinere, un fundament ferm pe care să crească strugurii. Muguri strâmţi aşteptau să înflorească pe trandafiri, iar gărgăriţele lucrau de zor, ţinând

paraziţii deoparte. Tovărăşia lui Alexei avea ceva special; facea soarele să lumineze mai intens decât îşi amintea ea, de foarte mult timp.

în timp ce se plimbau împreună într-o tăcere relaxată, Nicole s-a pomenit cuprinsă de impulsul de a-l studia în momentele când el era concentrat asupra unui soi de strugure sau asupra unei metode de plantare. Avea umerii lăţi, bucle dese şi negre, iar pielea lui închisă la culoare, cu urme de vărsat, îi dădea un aer sălbatic, în contrast cu uniforma lui ordonată de ofiţer. Era autoritar şi încrezător în sine, dar ochii lui strălucitori şi negri aveau o durere în adâncul lor, pe care Nicole n-o putea descifra.

- Avem 390 de hectare în total şi suntem norocoşi, majoritatea sunt terenuri grand cru sau premier cru, i-a spus Nicole.

- Iar cele mai bune podgorii sunt pe versantul de est, cu solul subţire?

- încă nu mi-ai spus de unde ştii atâtea lucruri despre vinuri.

- Cu cât sunt mai profunde cunoştinţele, cu atât e mai intensă plăcerea, aşa mi se pare. îmi place să învăţ despre vinuri, şi despre tine.

Ceva dinlăuntrul ei a tresărit la cuvintele lui.

- Nu sunt cu adevărat viile mele, *ele* mă deţin *pe mine.* Sunt complet dependentă de capriciile lor. Sunt ani proşti şi ani buni, iar eu nu am niciun fel de control, pot doar să reacţionez datorită cunoştinţelor pe care le-am acumulat. Sunt cunoştinţe colective, adunate de-a lungul secolelor de mii de oameni care au muncit pământul, şi intenţionez să contribui cât de mult pot la ele, atât timp cât trăiesc.

Ea s-a gândit la mesele ei de filtrare, care pe moment erau doar secretul ei, pentru a câştiga un avantaj concurenţial. Dar dacă şi când secretul va ieşi la

suprafaţă, acesta va revoluţiona producţia de *vins mousseux* în toată lumea.

în momentul când au poposit la Verzenay, soarele ajunsese sus pe cer, şi era neobişnuit de cald pentru perioada asta a anului. După cum plănuiseră, masa şi scaunele erau pregătite sub bătrânul castan, o faţă de masă albă şi apretată, o sticlă din cel mai bun Sauvignon al ei, însoţită de *chèvre,* brânză de capră, companioana ideală.

- Atât am putut să fac pentru primul cumpărător important din această primăvară. Războiul a nimicit comerţul, în special pe cel spre Rusia. Nu mi-am imaginat niciodată că Rusia va veni, de fapt, spre mine.

- Sunt onorat.

S-au aşezat pe scaune, iar Nicole era bucuroasă că-şi lăsase părul liber şi că-şi purta rochia preferată în această zi de primăvară, îi plăcea modul în care mătasea albastră-gri, deschisă la culoare, îi punea ochii în evidenţă şi spera ca şi Alexei să observe acest lucru. Şi-a dat seama că era prima oară de când îşi putea aminti când ea, şi nu Josette, alesese ce urma să poarte în ziua respectivă. Şi-a aruncat jacheta cambrată de călărie pe spatele scaunului, să simtă aerul înmiresmat pe umeri, şi a zâmbit.

- Nu ai de ce. Sunt o mercenară absolută. Dacă îţi place acest Sauvignon, s-ar putea să fii dispus să-ţi mai comanzi o ladă. După cum stau lucrurile acum, eşti singura mea piaţă.

Apa care se condensa pe sticlă crea sute de picături care reflectau razele de soare. Note de iarbă cosită, lămâie şi agrişe completau fericit intensitatea brânzei de capră pe papilele ei gustative. Lumini de flori roz îngreunau crengile, iar păsările sărbătoreau finalul războiului.

Alexei a luat o înghiţitură.

- Şi intenţionez să fiu o piaţă bună. Spune-mi tot ce e de ştiut despre ăsta.

Când zâmbea, expresia de durere dispărea pe moment din ochii lui.

- E un echilibru fin. Aceste viţe înmuguresc târziu, dar se coc devreme, de aceea le plantăm departe de celelalte soiuri, chiar în această podgorie. Când sunt gata, culegem strugurii dimineaţa devreme, să-i menţinem proaspeţi.

A adunat în pumn nişte pământ calcaros din jurul unei viţe, proaspăt îngrăşat cu *fumure.*

- Miroase asta. O poţi gusta în vin.

- Pot, e proaspăt şi mineral. Oare toată lumea de aici are gustul acestui pământ?

în acest moment, era exact gustul pe care simţea că îl are *ea.*

- Acesta este de anul trecut. Sauvignon nu beneficiază de pe urma maturării, e cel mai bun de consumat când e tânăr, dar încă are fineţe şi parfum pe care să le savurezi. Numele vine de la *„sau- vage"* şi *„blanc”.* Sălbatic şi alb.

El a privit-o prin sticlă.

- Vioiciune şi tărie, o combinaţie perfectă. Presupun că preţurile tale sunt astronomice, iar de data asta nici măcar nu există o cometă care să le justifice.

- Desigur, dar merită.

Alexei a scos un carnet mic de schiţe şi un creion.

- Te superi? E o privelişte frumoasă, şi nici măcar un cort de armată pe aproape. E ca şi cum n-a fost niciodată acest război.

- Bineînţeles, te las singur. Xavier, adjunctul meu, e acolo şi trebuie să vorbesc cu el. Nu-mi place modul în care irosesc *fumure* preţios, împrăştiindu-l prea departe

de rădăcini; nu vor obţine beneficiile.

- Cum poţi să vezi de aici?
- Când vine vorba de podgoriile mele, văd orice.

L-a simţit că o priveşte în timp ce pleca, şi atunci şi-a răsucit o şuviţă de păr înapoi în coc.

- Cine e filfizonul în brocart auriu? A venit aici să achiziţioneze podgoriile? a întrebat Xavier, cu faţa încă plină de vânătăi şi urme dureroase.
- Cel mai mare cumpărător al nostru.
- îi convingi să *cumpere*[7]. Cum faci chestia asta? Cu doar câteva zile în urmă, îi alungam pe jegoşii ăia cu parul şi, acum, tu îi faci să-ţi mănânce din palmă. Nu poate să-şi ia ochii murdari de la tine.

Ea a zâmbit.

- E interesat doar de viticultură şi de cum merg lucrurile.
- Hmmm...
- încetează, Xavier, te rog. E un cumpărător adevărat şi avem nevoie de el. *Acum, fumure...*

Un soare nou apărut, un cumpărător recunoscător cu bani de cheltuit şi muncitori aflaţi din nou pe câmp, întorcându-se de la război, disperaţi să-şi îngroape mâinile în pământul patriei lor natale. Poate că Nataşa avea dreptate. Norocul venea dinspre est. Zbârnâiau zvonuri despre restaurarea monarhiei Bourbon; două revoluţii într-o viaţă de om erau suficiente pentru oricine, dar Nicole urma să îşi întâmpine propria revoluţie din norocul ei. Era ironic faptul că, cel puţin pentru azi, inamicul rus era prietenul ei, dar propriul ei oraş şi cel mai puternic om al acestuia – Moët – erau hotărâţi să-i submineze succesul. Ei toţi ar fi preferat ca ea să se mărite cu Moët decât să-i vândă vin lui Alexei.

După ce a terminat cu muncitorii, s-a întors spre

Alexei. Acesta a smuls o foaie din carnetul de schiţe şi i-a oferit-o. Era ea, din profil, arătând spre podgorii şi spunând ceva. El surprinsese fiecare detaliu, până la cerceii în formă de lacrimă pe care uitase că îi purta şi părul rebel pe care îl îndesase în coc, în timp ce se îndepărta de el.

- Ai foarte mult spirit de observaţie, nu pierzi niciun detaliu, a spus Nicole.
- Mă ajută când evit gloanţele, a răspuns el amar.
- îmi pare rău. Uite-mă pe mine cum mă îngrijorez în privinţa compostului şi a paraziţilor, iar tu probabil că ai trecut prin infern ca să ajungi aici.
- Noi toţi am trecut prin infern, sunt sigur de asta. Tu eşti văduvă, iar eu...

S-a oprit.

- Eu sunt norocos să fiu aici. Nu există eroism în război. E aleatoriu, după cum cad zarurile. Nu merit să fiu în viaţă, şi uneori aş prefera să fi murit eu şi să fi trăit alţii în locul meu.
- Nu spune una ca asta. Ce s-a întâmplat?

El a clătinat din cap. Ceasul bisericii a bătut alene ora patru, în depărtare.

- Trebuie să mă întorc, a spus Nicole. I-am promis fiicei mele, şi se pare că o dezamăgesc fără încetare.
- Ia-o înainte, mie mi-ar plăcea să rămân aici şi să desenez. Pot să mă întorc şi singur – du-te, nu întârzia. Nu va fi a ta pentru totdeauna, nici nu o să ştii cât de repede trece timpul până când te părăseşte.

Ea nu-şi dorea să plece.

- Toate acestea sunt pentru ea. Să-mi spui ce decizi în privinţa Sauvignon-ului. Pot să aranjez livrarea.
- Nu e nevoie, o să vin şi o să mi-l iau singur. Astfel, o să beneficiez de servicii personale.
- O să mă asigur că voi fi aici pentru tine.

-O!

Avea un mod de a spune „o”, o inflexiune orientală care scurta vocala, şi care i-a rămas în minte lui Nicole.

CAPITOLUL 27

Mijloc de aprilie 1814

Reparaţii

De când sosise Alexei, lumea lui Nicole se însufleţise. Era amuzant că nu remarcase până în această dimineaţă de târg modul în care florile de nu-mă-uita atât de albastre se încâlceau peste dale, răsărind printre pietrele din piaţa catedralei. Lăstunii răsăreau de nicăieri pe cer, dând ocoluri cu aripi ascuţite, iar câmpiile erau pline de pomi din care răsunau cântece, încărcaţi de cuiburi mici şi rotunde de păsări.

Braţul cald al lui Menţine era încolăcit de al ei când au trecut pe lângă catedrala cea mare şi au traversat piaţa. Era propria sa floare proaspătă de primăvară. Părul ei blond şi moale semăna atât de mult cu al mătuşii sale, ochii albaştri-verzi ca ai lui François, buzele pline ca nişte felii de portocală. Avea atitudinea bunicii ei, mersul bunicului ei, silueta lui Nicole şi unghii identice cu ale sale – cum face natura aşa ceva? Tot ce iubea era rearanjat în Menţine care, totodată, era o personalitate de sine stătătoare.

- Vinzi şi mai mult vin, Maman?

- Nu chiar, *chérie.* Poate că nu ai observat, dar e un război în desfăşurare.

- Pari că... străluceşti, oarecum.
- E o zi frumoasă de primăvară.
- Şi tu ai un cec mare şi gras de la generalul ăla rus atrăgător. Toată lumea vorbeşte despre asta.
- Nu fi ridicolă, e doar aceeaşi străveche bârfa de provincie; ţi-am spus de un milion de ori să n-o asculţi. Acum, ce culoare ai de gând să-ţi alegi pentru noua rochie?

Menţine s-a cuibărit la pieptul ei, iar Nicole a sărutat-o pe cap şi i-a adulmecat parfumul. Mirosea a puritate, iar părul îi era la fel de cald şi de moale ca pe vremea când fusese un bebeluş.

Menţine i-a dat un ghiont.
- Uite-l, e el, generalul tău!

Alexei era chiar acolo, sub unul dintre copacii cântători, cu acelaşi carnet de schiţe în mână, iar buclele întunecate îi cădeau peste ochi, în timp ce se concentra asupra a ceea ce făcea.
- Alexei, bună dimineaţa.
- Bună dimineaţa ambelor doamne.

Ştia că sunt două, chiar dacă nu ridicase privirea din carnetul de schiţe.

Nicole a aruncat o privire peste desen. O încrengătură de flori de nu-mă-uita crescând dintre dale, linii estompate şi subţiri de albastru, fragile, în contrast cu piatra.
- Sauvignon-ul tău e pregătit, i-a zâmbit ea. Ba chiar am găsit puţin din aceeaşi *chèvre* cu care l-am combinat pentru tine, să îl iei în tabără.
- Mă tem că va trebui să trimit pe altcineva să-l ridice. în această după-amiază?

Durerea lui omniprezentă era inconfundabilă. Nicole şi-a trecut cuvintele prin minte, întrebându-se ce anume din ce spusese ar fi putut să-l supere.
- Dacă vii personal, o să deschid o sticlă din

şampania-cometă. Te va distrage de la necazuri, a îndrăznit ea să spună.

- E atât de evident? Nu o să fiu o companie prea plăcută. Cu adevărat, e cel mai bine dacă trimit pe cineva. Bucură-te de ieşirea ta cu fiica ta adorabilă.

Şi-a reluat desenul.

- Şampania-cometă? Pe aceea n-o deschizi niciodată pentru nimeni, a spus Menţine, după ce şi-au continuat drumul. E bătrân, poate la fel de bătrân ca tine, dar e frumos.

- E un cumpărător important, a ripostat ea, ascunzându-şi dezamăgirea stârnită de cuvintele lui.

Menţine a chicotit.

- Nu uita că ruşii şi aliaţii lor ne ocupă ţara. Nu mai romanţa totul. Haide.

Nicole a condus-o în magazinul de rochii al lui Claudine. îi promisese fiicei sale o garderobă nouă, care să-i înlocuiască colecţia de şorţuleţe copilăreşti.

Menţine şi-a probat rochia nouă, un satin simplu şi verde care îi venea perfect. Lipsa lui François de lângă ea se simţea acut. El ar fi adorat-o pe această femeie-copil, intimidată de propria ei frumuseţe, apoi, brusc, conştientă de ea. Nu exista un tată care să se supere pe băieţi, sau care să-i spună că e frumoasă, atunci când ea era nesigură de asta, sau să o îmbrăţişeze atunci când ea se simţea din nou copil. Propriul ei tată o făcuse întotdeauna să se simtă adorată, indiferent de situaţie. Irişii înghesuiţi într-o vază din vitrina magazinului i-au adus în gând amintirea intensă a lui François care umplea casa cu ei după un episod de depresie. Momentele cele mai crunte de disperare nu serveau decât pentru a le pune şi mai mult în valoare pe cele de fericire, atât de fragile.

Menţine a făcut o piruetă în faţa ei.

- îmi place!

- Nu arăţi chiar rău, a tachinat-o ea. De fapt, devii foarte frumoasă. Papa ar fi fost mândru de tine.
- Nu face asta! Mă doare când mă gândesc la el.
- Haide, să dăm rochia asta la împachetat, apoi mergem şi le-o arătăm lui Mémé *et* grand-père.

Afară, în piaţa luminată de soare, magazinele expuneau puţinele mărfuri pe care le permitea războiul, caii tropăiau, copiii se jucau şi lumea era învăluită în indiferenţă. Nicole l-a căutat din priviri pe Alexei, dar acesta era de negăsit. Se simţea stoarsă de energie, în timp ce se grăbea spre casa părinţilor ei. O livrare mare aştepta să plece de la teascurile din Bouzy, şi atunci a sărutat-o ruşinată pe Menţine în semn de bun-rămas şi a fost fericită să plece. Munca era singurul lucru care îi lua gândurile de la François, şi acum, de la Alexei.

Ajunsă în curtea teascurilor, a observat că silueta solidă a lui Xavier lipsea din biroul alăturat acestora. După ce săptămâna trecută, când îl văzuse plin de vânătăi şi zdrobit, în podgorii, îl trimisese acasă să se refacă, iar Louis nu trebuia să vină decât după- amiaza. întregul loc era gol. Când chipul prietenos al lui Emile a răsărit de după uşa pivniţei, îi venea să-l îmbrăţişeze.

Ochii lui au sclipit:
- Madame Clicquot!

îşi dădea mereu seama că era ea doar după sunetul paşilor ei.
- Bună dimineaţa, băiatul meu adorabil. Unde e toată lumea?

El a râcâit câteva pietre cu gheata.
- Ce s-a mai întâmplat?
- Monsieur Moët oferă din nou salarii duble. Din cauza războiului, e o mare lipsă de bărbaţi capabili de muncă, iar el are nevoie de muncitori să pună vinul în sticle. Toată lumea suferă şi are nevoie de bani...
- Chiar şi puştii de la orfelinat?

Emile a dat din cap. Timpurile erau grele. Fusese nevoită să le scadă salariile la jumătate, iar ei deja culeseseră recolta şi refuzaseră o dată oferta lui Moët, deci, cine putea să-i învinuiască?

- Dar ştiu despre livrarea care trebuie încărcată azi pentru Paris?

- Au zis că o fac săptămâna viitoare, după ce termină munca de la Moët.

Neputinţa de a livra însemna neputinţa de a plăti salarii. Cercul vicios a început să facă spirale în faţa ochilor ei.

- EI nu m-a vrut. Dar nu m-aş fi dus nici dacă mă voia, a spus Emile. E mai bine; zâmbeşti.

într-adevăr, zâmbea. Ce puştan extraordinar. Era norocoasă să îl aibă alături de ea.

- Sunt foarte fericită că eşti aici, a spus ea, mângâindu-l pe braţ.

- Ai un vizitator. M-a întrebat totul despre teascuri şi l-am plimbat prin jur. Sper să nu te superi. A zis că este un prieten.

- Cine e? Ţi-a spus cum îl cheamă?

L-a luat de mână, să îl conducă spre birou.

- Da, generalul Marin. Vorbeşte bine limba franceză, dar e rus... S-a întâmplat ceva rău?

- Nu, absolut nimic.

Alexei stătea în uşa pivniţei, având capul aplecat înainte, aproape atingând pragul de sus, şi îi privea.

- Am hotărât că nu le pot încredinţa derbedeilor ălora prusaci Sauvignon-ul meu preţios, şi atunci am venit eu personal, până la urmă. Emile, aici de faţă, cunoaşte fiecare centimetru al acestui loc şi a fost o gazdă excelentă. Moet a ratat şansa de a lucra cu cel mai bun om al tău, dar cine îl poate învinui că e loial unei şefe atât de adorabile?

Zâmbetul ei încântat o făcea să se simtă caraghioasă.

El i-a răspuns cu o expresie la fel de radioasă.
- Aşadar, mă conduci până la vinul meu?
- E lada din podgoria Ay? a întrebat Emile.
- Da, dar nu vreau să o cari tu pe scările pivniţei. Dacă o să cazi...
- Spune-mi doar unde este, şi o aduc eu, s-a oferit Alexei. Şi te pot ajuta şi cu încărcarea livrării. Ai înfruntat zece cazaci înarmaţi şi nici măcar *atunci* nu ai părut atât de zdrobită ca atunci când Emile ţi-a spus că au plecat oamenii tăi, a spus Alexei. Dacă ar fi în garda mea, i-aş trimite la tribunalul militar.
- E mai grav decât câţiva beţivi cu muschete ruginite. E vorba de cinci mii de sticle, sute de trepte de pivniţă. O zi lungă de muncă pentru cinci pivniceri experimentaţi, aproape imposibilă pentru un singur soldat, cu toată bunăvoinţa din lume. Dar mulţumesc.
- în acest caz, îţi aduc zece bărbaţi. E cel mai mărunt lucru pe care îl pot face ei pentru tine, după ceea ce s-a întâmplat în Place des Droits de l’Homme. E parţial din cauza lor că omul tău Xavier nu e aici, deci, îţi suntem datori. Nu protesta! Dă voie cuiva să te ajute măcar o dată. Chiar şi tu ai nevoie de asta din când în când. Pot să îl trimit pe Emile cu o scrisoare până în tabără?

Emile a executat un salut militar.
- Da, domnule!
- O să nimereşti drumul? a întrebat Nicole.
- Bineînţeles, locuiesc aproape de tabără şi vin pe jos până aici în fiecare zi. E uşor.
- Atunci, accept cu bucurie. Dar, te rog frumos, după asta, orice datorie faţă de mine e achitată complet.

Ura să rămână datoare, chiar şi lui Alexei. Cu toate acestea, i-a mulţumit în secret lui Moet pentru intenţiile rele. îşi va onora comanda şi va avea o zi întreagă cu Alexei în curtea teascurilor, iar asta suna irezistibil.

Emile a pornit, iar Alexei a ajutat-o să aducă lăzile goale în curte. După aceea, l-a condus până în pivniţă. Va trebui să aleagă vinul şi să îl pună în lăzi, împreună cu el. Oamenii lui puteau face restul.
- Aşadar, acesta este imperiul tău, a spus el, când au ajuns la sticlele care urmau să fie încărcate. E un pic întuneric şi claustrofob aici pentru cineva care-şi iubeşte libertatea atât de mult, nu-i aşa?
- Aici e locul în care se întâmplă toată magia. Fiecare sticlă are propria viaţă de trăit.
- Fiecare e specială, cu personalitate proprie?
- Exact. Nu există două sticle identice, dacă înţelegi cum să le deguşti.
- Te deranjează?
Alexei a făcut un gest spre pivniţe, întinzând corpul spre întuneric.
- Te rog, a răspuns Nicole.
Alexei s-a învârtit prin jur, examinând teancurile de sticle, sticlele din nisip pregătite pentru filtrare, vinurile roşii, vinurile albe, şampania. în timp ce el făcea asta, mintea ei se mişca repede, organizând sarcina care îi aştepta; proiecta în gând ordinea încărcării, loturile care erau pregătite să plece, cele care mai aveau nevoie de timp, buletinele de expediţie şi instrucţiunile pentru vizitii.
Când a ridicat privirea, el era acolo, studiind-o atent, de parcă ar fi încercat să îşi dea seama de ceva în privinţa ei.
- îmi cer scuze, eram cu mintea în altă parte. Sunt atâtea lucruri ele făcut, a zâmbit ea.
- Bineînţeles, nu te opreşti niciodată. Pot să văd asta. E atâta muncă în toate acestea. Nu am văzut niciodată o pivniţă atât de ordonată, a spus Alexei. îţi pui toată inima şi tot sufletul în ele. Ai idee cât de mult vorbeşte oraşul

asta despre tine? I-ai sfidat pe toţi cu obsesia ta. De ce îţi petreci tot timpul făcându-ţi griji în privinţa îngheţurilor timpurii, salariilor muncitorilor şi prevenţiei parazi- ţilor, când ai putea duce o viaţă uşoară? După toate relatările, vii dintr-o familie bogată, totul îţi este asigurat, dar tu nu vrei să iei nici măcar un sfanţ de la nimeni, insişti să îţi faci familia de ruşine şi să munceşti pe-aici până îţi cade carnea de pe degete. Sunt impresionat, Veuve Clicquot, dar de ce?

- La început, era viaţa soţului meu, şi a fost ceea ce ne-a apropiat. Acum, e viaţa mea. Nimic altceva, în afară de Menţine, nu contează. încă mi-e dor de el în fiecare zi. Era ca viţa-de-vie, un proces ciclic al naturii. Uneori se ofilea şi uneori înflorea. în adâncul inimii mele, am ştiut că mă va părăsi prea devreme.

Nu intenţionase să dezvăluie atât de multe, dar Alexei avea un aer de onestitate şi de deschidere care o făcea să-şi dorească să-i spună tot. Era o uşurare să-şi poată lăsa garda jos cu acest om aproximativ necunoscut.

El nu a consolat-o cu platitudinile obişnuite; doar a clipit în semn de compasiune. O lampă a bâzâit.

- Mă apuc de treabă, a spus el.

Şi-a lăsat haina deoparte şi şi-a suflecat mânecile. O cicatrice grosolană i se adâncea în partea interioară a braţului, pe pielea albă, vulnerabilă.

- Cum te-ai ales cu asta?

Şi-a smucit mâneca în jos.

- Merit mult mai rău decât zgârietura asta. Lama care m-a tăiat pe mine a ucis pe cineva care îmi era foarte drag. îmi doresc să fi murit eu în loc.

- Pe cine? a întrebat ea cu blândeţe.

Ochii lui s-au înceţoşat, dar n-a răspuns.

- Unele cicatrice nu dispar niciodată, nu-i aşa? a şoptit ea. îmi cer scuze că m-am băgat.

- Nu ai de ce.

Copite au tropăit pe pietrele din curtea teascurilor, iar ei s-au grăbit să urce scările, să le iasă în cale. Zece bărbaţi robuşti au sărit din şa şi s-au aliniat în poziţia de drepţi. Nicole s-a încruntat. Indivizii care încercaseră să-i atace pivniţele stăteau acolo, în curtea ei, treji şi înşiraţi în faţa ei, ca şi cum nimic nu se întâmplase, iar Emile venea călare pe acelaşi cal cu soldatul care o lovise cu capul de perete. Acesta l-a ajutat cu amabilitate pe Emile să coboare de pe calul lui.

- Tu i-ai adus pe *ei* aici? a fost tot ce a izbutit să-l întrebe pe Alexei.

- îţi eram datori; trebuia să fie ei. O să fie cuminţi, nu te îngrijora în privinţa asta.

- Puteţi să vă legaţi caii acolo, în grajduri, le-a sugerat Nicole.

- Apoi vă prezentaţi din nou aici, la datorie, a spus Alexei. Veţi face exact – *dar exact* – ce vă instruieşte Madame Clicquot. Pentru această după-amiază, ea e generalul vostru, în locul meu, şi nu va exista nicio abatere de la ordinele ei. îi veţi adresa titlul de General şi vă veţi supune de parcă aţi fi pe câmpul de bătălie, fără întrebări.

Chiar şi cu propriii ei muncitori, arareori exista atâta respect şi atâta disponibilitate necondiţionată. întotdeauna, cineva ştia mai bine, sau dădea ochii peste cap, sau suferea de dureri de spate, sau trebuia să plece mai devreme să ajute la muls. Să conducă teascurile în fiecare zi era ca şi cum ar fi dirijat o orchestră – un amestec de încurajare, instrucţii ferme, linguşiri, diplomaţie şi, mai presus de toate, cunoştinţe aprofundate ale fiecărui aspect al procesului, să câştige respectul muncitorilor ei şi să facă totul să funcţioneze armonios.

Azi, tot ce avea de făcut era să spună cuvintele, iar acestea erau puse în practică imediat şi eficient, fără

niciun comentariu.

- Aş putea să mă obişnuiesc aşa, a râs Nicole, adresându-se lui Alexei.

- E o compatibilitate creată în rai. Tu, în mod evident, eşti obişnuită să dai ordine, iar ei sunt antrenaţi să le urmeze.

Totuşi, Alexei era cel căruia i se supuneau. Avea un mod de a interacţiona cu ei, li se alătura la treabă din când în când, apoi se retrăgea şi supraveghea întreaga operaţie. Fiecare bărbat era utilizat prin rotaţie cu o corectitudine scrupuloasă, şi fiecare trecea pe rând prin sarcinile cele mai extenuante, cum ar fi căratul lăzilor în sus pe sutele de trepte, sau ridicarea lor pe scări, pe măsură ce încărcătura se înălţa tot mai sus pe cărucioare.

în timp ce soarele orbitor al dimineţii se îmblânzea cu sosirea după-amiezii, Nicole a inspectat lăzile, calculând. Putea număra sticlele doar plimbându-şi ochii peste ele, de atâtea ori o făcuse. Două mii cinci sute de sticle, şi mai avea de încărcat tot atâtea. A ordonat o pauză pentru prânz, iar Josette a adus puţinul pe care îl aveau şi l-a aranjat afară, pe masa din curtea teascurilor. Nişte brânză, câteva baghete uscate şi fructe conservate. Au aşteptat permisiunea lui Alexei, apoi s-au năpustit hămesiţi asupra mâncării. Erau doar oameni, disperaţi şi flămânzi, fiii, soţii sau fraţii cuiva, muncitori ai câmpului ca majoritatea bărbaţilor din serviciul ei. Oare ai ei n-ar fi făcut acelaşi lucru în pivniţe, dacă ei ar fi fost în Rusia, iar situaţia ar fi fost inversată? S-a rugat să ajungă cu toţii acasă, la cei care îi aşteptau. Oare Alexei avea pe cineva care îl aştepta?

Nu erau suficiente ceşti de cafea să ajungă la toată lumea şi atunci ea a luat o înghiţitură şi i-a oferit lui Alexei ceaşca ei. El a sorbit din ea şi i-a înapoiat-o; cafeaua era caldă şi amară, ca el. Şi-au zâmbit unul altuia datorită acestui moment de intimitate cotidiană, până

când şi-au dat seama că bărbaţii schimbau priviri insinuante la vederea spectacolului.

- Să ne întoarcem la treabă; trebuie să expediem acest stoc. Ai o afacere de repus pe linia de plutire pentru soţul tău şi mica lui familie, a spus Alexei şi privirea lui s-a înăsprit.

După numai câteva ore, bărbaţii au terminat. Furgoanele s-au îndepărtat zdrăngănind spre cumpărătorii ei parizieni, conduse de doi soldaţi. Le-a făcut semn cu mâna, dorindu-le sticlelor ei un viitor fericit în săli de bal, la serate sau, Doamne ajută, la sărbători ale păcii, care să marcheze, în sfârşit, finalul războiului.

- Ştii că mişti din buze când vorbeşti cu sticlele tale?
- Nu se pune dacă nu o fac.

Le-a făcut şi el semn de adio cu mâna, iar ea a râs fericită, simţindu-se eliberată de griji pentru prima oară pe care şi-o putea aduce aminte de foarte mult timp.

Bărbaţii au primit permisiunea să plece, după ce Emile a hrănit şi a adăpat caii. Fânul era pe terminate, dar, pe de altă parte, putea să-şi permită să mai cumpere, după ce primea banii de la Paris. Mai câştigase câteva luni de supravieţuire; nu avea sens să se gândească mai departe.

Alexei şi-a cules haina.

- Criză rezolvată, generale. Chiar trebuie să mă întorc în garnizoană. Sunt liber?
- Stai. Ţi-am promis ceva.

Nicole a adus o sticlă de Cuvée de la Comète şi a adăugat-o la lada de Sauvignon.

- Prima care va fi deschisă de când am depozitat-o.

El a ridicat-o, şi-a trecut degetul mare peste cometa gravată grosolan pe dop. După-amiaza târzie era fierbinte şi liniştită.

- Deschide-o acum, a zâmbit el.
- Nu va fi suficient de rece, a protestat ea.
- Ei bine, atunci. Am o barcă mică acostată la Tours sur Marne. Mai evadez cu ea când îmi doresc să desenez. Putem s-o bem acolo, o răcim în apă şi ne răcorim şi noi, la rândul nostru. Nu e prea departe să ne plimbăm până acolo, nu-i aşa, *milaia?*

Milaia. Aşa obişnuia Nataşa să-l numească pe Daniel al ei.

Barca cu vâsle era ascunsă într-un pâlc de copaci, de la un cot liniştit al râului. El a ajutat-o să urce, a ţinut barca să nu se clatine, apoi a legat şampania să se răcească în apă.

Râul era transparent ca sticla, cu stuful turtit din cauza curentului. Un parfum intens de mentă de apă umplea aerul. Nicole s-a întins pe spate şi şi-a plimbat mâna prin apă, privind în sus spre cer, prin lumina filtrată de copaci.

Alexei şi-a scos carnetul de schiţe şi a început să deseneze. Ea a închis ochii. Râul şerpuia, argintiu şi plin de promisiuni, atât de diferit faţă de ziua când François îşi uriaşe suferinţa spre apa dezlănţuită, nu departe de acest loc.

El a desfăcut şampania şi a turnat câte un pahar pentru amândoi. Ea a luat o înghiţitură.
- Deseneaz-o pentru mine! a râs ea.

El i-a oferit o cometă cu o coadă scânteietoare, aşa cum o văzuse traversând cerul în anul când se coceau aceşti struguri.

Ea a ridicat paharul spre lumină. Era clar ca râul cristalin, datorită noii ei invenţii. A ciocnit cu el. Intens, cu bază de pâine prăjită şi nuci, cu note de caramel şi lămâie. Şampania era bună, cea mai bună din câte făcuse.

Trebuia să o ducă pe o piaţă care şi-o putea permite, care nu fusese în război din timpuri imemoriale: Rusia, Anglia... Un peşte a sărit, iar o muscă şi-a pierdut viaţa într-un singur moment, rapid ca argintul viu.

Următoarea lui schiţă a surprins momentul când peştele a înhăţat musca, în detalii sofisticate, o ondulaţie care tulbura suprafaţa de sticlă a apei, peştele curbat în efortul săriturii, modelele irizate de pe solzii lui, ca uleiul în soare.

Au golit sticla, iar el a continuat să deseneze: o libelulă, lumina care se distila prin copaci, o raţă-mamă urmată de răţuşte care înotau furios – ea a numărat şase, dar el a desenat numai cinci – şi, la final, soarele care apunea. Ea uitase de soarele care apunea. S-a răzvrătit împotriva finalului serii aurii, a înrămat-o ca pe un tablou în mintea ei, să se uite la el mai târziu. Umezeala din aerul serii a făcut-o să tremure.

- Te-am reţinut prea mult, şi ar trebui să mă întorc în tabără. Vino.

El a sărit din barcă, peste apă, şi i-a întins mâna. Ea s-a întins după el, dar barca a alunecat şi ea a ţipat la contactul cu senzaţia bruscă de rece, când a căzut în apa superficială de la marginea râului.

El a ridicat-o, picurând, chicotind din cauza şocului, şi a îmbrăţişat-o în timp ce dârdâia ameţită, cu dinţii clănţănind. Luna crea o potecă sclipitoare pe râu. A dus-o în braţe până pe uscat, a calmat-o, şi-a scos haina şi a pus-o pe umerii ei. A ridicat gulerul s-o apere de frig, apoi a închis lent fiecare buton. Haina era grea şi caldă, mirosea a transpiraţie şi a fum de lemn. Ultimele păsări s-au retras în cuiburi, ciripind, în timp ce soarele apunea, iar ochii lui amari s-au fixat asupra ei şi, pentru un timp, niciunul n-a spus nimic.

- Eşti mai bine acum, *milaia?* încă tremuri.
- Mai bine.

Sărută-mă, a spus ea în gând. El nu s-a mişcat, dar ochii lui o devorau.

- Am toastat cu tine într-o altă viaţă, şi într-o lume diferită, aş... Eşti prea frumoasă, udă leoarcă şi rece în lumina stelelor. Trebuie să mă întorc, şi asta ar trebui să faci şi tu. Drumul până acasă nu e lung pentru tine, cred.

I-a întins o bucată îndoită de hârtie pentru desen, la distanţa braţului, i-a cuprins mâinile în ale lui.

- Te rog, nu îl deschide până nu ajungi înapoi. Tabăra mea e în direcţia opusă faţă de Bouzy. La revedere.

L-a privit dispărând, confuză, şi s-a uitat atentă la desenul pe care i-l dăduse, tentată să-l deschidă. în loc să facă asta, l-a îndesat adânc în buzunar şi s-a dus împleticindu-se acasă, luna luminându-i cărarea.

Când a ajuns înapoi în apropierea satului, s-a dezbrăcat de haina lui şi a împăturit-o strâns, să nu o vadă nimeni cu ea – nu avea nevoie să ofere material nou bârfitorilor. Acum, că se gândea la ceea ce se întâmplase, el desenase doar cinci răţuşte în loc de şase. De ce, dacă el observa tot?

La uşa casei, Josette şi-a exprimat îngrijorarea când i-a văzut rochia udă, dar ea a expediat-o cu un gest. Focul era făcut în salon, iar ea, încă îngheţată de frig, în pofida căldurii, şi-a adus scaunul vechi al lui François şi a desfăcut imaginea. Era un băieţel, cam de aceeaşi vârstă cu Menţine, în uniformă rusească. Semăna cu Alexei, dar nu era el.

A reexaminat ultimul moment în care îl văzuse, braţele lui încleştate în lateral. Se reţinuse din a le încolăci în jurul ei. Părea atât de singur şi de furios.

CAPITOLUL 28

Mai 1814

O *lună strălucitoare*

Bucătăria patiseriei mirosea a drojdie şi scorţişoară, iar suprafeţele de marmură fuseseră frecate să sclipească, delicios de reci, în contrast cu arşiţa zilei. Nataşa a învârtit apa care se revărsa în oala de aramă şi a murmurat o incantaţie. I-a făcut semn lui Nicole.

- Acum, vino, ţine-ţi faţa deasupra vârtejului şi închide ochii.

Aburul a format picături calde pe chipul lui Nicole, iar ea şi l-a amintit pe Alexei înfăşurându-şi haina în jurul ei, închizându-i nasturii s-o apere de frig.

- Fă un pas înapoi şi lasă-mă să văd, a spus Nataşa. Uite, ia asta. La oferit lui Nicole un prosop apretat, parfumat cu apă de trandafiri şi lămâie, şi s-a întors să cerceteze formele din aburi.

- Un peşte care sare, un artist, o barcă cu vâsle din lemn, a şoptit Nataşa.

A rotit din nou oala cea mare, s-a încruntat şi a luat

ceainicul de pe plită, turnând mai multă apă. Un fir de aburi s-a prelins în sus.

- Repede, respiră din nou deasupra oalei.

Nicole s-a înfiorat la contactul cu căldura.

- Nu te mişca încă, a instruit-o Nataşa.
- Ce poţi să vezi acum? a întrebat Nicole.
- Fă un pas înapoi, a spus Nataşa, făcând forme în abur şi îm- pingându-l în sus, până când întreaga bucătărie a fost invadată de el. Mai mult noroc dinspre est.

Nataşa şi-a muşcat buza, concentrându-se.

- Un vapor pe mare, foarte frig. Iubire, dar nu aşa cum te aştepţi. Aburul a format rotocoale şi s-a încolăcit în jos dinspre tavan.
- Noroc şi pericol, în egală măsură.

A luat din nou vasul de pe plită şi a deschis brusc ferestrele. Aburul a început să se disperseze.

- Suficient din chestia asta, e oricum o prostie.
- Spui mereu asta, dar o faci în continuare, a spus Nicole suspicioasă.
- E singurul mod în care te pot convinge să gândeşti raţional.
- La ce te referi?
- De când eşti îndrăgostită de generalul Marin?
- Nataşa, nu sunt.
- Ai grijă. Madame Olivier spune că te-a văzut cu el într-o barcă la Tours, până seara târziu.
- Chiar nu există nimic care să-i scape acestei femei? Credeam că e prietena mea.
- E, totodată, cea mai mare gură-spartă din Champagne. O bârfa suculentă ca aceea e irezistibilă, indiferent dacă îţi e prietenă sau nu. I-am spus s-o ţină pentru ea şi cred că o va face, de data asta, dar nu-i mai da şi altceva.
- Şi-atunci, nu ai văzut toate lucrurile acelea în abur?

Nataşa şi-a îngustat ochii.

- Te referi la iubire?
- Nu!
- N-am nevoie de abur pentru asta. Te cunosc mai

bine decât crezi.
- De ce contează? El nu-mi va face rău.
- De unde ştii?
- De unde ştiu când vinul meu este gata? *Ştiu,* pur şi simplu.
- Dar nu te aştepta la foarte multe. Asta îmi spune aburul. Iubirea nu vine întotdeauna la tine în modul în care o doreşti. Las-o, pur şi simplu, să fie ceea ce este.

Nataşa a îmbrăţişat-o.
- Am o presimţire bună în privinţa asta, şi cam atât poate prevesti oricine, deşi oamenii nu sunt întotdeauna ceea ce par. Ai grijă şi fii discretă, Babouchette, oraşul acesta are mai mulţi ochi şi mai multe urechi în pietrele lui decât ţi-ai putea imagina.

Pe marginea străzilor care duceau până la casa ei din Bouzy, flori de degeţel, piciorul-cocoşului şi hasmaţuchi se încâlceau unele în altele, şi inflorescenţe de mai îngreunau crengile, în buchete albe şi roz. Şi-a imaginat soldaţii întorcându-se acasă de pe front, întâmpinaţi de această imagine, şi i-a mulţumit lui Dumnezeu pentru sfârşitul războiului, cel puţin pe moment, acum că Napoleon era exilat, pentru siguranţa tuturor, pe insula Elba.

Pe câmpii, câţiva dintre cei mai loiali muncitori ai ei se întorseseră şi săpau şanţuri, creau şiruri, pe baza metodelor *planter â la route* ale regiunii, frumos şi ordonat. Ar fi cazul să uite de flori, nu erau suficienţi muncitori să termine totul la timp. I-a dat pinteni lui Pinot să se grăbească, şi când a ajuns în curtea teascurilor, Emile a venit în fugă şi a preluat frâiele calului.
- A venit un pachet pentru tine.
- Mulţumesc, Emile. E o zi călduroasă, şi te rog să ai grijă să primească foarte multă apă.

Ea l-a mângâiat pe Pinot, iar Emile l-a condus în grajd, îmbrăţi- şându-i botul moale.

Pachetul de pe birou avea pe el scrisul de mână al lui Alexei. Nicole a sfâşiat ambalajul şi a despăturit o pelerină din acelaşi material cu jacheta pe care i-o împrumutase, şi pe care ea o păstra încă în camera ei, lângă pat. A desprins nota agăţată cu un ac de guler şi a citit:

Ţi-am dat haina mea să îţi ţină de cald, milaia, *dar e uniformă eliberată de armată şi va trebui să o înapoiez imediat cum se termină, în sfârşit, războiul. O să trec pe la pivniţele tale din Reims în această seară. Poate că ai dori să păstrezi pelerina mea şi să îmi dai la schimb haina înapoi. Ne putem vedea acolo la 8 seara. Trimite-ţi băiatul în tabără cu un răspuns.*

Alexei

O lună strălucitoare se lăfăia pompoasă în înserarea translucidă, în timp ce Nicole se îndrepta spre pivniţele din Place des Droits de l’Homme. Alexei o aştepta deja afară când a ajuns. Ea şi-a luat cheia cea mare de la curea să deschidă uşa. Mai mult ca sigur, toţi muncitorii plecaseră deja în ziua respectivă.

El a zâmbit.

- O porţi. Ai grijă.

I-a ridicat gulerul pelerinei, s-o protejeze de frig, iar ea a aprins o lampă, să intre în pivniţă, apoi a încuiat uşa în spatele lor.

- Am haina ta. E grea! i-a întins-o Nicole.

El şi-a luat-o pe umeri.

- E mai grea decât ai crede, dar e tot ce am avut în aceşti ultimi câţiva ani.

A indicat din cap spre scările abrupte ale pivniţei.

- Câţi kilometri ai acolo jos?

- Pivniţele se întind pe o mare distanţă, aproape 29

de kilometri. Iar eu ştiu fiecare palmă de pământ.
- Bineînţeles că ştii. îmi arăţi?
- Ar dura toată noaptea!
- întocmai.
- Ai grijă la scări, toate torţele au fost stinse. Combustibilul e puţin şi toată lumea a plecat acasă.

în pivniţe, aerul era răcoros, ca o gogoaşă protectoare din catifea întunecată. Ea a ridicat lampa.
- Acesta a fost primul raft pe care l-am văzut vreodată, în ziua când a început Revoluţia în Reims.
- Ce s-a întâmplat?
- Eram un băieţoi şi m-am băgat stupid într-o încăierare cu băieţii mai mari. Atunci, cu atâţia ani în urmă, Xavier m-a adus aici, jos, să mă ascund de ei, în haos. Mi s-a părut că era ca o peşteră a zânelor.
- în cazul ăsta nu s-a schimbat mare lucru. Lumea de deasupra este cea care se schimbă prea repede, a spus Alexei.

S-au plimbat în tăcere prin labirintul pivniţelor. Kilometri de vinuri, cărucioare, hornuri, iar ea nu ar fi vrut să se termine. S-a oprit în locul ascuns, a întins mâna pe după raftul de vin de Sillery şi a şters praful.

FC V *BNP* zgâriat pe perete.

El i-a atins braţul.
- O ai pe Menţine.
- E o bucurie. E impresionant cum încerci atât de mult să te impui, dar ei o apucă pe drumul lor, indiferent ce ai face. Vino încoace.

Şi-au continuat plimbarea, iar fiecare coridor avea propria lui poveste. El a ascultat-o atent, a pus întrebări interminabile. Orele au trecut, până când au ajuns aproape de jumătate, pe drumul înapoi. Le era imposibil să-şi dea seama, jos în pivniţă, dacă era noapte sau zi, dar dimineaţa nu putea fi prea departe.

- Ai aflat atât de multe despre mine. Rândul tău? Spune-mi povestea ta. Nu ştiu nimic despre tine, în afară de faptul că eşti general, şi eşti rus, şi ştii tot ce e de ştiut despre vin. Şi că ai o cicatrice despre care nu vrei să vorbeşti.

- Prefer să fiu pierdut în lumea ta pentru această noapte. îţi voi povesti într-o zi, promit, dar pe moment, acesta e locul tău, povestea ta, iar tu mă ajuţi să uit. Nu pot să dorm mare parte din timp. Asta mă face un soldat excelent, dar o fiinţă umană nefericită. Putem doar să continuăm să ne plimbăm?

Au continuat, singuri în linişte şi întuneric. Ea nu-şi mai dorea să vină dimineaţa. Din ziua în care François murise, se simţise atât de singură. Nu şi în seara asta, cu Alexei.

- Iată. Acesta a fost un moment special, cea mai bună recoltă obţinută vreodată, 1811. Anul meu al vinurilor-cometă. Rafturile au fost reconstruite de când am fost aici ultima oară. Oamenii tăi au dat pe gât o parte din el când m-au invadat.

- Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă să mă revanşez pentru asta, sau cel puţin sper că am facut-o... Am o curiozitate. Au fost mii de sticle de şampanie în expediţia pe care te-am ajutat s-o încarci, şi nici măcar una dintre ele nu era tulbure sau stricată, din câte am văzut. Cum ai reuşit să faci asta?

Ea a zâmbit din nou, constatându-i cunoştinţele fără sfârşit. Bineînţeles că îi remarcase şampania limpede; nu rata nimic.

- Informaţii top secrete, chiar şi faţă de tine.
- Nici măcar în seara asta, când suntem numai noi?
- Ştiu numai patru persoane pe acest pământ.
- Informaţiile confidenţiale sunt specialitatea mea, a

făcut el un salut militar. Tot spionajul se opreşte aici.

Ea l-a studiat câteva momente, nesigură dacă era pregătită să-şi dezvăluie cel mai preţios avantaj. Nu avea nimic de a face cu domeniul, cu Reims sau cu orice altă persoană pe care o cunoştea ea în acest oraş mic. Nu făcuse nimic altceva decât să o ajute şi, întocmai ca ea, era fascinat până la infinit de vraja creării vinurilor. Nu era imoral, ca Theresa, sau slab, ca Xavier. Şi, mai presus de toate, era copleşită de un sentiment că îşi dorea să împartă *tot* cu acest bărbat care apăruse într-un mod atât de misterios în viaţa ei, ieşit din comun, ca o cometă. Theresa îi înfipsese un ciob de gheaţă în inimă, dar acest bărbat era diferit. Dacă şi-ar fi dorit acest lucru, ar fi putut să acapareze pivniţele ei cu sila, cu multe săptămâni în urmă, iar ea nu ar fi avut nicio putere să-l oprească.

- Urmează-mă, a zis ea, cotrobăind după cheie. O ştia după atingere; era a doua ca mărime de pe brelocul de chei. A desprins-o şi i-a înmânat-o, apoi l-a condus la uşa camerei de filtrare. El a băgat cheia în broască, dar uşa s-a deschis de la sine.

- Louis! Ce faci aici la ora asta?

- Am început devreme, a răspuns acesta, privindu-l pe Alexei.

Probabil că se plimbaseră toată noaptea.

- Şi tu eşti?

Alexei a întins mâna.

- Generalul Marin. Bună dimineaţa.

- Bineînţeles, cel mai mare cumpărător al nostru. Madame Clicquot, aici de faţă, mi-a preluat atribuţiile, din câte se pare, a spus Louis, închizând uşa în urma lui. Pot folosi cheia să încui?

- Nu e nevoie, tocmai îi arătam generalului Marin locul.

- Dar nu şi încăperea asta, nu-i aşa?
- Ba da, şi încăperea asta. El e interesat şi nu te îngrijora, am încredere în el, deşi s-ar putea să nu pară demn de încredere în haina aceea rusească.
- Nu o face, din partea mea. Eram doar curios, a murmurat Alexei.

Ea s-a încruntat spre Louis, care se holba neîncetat la Alexei. De ce era atât de nepoliticos?
- Mi se pare că e nevoie de tine în curtea teascurilor, pentru livrarea sticlelor?
- Da, Madame Clicquot. Desigur, chiar acum.
- Bine, a spus ea.

El a plecat, trântind uşa după el.
- Cred că am călcat pe cineva pe coadă, a spus Alexei.
- Eu iau deciziile aici, a ripostat ea.
- Să ţin minte să nu te provoc vreodată.

El a deschis uşa.
- După dumneavoastră, Madame Clicquot.
- Aşteaptă aici, închide ochii.

Nicole a dat o fugă prin încăpere, aprinzând toate lămpile, la intensitate maximă. Locul îi dădea întotdeauna un val de entuziasm. Mesele au apărut în prim-plan, şir după şir de aur pur.
- Poţi să-i deschizi acum.

El a examinat mesele şi şi-a trecut mâna peste sticlele întoarse cu susul în jos.
- Ăsta a secretul tău? Aşa obţii tu claritate consistentă în şampania ta?

S-a plimbat înainte şi înapoi, admirând şirurile ordonate ale meselor de filtrare, în timp ce ea îi explica modul de funcţionare.
- E ca toate campaniile militare excelente. Incredibil de simplu, îţi dă un avantaj uriaş împotriva inamicului, dar nimeni nu s-a gândit la asta până acum. Asta îţi va

aduce o avere, atât timp cât vei continua să îi pui pe fugă pe derbedeii ruşi.

- Măcar unul dintre derbedei e bine-venit. Dacă aş putea s-o transport în Rusia, ar valora cât greutatea ei în aur.

- Nimeni nu cumpără din pricina războiului?

- E imposibil, exporturile franţuzeşti sunt complet interzise. Louis, pe care l-ai întâlnit chiar acum, a fost băgat în închisoare, ca spion francez, în ultima lui călătorie spre Rusia, şi nu îmi pot pune în pericol personalul, sau să risc confiscarea sau distrugerea încăr-căturii, dacă nu ajunge la destinaţie.

- Dă-mi voie să te ajut. Am ceva influenţă asupra ţarului, şi când o să ne întoarcem acasă, într-un final, toată ţara va fi într-o dispoziţie de sărbătoare.

El a mângâiat-o pe obraz.

- Asta ţi-a adus un pic de culoare pe faţă.

Atunci, ea l-a sărutat. A văzut cu ochii minţii luna strălucitoare şi aburul care creştea şi cobora în bucătăria Nataşei. Iar după aceea, a văzut lacrimi în ochii lui. El a împins-o deoparte.

- îmi pare rău, nu ar fi trebuit..., s-a bâlbâit ea.

- Eu sunt cel căruia ar trebui să-i pară rău. Nu, cel căruia *îi pare* rău...

- Nu trebuie să mai adaugi niciun cuvânt. Sunt atât de obişnuită să conduc lucrurile în modul meu, încât am crezut...

- Opreşte-te aici, să îmi pot păstra hotărârea, pentru binele tău şi al meu.

A oprit-o în faţa lui.

- Dă-mi voie să mă uit la tine; să mă uit la tine *cu adevărat.* Aici, jos, e o altă viaţă. Una în care existăm doar tu şi cu mine, şi toate lucrurile la care visăm sunt posibile. Afară, sunt imposibile.

A trecut o clipă, iar ea a văzut cealaltă viaţă în ochii

lui.

- E un briceag în buzunarul hainei tale. Dă-mi-l încoace, a spus ea.

A zgâriat ceva pe perete. *AM + B-NC.*

El i-a luat briceagul din mână şi a desenat o cometă dedesubt.

- îţi mulţumesc pentru plimbarea nocturnă prin lumea ta. Nu o voi uita niciodată, a spus el.

- Lumea mea are mai mult de oferit decât atât.

S-au ţinut de mână până când au ieşit la suprafaţă, clipind la lumina dimineţii.

Madame Olivier era în drum spre patiserie, cu coşul în mână.

- Ah, generalul rus şi viticultoarea franţuzoaică, în uşa pivniţei. Bună dimineaţa amândurora, dragii mei, *bonne journée!*

Şi-a continuat drumul, grăbită, înainte ca Nicole să apuce să-i răspundă.

- Trebuie să plec acum, *milaia.* O să-ţi creez şi mai multe probleme dacă mai rămân. îţi voi scrie un bileţel şi o să ne revedem.

Cutia poştală a fost plină de facturi a doua zi, şi în ziua de după, dar ea era ocupată, ca de obicei, *à pied* de dimineaţa devreme şi prăbuşindu-se în pat noaptea târziu, muncind pe rupte toată ziua şi petrecându-şi serile cu Menţine. Indiferent cât era de ocupată însă, nu se putea abţine să nu spere după bileţelul promis de el, sau să nu-şi dea voie să-şi imagineze un viitor împreună, între Reims şi Sankt-Petersburg, pe măsură ce imperiul vinurilor ei îşi întindea cârceii prin Rusia, ca o viţă-de-vie în creştere.

N-a primit veşti din partea lui, iar după o săptămână, a auzit zvonuri la patiserie că toate trupele ruseşti porneau

înapoi spre graniţă. Nu putea pleca aşa, fără să-şi ia rămas-bun, nu-i aşa?

Pinot era fericit să fie înşeuat şi călărit în galop până la tabără. Când a ajuns acolo, aceasta era părăsită. Nu rămăsese nimic, în afară de zone acoperite de cenuşa focurilor de tabără şi o sută de urme în formă de corturi pe câmpiile unde fuseseră. O pereche de soldaţi adunau gunoaie şi dărâmături, târând în urma lor sacii destinaţi acestui scop.

Ea i-a dat pinteni lui Pinot în direcţia celor doi bărbaţi, iar aceştia s-au oprit şi au salutat-o.

- Madame, a spus cel care avea mai multe medalii pe haină.

- *Bonjour, Capitaine.* Unde este restul lumii?

- Au plecat, Madame. Plecăm, în sfârşit, acasă. E un marş lung înapoi, dar e către fericire şi nu e prea devreme nici măcar cu o secundă. Fiul meu va împlini patru ani acum. Era un bebeluş nou- născut când am plecat.

- Aveam o afacere de finalizat cu generalul Marin. El când a plecat?

- El n-a mai fost pe aici toată săptămâna, Madame, dar nu e departe. E la vila lui Monsieur Moet, în Epernay. Cine îl poate învinui? E puţin mai mare decât un cort şi ei doi sunt prieteni vechi.

Pinot a tropăit, când şi-a înfipt mâna în coastele lui.

- De fapt, sunt disperat să pornesc la drum după ce termin aici şi să-i ajung din urmă pe băieţi.

Soldatul a cotrobăit prin buzunar şi a pescuit un bilet sigilat, mototolit.

- Dacă vă întoarceţi în Reims, pot să vă deranjez...? Mi-a spus să livrez asta înainte să plec, dar mi-ar economisi câteva ore.

Ea a clipit, văzând biletul. Pe el, era scris numele ei. S-a străduit să zâmbească.

- O coincidenţă fericită. E pentru mine! N-a uitat afacerea, în cele din urmă, iar eu sunt bucuroasă să-ţi pot economisi nişte timp, îţi doresc mult noroc, prietene. Du-te acasă, la familia ta, şi ai multă grijă de ei – ţi-ai câştigat pacea pentru tot restul vieţii tale.

El a mai salutat-o o dată, şi-a legat sacul şi trusa de cal şi s-a îndepărtat călare, fluierând împreună cu tovarăşul lui.

De îndată ce au dispărut din orizontul ei vizual, a desfăcut biletul. Erau trei cuvinte: *„îmipare rău”.* Şi, în fundul plicului, o unealtă rotundă de marcat dopuri, pe care era gravată imaginea unei comete. Exact ca aceea cu care legase numele lor pe peretele pivniţei.

Revelaţia a fost ca un pumn în stomac. Ea îi dăduse lui – şi acum lui Moet – mesele de filtrare.

CAPITOLUL 29

Mijlocul lui mai, 1814

O *altă viaţă*

Uşa de pe rue des Murs era cojită şi uzată; pereţii din vremea Evului Mediu erau umflaţi. Nicole îl cunoştea pe Louis de atâţia ani, dar nu fusese niciodată la el acasă. Rufe spălate se întindeau de-a lungul potecii, şi gunoaiele se adunau pe străzi, aterizând oriunde le azvârleau vecinii de la ferestre. Fusese atât de preocupată de propriile ei probleme, că nu se oprise niciodată să se gândească la situaţia celui mai apropiat şi mai credincios partener de afaceri al ei, iar el nu îi spusese niciodată vreo vorbă despre suma derizorie pe care o primea de la ea în aceste momente dificile.

Ea a bătut la uşă, şi i-a deschis soţia lui, Marta. Era mai slabă decât îşi aducea ea aminte, iar mâinile îi erau înroşite de muncă. Marta a încremenit.

- Madame Clicquot. Ce vă aduce aici?
- E Louis... Monsieur Bohne acasă?

Marta i-a făcut semn să intre dând din cap, iar Nicole s-a strecurat pe lângă ea pe coridorul îngust.

- îmi pare rău să vă deranjez acasă, dar este urgent.

- Aşteptaţi aici.

Accentul rusesc al Martei era mult mai intens decât al lui Alexei.

Louis a apărut în goană, închizându-şi nasturii de la gulerul cămăşii şi ştergându-şi buzele cu un şerveţel.

- Care e problema? a întrebat el.
- Avem un loc unde să putem vorbi?

Ochii lui s-au îngustat.

- Desigur, urmează-mă.

A condus-o până în salonul cu vedere la grădină şi i-a adus un scaun. Un căluţ de lemn jerpelit stătea în colţ, focul se stingea în cămin, la ferestre atârnau perdele confecţionate acasă, iar soarele se revărsa printre ele. O casă fericită, confortabilă. S-a simţit ca o intrusă.

- Ce s-a întâmplat? a reluat Louis.
- Am fost o proastă.
- Mă îndoiesc. îţi asumi riscuri, dar nu eşti proastă. Spune-mi.
- Ar fi trebuit să te las să încui uşa sălii de filtrare săptămâna trecută.

Expresia lui s-a întunecat.

- Te referi la cumpărătorul rus? Ce dracu a făcut?
- A văzut totul, ştie totul, şi acum locuieşte la Jean-Rémy, în casa lui. Nu am mai auzit nimic de el de atunci...
- Şi aşteptai vreun semn de la el?
- Cu disperare. Am fost atât de proastă. Şi după ce am trecut prin atâtea necazuri!

El şi-a pus mâna pe a ei.

- O femeie capabilă de dragoste şi să facă greşeli, ca oricine altcineva. Ţine.

Ea şi-a şters ochii cu batista lui şi s-a uitat pe fereastră. întreaga grădină era o parcelă cu legume, iar Marta dădea cu târnăcopul în pământul uscat. Louis şi-a tras mâna când Marta s-a uitat în sus spre ei.

- N-ar fi trebuit să vin.
- Mă bucur că ai facut-o. Nu e prima criză pe care am înfruntat-o vreodată. Secretul tău era oricum sortit să iasă la suprafaţă, mai devreme sau mai târziu, iar tu nu ştii încă dacă a ieşit.
- Ştiam că tu o să înţelegi, dragă Louis. Pot să văd că e nevoie de tine aici, cu familia ta, dar dacă eşti disponibil, am un plan care ar putea salva ceva din încurcătura asta. Calculez că mai avem *luni* de avantaj faţă de toţi ceilalţi, şi dacă putem fi primii care exportă în Rusia, şampania mea a impresionat deja suficienţi cumpărători de acolo pentru a rămâne pe prima poziţie. Dar asta ar presupune să te rog să te duci la Paris să faci o vizită tuturor oamenilor importanţi la care poţi ajunge şi să găseşti o metodă de a expedia şampania din anul cometei înainte ca oricine altcineva să aibă aceeaşi idee. Ştiu că îţi cer foarte mult, mai ales acum, când Parisul e în plină degringoladă. Aş fi fericită să mă duc eu, dar o femeie ar sări prea mult în ochi, cu toate interdicţiile şi...

Louis a ridicat mâna.
- Nu trebuie să mai adaugi niciun cuvânt. Bineînţeles că mă duc. Mi-ar fi venit mie ideea, chiar dacă n-ai fi avut-o tu. Am supravieţuit prin secetă, închisoare, revoluţie şi iminenţa falimentului. Asta nu e nimic, comparativ cu toate celelalte; e doar un mic impediment, atâta tot.
- E mai mult decât un impediment şi e numai vina mea. Am dat pe tavă singurul avantaj pe care îl aveam.
- O să găsesc o cale. Nu e numai vinăria, nu? Te-ai îndrăgostit de nemernicul acela. El nu te merită, dar asta nu e treaba mea.

S-a încruntat.
- E straniu cum ne-am îndrăgostit amândoi de ruşi şi cum suntem prinşi în capcana acţiunilor noastre, dar dacă lucrurile ar fi fost diferite...

Marta a apărut în cadrul uşii, ţinându-l de mână pe Mişa, o copie fidelă în miniatură a tatălui său, cu ochii mamei sale.

- Louis, *milaia,* Mişa întreba de tine.
- Bineînţeles, îmi cer scuze, trebuie să plec, a înghiţit în sec Nicole.

Rue des Murs s-a înceţoşat de la lacrimile ei. Marta avea absolută dreptate să lupte pentru mica ei familie. Louis era cel mai bun negustor din Reims, şi ar fi putut găsi un loc de muncă la orice comerciant de pe o rază de treizeci de kilometri, şi totuşi rămăsese neclintit alături de ea, iar Marta lucra pământul să pună mâncare pe masă din acest motiv. Acest plan *trebuia* să funcţioneze, pentru ea, pentru Louis şi familia lui, şi pentru toţi muncitorii care depindeau de ea.

*

Când Nicole a ajuns înapoi în pivniţe, Madame Olivier o aştepta în biroul ei. O brumă de pudră abia acoperea un ochi umflat de o vânătaie neagră.

- Ce s-a întâmplat? a întrebat Nicole.
- Arată mai rău decât se simte. Va trebui să am grijă să nu mai fiu atât de neîndemânatică cu uşa hambarului. El a zis că o s-o repare, dar zăvorul s-a desprins acum o săptămână, iar el nu l-a reparat. E complet vina mea că fac atâtea stricăciuni. îmi e mult mai simplu dacă nu mai aduci vorba despre asta.

Nicole s-a înfuriat.

- Acceptă sfatul meu: părăseşte toate acele zăvoare nereparate, cuie care ies şi scări rupte, de care bărbatul tău uită atât de des, şi nu te mai întoarce niciodată.
- Unele lucruri sunt mai importante decât câteva vânătăi – prefer să le fac faţă decât să invit scandalul, aşa

cum o faci tu, dacă nu te superi că o spun.
- Ce vrei să spui cu „aşa cum o fac eu”?
- Nu intenţionez să îmi bag nasul sau să bârfesc, dar nu mă pot abţine să nu remarc întâlnirile tale cu ultimul tău cumpărător, şi sclipirea din ochii tăi, pe care o văd atât de rar în ultima vreme, atunci când eşti în compania lui, ceea ce, trebuie să spun, se întâmplă mai frecvent decât permite decenţa.

Adorabila Madame Olivier iubea bârfa şi nu putea să-i reziste niciodată, dar avea mereu grijă să o protejeze.
- Dacă acesta este modul tău de a-mi spune să am grijă, nu e nevoie. Nu e absolut nimic între mine şi acel bărbat. De fapt, nu are cum să-ţi fi scăpat că întregul batalion a părăsit oraşul, împreună cu el...

- El nu a plecat, totuşi... L-am întâlnit acasă la Monsieur Moet. Un gentilom atât de încântător, şi l-a ofensat destul de grav pe Monsieur Moet cu laudele lui la adresa ta.
- La ce te referi?
- A fost ieri la degustarea de la Epernay. A *insistat* să spună că niciunul dintre vinurile lui Monsieur Moet nu aveau vreo şansă pe lângă ale tale, şi că nu va putea spera niciodată să învingă în această competiţie, iar Monsieur Moet a fost foarte neelegant şi i-a spus...
- Aş prefera să nu ştiu, a intervenit Nicole. Mi-e scârbă de toate astea. Dar îţi mulţumesc pentru informaţie, ca de fiecare dată. Nu mai e nevoie s-o faci, să ştii. Mă îngrijorez că eu sunt cauza ochiului tău înnegrit din pricina... învălmăşelii.
- Asta e problema mea, mulţumesc. Amuzant, nu-i aşa, că oraşului nu ar avea cum să-i fie mai indiferentă treaba asta, şi-a atins ea ochiul, icnind de durere, dar le

pasă de tine, unde te duci şi de unde vii, deşi nu e treaba nimănui şi nu faci niciun rău altora. Ei bine, eu trebuie să plec, dar m-am gândit că ar trebui să ştii, atâta tot.

- Şi îţi sunt recunoscătoare, Madame Olivier, îţi spun sincer. Doar că nu reuşesc să îmi revin atât de repede, cum obişnuiam.

Madame Olivier a scos un sunet de dezaprobare şi a sărutat-o:

- Nu e timp de asemenea vorbe, sus capul!

Apoi a plecat.

Nicole s-a prăbuşit în scaun, şi-a deschis registrul contabil, a tresărit la vederea tuturor sumelor în roşu şi l-a închis din nou, imediat.

A trecut o săptămână lentă. Aerul era la fel de stătut, cum se simţea şi ea, iar Nicole nu facea nimic. Gândul la pivniţe, sau la câmpii, sau la orice altceva care avea legătură cu afacerea era prea deprimant, dacă lua în considerare avantajul pe care se putea să-l fi dat celui mai mare rival. Tot ce avea de făcut era să aştepte să audă vreo veste de la Louis.

Stătea afară pe verandă, uitându-se leneşă la şirurile de lavandă şi încercând să nu se gândească, când Madame Olivier a urcat agitată cărarea, fluturând două scrisori.

- I-am promis lui Thomas de la oficiul poştal că le livrez eu, dacă tot am drum pe aici. Mă întreb de la cine sunt?

Nicole le-a înşfăcat din mâinile ei.

- Nu de la cine îţi imaginezi, dar îţi mulţumesc că te-ai abătut de la drumul tău, Madame Olivier.

- Ei bine, te las să le citeşti, a spus Madame Olivier, chinuindu-se să se uite la conţinut. Doar dacă nu ţi-ai

dori să aştept să răspunzi. Mă întorc în aceeaşi direcţie.

- Foarte amabil, dar mă descurc şi singură, mulţumesc.

Nicole a pornit în grabă spre biroul ei, să deschidă scrisorile în intimitate. Una era de la Louis, iar autorul celeilalte era prevestit de panglica scumpă definitorie – Theresa!

A deschis-o prima dată pe a lui Louis.

Acesta se afla deja în Paris şi, din câte se părea, oraşul era supraaglomerat, cu greu se putea găsi o cameră de hotel. El dormea pe un pat de scânduri la hotelul unui prieten, admitea el, deşi ea bănuia că, de fapt, nu avea fonduri pentru altceva. Suma infimă pe care îşi permisese să i-o ofere pentru călătorie era ridicolă. Trupele britanice şi ruseşti se aflau peste tot, pregătindu-se pentru călătoriile lor spre casă, dar întregul oraş se bucura de restaurarea ordinii. Louis urma să descopere mâine dacă putea să-şi asigure o audienţă la ambasadorul Rusiei şi, în acest scop, izbutise să găsească un loc în care să-şi agaţe unicul costum decent rămas, uşor uzat şi demodat acum, dar, cu toate acestea, respectabil.

S-a gândit la prima ocazie când l-a întâlnit pe Louis – obraji rumeni, o revărsare de bucle roşcate, haina zburlită din blană de lup şi cizme până la genunchi, radiind căldură şi camaraderie. Acum, părul lui se subţia şi tot ce mai avea era un costum uzat şi speranţă. Speranţă care se sprijinea numai pe umerii ei. Ea se ruga ca speranţa lui în ea să nu fi fost investită greşit.

Panglica de pe scrisoarea Theresei era lunecoasă şi netedă; trecuse mult timp de când pipăise un material atât de fin. A desfaşurat-o cu grijă pe birou – Menţine urma să fie încântată – şi a deschis scrisoarea.

Sunt aici, în Reims, am revenit în văgăuna ta mică

de la ţară. Parisul mişună de soldaţi şi mult prea multă politică plictisitoare, prin urmare, m-am refugiat în linişte. Suntem din nou prietene? Vino şi vizitează-mă de îndată în rue de la Vache.

Ca de fiecare dată etc.

A ta, Thérésa

Era o invitaţie irezistibilă.

Nicole a zăbovit un pic în faţa oglinzii, şi-a aranjat părul, şi-a ciupit obrajii şi a pornit în grabă spre vila cea mare din oraş a Thérései. Ultima oară când venise aici fusese cu Xavier, în întunericul nopţii. Indiferent unde se afla Thérésa, izul dulceag-bolnăvi- cios al scandalului nu era niciodată prea departe, şi urma să fie o diversiune bine-venită. Ce amărât de bărbat decăzuse din graţiile ei de această dată?

- Ai venit! Deci, *suntem* din nou prietene, a exclamat Thérésa şi a strâns-o în braţe atât de intens, că i s-a desfăcut cocul. L-a legat înapoi.

- Bineînţeles. Ştii doar că nimeni nu-ţi poate rezista prea mult timp.

Nicole era conştientă că nu va mai putea fi niciodată la fel de relaxată în compania Thérései. Dar era mult prea amuzantă. Când Thérésa era în oraş, aducea culoare şi o undă de pericol, iar Nicole n-ar fi putut îndura s-o elimine cu totul din viaţa ei.

- Ah, nu fi caraghioasă. Vino după mine.

A condus-o rapid prin casă, s-au aşezat amândouă comod pe canapelele din sera de portocali, apoi Thérésa a cerut ceaiul englezesc, la modă. Arăta la fel de proaspătă ca în prima zi în care o întâlnise, cu nouă ani

în urmă. Nici măcar nu putea să numere câţi soţi se perindaseră de atunci.

Thérésa a luat-o de mână.

- Ultima oară când ne-am văzut, tu şi adorabila ta Menţine eraţi într-o evadare dramatică din Paris. Tu spui că viaţa ta e plictisitoare, comparativ cu a mea, dar mereu ţi se întâmplă *ceva* glorios de scandalos. Trebuie să-mi povesteşti toate bârfele recente.

- O, sunt doar cele obişnuite. Afacerea mea e în genunchi şi întregul oraş se desfată pe seama nenorocirii mele. E ceea ce cred ei că merit pentru că am nechibzuinţa de a munci să-mi asigur existenţa.

- Ţţţ, draga mea. Observ cumva că scânteia l-a părăsit pe licuriciul meu rural?

- Am avut câteva succese, dar dezastrul nu e niciodată prea departe.

- Te referi la prietenul tău, generalul Marin?

- Nu începe şi tu, chiar asculţi bârfele din oraş?

- Am aflat totul despre modul cum ai alungat de una singură zece derbedei prusaci, ai fost salvată de generalul lor, şi de atunci, el îţi cumpără vinul de parcă ar fi apă şi te urmează peste tot ca un căţeluş.

- Partea asta din urmă ţi s-a transmis *extrem de* greşit.

- Nu cred una ca asta, *chérie.* Am auzit-o chiar de la omul cu pricina.

- Nu-mi spune că şi el e încă unul din lunga ta serie de victime?

- Alexei! El mi-a fost prieten de când mă ştiu. Nu te uita la mine aşa, nu genul *ăla* de prieten. Desigur, omul trebuie să încerce, dar el era mult prea al dracului de onorabil pentru aşa ceva.

în pofida a tot ce se întâmplase, Nicole a fost invadată de uşurare.

- Putem schimba subiectul?
- Aşadar, chiar *eşti* puţin îndrăgostită de el. Şi el de tine, deşi a făcut tot ce a putut să nu-ţi arate. Ascultă-mă, îl cunosc. E însurat şi, spre deosebire de majoritatea celorlalţi bărbaţi, e loial până la final, oricare ar fi tentaţia. Soţia lui are nevoie de el, iar el nu vrea să permită ca ea să fie luată din casa lui şi băgată într-un azil, deşi Dumnezeu ştie că ar fi locul cel mai potrivit pentru ea. Nu a mai fost niciodată aceeaşi, după ce fiul lor a murit pe câmpul de luptă, în braţele lui Alexei. L-a privit cum sângera până la moarte, fără să-l poată ajuta cu nimic. Am auzit că a plâns ca un copil, iar soţia lui s-a prăbuşit când a aflat. De atunci, ea e ca un strigoi, vie, dar lipsită de viaţă.

Totul a căpătat sens. El încercase să-i spună în atâtea moduri, în ziua de la piaţă, când a văzut-o cu Menţine, în drumul spre magazinul de rochii; desenul cu răţuşca absentă; expresia constantă de durere din ochii lui.

- A vrut să te ajute, dar nu-şi dorea să ştii.
- Nu înţeleg. Nu există nimeni în Franţa care să-şi dorească să eşuez mai mult decât Jean-Rémy, iar Alexei a făcut tot ce i-a stat în putere să-l ajute cu *această* ambiţie.
- Dă-mi voie să ajut eu puţin cu rezolvarea lucrurilor, a intervenit Thérésa.

înainte ca Nicole să poată protesta, aceasta a condus-o prin sala mare de bal, până în următoarea încăpere.

- Vă voi lăsa între patru ochi, să discutaţi, a spus Thérésa.

Alexei era acolo, stând neliniştit în apropierea şemineului. A sărit în picioare.

- Plec mâine la Paris, şi de acolo înapoi spre graniţă, până în Rusia. îmi doream să îţi explic.
- Ar fi trebuit să-mi spui că ai o familie.

S-a surprins inclusiv pe ea însăşi, când i s-a adresat pe

acest subiect, chiar înainte să-i arunce în faţă faptul că a dezertat la Moët.
- Nu voiam să distrug magia.
- Mă bucur că ai simţit şi tu acelaşi lucru.
- Thérésa mi-a dat ceva, a spus el.

Abia atunci, Nicole a remarcat săculeţul de piele pe scaunul pe care fusese aşezat Alexei.
- Colierul Thérései din partea ţarului! De unde îl ai? Ultima oară când l-am văzut, era încuiat în sertarul meu de la birou.
- Mi-a spus că l-ai furat de la ea, şi atunci ea l-a luat înapoi. Nu mă întreba cum. Are mai multă minte pentru manevre decât orice altă persoană pe care am cunoscut-o în întreaga mea carieră militară. Nu fi supărată. Eram îngrijorat că nu vei avea încredere în mine, iar ea a zis că asta o să ajute.

El i-a întins colierul.
- E dovada că sunt de partea ta. Ştii că l-aş putea folosi să obţin o serie de favoruri, sau l-aş putea vinde lui Moët, dar ţi-l ofer ţie.

Ea l-a luat, încă nesigură dacă poate avea încredere în el.
- Ce naiba ai căutat acasă la Jean-Rémy?
- El m-a invitat, iar eu am acceptat. Am văzut că te zbaţi, că tot oraşul e împotriva ta, că unul dintre cei mai influenţi producători de vinuri din ţară e ferm hotărât să te distrugă, şi am vrut să fac ceva în privinţa asta. El crede că négociez o înţelegere pentru el să îşi exporte şampania-cometă în Rusia, înainte ca tu să te gândeşti la asta. Tot acel timp cât el se bazează pe mine că o să-l trec peste interdicţiile comerciale până la Sankt-Petersburg înseamnă timp în plus în avantajul tău. Adevărul este că nu am atâta influenţă câtă crede el când vine vorba de chestiuni comerciale.

Nicole s-a uitat la colier şi a zâmbit. Putea să fie cea

mai mare lovitură a ei de până acum.

- *Asta* îţi dă toată influenţa de care ai nevoie.

Ea a sărit în picioare, să poată gândi cât mai limpede şi să examineze planul pe care tocmai îl contura în minte, din toate unghiurile.

- înţeleg că tu eşti unul dintre cei mai de încredere generali ai ţarului? Că poţi face ca un mesaj să ajungă la el, când alţii nu pot.

- Da, există linii de comunicare deschise pentru mine, aşa e.

Putea să se încreadă în propria ei inimă, până la urmă. Raţionamentele ei din pivniţă, când Alexei şi ea se plimbaseră toată noaptea, iar ea îi arătase mesele de filtrare, fuseseră corecte. Nicole şi-a pus colierul şi a făcut câteva piruete pentru această revelaţie îmbucurătoare.

- Spune-mi, iar eu o să fac orice îmi ceri pentru ca să te văd atât de lipsită de griji, a izbucnit el în râs.

- Ţarul nu va dori ca un cadou atât de extravagant oferit altei femei să ajungă pe mâini greşite. Şi, desigur, în calitatea ta, ca unul dintre cei mai loiali servitori, poţi să te asiguri că nu se întâmplă... contra unui preţ.

- Despre ce preţ este vorba?

- Louis e la Paris şi încearcă să obţină o audienţă la ambasadorul rus. Poate, cu ajutorul acestui colier, Louis va descoperi că ambasadorul îi va permite, în mod miraculos, toate exporturile pe care le putem transporta în Rusia în următoarele şase luni, în timp ce interdicţia comercială e încă în vigoare. Veuve Clicquot va fi singurul vin franţuzesc permis să intre în ţară, cu şase luni înaintea concurenţilor săi, incluzându-l aici pe vechiul meu prieten Jean-Rémy.

- îl cunosc bine pe ambasador, şi e foarte priceput în a repara năzbâtiile ţarului. Călătoresc spre Paris mâine, apoi adun armata pentru Rusia. E un moment perfect

pentru mine să livrez mesajul de-a lungul lanţului ierarhic. Thérésa a avut ideea că acest colier te va ajuta, cumva. Asta e partea cea mai uşoară, frumoasa mea producătoare de vinuri. Dar cum o să îndur eu să te părăsesc, pe tine şi imperiul tău magic de farmec şi comerţ?

- Atunci, nu o face. Rămâi, obţine-ţi încă un tur al datoriei în Franţa.

S-ar fi putut pierde în ochii lui negri, fierbinţi precum cărbunii.

- Dacă aş fi fost egoist, aş fi putut rămâne. Dar mi s-au întâmplat prea multe ca să mai pot face vreodată fericită o altă persoană, şi nu ţi-aş putea face rău, frumoasa şi hotărâta mea alchimistă. Eu sunt căsătorit cu suferinţa mea, iar tu, cu podgoriile tale. Dar într-o altă viaţă...

S-a întrerupt pentru a pune lemne pe foc.

- Ar fi trebuit să iau lanţul şi să îmi văd de drum. Dar nu puteam să plec fără să-ţi spun că sunt de partea ta şi cât de dureros de grea e despărţirea.

- Nu încă! a exclamat Nicole. Tu ştii totul despre mine. Mai stai puţin. Spune-mi ceva despre tine, să mă pot gândi la tine când vei fi plecat.

El i-a povestit despre Rusia, despre modul în care ceaţa se agăţa de lac dimineaţa devreme, despre profesorul particular francez, care ajutase la creşterea lui şi îl învăţase să deseneze, să observe culorile şi detaliile. De asemenea, îl învăţase limbajul de specialitate şi tot ce era de ştiut despre vinurile franţuzeşti.

I-a dezvăluit numele fiului său. îl chema Nikolai şi fusese pasionat de pescuit şi de echitaţie. Obişnuia să-i spună lui Alexei că iubirea pentru el e mai înaltă decât cel mai măreţ copac şi mai vastă decât lacul, cel căruia

nu-i puteai vedea malul opus. Alexei îi promisese că nu i se va întâmpla nimic rău cât timp era alături de el, tatăl său.

A înteţit din nou focul, şi s-a întors cu faţa spre ea:

- Am fost fermecat de tine din momentul în care ai intrat în acea cafenea din Paris. Modul în care te mişcai printre mese cu paşi atât de rapizi, trăsăturile tale delicate, de spiriduş şi focul din ochii tăi. Când te-am văzut luptându-te cu oamenii mei la intrarea în pivniţele tale, a fost prima oară de la moartea lui Nikolai când am simţit ceva. Eram furios pe oamenii mei. Iar tu arătai atât de hotărâtă şi de înspăimântată; nu-mi doream decât să te iau în braţe şi să te ţin strâns pentru totdeauna.

- Mai ştii cealaltă viaţă despre care mi-ai vorbit, care mă are pe mine în ea şi pe nimeni altcineva?

El a zâmbit.

- Ştii că, în Rusia, trebuie să plătim o răscumpărare pentru miresele noastre?

- Cred că darul întregii pieţe de şampanie a Rusiei e suficient în acest caz.

- Am crezut că o să refuzi să-mi mai vorbeşti vreodată.

- Mi-e imposibil. Dar tu o să pleci mâine. Oare o să ne mai întâlnim vreodată?

El a clătinat din cap.

- Poţi trăi o viaţă într-o noapte? a întrebat Nicole.

El a ridicat o pernuţă roz.

- După răscumpărare, o pânză de culoarea trandafirilor e aşezată peste capetele tinerilor căsătoriţi.

Alexei a condus-o în noua sală de bal a Theresei, o creaţie opulentă din plăci de aur şi oglinzi; o simplă iluzie, era conştientă de asta. El a luat două lumânări din felinare, le-a aprins şi i-a dat una dintre ele.

- Ţine-o în faţa ta.

A ridicat pernuţa roz peste capetele lor şi a luat-o de braţ.

- Acum, mergi foarte încet.

în oglinzi, se reflectau de o sută de ori, şi nenumărate alte vieţi erau posibile.

- Acum, stăm pe pânză. Asta înseamnă că suntem căsătoriţi şi, tradiţional, acesta e momentul când te sărut.

- Noi, francezii, suntem revoluţionari, dar nu ne deranjează să respectăm tradiţia în momente speciale.

El a luat-o strâns în braţe, s-a oprit să zâmbească acestui noroc pur al acelei clipe, cu ochii lui amari plini de dorinţă, apoi a sărutat-o. Afară, cerul a căpătat nuanţe de indigo, iar oglinzile au reflectat-o, în- văluindu-i într-un întuneric plin de şoapte.

- Am o *dacea* rustică, a murmurat Nicole, retrăgându-se. O căsuţă mică printre viile din Bouzy. E perfectă pentru o lună de miere.

- Mâine pornesc spre graniţă.

- Atunci, avem cel puţin douăsprezece ore, şi putem transforma fiecare oră într-un an.

- Ştii că eu nu dorm?

- Cine doarme în noaptea nunţii?

- Eşti sigură? Nu îţi pot oferi decât această seară.

- Foarte rar, soarta îţi trimite în cale ceva ce te poate face fericit, chiar dacă e greşit, şi ştii că trebuie să îl înhaţi, pur şi simplu, apoi te gândeşti mai târziu la restul.

S-au plimbat până la Bouzy de-a lungul câmpiilor, pe potecile secrete pe care Nicole ştia că era, practic, imposibil să întâlnească pe cineva. Licuricii le-au luminat calea în zonele cu vegetaţie deasă, creându-şi propriile constelaţii în tufişuri.

Au vorbit despre speranţele şi fricile lor, despre vieţile şi iubirile lor şi despre cum ar fi fost dacă s-ar fi cunoscut într-o lume diferită. Au visat despre universul imposibil

pe care l-ar fi creat, plin de minuni, magie şi dragoste.

La căsuţa din Bouzy, el a luat-o în braţe şi a trecut-o pragul, apoi a urcat scările cu ea. Pe întuneric, a facut-o să se simtă ca zahărul topit. Când s-a trezit dimineaţa, el era acolo, privind-o.

- Mă uitam la tine cum respiri.

Răsăritul crea o dungă stacojie la orizont, iar ei stăteau întinşi în pat fără să vorbească, ascultând corul matinal al păsărilor şi priveau cum soarele se ridică deasupra ceţii. Un roi de efemeride s-a ridicat spre cer în faţa ferestrei; lumina le transforma aripile transparente în dantelă delicată. Aceste creaturi trăiau ani în şir în noroiul albiei râului, apoi aveau o singură zi strălucitoare în bătaia soarelui, îi simţeau căldura, explorau câmpiile verzi, legănatul grânelor, stânjeneli de pe margini, puful de hasmaţuchi, crengile ţepoase îngreunate de florile de mai, şi îşi găseau dragostea în roi. Nicole a înţeles că o singură zi este suficientă.

CAPITOLUL 30

Iulie 1814

Klikoskaia

Zece mii de sticle de şampanie-cometă trimise în Rusia! Ca prin vis, Nicole le-a urmat, i-a şoptit fiecăreia în parte dulci nimicuri în noapte. Erau în siguranţă cu Louis. El îşi pusese întreaga lui viaţă în joc pentru acest moment, iar ea era ruşinată de faptul că trebuia ascuns pe un vas olandez ca un infractor, folosindu-şi propria haină ca pe o pătură, şi întreţinându-se din porţii de mâncare infime, cumpărate cu banii lui Alexei.

Veştile erau intermitente şi lente. Ea îşi imagina naufragii, explozii de sticle, jafuri. Chiar şi beneficiind de protecţia rusească, erau atâtea lucruri care puteau merge prost.

Pe moment, drumurile comerciale erau numai ale ei. Nimeni din Reims nu fusese mai înţelept decât ea, iar Nicole a profitat de oportunitate să confişte piaţa.

Când Xavier a apărut în goană prin curtea teascurilor, fluturând o scrisoare, ea a alergat să-l întâmpine. El i-a

aruncat-o în mână.

- E de la Louis. Dar uită asta pe moment. Pasărea bătrână zace, şi se crede că îşi dă ultima suflare.

- Cine? Mă îngrozeşti!
- Nataşa. Te voi lua acum în trăsură şi eu conduc caii – şi, măcar o singură dată, fa bine şi nu te mai contrazice cu mine!

Nataşa părea minusculă în patul imens, părul ei lung, gros şi cărunt acoperea perna, ochii îi mai străluceau încă, dar chipul ei era diferit, disproporţionat. O linie de sare înconjura patul şi sute de lumânări ardeau în încăperea înăbuşitoare.

Nicole a îmbrăţişat-o:
- Nataşa, ce s-a întâmplat?
- Nu face asta! Linia de sare nu trebuie să se întrerupă!

Ea a mângâiat obrazul Nataşei.
- Nu te îngrijora, n-am atins-o.
- Sunt aici, dar nu pot traversa linia, a murmurat ea.
- Cine, *chérie?*
- Aristocraţii care l-au omorât pe Daniel al meu. Restaurarea, la dracu'. Acum, mă caută pe mine, dar nu pot trece de linia de sare.
- Bineînţeles că nu pot ajunge la tine. Nimeni nu a putut vreodată.

Nataşa a zâmbit cu jumătate de gură, iar inima lui Nicole a început să bată de frică. A înşfacat-o de mână.
- Nu-ţi fie frică, sunt pregătită. Maman e aici, a şoptit Nataşa.
- Dar *eu nu sunt* pregătită. Te cunosc, te poţi recupera prin *voinţă.* Dă-mi voie să sting câteva dintre aceste lumânări şi să deschid câteva ferestre. Nu se poate respira pe aici.
- Nu atinge nimic. Totul e aşa cum trebuie să fie.

Nataşa a închis ochii.
- Lasă-mă în pace, atâta tot. Sunt fericită. Am copt o sută de mii de franzele şi am economisit fiecare sfanţ ca să-mi pot permite atâtea lumânări. Şi încetează cu

lacrimile alea. Vreau să aud totul, înainte să plec. *Totul.* Trimite-mă pe lumea cealaltă cu veştile bune pe care le ai în buzunar.

Scrisoarea lui Louis. Uitase complet de ea.

- A ajuns până în Rusia. Dar, te rog, Nataşa, nu acum...
- Ştiam că o să ajungă. Norocul din est. Spune mai departe.
- Primele sticle de pe corabie s-au vândut cu douăsprezece ruble fiecare! A vândut sute de lăzi chiar atunci şi acolo, în port, pentru pumni de bani, şi cumpărătorii s-au încăierat pentru a fi primii. Acum, e cazat la hotelul din port, nu poate face niciun pas mai departe. Sunt disperaţi, stau la coadă în faţa hotelului său zi şi noapte, iar el îi face să se ploconească pentru şampania mea.
- Nu e nimic mai mult decât ceea ce meriţi. Şi generalul Marin?
- El era chiar în miezul evenimentelor, dirijând tot procesul ca pe o campanie militară. Oare o să-l mai văd vreodată?
- Eu nu îl văd decât pe Daniel. El mă aşteaptă. Asigură-te că mă vor face frumoasă pentru el când mă întind pe catafalc.

Nataşa şi-a întors privirea.

- Nu te duce, Nataşa. Te rog, rămâi.
- Mă duc când mă duc. Tu o să fii fericită, ăsta e un lucru pe care îl ştiu sigur, dar înainte, mai sunt două probleme. Vezi cutia de pe măsuţa mea de toaletă? Deschide-o... Nu strica linia de sare! Scoate documentul împăturit.

Nicole l-a examinat. Nataşa le lăsa lui Emile şi lui Marie, prin testament, patiseria.

- Marie e prea bătrână ca să mai muncească pe câmp, iar Emile iubeşte locul ăsta. Marie a luptat pentru

revoluţie şi îl merită. Vino înapoi aici şi stai lângă mine.

Nicole şi-a lipit obrazul de al ei.

- Fii bună cu Jean-Rémy, Babouchette, a şuierat Nataşa. Iartă-1. N-a făcut decât să te iubească prea mult, în modul lui arogant. Acest oraş e prea mic pentru duşmănii, iar el nu se mai poate lupta cu tine.

Nicole a înclinat din cap, să-i facă pe plac. *Niciodată,* şi-a spus ea.

Nataşa i-a prins faţa în palme.

- Minţi. Promite! Jean-Rémy mi s-a destăinuit de-a lungul anilor. Acest lucru te va surprinde, ştiu. într-un anumit punct din vieţile lor, toţi locuitorii acestui oraş au sperat că le pot prezice viitorul – bogaţi, influenţi şi săraci deopotrivă. El te iubeşte în modul lui neobişnuit, iar când va afla că l-ai învins cu adevărat, va trebui să fii generoasă. Fii mai bună decât el.

Nataşa a cotrobăit sub pernă.

- Un ultim lucru.
- Nu spune că e ultimul, a şoptit Nicole.
- Ssst, lasă-mă să termin, e important.

Nataşa a luat-o de mână, i-a aruncat o punguţă de catifea în palmă şi i-a închis degetele în jurul ei.

- Nu o deschide decât atunci când o să ştii că a sosit momentul. Nicole a strâns-o de mână.
- Asta pot să promit.

O lumânare a pâlpâit din pricina şiroiului de ceară şi s-a stins.

- O aprind eu din nou pentru tine.
- Nu! Las-o stinsă, aşa trebuie să fie. Ştii de acum să nu mă mai contrazici şi că am mereu dreptate.

Nataşa a izbutit să zâmbească, dar respiraţia ei a devenit superficială.

- E momentul, a şoptit ea.

Lumina a scăzut, iar Nicole a ţinut-o strâns în braţe.

A plecat aşa cum a anunţat că o va face, s-a prăbuşit tăcută şi moale, cu ochii larg deschişi. întocmai ca în timpul vieţii ei, a văzut totul.

Xavier a găsit-o pe Nicole ghemuită lângă ea. Afară era întuneric. Pierduse socoteala timpului, dar tăcerea era luminată de spirite. El şi-a făcut cruce.

- Am crezut că va fi aici pentru totdeauna. Vino, dă-mi voie să te conduc acasă.

Nicole i-a făcut semn să plece. A rămas acolo toată noaptea, a aprins din nou lumânările, când acestea au sfârâit, a refăcut linia de sare, a periat părul Nataşei, a înfăşurat-o în şalul ei rusesc roşu, s-o facă frumoasă pentru Daniel.

- Transmite-i lui Daniel dragostea mea, a şoptit ea.

Oare chiar Nataşa era înlăuntrul sicriului masiv şi închis la culoare? Se terminase totul? Preotul a întors privirea cu discreţie când Nicole a ridicat punguţa cu sare pe care Nataşa i-o lăsase pentru acest moment. A conturat o formă de opt deasupra sicriului, iar sarea s-a împrăştiat, s-a ridicat şi a format o ceaţă.

Mademoiselle Var şi Madame Olivier din comisia secretă de degustătoare s-au sprijinit una de alta şi au aruncat un dop pe pământ, deasupra sării.

- *Curaj!* au strigat ele, repetând cuvântul pe care îl foloseau după prima înghiţitură, în sesiunile lor de degustări.

Soţul lui Madame Olivier i-a azvârlit o privire răutăcioasă. Fără îndoială că o va face să plătească mai târziu cu o vânătaie.

Marta a lui Louis a aruncat peste sare şi peste dop o crenguţă de muşeţel, favoritul Nataşei, şi a murmurat o rugăciune rusească, aranjându-şi vălul peste noua ei

pălărie scumpă. O duceau mai bine, datorită lui Veuve Clicquot et Compagnie. Marta şi Nicole au schimbat zâmbete înlăcrimate, iar Nicole i-a mulţumit în tăcere Nataşei pentru această nouă *entente cordiale.* Chiar şi după moarte, Nataşa continua să repare tot.

Salută Sankt-Petersburg din partea mea, a şoptit ea şi a închis ochii, să-şi reţină lacrimile. O mână pe umăr a luat-o prin surprindere.

- îmi pare rău pentru pierderea ta. Dacă pot face ceva...

Ea a clătinat din cap şi a făcut un pas în spate.

- A fost o prietenă bună, a continuat el. Nu doar pentru tine, ci pentru toţi cei pierduţi şi neajutoraţi din oraş. A făcut sacrificiul final pentru revoluţie. N-o să uit niciodată imaginea ei din piaţă, în acea zi, legănându-l pe soţul ei care murise.

Fii mai bună decât el, i-a reamintit Nataşa.

- Am crezut că va fi în stare să sfideze moartea cu toate vrăjile şi amuletele ei, a spus Nicole.

Jean-Rémy şi-a privit îndelung pantofii.

- Ea m-a rugat să-ţi spun ceva.

- O?

Nataşa nu i-ar fi trimis niciodată mesaje prin el.

- Mă duceam pe la ea să îmi prezică vremea; avea o intuiţie incredibilă în privinţa acestor lucruri. Eu am fost cel care l-a trimis pe Xavier după tine când am văzut că e atât de bolnavă. M-a pus să promit că o să fac ceva pentru tine, în schimbul protecţiei pe care mi-o va oferi de pe lumea cealaltă.

El şi-a dres vocea.

- Sigur, nu cred în tot acest hocus-pocus, dar cuvintele unei femei muribunde nu au cum să nu aibă rezonanţă. Am fost arogant...

- Da, ai fost.

- Nu am vrut decât să te protejez, dar se pare că *eu* aveam nevoie de protecţie faţă de *tine.* Războiul s-a terminat. Oraşul ăsta are nevoie de tot succesul pe care îl poate obţine, iar Reims este al tău acum, în aceeaşi măsură în care este al meu.

El i-a întins mâna.

- Facem pace?

Ea a aruncat o privire înapoi, spre mormânt. Participanţii la înmormântare începeau să se risipească, să se întoarcă la vieţile lor.

- Facem pace.

Ea i-a strâns mâna.

- Pentru viitor şi pentru noi prietenii.

El a zâmbit.

- Pot înceta acum să îngrijesc viile acelea Pinot pe care mi le-ai dat. Cei mai proşti struguri pe care i-am gustat în viaţa mea.

- Măsuri disperate... îmi pare rău.

- Am ceva pentru tine, a spus el, şi i-a întins un document uzat.

Certificatul de deces al lui François, ultimul act de magie al Nataşei. Şi nimic nu se compara cu succesul de a dobândi noi prieteni în locuri neaşteptate, cel puţin atât timp cât lucrurile mergeau bine.

- Ah, cei doi producători de vin ai mei preferaţi, în armonie perfectă, ce drăguţ să vă văd împăcaţi. Exact aşa cum ar trebui să fie. Mi-aş dori ca Nataşa să fie acum aici, să fie martoră la acest moment fericit. Ei, hai, draga mea. Dacă te încrunţi aşa, o să faci riduri.

- Thérésa! Nu mi-aş fi imaginat niciodată că o să vii!

- Eşti surprinsă, *ma belle?* S-o învinovăţim pe Nataşa. Nu mă întreba dacă vreuna dintre vrăjile ei a funcţionat vreodată, dar iată-mă.

Jean-Rémy s-a înclinat şi s-a îndepărtat. Thérésa era

un corb strălucitor în rochia ei de pene negre, cu un decolteu mai adânc decât s-ar fi cuvenit. Un bărbat bolnăvicios într-o cămaşă cu volane o însoţea.

- Aproape că am uitat. Fă cunoştinţă cu noul meu companion, Xavier de Bourbon.

- Bourbon? Putem vorbi puţin între patru ochi? a întrebat Nicole, în timp ce o trăgea pe Theresa deoparte. E rudă cu bătrânul rege?

Theresa a chicotit batjocoritor.

- N-aş fi crezut niciodată că un individ atât de gras şi de corupt ca bătrânul Ludovic al XVIII-lea va avea din nou un loc în Franţa, dar, iată, vezi şi tu. Bineînţeles că are conexiuni. Doar nu crezi că mi-aş pierde timpul cu un caraghios ca ăsta, dacă nu m-ar conduce direct spre noul rege.

- Ştii că Nataşa îi ura pe aristocraţi. Poate că a sosit momentul să te întorci din nou la Paris, unde îţi e locul.

- Nataşa ar fi înţeles. Nu am nevoie de bani – mulţumită investiţiei mele în minunata ta afacere –, dar viaţa e *plictisitoare* dacă omul nu e în centrul puterii.

Theresa s-a aplecat spre ea, i-a alintat gâtul cu buzele.

- Aş rămâne, dacă mi-ai cere-o, a şoptit ea.

- Te-ai plictisi de mine şi de oraşul ăsta mic, a zâmbit Nicole.

Theresa a mângâiat-o pe obraz, şi-a făcut cruce lângă mormânt, apoi s-a îndepărtat lin, într-o postură devastată de durere, susţinută cu greu de Bourbon-ul ei.

Preotul conducea procesiunea înapoi prin cimitir. Nicole i-a trimis un ultim sărut Nataşei şi s-a alăturat şirului. Toată lumea, în afară de ea, avea o persoană apropiată alături, dar Menţine o aştepta acasă, iar Nataşa n-ar fi dorit ca aceasta să fie tristă. Nicole şi-a ridicat bărbia şi s-a desprins din procesiune, a deschis zăvorul cu arc de pe porţile cimitirului şi a ieşit, luând-o

spre podgorii.

în septembrie, când ultima sticlă bună de băut a ajuns în siguranţă în Rusia, iar muncitorii au plecat acasă, după sosirea serii, Nicole a dansat polca prin pivniţele goale. Era înflăcărată din cauza schimbării radicale a destinului lor. Scrisorile lui Louis erau o încântare: *abcesul ultimilor doisprezece ani a fost, în sfârşit, curăţat. Nu pot să-ţi spun cât e de plăcut să-ţi dau veşti atât de bune, inima mea explodează de fericire când îţi aduc balsamul care să aline rănile pe care n-ai făcut nimic să le meriţi....*

Regiunea Champagne şi-a câştigat o popularitate fantastică odată cu reîntoarcerea trupelor. Lăzi de mere Pippin şi pere Rouselette se îngrămădeau pe la graniţe, iar Emile şi Marie întreţineau o piaţă neagră înfloritoare, cu prăjituri *nonnette* de Rémois, până când încasările lor au dat pe dinafară.

Nicole şi-a studiat registrul contabil. Totul era pe negru acum, muncitorii ei loiali primeau salariile duble pe care le promisese. în curtea teascurilor, furgoanele se îndoiau sub greutatea livrărilor, expediate pe furiş, sub protecţia nopţii.

Frunzele de viţă se transformau. Se apropia vremea culesului, iar ea fusese numită recent membră a comisiei de degustători, alături de Jean-Rémy şi de restul. Singura femeie acceptată vreodată în acel cerc intim. în butoaie, vinul nou intrase în fermentaţie, exact cum trebuia să o facă şi, afară, o lună coaptă şi portocalie străjuia deasupra viilor, un semn bun pentru recolte şi pentru Reims.

Dincolo de mare, şampania Veuve Clicquot schimba posesorii dându-se pe o sticlă mai mult decât salariul unei luni de muncă, iar în Sankt-Petersburg toţi o

numeau Klikoskaia. Generalul Marin avusese ideea numelui, iar acesta se lipise, după spusele lui Louis, seducându-i pe potenţialii cumpărători cu poveşti despre spiritul ei şi eleganţa cu care îşi producea vinurile.

A ales o sticlă din lada de şampanie-cometă pe care o păstrase pentru sine, pentru ocazii speciale, şi şi-a trecut degetul mare peste însemnul cometei desenate de Alexei, gravată pe dop. *Te păstrez pentru el,* a şoptit ea, întrebându-se dacă el se apropiase din nou de soţia lui, şi dacă imaginea câmpiilor şi clădirilor bine cunoscute din ţara lui natală îi accentuase suferinţa.

A strecurat sticla înapoi în ladă. *Nu mă uita.*

în acel moment, i s-a revelat – şi singurătatea era devastatoare – că era greu de crezut că va deschide vreodată sticla, să o împartă cu Alexei. Se lăsa seara, aerul toamnei era umed şi răcoros, iar ea se afla aici, având doar sticle şi registre pe post de companioni.

Toate acestea, pentru ce? A aprins o lumânare, să alunge întunericul, iar aceasta s-a agitat, ca şampania, când flacăra a sărit şi s-a luminat. Nataşa spunea mereu că poţi să vezi lumea într-o flacără. A privit intens. Nu vedea nimic, doar un arc albastru şi translucid, care ardea uniform pe fitil, iar valul de lumină de deasupra devora aerul. Ceara a început să curgă şi lumânarea s-a stins, deşi nu o atinsese nici măcar cea mai uşoară adiere. Desigur!

Nicole a înşfăcat cheia cea mică, pentru compartimentul secret al biroului ei, şi a bâjbâit după punguţa de catifea pe care i-o dăduse Nataşa. După ce a reaprins lumânarea, a deznodat şnururile şi a privit înăuntru.

Colierul ei cu licurici şi un bileţel.

> *L-am păstrat în siguranţă pentru tine şi am garantat pentru el cu patiseria mea. împlineşte promisiunea pe care i-am făcut-o bunului meu*

prieten, proprietarul casei de amanet, şi dă-i banii înapoi. Acum, îţi poţi permite să o faci.

Diamantul galben a creat prisme când l-a ridicat spre lumină. Ultimul cadou al lui François, înainte să moară.

Dacă voi muri înaintea ta, aminteşte-ţi de mine prin el. Apoi i-l aşezase pe piele şi îi aranjase catarama pe ceafă. *François transforma întotdeauna cele mai întunecate zile în unele minunate,* gândise ea, în timp ce el îi zâmbea imaginii ei reflectate în oglindă.

Şi-a pus colierul. Bijuteria s-a încălzit la contactul cu pielea ei. Apoi a ieşit afară. O lună imensă de recoltă domnea deasupra podgoriilor, iar strugurii dulci, rotofei erau gata de cules. în partea cealaltă a curţii, teascurile şi pivniţele care îşi vor porni din nou magia aşteptau, pregătite.

Ai dreptate, Nataşa. De aceea fac eu totul. Pentru François. Pentru noi.

Visul lui şi al ei. Iar ea îl transpusese în realitate. Va fi un vin de colecţie excelent, cel puţin anul ăsta. Iar după aceea, cine putea să ştie?

O SCRISOARE DE LA HELEN

Dragă cititorule,

Aş dori să-ţi adresez un „mulţumesc” uriaş pentru că ai ales să citeşti *Văduva din Champagne.* Dacă ţi-a plăcut, şi vrei să fii la curent cu ultimele mele lansări, înscrie-te pe link-ul de mai jos. Adresa ta de e-mail nu va fi făcută publică niciodată şi poţi să renunţi la înscriere în orice moment:

www.bookuture.com/helen-fripp.

Sper că ţi-a plăcut la fel de mult *Văduva din Champagne* pe cât m-a încântat pe mine să o scriu. Hotărârea şi implicarea lui Nicole i-au uimit pe toţi cei pe care-i întâlnea, iar eu m-am bucurat să-i mai pot insufla viaţă încă o dată, laolaltă cu tot grupul ei (real sau imaginar) de aliaţi, renegaţi, inadaptaţi şi rebeli. Pe măsură ce scriam şi mă documentam, am fost încântată de alchimia producţiei de vinuri şi a podgoriilor, fascinată de Revoluţia Franceză şi intrigată de anul şampaniei-cometă.

Nicole Clicquot a fost o femeie remarcabilă. Se trăgea dintr-o familie bogată şi nu avea absolut nicio nevoie financiară pentru ca să păstreze podgoriile şi să conducă mai departe afacerea, dar ştim din consemnările istorice că era obsedată de acestea, şi adeseori stătea trează până dimineaţa, absorbită de registrele contabile, gândindu-se la moduri în care îşi putea îmbunătăţi producţia.

A fost profund îndrăgostită de soţul ei, François, şi există relatări istorice care atestă faptul că ieşeau amândoi, călare, să supravegheze podgoriile împreună. De asemenea, Nicole a fost un „nas” (degustător de vinuri) extrem de respectat, care şi-a asigurat locul printre cei mai buni din această profesie, şi era aptă să discearnă combinaţiile din care vor ieşi cele mai bune vinuri.

Ce a motivat-o în eforturile ei? Probabil că nu a fost uşor pentru o femeie să pornească singură în lumea de afaceri şi vinuri care aparţinea bărbaţilor. De ce nu s-a recăsătorit, pur şi simplu, şi nu s-a mulţumit cu o viaţă de confort alături de familia ei din Reims? Aceste întrebări au fost cele care mi-au pus imaginaţia pe jar când m-am adâncit în arhivele companiei, prin bunăvoinţa companiei Veuve Clicquot King Ruinart din Reims. Am găsit corespondenţa originală între Nicole şi negustorul ei vedetă exuberant şi credincios, Louis Bohne. Acolo erau şi registrele contabile impecabile pe care le-a ţinut, scrise cu propria ei mână, cu propriile ei notiţe pe margine, consemnând toate punctele tari şi punctele slabe ale companiei. Era şi o scrisoare adresată nepoatei sale, în care o sfătuia că este foarte important să fie mereu „curajoasă şi insolentă” în tot ceea ce făcea.

înarmată cu acest material direct de la sursă, m-am plimbat pe potecile pline de cretă dintre vii, i-am vizitat

casa rustică şi teascurile din Bouzy, precum şi vila mare de familie din Reims, m-am plimbat de-a lungul malurilor râului Vesle, a cărui apă avea o culoare verde-deschis din pricina solului calcaros, şi mi-am imaginat povestea ei.

M-am străduit din greu să mă asigur de acurateţea istorică a evenimentelor şi locurilor istorice, dar m-am şi jucat cu faptele şi cronologia în anumite locuri, şi, desigur, aceasta e o operă de ficţiune, inspirată de povestea ei. Şi ce inspiraţie! Cu peste două sute de ani mai târziu, Veuve Clicquot e o marcă internaţională de lux, cu o reputaţie de producător al uneia dintre cele mai rafinate şampanii din industrie.

Dacă ţi-a plăcut cartea, aş fi recunoscătoare dacă ai scrie o recenzie. Contează atât de mult, pentru că ajută noi cititori să îmi descopere pentru prima oară cărţile.

Aş fi încântată să aflu şi părerea ta. Mă poţi contacta pe pagina mea de Facebook, pe Twitter, pe Goodreads sau pe website-ul meu.

Mulţumesc,

Helen Fripp
Facebook: hfrippauthor
Twitter: @helenfripp
Pagină: www.helenfrippauthor.co.uk.

BIBLIOGRAFIE

Biggs, Charlotte, *A Residence în France During the Years 1792, 1793, 1794 and 1795, Described în a Series of Letters from an English Lady: with General and Incidental Remarks on the French Character and Manners;* editora T. N. Longman, 1797

de Brissac, Elvire, *Imaginary Journey around Barbe Nicole Ponsardin Veuve Clicquot 1777-1866,* Editions Grasset & Fasquelle, 2010

Busby, James, Esq., *Journal of a Recent Visit to the Principal Vineyards of Spain and France,* editura Smith, Elder and Co., 1834

Conner, Susan P., *Public Virtue and Public Women: Prostitution în Revolutionary Paris,* 193-1794, The John Hopkins University Press, 1994

Cronin, Vincent, *Napoleon,* editura HarperCollins, 1971

Doyle, William, *The French Revolution: A Very Short Introduction,* Oxford University Press, 2001

Ducamp, Emmanuel şi Walter, Marc, *The Summer Palaces of the Romanovs,* editura Thames and Hudson, 2012

Epstein, Becky Sue, *Champagne,* editura Reaktion Books, 2011

Faith, Nicholas, *The Story of Champagne,* editura Hamish Hamilton Ltd, 1988

Gastine, L., *Madame Tallien, Notre Dame de Thermidor. From the last days of the French Revolution Until her Death as Princess de Chimay în 1835,* traducere din limba franceză de J. Lewis May, John Lane, editura The Bodley Head, 1923

Guy, Kolleen M„ *Drowning Her Sorrows: Widowhood and Entrepreneurship în the Champagne Industry,* Universitatea Texas, San Antonio, 1997

Guy, Kolleen M., *Oiling the Wheels of Social Life, Myths and Marketing în Champagne în the Belle Epoque,* Duke University Press and Society for French Historical Studies, 1999

Le Baron Ponsardin, Société des Amis du Vieux Reims, 1952

Levy, Darline Gay; Applewhite, Harriet Branson şi Durham Johnson, Mary, *Women în Revolutionary Paris, 1789-1795,* University of Illinois Press, 1979

Mazzeo, Tilar J., *The Widow Clicquot: The Story of a Champagne Empire and the Woman Who Ruled It,* editura Harper Perennial, 2008

Troyat, Henri, *Alexander of Russia: Napoleons Conqueror,* tradus din limba franceză de Joan Pinkham, editura Grove Press, 1982

Uzane, Octave, *Fashion în Paris: The Various Phases of Taste and Aesthetics în Paris from 1797 to 1897,* editura William Heinemann, 1898

Texte puse la dispoziţie de Veuve Clicquot Krug Ruinart

The Roots of a Historic Vineyard, The House of Veuve Clicquot Ponsardin, 2012

Une Promenade dans le Petit Marais Rémois, 2005

The 1811 Comet, Veuve Clicquot Heritage, 2014

A Voyage to a Triumphant Return în Russia Summer 1814, Veuve Clicquot Heritage, 2014

MULŢUMIRI

J

Cele mai calde mulţumiri adresate lui Nick, pentru că mi-a fost alături; Katjei Willemsen, pentru colaborarea excepţională şi pentru că a fost o adevărată zână; editorului meu, Ellen Gleeson, pentru modul ei de a vedea lucrurile; agentului meu, Kiran Kataria, pentru încrederea în mine; Isabelle Pierre din partea Veuve Clicquot Krug Ruinart, pentru ajutorul ei inestimabil şi accesul la arhive; Paul MacKenzie-Cummins, pentru cealaltă carieră a mea, fără de care aceasta nu ar fi fost

posibilă; Christine, Beth, Andrew, Sam şi Grace, pentru încurajări infinite; Jemima, pentru simplul fapt că e adorabilă; şi lui Rosalie and Michael, alături de care am început totul.

www.raobooks.com |
www.facebook.com/rao.edituraoffice@rao.ro |
libraria.rao@rao.ro

Tipărit la R.A. „Monitorul Oficial”

HELEN FRIPP este pasionată de ficţiunile istorice şi, în scrierile ei, este fascinată de femeile care au lăsat o amprentă puternică, în pofida vremurilor. Studierea arhitecturii, artei şi a obiceiurilor din anumite timpuri o inspiră cu adevărat, cel mai mic detaliu putând constitui sâmburele unui întreg capitol. Personajele ei feminine se împotrivesc constrângerilor sociale şi obţin adesea un succes răsunător; în acelaşi timp însă, şi ele au defecte, fiind umane, ca noi ceilalţi. *Regina şampaniei* este primul ei roman, a cărui acţiune se desfăşoară în sudul Franţei. Următorul, la care lucrează în prezent, va avea ca decor Parisul de la sfârşitul secolului al XVIII-lea.

Coperta:
Stefan Hilden, hildendesign.de

Podgoriile se întindeau cât vedeai cu ochii, în timp ce el culegea un ciorchine de strugure roşu absolut perfect, sclipind de rouă.

„Căsătoreşte-te cu mine! Vom conduce împreună toate aceste podgorii” spusese el.

Dar acum soţul ei a plecat. Nu mai există nimeni cu care să împărtăşească gustul primelor fructe ale recoltei. Iar necazurile au rămas numai ale ei...

ISBN 978-606-006-633-0

9 786060 066330

www.rao.ro
www.raobooks.com